3 1761 04220 4

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

http://www.archive.org/details/textofmabinogion00evanuoft

Y Llyvyr Coch o Hergest

Y GYVROL I

Y MABINOGION

ETC.

Five hundred copies of this work were printed in 1886; *and issued to subscribers on St. David's Day,* 1887.

Nos. 1–80 *were printed on hand-made paper; Nos.* 81–230 *on toned paper; Nos.* 231–480 *on antique laid paper.*

The number of this copy is 311 J.G.E.

The Text

OF THE

Mabinogion

AND OTHER WELSH TALES

FROM THE

Red Book of Hergest

EDITED BY

JOHN RHŶS, M.A.

PROFESSOR OF CELTIC IN THE UNIVERSITY OF OXFORD

AND

J. GWENOGVRYN EVANS

'We hold the man who gives texts, not before easily accessible, in a handsome and convenient form, to be ten times worthier of the corporation of letters than the man who is perpetually pottering over questions of authorship . . . The possession of the text . . . is what is really worth something; the rest is, if not all, yet in great part, literary leather and prunella.'—*Saturday Review.*

Oxford

ISSUED TO SUBSCRIBERS ONLY

BY J. G. EVANS, 7 CLARENDON VILLAS

1887

(*All rights reserved*)

PB
2273
R4
1887
580130
12.3.54

Oxford
PRINTED AT THE CLARENDON PRESS
BY HORACE HART, PRINTER TO THE UNIVERSITY

TO

THE MOST HONOURABLE

THE MARQUESS OF BUTE, K.T.

Baron Cardiff of Castle Cardiff

ETC. ETC. ETC.

THIS WORK IS DEDICATED

IN ACKNOWLEDGMENT OF THE INTEREST

HE TAKES IN

Welsh Literature

Preface.

THE sole object which my co-editor and I have in publishing the present volume is to place before the student of Welsh literature, without note or comment, the RED BOOK text of the MABINOGION and the Welsh Tales and Romances usually associated with them. No pains have been spared by either of us to make the reproduction as accurate as in us lies. Of course we lay no claim to absolute accuracy, but as compared with the Welsh texts hitherto published, we venture to regard our volume as the fruits of the first sustained effort to meet, in point of accuracy, the requirements of modern philology; moreover, we should not greatly dread to have our work placed in comparison with the best edited publications of the Early English Text Society, or of kindred bodies with a well-earned reputation.

An attempt to give the same text was made by Lady Charlotte Guest, with the aid of *Tegid*, now nearly half a century ago, a time which, so far as concerns a work of this nature, may be said to

belong to the pre-scientific era. Still Lady Guest performed her task with great success; in a word, the text of her edition approximates to the original more nearly than that of any other Welsh text of any length. But her edition, always expensive, has for some years been practically out of the reach of the ordinary student, besides that greater accuracy is now imperative. Hence our effort to meet the requirements of a more exacting age. The so-called *History of Taliessin*, which her ladyship thought expedient to include in her edition, is not published in this volume, because it has no claim to rank with the Mabinogion and other tales of the same epoch. We have, on the other hand, inserted as an appendix a version of the Triads, Mythical and Historical, because they throw light on the contents of the rest of the volume.

Since the publication of Lady Guest's handsome volumes, an idea prevails that any Welsh tale of respectable antiquity may be called a *mabinogi*, but there is no warrant for extending the use of the term to any but the 'four branches of the Mabinogi,' namely, Pwyll, Prince of Dyved; Branwen, daughter of Llyr; Manawyđan, son of Llyr; and Math, son of Mathonwy. For, strictly speaking, the word *mabinog* is a technical term belonging to the bardic system; and it means a literary apprentice. In other words, a mabinog was a young man who had not yet acquired the art of making verse, but one who received instruction from a qualified bard. The natural infer-

ence is that the Mabinogion meant the collection of things which formed the Mabinog's literary training, his stock in trade so to say, for he was probably allowed to relate the tales forming the 'four branches of the Mabinogion' at a fixed price established by law or custom. If he aspired to a place in the hierarchy of letters he must acquire the poetic art. The supposition that a mabinog was a child on his nurse's lap would be as erroneous as the idea that the Mabinogion are nursery tales, a view which no one who has read them can reasonably take.

It is unnecessary to burden this volume with criticism on the text, or to enter on a discussion of the origin of the romances, together with kindred questions: all this ought to find its place in the critical edition, which we hope some day to be able to issue. If it should be asked whether the Mabinogion are worth so much trouble and expense, I cannot answer the question better than by appealing to the lectures delivered on Celtic Literature in this University years ago: these lectures, I may say by the way, formed bright spots in the grey monotony of my undergraduate days; but I will only cite the following passage:—

'The very first thing that strikes one, in reading the MABINOGION, is how evidently the mediæval story-teller is pillaging an antiquity of which he does not fully possess the secret; he is like a peasant building his hut on the site of Halicarnassus or Ephesus; he builds, but what he builds is full of

materials of which he knows not the history, or knows by a glimmering tradition merely;—stones "not of this building," but of an older architecture, greater, cunninger, more majestical. In the mediæval stories of no Latin or Teutonic people does this strike one as in those of the Welsh.'

The more this utterance of Mr. Matthew Arnold is examined in the light of mature study of the originals to which it refers, the more pregnant with meaning it will be found to be.

Lastly, our method of working, as well as questions of palæographical detail, I leave to be set forth by my collaborator, who has devoted years of his life to the careful study of Welsh manuscripts.

JOHN RHŶS.

OXFORD, *February* 8, 1887.

Contents.

	PAGE
INTRODUCTORY REMARKS	xiii
MABINOGION:—	
PWYLL, PRINCE OF DYVED	1
BRANWEN, DAUGHTER OF LLYR	26
MANAWYDDAN, SON OF LLYR	44
MATH, SON OF MATHONWY	59
TALES:—	
MAXEN'S DREAM	82
LLUDD AND LLEVELYS	93
KULHWCH AND OLWEN	100
RHONABWY'S DREAM	144
ROMANCES:—	
OWEIN AND LUNET	162
PEREDUR	193
GEREINT AND ENID	244
APPENDIX:—	
TRIADS, MYTHICAL AND HISTORICAL	297
NOTES ON LETTERS WHICH ARE EITHER DOUBTFUL, PECULIAR, OR CORRECTED IN THE MS.	310
INDEX TO PROPER NAMES, &c.	321
CROSS REFERENCES	340
LIST OF SUBSCRIBERS	349

Facsimiles.

Words Hard to Read ... ... *To face page* xv
Column 718 of MS. ... ... „ „ 1
„ 833 „ ... ... „ „ 128
„ 560 „ ... ... „ „ 149
„ 769 „ ... ... „ „ 244

Introductory Remarks.

OF all the Welsh MSS. which have come down to us none is so well known by name as the source of the present volume. *The Red Book of Hergest* may be described briefly as a Corpus of Kymric Literature, both prose and verse. It consists of 362 foolscap folios in vellum, and the whole is written in double columns in a style which is characteristic of Welsh MSS. belonging to the latter half of the fourteenth century. The present arrangement of the contents is due either to accident or the binder. Still, saving a few folios here and there, the order must, in the main, be that of the time in which the different parts were transcribed. Without a large number of facsimiles it would be impossible to discuss profitably the variety of hands that were engaged on the whole MS., but it may be stated that we find two very distinct styles of calligraphy—that in which the first third is written, and that of the remaining two-thirds, of which a fair notion may be derived from the facsimiles to be found in this volume. These facsimiles, contrary to the usual custom in the case of photolithographs, have not been 'worked' in any way, *i.e.* nothing has been 'touched in,' so that they are as reliable as the

Source.

ordinary process of photography can make them. No difference of style is perceptible between the handwriting of the facsimile facing page 1 and that facing page 244[1]: the characters, it is true, are slightly smaller in the one case than in the other, which was due probably to a new quill-pen or a better piece of vellum, for the worse the quality of the vellum the larger the characters become. These two facsimiles are typical of the writing in columns 673–831; 840–844; 588–600; while the facsimile facing page 149 (which, it is more than probable, is by a different hand) represents the writing in columns 555–571; 627–672. The calligraphy of the facsimile facing page 128, confined to columns 832–839 of the Red Book, is unquestionably different from that of the other facsimiles: it will interest students of the 'Greal' to know that this writing is identical in style with Hengwrt MS. 49.

Aim.

When the Series of Old Welsh Texts was first projected, it was resolved to aim at nothing short of a *diplomatic reproduction* of the original manuscripts. A diplomatic reproduction differs from a facsimile chiefly in one particular,—it does not profess to give the special form of the manuscript characters, but it should give character for character, letter for letter, word for word, spacing for spacing, error for error, deletion for deletion, correction for correction, rubric for

[1] I did not find out till the book was ready for the binders that photolithographs could be printed in two colours. This facsimile has been reprinted, but there was no time to reprint the other facsimiles.

Cols. 782 783

A
aghyeuedyl
allei^d^un
arpthau
bethan [ffyt]
by^d^ueit
thau
choth
tret
dissiethbych
dwscles
dysgrethu
dvnn
ethel
enneint
ffleudr
gat | ar
gatbrdogwon
grunat
Gruueu
gordinab
gbaet|tynn
gbustab
gristab

Col. 670

Col. 735

Col. 684.

Col. 672

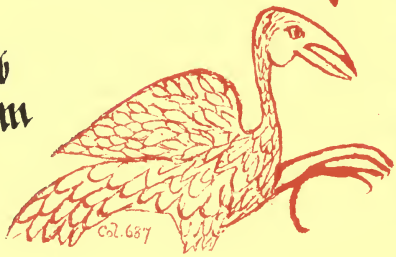

Col. 687

hactrit
hyllyn
kylch
lyn | mmel
latin
lleinabc
marthabc
murthabc
meluoth
meued
mimmeu
morynyon
uett
perhabt
penardun
poch
pysgotta
seinllt
uestaln
ty|dun
ygh|baethach
ym
ysgyrnit

J. Gwenogfryn Evans Oxford Feby 1st 1887

rubric; in short, there must be no tampering of any kind, not even with the punctuation. The more faithfully this principle is carried out, the greater the value of the reproduction. Critical texts 'have their day and cease to be,' but a diplomatic reproduction, once thoroughly done, 'goes on for ever.'

Method.

The plan adopted in producing this volume, as far as is known to the writer, is a novel one, at least in this country. In order to make the explanation intelligible, the different types used are brought together on the next page.

The **ligatured** ll, in the Red Book and a few other manuscripts, represents the Welsh sound of that consonant, while the doubling of l in a word like 'callon' serves to mark the quality of the preceding vowel.

Hybrid forms are by no means of uncommon occurrence, as may be seen by a glance at the facsimile of words hard to read, facing this page. In the case of proper names as well as in that of words whose meaning is uncertain, it is often impossible to distinguish between n and u; between c, r, and t; between ſc and ſt. A few calligraphic peculiarities tend to show that the scribes were copying an original written in the old Kymric hand which prevailed till the time of the Normans; for it is difficult to account otherwise for the oft-repeated mistakes between r and ſ in a word like llyſ. Professor Rhŷs first directed my attention to this, and an examination of Old Irish and Old English MSS. will show any one that a final ſ followed by a full stop, or a medial ſ followed by such a letter as o can be easily mistaken by any one who is either a little careless, or ignorant of the language of the text. Let the reader examine the letters j, m, ſ, r, ſ., traced on the body of the curious figure at the head of the facsimile opposite: it ought to be explained, however, that these letters do not belong to the original figure. By the way, these quaint figures are mostly found at the end of 'gatherings,' and call attention to the catch-word. Moreover, it should be noted here that no attempt has been made to reproduce the grotesque ornaments at the top of each column, as exemplified in two of our facsimiles.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	A	a	a	a	a	*a*	a	a
B	B	B	b	b	b	*b*		b
C	C	C		c	c	*c*	c	c
D	D	D		d	d	*d*		d
E	E	E	e	e	e	*e*	e	e
F	F	F	ff	f		*f*		f
G	G	G		g	g	*g*	g	g
H	H	H	h	h	h	*h*		h
I	I	I		i j		*i j*	i	i
K	K	K	k	k	k	*k*		k
L	L	L	l ll	l ll		*l ll*	l	l ll
M	M	M	m	m m	m m	*m*	m	m
N	N	N		n		*n*	n	n
O	O	O		o	o	*o*	o	o
P	P	P	p	p p	p p	*p*		p
R	R	R		r 2		*r 2*	r 2	r 2
S	S	S	s ſſ	s ſ	s	*s ſ*		s ſ
T	T	T		t		*t*		t
U	U	U		u		*u*	u	u
V	V	V	v	v	v	*v*		v
W	W	W		w 6		*w 6*	6	w 6
Y	Y	Y		y ẏ	y	*y*	y	y

Columns 1, 3, 5, represent the ordinary characters written by the scribe, whether as capitals, semi-capitals, or small letters.

Columns 2, 4, 6, represent capitals, semi-capitals, and small letters which bear the touches of the pen of the rubricator, the mediæval representative of the modern editor.

The **Italics** (col. 7) represent letters or words which have been retraced in modern ink by some bungler 'in his cups,' thus compelling the editors to see such letters through his clouded spectacles.

The **Hair line letters** (col. 8) are used to indicate characters which, though very faint in the MS., are still legible.

( ) Brackets are used to enclose letters which are no longer legible in the MS., but have left their traces there.

[ ] Square brackets enclose all words, or parts of words, introduced from another MS., in those parts where an accident of some kind has happened to the Red Book.

_____ Letters and words which are underlined in the text are filled in above the line in the MS. It is impossible always to tell whether such letters and words are in the hand of the original scribe,—generally the ink is paler, but the characters are mostly the same as those on the line.

. . . All letters with either the *puncta delentia* under them or a stroke through them have thereby been cancelled by the scribe.

+ When the mark + is placed under a letter, it denotes a substituted character, which is explained in the Notes.

* The asterisk shows the beginning of every fresh column, and the Tudor figures at the top of the page correspond with the number of the column in the MS. The asterisk has, of set purpose, been made inconspicuous, as its only use is to facilitate reference to the original for the purpose of collation.

| It is not unusual to indicate the end of each line in a MS. by a perpendicular stroke, which, however, has been sparingly used in this text, because, as a rule, it answers no earthly purpose and, besides being extremely unsightly, is not in the MS. Let it not be supposed for a moment that this was not done in order to save trouble, for in the writer's transcript each line begins and ends as in the original. Still, in every case where there is any peculiarity in the orthography or ambiguity in the meaning, the end of lines are marked off in the usual way.

The **Black letter** (col. 9), and the Missal capitals at the beginning of each tale, and here and there at the beginning of fresh paragraphs, represent letters written in red ink in the original.

The **Tudor fount** has been employed for titles, and anything printed in that type will *not* be found in the original.

The **contractions** have been reproduced in cases like ā = a*n* or a*m*; ⁊ = *et*; ꝑ = p*er*; and ᵒ, which has no fixed meaning: in the cases where the contractions have been extended superior letters have been used to denote such extension, for example, Arth^{ur}; gorawen^{us}; gwrag^{ed}.

Word-Spacing.

The attempt to indicate, with some approach to accuracy, the distances between the words has cost more trouble, labour, and expense than any reader is likely to imagine; experience alone could make him realize the difficulty. To mark the spacings in the transcript is a work of great delicacy, but the real trouble begins when the compositor has to unlearn all the rules of his craft and serve his apprenticeship anew. But were Caxton himself to rise from the dead, he could not get over the fact of the incompressibility of type, and the perversity of long syllables. Suppose, for instance, a line had been set in type all but the last word, which is, let us say, 'strength[1]' or 'stretched,' while there is only space enough left for four or five letters. Here comes the dilemma; either previous spacings must be altered, and so made untrustworthy, or we must cut up our words into stre-ngth or stret-ched, which shocks our sense of propriety. For two months various experiments were tried with a view to overcome this difficulty, and though but three sheets were 'composed' during that time, yet after endless corrections of the spacings the result is indifferently good in the case of sheets B, C, D. At last the logic of facts was accepted, and with sheet E the division of words into syllables at the end of lines was given up as a thing incompatible with

[1] It is the opinion of most Englishmen that 'Welsh is full of consonants,' which implies that their own language is full of vowels, a fact attested, I presume, by such words as *strength*, *stretch'd*, &c.

correct spacing[1]. In this particular one fails in good company, for the scribe observes no particular rule in cutting up his words at the end of lines: for instance, he cuts up 'a wnaeth' into aw|naeth. The rules framed for indicating the spacing in this volume are:—

(*a*) When two or more words are written as one word in the MS., like 'aoꝛuc,' 'aphandeuth,' 'acynyſſe,' they are separated by what may be called *space* 1, as follows: a oꝛuc; a phan deuth; ac yn y ſſe.

(*b*) When two or more words are written very close together but are not actually joined, they are separated in the printed page by *space* 2; for instance, a oꝛuc; a phan deuth; ac yn y ſſe.

(*c*) When words are distinctly separated in the MS., but still by a space less than a full space, this is indicated by *space* 3, thus: a oꝛuc; a phan deuth; ac yn y ſſe; while in a full space these words would be printed: a oꝛuc; a phan deuth; ac yn y ſſe.

In this way it is hoped the requirements of the scholar and the beginner are satisfactorily met; for every scholar, who has any knowledge of manuscripts, will be able to restore in his mind's eye the exact spacing of the original, while the beginner will not be bewildered by treating simple words as compounds.

[1] No doubt a line will be found occasionally where the spacing is only relatively correct. In all such cases it was found impracticable to set the spacing right without composing the sheet afresh.

The foregoing rules have been strictly obeyed in the case of spaces 1[1], 2, 3, but the full space will be found to vary slightly, according as necessity dictated. Note, however, (*a*) that where the MS. divides words usually treated in modern Welsh as compounds the exact spacing of the original has been reproduced, as for example, di vud; (*b*) that where the meaning is ambiguous the spacing is similarly reproduced: for instance (on page 100), 'arec douyd ynt y gȣaged weithon' may be construed in two ways, with very different results. The Stuart Mills of matrimony would not hesitate to read, ārec douyd, &c. 'wives are now the gift of God;' while the John Wesleys might with more plausibility, read a rec douyd, &c. 'and wives are become the curse of God.' But really this is a question for bachelors, in whose hands I leave it.

Index.

The Index was made under the double disadvantage of illness and constant interruption: the result is submitted with diffidence. Still it is right to say that the text has been read twice over for this purpose alone. Excessive familiarity, however, with the text made it extremely difficult for the writer to keep his mind from wandering; still, he hopes the harvest of omissions will be a scanty one. Of course, all the names indexed

[1] One unfortunate exception runs right through the volume. Wherever *ym* may be equated with the modern *am* it should in consistency be always separated from the word following it by *space* 1, as ym danat, *not* ymdanat.

are not proper names. Again, there are numerous references to pages where the particular name is represented by a pronoun only,—a feature nearly always neglected in Indices. When a name occurs once or twice on a page, the line or lines are, as a rule, given as well as the page; but when a name occurs thrice or more, the page alone is given. But, it may be asked, why were not the lines numbered throughout the volume? Because the subscriptions did not justify the extra expense. As a substitute a parchment slip has been provided which, if the reader place its top number against the top line of a page, will enable him to find the required line instantly.

Cross References.

Cross references have been added in the hope that this Index to the Index will prove of real service to the student, and enable him not only to find names and epithets mentioned indirectly, but assist him in his genealogical researches. Possibly I shall be told that I have confounded the persons, and printed in italics words which are not epithets, or vice versa. Nothing more likely: I was not born, like some Welsh scholars, full grown; and I hope to learn something from my critics[1].

Such then are the details of the principle which governed the work of editing the Text of the Mabi-

[1] I speak here in the first person, because Professor Rhŷs is only indirectly responsible for the Indices. I shall be extremely grateful for any corrections which readers may be good enough to point out to me: also for hints which may enable us to reproduce the next work after a better ideal.

nogion, &c. No doubt tastes will differ about the artistic merits or demerits of the combination of founts employed, as well as concerning the general effect produced; but respecting the trustworthiness of the reproduction it is confidently anticipated there will be no justification for two opinions. The Editors were mindful of their great responsibility in adding another edition of the Mabinogion to those already in existence, for the consequences of an inaccurate text are well-nigh endless; tastes are vitiated; the love of truthfulness and scientific exactness is weakened; scholars are misled, thus giving birth to a crop of baseless theories which, cat-like, have nine lives; while the way for the appearance of a better work is effectually barred for a generation or two. In the present case the Editors can say honestly they have respectively done everything in their power to make the reproduction final, for every proof-sheet was collated with the original manuscript at least three times,—collated backward as well as forward. They have aimed high, and have spared no effort to hit the mark, in the hope that generations to come need not abandon this enterprise of their predecessors, but may build their superstructure without fear for the foundations.

We are told by Mr. Froude that 'Among causes are included our own exertions, and each of us must do what he can, be it small or great . . . If we work on the right side, coral insects as we are, we may contribute something not wholly useless.' Still, single-

handed I should scarcely have dared to give effect to the idea which lay at the root of the scheme for the reproduction of Old Welsh Texts. But my hesitation vanished when Professor Rhŷs expressed his readiness to bear his full share of the labour of collation, for, '*then it was borne in on my mind . . . that I* with co-operation and advice from such a quarter *this book* might edit, *not through boldness of much learning, but because I saw and heard much error in many* Welsh *books, which unlearned men through their simplicity accounted for much wisdom*[1].'

Amicis gratias agimus.

I tender my special thanks to the Principal and Fellows of Jesus College, Oxford, for the cordial way in which they assented to my request for permission to transcribe the *Red Book of Hergest,* and for placing it in the Bodleian Library for my convenience; to the Bodley Librarian for enabling me to use the MS. in the best possible light, a matter of much importance; to Mr. Macray and Mr. Madan for their readiness at all times to help me in palæographical details. From the Controller of the Clarendon Press, Mr. Horace Hart, I have received all sorts of help, for which I thank

[1] *þa bearn me on mode, . . . þæt ic ðas boc* of Ledenum gereorde to Engliscre spræce awende; *na þurh gebylde mycelre lare, ac forþan þe ic geseah and gehyrde mycel gedwyld on manegum* Engliscum *bocum, þe ungelærede men þurh heora bilewitnesse to micclum wisdome tealdon.* Ælfric.

him cordially, as well as for entering sympathetically into my plans; nor should I fail to record my sense of obligation to the Controller's Assistant, Mr. R. Wheeler, for the benefit of his unobtrusive advice. For the Device of the Texts, which represents the Red Dragon, the Triple Harp, and the Leek—the triadic emblems of the Kymry—I have to thank my wife, who received valuable suggestions from Mr. Madan.

It would be impossible to mention all the friends who have interested themselves actively to make the Series of Welsh Texts known among their immediate circle of acquaintances; but were it not for the exertions of Mr. David Lewis, Barrister-at-Law, Mr. Morfill, Professor Powell, Mr. Marchant Williams, and Mr. Llywarch Reynolds, the publication of this volume would have involved a serious pecuniary loss. To these gentlemen, then, and to others who have given similar aid, the Editors acknowledge their indebtedness and return their heartiest thanks. They desire, also, to express their gratitude to the subscribers for extending to the Welsh Texts scheme the encouragement of their support.

J. GWENOGVRYN EVANS.

OXFORD, *February* 8, 1887.

ybyt. Dyledaf arglwyd heb hi. Ni amon
uerth heuedd ben byth i am rodi pla. ondan
bod yd dyd. ac nyd mynnuers nibeu ungbr. A
hynny oth gryfhat ti. ac nys mynnaf ettilad
dyt ti am gwrthyt. ac y llybyt dy atteb di am
hynny ydeithum i. Nosi adub heb yntau bryll.
llyma vy atteb i ytti. pei caffwn deuis arholl llwr
gwd amerynyon ybyt. mae ti adeilussyn. Ie heb
hitheu. os bynny alynny kymryd rodi ysr
arall gyma oet annu. Gozeu yd gennych heb ypy
ll bo kyntaf. ac ynylley mynnych di gyma yr
oet. Gwnaf arglwyd heb hi. Llwydyn ybiew yn
llys heuedd ini abarat bot gwled darparedic yn
barabt erbynnd dydynot. Yna llawzen heb yntau a
nunheu a rodaf ymyr oet hynnu. Arglwyd heb hi
trac vuiach achossa gyllzu ral dy edlzit. ac ynne
ith yodd i. A gwahanu allnaethant. a chyrchu
allnaeth ek parth ac eidu ac unter. Pa amryn
bynnac aei gantunt by ybyth y wrthyn ychb
odeu eirill ytrossei yntau. O dyma treulad y
llwydyn hyt yr amser allnaethant. ac ynghyer
ab ar ygannet marchlabc. amynet y rygtab a
llys eueydd ben. ac ek adeth yr llys allaihen unikyt
erthab ac dygnuor allellzenyd ac arlloy mabr aved

Pwyll, Prince of Dyved.

Pryma dechreu mabinogi.

Pwyll penndeuic dyuet aoed yn arglŷd ar ſeith cantref dyuet. athreigylgweith ydoed yn arberth priflys idaŷ. adyuot yn yuryt ac yny vedŷl uynet y hela. Sef kyfeir oe gyuoeth avynnei yhela glynn cuch. ac ef agychwynnwys y nos honno o arberth. ac adoeth hyt ympenn Nwyn diarwya. ac yno y bu y nos honno. athrannoeth yn Jeuenctit ydyd kyuodi aorac adyuot ylynn cuch y ellŷng y gŷn dan y coet. achanu y gorn adechreu dygyuor yr hela. acherdet yn ol y cŷn ac ymgolli ae gedymdeithon. ac ual ybyd yn ymwarandaŷ allef yr erchwys. ef aglywei llef erchwys arall. ac nyt oedynt vn llef. a hynny yndyuot ynerbyn y erchwys ef. Ac ef awelei lannerch yny coet ouaes gwaſtat. ac ual ydoed y erchwys ef yn ymgael ac yſtlys y llannerch. ef awelei carŷ ovlaen yr erchwys arall. a pharth apherued yllannerch Nyma yr erchwys aoed yny ol yn ymordiweſ ac ef. ac yny vŷrŷ yr llaŷr. Ac yna edrych ohonaŷ ef ar liŷ yr erchwys heb hanbŷyllaŷ edrych ar y carŷ. Ac or awelſei ef ohelgŷn ybyt. ny welſei cŷn un liŷ ac ŷynt. Sef

Niw oed arnunt. Glaerwynn Nathreit. ac eu clusteu yngochyon. ac ual y Nathrei wynnet y cŏn y Nathrei cochet y clusteu. ac ar hynny att y kŏn y doeth ef. a gyrru yr erchwys aladyssei y carŏ ymeith. a Nithyaŏ y erchŏys ehunan ar y carŏ. ac ual y byd yn Nithyaŏ y cŏn. ef awelei varchaŏc yn dyuot yn ol yr erchwys y ar varch erchlas maŏr.* a chorn canu am y vynŏgyl. agŏisc ovrethyn Nŏyttei ymdanaŏ yn wisc hela. ar hynny y marchaŏc adoeth attaŏ ef. adywedut ual hynn ŏrthaŏ. a vnbenn heb ef mi aŏnn pŏy ŏyt ti. ac nyfuarchaf i well ytti. Ie heb ef ac atuyd. y mae arnat oenryded ual nasdylyy. Dioer heb ef nyt teilygdaŏd vy anryded am hetteil y hynny. a vnbenn heb ynteu beth amgen. Y rofi aduŏ heb ynteu dy annwybot dyhun. ath ansyberwyt. Pa ansyberwyt unben aweleist ti arnafi. Dy weleis ansyberwyt vŏy ar ŏr heb ef. no gyrru yr erchwys aladyssei y karŏ ymeith. aNithyaŏ dy erchwys dy hun arnaŏ. hynny heb ef ansyberwyt oed. achynnyt ymdialŏyf athi. y rofi aduŏ heb ef mi awnaf o agclot itt gŏerth can carŏ. avnben heb ef or gŏneuthum gam mi abrynaf dy gerēnyd. Padelŏ heb ynteu yprryny di. ŏrth ual y bo dy enryded. ac ny ŏni pŏy ŏyt ti. Brenhin corronaŏc ŏyfi ynywlat yd henwyf o honei. Arglŏyd heb ynteu dyd da itt. aphawlat yd henŏyt titheu o honei. O annŏuyn heb ynteu. araŏn vrenhin annŏvyn ŏyfi. arglŏyd heb ynteu paffuryf y kaffaf i dy gederennyd di. Nyma yr wed ykeffy heb ynteu. Gŏr yssyd gyuerbyn y gyuoeth amkyuoeth ynneu yn ryuelu arnaf yn

wafftat. Sef yo honno. Hafgan brenhin o annouyn. ac yr gouaret gormes honno y arnaf. ahynny aelly di ynhaod y keffy vygkerennyd. Minneu awnaf hynny heb ynteu ynllawen. amanac ditheu ymi pafuryf y gallouyf hynny. Managaf heb ynteu llyna val y gelly. Mi awnaf a thi gedymdeithas gadarn. Sef ual ygonaf. mi ath rodaf di ymlle i yn annouyn. ac arodaf ywreic deckaf aweleift eiryoet y gyfcu y gyt athi beunoeth. am pryt ynheu amgofked arnat ti. hyt nabo goas yftauell nafoydyaoc nadyn arall oc am kanlynnwys i eiryoet awypo na bo miui vych di. ahynny heb ef hyt ympenn y vloydyn ordyd auory. ac an kynnadyl yna yny lle honn. Je heb ynteu kyt boyfi yno hyt ympenn y vloydyn. pagyfuaroyd avyd ymi o ymgael ar gor adywedy di. Bloydyn heb ef yheno ymae oet yrofi ac ef ar yryt. abyd di ym rith i yno heb ef. acun dyrna*ot arodych di idao ef. ny byd byo ef ohonno. achyt archo ef ytti yr eil. nadyro yr aymbilio athi. Yr arodon i idao ef hagen. kyftal achynt ydymladei ami drannoeth. Je heb y poyll beth awnaf i ymkyuoeth. Miawnaf heb yr araon nabo yth gyuoeth na gor nagoreic awypo nabo tidi wyfi. amiui aaf yth le di ynllawen heb y poyll amiui aaf ragof. Dilefteir uyd dyhynt ac ny ruffya dim ragot yny delych ymkyuoeth i. amiauydaf hebrygyat arnat. ef aehebrygyaod yny welas y llys ar kyfuanned. llyna heb ef y llys arkyuoeth yth uedyant a chyrch y llys nyt oes yndi neb nyth adnapo ac orth ual y goelych ygoaffanaeth yndi yd adnabydy voes y

llys. kyrchu y llys aorac ynteu Ac ynyllys ef awelei hundyeu aneuadeu ac ystauellOed. ac adurn teckaf or awelsei neb o adeiladeu. ac yr neuad y kyrchwys ydiarchenu. ef adoeth mackóyeit agóeissON ieueinc ydiarchenu. aphaóp ual ydelynt kyuarch góell awneynt idaó. Deu uarchaóc adoeth ydynnu y wisc hela y amdanaó. ac y wiscaó eurwisc obali ymdanaó. ar neuad agyweirywyt. llyna y góelei ef teulu a niueroed. ar niuer hardaf a chyweiryaf or awelsei neb yndyuot ymywn. ar urenhines y gyt ac óynt yn deckaf góreic or awelsei neb. ac eurwisc ymdanei obali llathreit. Ac ar hynny y ymolchi yd aethant. achyrchu y byrdeu aorugant. ac eisted awnaethant ual hynn. Y urenhines or neillparth idaó ef. ar iarll debygyei ef orparth arall. adechreu ymdidan awnaeth ef ar vrenhines. Ac orawelsei eiryoet órth ymdidan ahi. disemylaf góreic a bonhedigeidaf y hannóyt ae hymdidan oed. athreulaó awnaethant bóyt allynn a cherdeu achyuedach. Or awelsei o holl lyssoed y dayar. llyna y llys diwallaf o vóyt allynn. ac eur lest[ri] atheyrndlyssEu. amser adoeth udunt y uynet ygyscu. ac y gysgu ydaethant ef ar urenhines. Ygyt ac ydaethant yr góely ymchoelut y wyneb att yr erchwyn aorac ef. ae gevyn attei hitheu. o hynny hyt trannoeth. ny dywaót ef órthi hi vngeir. Trannoeth tirionóch ac ymdidan hegar auu y ryngtunt. Peth bynnac ogarueidróyd avei y ryngtunt ydyd. ny bu un nos hyt ympenn y vlóydyn amgen noc auu * y nos gyntaf. Treulaó y vlóydyn awnaeth dróy hela

acherdeu achyfedach acharueidróyd ac ymdidan achedymdeithon. hyt ynos ydoed oet y gyfranc. Ynoet y nos honno kyſtal y doei y gof yr dyn eithaf ynyr hollgyuoeth yr oet. Ac yntev adoeth yr oet agóyrda y gyuoeth y gyt ac ef. Ac ygyt ac ydoeth yr ryt. marchaóc agyuodes y vynyd. Ac adywaót val hynn. A wyrda heb ef ymwrandeóch ynda y róng y deu vrenhin ymae yr oet hónn y ryngtunt. Ahynny róng eudeu gorf ellideu. A phop un ohonunt yſſyd haóóór ar ygilyd ahynny amdir. adayar. Aſegur ydigaón pób o honaóch vot eithyr gadu y ryngtunt óy ellideu. Ac ar hynny y deu urenhin aneſſayſſant ygyt amperued y ryt. ac ymgyuaruot. Ac ar y goſſot kyntaf y gór aoed ynlle araón aoſſodes ar hafgan ymperued bogel ydaryan yny hyllt yn deu hanner ac ynytyrr yr arueu. Ac yny vyd hafgan hyt y vreich ae paladyr dros pedrein y varch yrllaór. Ac agheuaól dyrnaót yndaó ynteu. A unben heb yr hafgan padylyet oed itti ar vy angeu i. nyt yttoedón i yn holi dim ytti. ny wydón achaós itt heuyt ym llad i. Ac yr duó heb ef canys dechreueiſt vyllad. gorffen. A vnbenn heb ynteu. ef aeill vot yn ediuar gennyf awneuthun itt. Keis ath ladho ny ladaf i di. Vyg góyrdakywir heb yrHafgan dygóch vi odyma. neut teruynedic agheu y mi. nyt oes anſaód ymi ych kynnal chói bellach. Vyggóyrda ynheu heb y gór aoed ynlle araón kymeróch ych kyuaróyd agóybydóch póy a dylyy bot ynwyr ymi. Arglóyd heb y góyrda paób ae dylyy. kanyt oes vrenhin arholl annóvyn namyn ti.

Je heb ynteu adel ynwaredaoc iaon yo y gymryt. ac ar ny del ynvuud. kymheller o nerth cledyfeu. Ac ar hynny kymryt gorogaeth y goyr adechreu gorefgyn ywlat. ac erbynn hanner dyd drannoeth ydoed yny vedyant y doy deyrnas. Ac ar hynny ef a gerdoys parth ae gynnadyl. ac adoeth y lyn cuch. Aphandoeth yno ydoed araon vrenhin annouyn yny erbyn. Naoen vu pob vn orth y gilyd ohonunt. Je heb yr araon duo adalo itt dy gedymdeithaf mi ae kigleu. Je heb ynteu pandelych dy hun yth wlat. ti awely awneuthum yrot ti. a wnaethoft * heb ef yrofi. duw ae talo itt. Yna y rodes araon y ffuryf ae drych ehun y poyll pendeuic dyuet. ac y kymerth ynteu y ffuryf ehun aedrych. Ac y kerdaod araon racdao parth aelys y annovyn. ac y bu digryf gantao ymwelet ae niuer ac ae teulu. kanys goelfei yr yftalym. Wynteu hagen ny wybuyffynt y eiffeu ef. ac ny bu newydach gantunt y dyuodyat no chynt. Y dyd honno a drelwys troy digrifoch allewenyd. ac eifted ac ymdidan ae wreic ac aewyrda. aphan vu amferach kymryt hun no chyuedach y gyfcu yd aethant. Y wely agyrchwys y brenhin ae wreic aaeth attao. Kyntaf y gonaeth ef ymdidan ae wreic. ac ymyrru ardigrifoch ferchaol acharyat arnei. ahynny nyfgordyfynaffei hi yr yf bloydyn. ahynny avedylyoys hi. Oi aduo heb hi paamgen vedwl yffyd yndao ef heno noc ary uu yf bloydyn y heno. amedylyao awnaeth ynhir. agoedy y medol honno dyhunao aonaeth ef. apharabyl adywaot ef orthi hi ar eil ar trydyd. ac

atteb nys kauas ef genthi hi yn hynny. Paachaȣs heb ynteu nadywedy di ȣrthyf i. Dywedaf ȣrthyt heb hi nadywedeis yſ blȣydyn y gymeint yny kyfryȣ le ahȣnn. Paham heb ef. ys glut abeth ydymdidanyſſam ni. Meuyl im heb hi yr yſ blȣydyn y neithwyr or pan elem yn yblic yndiſſat gȣely na digrifȣch nac ymdidan nac ymchoelyt ohonat dy wyneb attaf i ynchwaethach auei vȣy nohynn or bu yrom ni. Ac yna y medylyȣys ef. Oia arglȣyd duȣ heb ef kadarn avngȣr y gedymdeithas adiffleis a geueis i yngedymdeith. Ac yna y dywaȣt ef ȣrth y wreic. Arglȣydes heb ef na chabladi viui. Y rofi aduȣ heb ynteu ny chyſgeiſ ynneu ygyt athitheu yr ys blȣydyn y neithwyr. Ac ny orwedeis. Ac yna menegi y holl gyfaranc awnaeth idi. Y duȣ ydygaf vyngkyffes heb hitheu. gauael gadarn ageueiſt ar gedymdeith ynherȣyd ymlad aphrouedigaeth ygorff achadȣ kywirdeb ȣrthyt titheu. Arglȣydes heb ef ſef ar ymedȣl hȣnnȣ ydoedȣn ynheu. tradeweis ȣrthyt ti. di ryued oed hynny heb hitheu. Ynteu pȣyll pendeuic dyuet adoeth y gyuoeth ac ywlat. adechreu amouyn agȣyrda y wlat beth uuaſſei y arglȣydiaeth ef arnadunt hȣy y vlȣydyn honno. y ȣrth ryuuaſſei kynno hynny. Arglȣyd heb ȣy ny bu gyſtal * dy wybot. ny buoſt gyn hegaret gȣas ditheu. ny bu gynhaȣſſet gennyt titheu treulaȣ dy da. ny buwell dy doſparth eiryoet nor ulȣydyn honn. y rofi aduȣ heb ynteu ys iaȣn abeth yȣ ychȣi diolȣch yr gȣr auu ygyt achȣi. Allyma ygyfranc ual y bu ae datkanu oll obȣyll udunt. Je arglȣyd heb ȣy

diolôch y duô kaffel ohonat y gedymdeithas honno. ar arglôydiaeth agaôffam ninheu. y vlôydyn honno nys attygy y gennym otgônn. nac attygaf y rofy aduô heb ynteu bôyll. ac o hynny allan dechreu kadarnhau kedymdeithas y ryngtunt. ac anuon o bop un y gilyd meirch a milgôn ahebogeu. aphob kyfryô dlôs or a debygei bop vn digrifhau medôl ygilyd ohonaô. Ac oachaôs y drigyant ef y vlôydyn honno yn annôuyn. agôledychu ohonaô yno mor lôydyannus adôyn ydôy deyrnas yn vn dyd drôy y dewred ef ae vilôryaeth ydiffygywys y enô ef ar pôyll penndeuic dyuet. ac y gelwit pôyll penn annôuyn ohynny allan. a threigylgôeith ydoed yn arberth prif lys idaô a gôled darparedic idaô ac y niueroed maôr owyr ygyt ac ef. A gôedy y bôyta kyntaf kyuodi y orymdeith aorruc pôyll. achyrchu penn gorsed aoed uch laô y llys aelwit gorsed arberth. arglôyd heb un or llys kynnedyf yr orsed yô. padylyedaôc bynnac aeistedo arnei nat a odyno heb vn or deupeth. ae kymriô ae archolleu. neu ynteu awelei ryuedaôt. Nyt oes arnaf i ovyn kael kymriô neu archolleu ymplith hynn o niuer. Ryuedaôt hagen da oed gennyf pei afgôelôn. mi aaf yr orsed y eisted. Eisted awnaeth ar yr orsed. ac ual y bydant yneisted ôynt awelynt gôreic ar uarch canwelô maôr aruchel. agôisc eureit lathreit ymdanei yndyuot ar hyt y brifford agerdei or orsed. Kerdet araf gôastat oed gan ymarch ar uryt y neb ae gôelei. Ac yndyuot ynogyfuuch ar orsed. Hawyr heb y pôyll aoes ohonaôch chôi aadnapo y uarchoges racco.

Nac oes arglóyd heb óynt. aet vn heb ynteu yny herbyn. y wybot póy vo. Vn a gyuodes ynvud. aphandoeth yny herbyn yr ffoed. neut athoed hi heibaó. Y hymlit awnaeth ual y gallei gyntaf o pedestric. A phei vwyhaf vei y vrys ef. pellaf vydei hitheu y * órthaó ef. A phanwelas nathygyei idaó y hymlit. ymchoelut aorúc att pwyll adywedut órthaó. arglóyd heb ef ny thyckya y pedestyr yny byt y hymlit hi. Je heb ynteu póyll dos dos yr llys achymer y march kyntaf awelych a dos ragot yny hol. Y march agymerth ac racdaó ydaeth. Y maestir góastat agauas. ac ef adangosses yr ysparduneu yr march. A phei vóyhaf y lladei ef y march. pellaf vydei hitheu y órthaó ef. Yr vn gerdet adechreu-assei hitheu ydoed arnaó. Y varch ef a ballwys. A phanwybuef ar y varch pallu y pedestric. ymchoelut hyt y lle ydoed póyll awnaeth. arglóyd heb ef ny thyckya y neb ymlit yr unbennes racko. Ny wydón i varch gynt yny kyuoeth no hónn. ac ny thygyei ymi y hymlit hi. Je heb y póyll y mae yno ryó ystyr hut. aón parth arllys. Yr llys y doethant. athreulaó ydyd hónnó awnaethant. A thrannoeth kyuodi y uynyd awnaethant athreulaó hónnó ynyoed amser mynet y vóyta. Agóedy y bóyta kyntaf. Je heb ynteu bóyll ni aón yr vn niuer ybuam doe y penn yr osed. a thydi heb ef órth vn oe uackóyeit. dóc gennyt y march kyntaf a wypych yny maes. ahynny awnaeth y mackóy. Yr osed agyrchassant ar march gantunt. Ac ual ybydynt yn eisted wynt awelynt y wreic ar yr un march. ar vn wisc ymdanei

yndyuot yr vnfford. Nyma heb y pöyll y uarchogesdoe. Byd baraöt was heb ef y wybot pöy yö hi. Arglöyd heb ef mi awnaf hynny yn Nawen. Ar hynny y uarchoges adoeth gyuerbyn ac öynt. Sef aorüc ymacköy yna ysgynnu ar y march. Achynn daruot idaö ymgyweiryaö yny gyfröy. neur ry adoed hi heibyaö. achynnöll y ryngtunt. Amgen vrys gerdet nyt oed genthi hi nor dyd gynt. Ynteu agymerth rygig y gan y uarch. Ac ef adebygei yr arauet ykerdei y uarch. yr ymordiwedei ahi. Ahynny nythygyei idaö. Allöng y uarch aorüc örth avöyneu. nyt oed ef nes idi yna no chyn bei ar y gam. Aphei vöyhaf y Nadei ef y varch. pellaf vydei hitheu y örthaö ef. Y cherdet hitheu nyt oed uöy no chynt. Kany welas ef tygyaö idaö y hymlit. * ymchoelut awnaeth hyt yNe ydoed pöyll. Arglöyd heb ef nyt oes allu gan y march amgen noc aweleist ti. Mi aweleis heb ynteu ny thykya y neb y herlit hi. Ac yrofi aduö heb ef yd oed neges idi örth rei or maes hönn. peigattei örthpöyll idi ydywedut. ani aönparth arllys. Yrllys ydoethant athreulaö ynos honno awnaethant dröy gerdeu achyuedach ual ybu lonyd gantunt. A thrannoeth divyru ydyd awnaethant yny oed amser mynet y vöyta. Aphandaruu udunt y böyt pöyll adywaöt. Mae yr niuer y buam ni doe ac echdoe ym penn yr orsed. Nyma arglöyd heb öynteu. Aön heb ef yr orsed y eisted. athitheu heb ef örth was y uarch. Kyfröya vy march ynda adabre ac ef yr fford. Adöc vy yspardunen gennyt. Ygöas awnaeth hynny. Dyuot yr orsed aorugant

y eifted. ny buant hayach o enkyt yno yny welynt y uarchoges yndyuot yr vnfford. ac yn vn anfawd. ac yn vnvngerdet. Hawas heb y pwyll mi awelaf y uarchoges yndyuot. moes vy march. Ac nyt kynt yd yfkynn ef ar y uarch noc yd a hitheu hebdaw ef. Troi yny hol aorwc ef. agadel y uarch drythyll llamfachus y gerdet. ac ef adebygei ar yr eil cam neu ar y trydyd y gordiwedei. nyt oed nes hagen idi no chynt. y uarch agymhellawd or kerdet mwyhaf aoed gantaw. Agwelet awnaeth nathygyei idaw y hymlit. Yna y dywat pwyll. a vorwyn heb ef yr mwyn y gwr mwyhaf agery arho vi. arhoaf ynllawen heb hi ac oed llefffach yr march pei affarchut yr meittyn. Seuyll ac arhos aorwc y uorwyn. agwaret y rann adylyei vot am y hwyneb owifc y phenn. ac attal y golwc arnaw adechreu ymdidan ac ef. Arglwydes heb ef pandoy di aphagerdet yffyd arnat. kerdet wrth vy negeffeu heb hi ada yw gennyf dy welet ti. graffaw wrthyt y gennyfi heb ef. Ac yna medylyaw awnaeth bot yndiuwyn ganthaw prryt awelfei eiryoet o vorwyn a gwreic y wrth yphryt hi. arglwydes heb ef adywedy di ymi dim oth negeffeu. Dywedaf y rof aduw heb hi. Pennaf neges uu ymi keifaw dywelet ti. llyna heb y pwyll y neges orreu gennyfi dydyuot ti idi. ac adywedy di ymi * pwy wyt. Dywedaf arglwyd heb hi. Riannon uerch heueyd hen wyf i amrodi y wr omhanvod ydydys. ac ny mynneis inheu un gwr. a hynny oth garryat ti. ac nys mynnaf ettwa. onyt ti am gwrthyt. ac y wybot dy atteb di am hynny ydeuthum i. Rof i aduw heb ynteu bwyll.

Llyna vy atteb i ytti. peicaffôn dewis ar holl wraged amorynyon ybyt. mae ti adewissôn. Je heb hitheu. os hynny avynny kynn vy rodi yôr arall gôna oet ami. Gorreu yô gennyfi heb y pôyll bo kyntaf. ac yny lle ymynnych di gôna yr oet. Gônaf arglôyd heb hi. blôydyn y heno yn llys heueyd mi abaraf bot gôled darparedic yn baraôt erbynḍ dydyuot. Ynllawen heb ynteu a minheu avydaf yn yr oet hônnô. Arglôyd heb hi tric yniach achoffa gywiraô dy edewit. ac ymeith ydaf i. agôahanu awnaethant. achyrchu awnaeth ef parth aeteulu aeniuer. Pa amouyn bynnac avei ganthunt ôy yôrth y uorwyn y chôedleu ereill ytrossei ynteu. Odyna treulaô y vlôydyn hyt yr amser awnaethant. ac ymgôeiraô ar yganuet marchaôc. amynet yrygtaô a llys eueyd hen. ac ef adoeth yr llys allawen uuwyt ôrthaô. adygyuor allewenyd ac arlôy maôr aoed yny erbyn. Jholl uaranned yllys ôrth y gyghor ef y treulôyt. Kyweiryaô yneuad awnaethpôyt ac yrborrdeu ydaethant. Sef ual ydeistedyssant heueyd hen ar neillaô pôyll. ariannon or parth arall idaô. Yam hynny paôb ualybei yenryded. Bôyta achyuedach ac ymdidan awnaethant. ac ar dechreu kyuedach gôedy ybôyt wynt awelynt yndyuot y myôn. gwas gôineu maôr teyrneyd. a gôisc o pali ymdanaô. Aphandoeth y gynted y neuad. kyuarch gôell aorruc ypôyll ae gedymdeithon. Grassaô duô ôrthyt eneit heb y pôyll ados y eisted. Nac af heb ef eirchat ôyf am neges awnaf. gôna ynllawen heb y pôyll. Arglôyd heb ef ôrthyt ti ymae vyneges i ac y erchi itt ydodôyf.

Paarch bynnac aerchych di ymi hyt ygallóyf y gaffel itti y byd. Och heb y riannon paham yrody di atteb uelly. neuf rodes uelly arglóydes yggóyd góyrda heb y mackóy. Eneit heb ypóyll beth yó dy arch di. Ywreic vóyaf agaraf ydwyt ynkyfcu heno genthi. Ac y herchi hi ararlóy ar darmerth yffyd yman y dodwyfi. Kynhewi aorac póyll kanybu atteb a rodaffei. Taó hyt y mynnych heb y riannon. ny * bu uufcrellach gór ar y fynnwyr e hun noc ry uuoft ti. Arglóydes heb ef ny wydón i póy oed ef. llyna y gór ymynnaffit uy rodi i idaó omhanuod heb hi. góaól uab clut gór tormynnaóc kyuoethaóc. Achanderw itt dywedut ygeir adywedeift dyro vi idaó rac aglot itt. Arglóydes heb ef ny ón i paryó atteb yó hónnó. ny allaf i arnaf adywedy di vyth. Dyro di vi idaó ef heb hi ami awnaf nachaffo ef viui vyth. Pa ffuryf vyd hynny heb y póyll. Mi a rodaf yth laó got vechan heb hi achadó honno ynda. Ac ef aeirch ywled ar arlóy ar darmerth. ac nyt oes yth uedyant ti hynny. A miui arodaf ywled yr niueroed ar teulu heb hi. A hónnó uyd dy atteb am hynny. Am danaf ynneu heb hi mi awnaf oet ac ef vlóydyn y heno y gyfcu gennyf. Ac ympenn y vlóydyn heb hi byd ditheu ar got honn gennyt ar dy ganuet marchaóc yny berllan uchot. Aphan uo ef ar ganaól ydigrifvóch ae gyfedach. dyret titheu dy hun y myón adillat reudus ymdanat ar got yth laó heb hi. Ac nac arch dim namyn lloneit y got o vóyt. A minneu abaraf heb hi pei dottit yffyd yny feith cantref hynn o vwyt a llynnyndi. na bo llaónach no

chynt. Agoedy byrrer Nawer yndi. ef aovyn itt avyd Naondy got ti vyth. Dywet titheu na vyd ony chyvyt dylyedaoc trachyuoethaoc a goafcu ae deutroet y boyt yny got. a dywedut digaon adodet yman. a minneu abaraf idao ef vynet yfeghi y boyt yny got. Aphan el ef tro ditheu y got yny el ef drros y penn yny got. ac yna Nad glom ar garreyeu y got. a bit corrn canu da amdy vynogyl. aphan uo ef ynroymedic yny got. dot titheu lef ar dy gorrn. abit hynny yn arwyd y rot athuarchogyon. Panglywhont Nef dy gorrn difgynnent oynteu am benn y Nys. Arglwyd heb y goaol mados oed ymi kaffel atteb am aercheis. Kymeint ac aercheift heb y poyll orr auo ym medyant i ti ae keffy. Eneit heb hitheu riannon am y wled ar dapar yffyd yma. honno arodeis i ywyr dyuet ar teulu ar niueroed yffyd yma. honno nyt adawafi y rodi y neb. bloydyn y heno y byd goled darparedic yny Nys honn y titheu eneit y gyfcu gennyf ynheu. Goaol agerdaod ryngthao ae gyuoeth. Poyll ynteu adoeth y dyuet. ar vloydyn honno adreuloys paob o honunt hyt oet y wled oed ynNys eueyd *hen*. Goaol uab clut adoeth parth ar wled aoed dar*paredic idao. achyrchu y Nys awnaeth. a Nawen uuoyt orthao. Poyll ynteu penn annouyn adoeth yr berNan ar yganuet marchaoc ual y gorchymynnaffei riannon idao. ar got gantao. Goifcao bratteu trymyon ymdanao awnaeth poyll aNoppaneu maor am ytraet. Aphan wybu y bot ar dechreu kyuedach wedy boyta. dyuot racdao yr neuad. a goedy y dyuot y gynted y neuad. kyf-

uarch gŏell awnaeth ywaŏl uab clut. ae gedymdeithon owyr agŏraged. duŏ arodo da ytt heb y gŏaŏl agraeſſaŏ duŏ ŏrthyt. Arglŏyd heb ynteu duŏ adalo itt. negeſſaŏl ŏyf ŏrthyt. Graeſſaŏ ŏrth dy neges heb ef. ac os arch gyfuartal aerchy ymi ynllawen ti ae keffy. Kyfuartal arglŏyd heb ynteu nyt archaf onyt rac eiſſeu. Sef arch aarchaf lloneit y got uechan awelydi ovŏyt. Arch didraha yŏ honno heb ef athi ae keffy yn llawen. Dygŏch vŏyt idaŏ heb ef. Riuedi maŏr o ſŏydwyr agyuodaſſant y uynyd. adechreu llenwi y got. Ac yr auyrit yndi ny bydei laŏnach no chynt. Eneit heb y gŏaŏlavyd llaŏn dy got ti vyth. Dauyd y rof a duŏ heb ynteu yr adotter yndi vyth. ony chyuyt dylyedaŏc tir adayar a chyuoeth aſenghi ae deu troet ybŏyt yny got. adywedut digaŏn adodet yma. a geimat heb y riannon kyuot y uynyd ar vyrr ŏrth waŏl uab clut. Kyuodaf yn llawen heb ef. achyuodi y uynyd aorruc adodi y deutroet yny got. athroi o bŏyll y got yny vyd gŏaŏl dros y benn yny got. ac yngyflym kaeu y got allad clŏm ar y carreyeu. adodi llef ar y gorn. Ac ar hynny llyma y teulu ampenn yllys. ac yna kymryt paŏp or niuer adoeth ygyt agŏaŏl. aedodi yny garchar ehun. Abŏrŏ y bratteu ar lloppaneu ar yſpeil dideſtyl y amdanaŏ aorruc pŏyll. Ac ual y delei bob un oeniuer ynteu y myŏn y traŏei dyrnaŏt ar y got. ac y gouynnei beth yſſyd yman. Broch medynt ŏynteu. Sef kyfryŏ chŏare awneynt. taraŏ awnaei bop vn dyrnaŏt ar y got. ae aedroet ae athroſſaŏl. Ac uelly gŏare ar got awnaethant. Paŏb

ualy delei aovynnei pa chware awneôch chôi uelly. Côare broch ygcot medynt wynteu. ac yna gyntaf y gôarywyt broch ygcot. Arglôyd heb ygôr or got peigôarandaôut uiui nyt oed dihenyd arnaf vyllad ymyôn cot. * arglôyd heb eveyd hen gôir adyweit. Jaôn yô itt y warandaô. nyt dihenyd arnaô hynny. Je heb y pôyll mi awnaf dygyghor *di* amdanaô ef. Nyma dy gyghor di heb y riannon yna. yd ôyt ynylle y perthyn arnat llonydu eircheit a cherdoryon. gat yno ef y rodi y baôp droffot heb hi. a chymer gedernit y ganthaô nabo amovyn nadial vyth amdanaô. adigaôn yô hynny o gofp arnaô. Ef ageiff hynny yn llaôen heb y gôr or got. a minneu ae kymeraf yn llawen heb y pôyll gan gynghor eueyd ariannon. Kynghor yô hynny ygennym ni heb ôynt. Y gymryt awnaf heb y pôyll keif veichev droffot. Pi avydôn droftaô heb eueyd. yny vo ryd ywyr y vynet droftaô. ac arhynny ygollygôyt ef or got ac yrydhawyt yoreugôyr. Côuyn weithon ywaôl veicheu heb eueyd. ni aatwaenôn yneb adylyer ykymryt yganta ô. Riuaô y meicheu awnaeth eueyd. Llunnyady hun heb ygôaôl dy amot. Digaôn yô gennyfi heb ypôyll ual yllunyaôd riannon. Y meicheu aaeth ar yr amot hônnô. Je arglôyd heb y gôaôl briôedic ôyfi achymriô maôr ageueis. ac enneint yffyd reit ymi. ac ymeith ydaf gandy gennyat ti. ami aataôaf wyrda droffof yma y atteb y baôp or ath ovyno di. Ynllawen heb ypôyll. agôna ditheu hynny. Côaôl aaeth parth ae gyuoeth. Y neuad ynteu agyweirôyt y pôyll ae niuer. ac y niuer y llys yam hynny. Ac

yr bordeu ydaethant y eisted. ac ual yd eistedyssant vlŏydyn or nos honno. yd eistedwys paŏb y nos honno. Byta achyuedach awnaethant. ac amser adoeth y vynet y gyscu. ac yr ystaueu ydaeth pŏyll ariannon. athreulaŏ ynos honno drŏy digrifŏch allonydŏch aŏnaethant. A thrannoeth ynieuenctit ydyd. arglŏyd heb y riannon kyuot y uynyd. adechreu lonydu y kerdoryon. ac na omed neb hediŏ or a vynno da. Hynny awnaf i ynllaŏen heb y pŏyll ahediŏ apheunyd tra barhao y wled honn. Ef agyuodes pŏyll y vynyd a pheri dodi gostec y erchi y holl eircheit acherdoryon dangos. amenegi udunt y llonydit paŏb o honunt ŏrth y uod ae vympŏy. a hynny aŏnaethpŏyt. Y wled honno adreulŏyt. ac ny omedŏyt neb trabarhaaŏd. Aphan daruu y wled. arglŏyd heb y pŏyll ŏrth * eueyd mi agychŏynnaf gan dy genyat parth adyuet auory. Je heb eueyd duŏ arŏydhao ragot. agŏna oet achyfnot ydel riannon yth ol. Y rof i aduŏ heb ynteu bŏyll ygyt y kerdŏn o dyma. Ae uelly y mynny di arglŏyd heb yr eueyd. velly y rof aduŏ heb y pŏyll. Wynt agerdassant trannoeth parth adyuet. allys arberth agyrchyssant. agŏled darparedic aoed yno udunt. Dygyuor y wlat arkyuoeth adoeth attunt or gŏyr goreu ar gŏraged goreu. o hynny nyt etewis riannon neb heb rodi rod ennŏaŏc idaŏ. ae ogae. ae ovodrŏy. ae o vaen gŏerthuaŏr. Gŏledychu y wlat awnaethant yn llŏydyannus y vlŏydyn honno. ar eil. Ac yny dryded vlŏydyn y dechreuis gŏyr y wlat dala trymuryt yndunt owelet gŏr kymeint agerynt ae harglŏyd. ac eu braŏtuaeth

yndiettiued. ae dyuynnu attunt a ynaethant. Sef ne y doethant y gyt. y braessfelev yn dyuet. arglyd heb ynt ni adam na bydy gyuoet ti arei owyr y wlat honn. ac ynnouyn ni yn na byd itt ettiued or wreic yssyd gyt athi. Ac wrth hynny kymer wreic arall y bo ettiued itt ohonei. nyt byth heb ynt yperhey di. achyt kerychdi vot velly nys diodefyn y gennyt. Je heb y pyll nyt hir ettwa ydym y gyt. a naver damyein adigayn bot. Oetych ami hynn hyt ympenn y vlydyn. A blydyn yr amser hynn ni awnayn yr oet y dyuot y gyt. ac yrth ych kynghor ybydaf. Yr oet awnaethant. Kynn penn cybyl or oet mab aanet iday ef. ac yn arberth y ganet. Ar nos y ganet y ducpyt gyraged ywylat y mab aeuam. Sef a wnaeth y gyraged kyscu a mam y mab riannon. Sef riuedi o wraged aducpyt yr ystauell chwech wraged. Gylat awnaethant ynteu dalym or nos. Ac yn hyny eissoes kynn hanner nos kyscu a ynaeth payp o honunt. a thu arpylgein deffroi. aphandeffroassant edrych aorugant y ne ydodyssynt y mab. Ac nyt oed dim ohonay yno. Och heb yr un or gyraged neur golles y mab. Je heb arall bychan adial oed anloski ni. neu andihenydyay am y mab. aoes heb vn or gyraged kyghor orbyt am hynn. Oes heb arall mi ayn gyghor da. Beth yn hynny heb yy. Gellast yssyd yman heb hi achynayon genthi. nadyn rei or kynayon ac iryn y hyneb hitheu riannon argyaet. ae dylay. a byryn yr esgyrn ger y bronn. athaeryn * arnei ehun diuetha ymab. ac nybyd antaered ni an whech yrthi hi ehunan. Ac ar y

kyghor hónnó y trigyaſſant. Parth ar dyd riannon adeffroes ac adywaót. awraged heb hi mae ymab. Arglóydes heb ó̀y na ouyndi yni ymab. nyt oes ohonam ni namyn cleiſſeu adyrnodeu yn ymdaraó athi adiamheu yó gennym na welſam eiryoet vilóryaeth yn vnwreic kymeint ac ynot ti. ac ny thygyaód yni ymdaraó athi. neur diffetheeiſt dy hun dy uab. ac na haól ef ynni. A drúein heb y riannon yr yr arglóyd duó awyr pobpeth. na yrróch geu arnafi. Duó awyr pob peth awyr bot yneu hynny. Ac os ovynn yſſyd arnaóch chói. ymkyffeſſ y duó mi ach differaf. Dioer heb ó̀y ny adón ni dróc arnam ny hunein yr dyn yny byt. a drúein heb hitheu ny cheffóch un dróc yr dywedut y wirioned. Yr adywettei hi yndec ac yn drúan ny chaffei namyn yr un atteb gan y górraged. Póyll penn annóuyn ar hynny agyuodes ar teulu ar niueroed. a chelu y damwein hónnó ny allwyt. Yr wlat ydaeth y chwedyl aphaób or góyrda ae kigleu. Ar góyrda adoethant y gyt y wneuthur kennadeu att bóyll. y erchi idaó yſgar ae wreic am gyflafan mor anwedus ac awnathoed. Sef atteb arodes póyll. nyt oed achaós gantunt hóy y erchi ymi yſcar am górreic. namyn am nabydei blant idi. Plant aón i y uot idi hi. ac nyt yſcaraf a hi. Or gónaeth hitheu gam kymeret y phenyt amdanaó. Hitheu riannon adyuynnóys attei athraón adoethon. a góedy bot yndegach genthi kymryt yphenyt noc ymdaeru ar górraged. y phenyt agymerth. Sef penyt adodet arnei bot yny llys honno yn arberth hyt ympenn y ſeith mlyned. ac yſgynuaen

a oed odieithyr yporth. eifted ohonei geyr llaw hynnw beunyd. a dywedut y bawp or adelei or adebyckei naf *gwypei* y gyfranc honno oll. ac or a attei idi y dwyn. Kynnic y weftei. a phell*ennic y dwyn ar* y cheuyn yr llys. Adamwein y gadei yr vn y dwyn. Ac uelly treulaw talym or vlwydyn awnaeth. Ac yn yr amfer hynnw yd oed yn arglwyd ar went is coet teirnyon torryf vliant. Ar gwr gorzeu * yny byt oed. Ac yny ty yd oed caffec. Ac nyt oed yny teyrnas na march. na chaffec degach no hi. A phob nos calan mei y moei. Ac ny wybydei neb ungeir y wrth yhebawl. Sef awnaeth teirnon ymdidan noffweith ae wreic. Ha wreic heb ef llibin yd ym bop blwydyn yncadw eppil ynkaffec heb gaffel yr vn ohonunt. Beth aellir wrth hynny heb hi. Dial duw arnaf heb ef nos galanmei yw heno ony wybydaf i pa dileith yffyd yn dwyn yr ebolyon. Peri dodi y gaffec y mywn ty awnaeth. Agwiscaw arueu ymdanaw aorzuc ynteu. adechreu gwylat y nos. Ac ual ybyd dechreu nos. moi y gaffec ar ebawl mawr teledio. Ac ynfeuyll yny lle. Sef awnaeth teirnō kyuodi ac edrych ar praffter yr ebawl. Ac ualybyd uelly. ef aglywei torryf mawr. Ac ynol ytorryf llyma grauanc trwy ffeneftyr aryty. Ac yn ymauael ar ebawl geir y vwng. Sef awnaeth ynteu teirnon tynnu cledyf. Atharaw y vreich o not yr elin ymeith. Ac yny vyd hynny or ureich ar ebawl gantaw ef y mywn. Ac ar hynny torryf a difgyr agigleu ygyt. Agorzi y drws aorzuc ef adwyn ruthur ynol y torryf. ny welei ef y torryf rac tywyllet y nos. ruthur aduc yny ol ae ymlit. A dyuot

cof idaw adaw ydrws ynagoret. ac ymchoelut a wnaeth. ac wrth ydrws Hyma vab bychan yny gorn gwedy troi Henn opali yny gylch. Kymryt y mab awnaeth attaw a Hyma y mab yngryf ynyr oet oed arnaw. Dodi caeat ar ydrws awnaeth achyrchu yr ystaueH yd oed ywreic yndi. Arglwydes heb ef ae kyscu ydwyt ti. Dac ef arglwyd heb hi. mi agysceis aphandoethost ti y mywn mi a deffroeis. Ymae yma vab itt heb ef os mynny yr hwnn ny bu itt eiryoet. Arglwyd heb hi pagyfranc uu hynny. Hyma oH heb y teirnon amenegi y dadyl oH. Je arglwyd heb hi parywi wisc yssyd am ymab. Henn obali heb ynteu. mab ydynyon mwyn yw heb hi. Arglwyd heb hi digriffwch adidanwch oed gennyfi bei mynnvt ti. mi adygwn wraged yn vn ami. ac adywedwn vymot ynveichawc. Miui aduunaf athi yn Hawen heb ef amhynny. ac ueHy y gwnaethpwyt. Peri awnaethant bedydyaw ymab or bedyd awneit yna. Sef enw adodet arnaw gwri * waHt euryn. Yrhynn aoed ar y benn owaHt kynuelynet oed ar eur. Meithryn y mab awnaethpwyt yny Hys yny oed vlwyd. achynn y vlwyd yd oed ynkerdet yn gryf. A breiscach oed no mab teirblwyd avei vawr y dwf ae ueint. ar eil vlwydyn y magwyt ymab. achynureisget oed amab chweblwyd. achyn penn y pedwyred vlwydyn yd oed ynymoprau agweisson y meirch am y adu oedwyn yr dwfyr. Arglwyd heb ywreic wrth teirnon mae yr ebawl a differeist di ynos ykeueist ymab. Mi ae gorchymmynneis y weisson y meirch heb ef. ac aercheis synnyaw wrthaw. Ponyt oed da itti arglwyd heb

hi peri y hywedu ae rodi yr mab. kanys ynos y keueiſt y mab y ganet yr ebaȣl ac y differeiſt. Dyt af i ynerbyn hynny heb y teirnon. mi aadaf itti y rodi idaȣ. Arglȣyd heb hi duȣ adalho it minneu ae rodaf idaȣ. Yna y rodet y march yr mab. ac ydeuth hi att y gȣaſtrodyon ac att weiſſon ymeirch y orchymun ſynnyeit ar y march. ae uot yn hywed erbyn pan elei y mab y uarchogaeth achwedyl ȣrthaȣ. Ymyſc hynny ȣynt aglyȣſont chȣedyldyaeth y ȣrth riannō ac am y phoen. Sef awnaeth teirnon tȣryf uliant oachaȣs ydouot agawſſei ymwrandaȣ am y chwedyl ac ymouyn ynlut amdanaȣ. yny gigleu gan laȣer o luoſſogrȣyd or adelei yr Ilys mynychu kȣynaȣ truanet damwein riannon ae phoen. Sef aȣnaeth teirnon ynteu medylyaȣ am hynny. Ac edrych ar ymab yn graff. A chael yn y uedȣl ynherȣyd gȣeledigaeth na rywelſei eiryoet mab athat kyndebycket armab y pȣyll penn annȣn. Anſaȣd pȣyll hyſpys oed gantaȣ. Kanys gȣr uuaſſei idaȣ kyn no hynny. Ac ynol hynny goueileint adelis yndaȣ. o gamhet idaȣ attal y mab gantaȣ ac ef yngȣybot y vot yn vab y ȣr arall. Aphan gauaſ gyntaf o yſgaualȣch ar ywreic. ef a uenegis idi hi nat oed iaȣn udunt hȣy attal ymab gantunt agadu poen kymeint ac aoed ar wreicda kyſtal ariannon or achaȣs hȣnnȣ. ar mab yn vab y pȣyll pennannȣn. A hitheu wreic teirnon agytſynnyȣys ar anuon ymab y pȣyll. A thri pheth arglȣyd heb hi agaffȣn ni o hynny. Diolȣch ac alw*iſſen o ellȣng riannon or poen ymae yndaȣ. A diolȣch gan pȣyll am ueithryn ymab ae eturyt idaȣ. Ar trydyd

peth os gŏr mŏynvyd ymab. mab maeth ynni vyd agorreu aallo vyth awna ynni. ac ar y kynghor hŏnnŏ y trigyaffant. Ac ny bu hŏy gantunt no thrannoeth ymgyŏeiryaŏ aorruc teirnon ar y drydyd marchaŏc. ar mab yn pedwyrryd gyt ac ŏynt ar y march arodaffei deirnon idaŏ. acherdet parth ac arberth awnaethant. ac nybu hir y buant yny doethant y arberth. Pan doethant parth ar llys ŏynt awelynt riannon yn eifted yn ymyl yr yfgynuaen. Pan doethant ar ogyfuch a hi. a vnbenn heb hi nac eŏch bellach hynny mi adygaf bop un o honaŏch hyt y llys. ahynny yŏ vympenyt amlad ohonaf vy hun vy mab. ae diuetha. a wreicda heb y teirnon ny thebygafi y vn ohynn vynet ar dy geuyndi. aet ae mynno heb y mab nyt afi. Dioer eneit heb y teirnon nyt aŏn ninheu. Y llys agyrrchaffant. adiruaŏr leŏenyd auu yny herbyn. ac yn dechreu treulaŏ gŏled yd oedit yny llys. ynteu pŏyll oed yndyuot o gylchaŏ dyuet. yr neuad ydaethant ac y ymolchi. a llaŏen vu pŏyll ŏrth teirnon. ac y eifted yd aethant. Sef ual yd eiftedyffant. Teirnon y rŏng pŏyll ariannon. adeu gedymdeith teirnon uch laŏ pŏyll ar mab y ryngtunt. Goedy daruot bŏyta ar dechreu kyuedach ymdidan aŏnaethant. Sef ymdidan uu gan teirnon. menegi y holl gyfranc am y gaffec ac am y mab. ac megys y buaffei y mab ar y hardelŏ hŏy teirnon ae wreic ac y magyffynt. ac weldy yna dy uab arglŏydes heb yteirnon. aphŏybynnac adywat geu arnat cam awnaeth. a minneu pan gigleu ygouut aoed arnat. trŏm uu gennyf adoluryaŏ

aȣneuthum. Ac ny thebygaf or niuer hȣnn oll neb nyt adnappo vot ymab yn uab y pȣyll heb y teirnon. Nyt oes neb heb y paȣb ny bo diheu gantaȣ hynny. Y rofi aduȣ heb y riannon oed escor vym pryder ymi pei gȣir hynny. Arglȣydes heb y pendaran dyuet da ydennȣeist dy uab. Pryderi. Agoreu y gȣeda arnaȣ pryderi uab pȣyll penn annȣn. Edrychȣch heb yriannon nabo goreu y gȣedo arnaȣ y enȣ ehun. Mae yr enȣ heb y penndaran dyuet. gȣri wallt euryn adodyssom ni arnaȣ ef. Pryderi heb y penndaran uyd y enȣ ef. Yaȣnhaf yȣ hȣnnȣ * heb y pȣyll. Kymryt enȣ ymab y ȣrth y geir adywaȣt yuam pan gauas llaȣen chwedyl y ȣrthaȣ. Ac ar hynny y trigywyt. Teirnon heb ypȣyll duȣ adalo it ueithryn y mab hȣnn hyt yr aȣr honn. Aiaȣn yȣ idaȣ ynteu or byd gȣr mȣyn y dalu itti. Arglȣyd heb y teirnon y wreic ae magȣys ef nyt oes yny byt dyn vȣy y galar no hi yny ol. Jaȣn yȣ idaȣ coffau ymi ac yr wreic honno awnaethom yrdaȣ. Y rof i aduȣ heb ypȣyll tra barhawyfi mi ath gynhalyaf athi ath gyuoeth. tra allȣyf kynnal y meu vy hun. Os ynteu avyd iaȣnach yȣ idaȣ dy gynnal noc ymi. Ac os kyghor gennyt ti hynny achan hynn owyrda. canys megeist ti evo hyt yr aȣr honn. ni ae rodȣn aruaeth att benndarā dyuet ohynn allan. Abydȣch gedymdeithon chwitheu athatmaetheu idaȣ. Kyngor iaȣn heb y paȣb yȣ hȣnnȣ. Ac yna y rodet y mab y penndaran dyuet ac ydymyrrȣys gȣyrda y wlat ygyt ac ef. Ac y kychwynnȣy teirnon tor yf vliant ae gedymdeithon y ryngtaȣ ae wlat ac ae gyuoeth gan garyat allew-

edynyd. ac nyt aeth heb gynnic idaw y tlysseu teccaf ar meirch gorzeu arcwn hoffaf. ac ny mynnwys ef dim. Yno y trigyassant wynteu ar eukyuoeth. ac y magwyt pryderi uab pwyll penn annwn yn amgeledus ual ydoed dylyet yny oed delediwaf gwas atheckaf achwplaf o bop camp da oc aoed yny deyrnas. Velly y treulassant blwydyn ablwydyned yny doeth teruyn ar hoedyl pwyll penn annwn ac y bu uarw. Ac y gwledychwys ynteu pryderi seith cantref *dyuet* yn llwydyannus garedic gan y gyuoeth *a chan pa*wb yny gylch. ac ynol hynny y kynydwys *trichan*tref ystrat tywi. aphedwar cantref kered*igya*wn. ac y gelwir y rei hynny seith gantref seissyllwch. Ac ar y kynnyd hwnnw y bu ef pryderi uab pwyll penn annwn yny doeth yny vryt wreicka. Sef gwreic a vynnawd kicua verch wynn gohoywd uab gloywd wallt lydan. uab casnar wledic odylyedogyon yr ynys honn. Ac uelly y teruyna y geing honn or mabynnogyon.

Branwen, daughter of Llyr.

Nyma yr eil geinc or mabinogi.

BEndigeit vran vab Llyr a oed vrenhin coronawc ar yr ynys honn. ac arderchawc *ogoron* lun*dein*. A phrynhawngweith yd oed yn hardlech yn ardudwy ynllys idaw. ac yn eisted yd*oedynt ar garrec hardlech uch penn y weilgi. a manawydan uab llyr y vrawt ygyt ac ef. a deu vroder un uam ac ef. nissyen ac efnissyen. agwyrda yam hynny ual y gwedei ygkylch brenhin. Y deu uroder vnuam ac ef meibon oedynt y eurosswyd oeuam ynteu penardim uerch ueli uabmynogan. ar neill or gweission hynny gwas da oed. ef a barei dangneued y rwng ydeulu pan vydynt lidyawckaf. sef oed hwnnw nissyen. Y llall a barei ymlad rwng ydeu uroder pan uei uwyhaf ydymgerynt. ac ual yd oedynt yn eisted uelly wynt awelynt teir llong ar dec yndyuot o deheu iwerdon. ac ynkyrchu parth ac attunt. a cherdet rugyl ebrwyd gantunt. Y gwynt yn eu hol ac yn eunessau ynebrwyd attunt. Mi awelaf longeu racco heb y brenhin ac yn dyuot ynebrwyd parth ar tir. ac erchwch y wyr y llys wiscaw ymdanunt. amynet y edrych pauedwl yw yr eidunt. Y gwyr

awiſcoys ymdanunt. ac aneſſayſſant attunt y waeret. goedy goelet y llongeu o agos diheu oed gantunt nawelſynt llongeu gyweiryach y hanſaod noc oynt. arwydon tec goedus o bali aoed arnunt. Ac ar hynny nachaf un or llongeu yn raculaenu rac y rei ereill. ac y goelynt dyrchauael taryan yn vch no bord y llong. aſoch ydaryan y uynyd yn aroyd tangneued. ac y neſſawys y goyr attunt ual yd ymglywynt ymdidan. Bord badeu allan awnaethant oynteu aneſſav parth ar tir. achyfarch goell yr brenhin. Y brenhin ae clywei wynteu or lle yd oed ar garrec uchel uch eu penn. Duo arodho da yoch heb ef a graeſſao orthyoch. Pieu y niuer llongeu hynn. aphoy yſſyd bennaf arnunt oy. argloyd heb oynt ymae yma matholoch brenhin Iwerdon. ac ef bieu y llongeu. Beth heb y brenhin a uynnei ef. a vynn ef. dyuot yr tir. Na vynn argloyd heb oynt negeſſaol yo orthyt ti onyt y neges ageiff. Py ryo neges yo yr eidao ef heb y brenhin. Mynnu ymgyfathrachu athydi argloyd heb oynt. y erchi branwen uerch lyr y doeth ef. Ac os da gennyt ti ef auynn ymroymao ynys y kedyrn ac iwerdon ygyt ual y bydynt gadarnach. Je heb ynteu doet yr tir. a chynghor agymeron ninheu amhynny. Yr atteb honno aaeth attao ef. Minneu a af yn * llawen heb ef. Af adoeth yrtir. a llawen uuoyt orthao. adygyuor maor avu yny llys ynos hōno y rong y niueroed ef aniueroed y llys. Yny lle drannoeth kymryt kyngor. Sef agahat yny kynghor honno rodi branwen y uatholoch. a honno oed dryded prif rieni yn yr ynys hoñ. teckaf

morwyn yny byt oed. agwneuthur oet yn aberffraw ygyfcu genthi. ac odyno ygychwynnu. ac ykychwynnaffant yniueroed hynny parth ac ac aberffraw. Matholwch ae niueroed yny llongeu. Bendigeituran ae niueroed ynteu ar tir yny doethant hyt yn aberffraw. Yn aberffraw dechreu y wled ac eifted. Sef ual ydeiftedaffant. brenhin ynys y kedyrn. a manawydan uab llyr or neillparth. a matholwch orparth arall. a brannwen uerch lyr gyt ac ynteu. Nyt ymywn ty ydoedynt namyn ymywn palleu. nyt eyngaffei vendigeituran eiryoet mywn ty. ar gyuedach adechreuaffant. Dilit ygyuedach awnaethant. ac ymdidan. Aphan welffant bot ynwell udunt kymrut hun no dilit kyuedach ygyfcu ydaethant. Ar nos honno y kyfcwys matholwch abrannwen ygyt. athrannoeth kyuodi aorugant pawb oniuer yllys. arfwydwyr adechreuaffant ymaruar am rannyat y meirch ar gweiffon. ac eu rannu awnaethant ympob kyueir hyt ymor. ac ar hynny dydgweith nachaf efnyffyn gwr an hagneuedus adywedaffam ni uchot yndywannu y letty meirch matholwch. a gofyn a wnaeth pioed y meirch. Meirch matholwch brenhin iwerdō yw yrei hynn heb wy. Beth awnant hwy yma heb ef. Yma ymae brenhin iwerdon. ac yr gyfcwys gan vrannwen dy whaer. ae ueirch yw y rei hynn. ae uelly y gwnaethant wy am vorwyn kyftal a honno. ac ynchwaer y minneu. y rodi heb vygkennyat i. ny ellynt wy tremic vwy arnaf i no hwnnw heb ef. ac yn hynny gwan y dan ymeirch. athorri y gwefleu wrth y danned udunt ar clufteu wrth ypen-

neu. ar raôn ôrth y keuyn. ar ny chaei graf ar yr amranneu. y lladei ôrth yr aſcôrn. a gôneuthur anfuryf ar y meirch uelly. Hyt nat oed rym aellit armeirch. Y chôedyl adoeth att uatholôch. Sef ual ydoeth. dywedut anffuruaô y veirch ac eullygru hyt nat oed un môynant * aellit o honunt. Je arglôyd heb yr vn dywaratwydaô a ônaethpôyt. a hynny auynnir y wneuthur ytti. Dioer eres yô gennyf os vyggôaradwydaô avynnynt. rodi morôyn gyſtal kyurd kyn annôylet gan y chenedyl ac arodyſſant ym. arglôyd heb un arall ti awely dangos mae ef. Ac nyt oes itt awnelych namyn kyrchu dy longeu. ac ar hynny arouun ylongeu awnaeth ef. Y chôedyl adoeth at vendigeituran bot matholôch ynadaô yllys heb ovyn kenyat. a chennadeu aaeth y ouyn idaô paham oed hynny. Sef kennadeu aaeth. Jdic uab anaraôc. ac eueyd hir y gôyr hynny ae gordiwedaôd ac aovynnaſſant idaô pa darpar oed yr eidaô. a pha achaôs yd oed yn mynet ymeith. Dioer heb ynteu pei yſgôypôn ny doôn yma. Gôbyl waratôyd ageueis. ac nyd*uc* neb kyrch waeth noc adugum i yma. aryuedaôt rygynneryô ami. Beth yô hynny heb ôynt. Rodi brannwen uerch lyr ym yn tryded prif rieni yr ynys honn. Ac yn uerch y vrenhin ynys ykedyrn achyſcu genthi. agôedy hynny vyggôaradôydaw. aryued oed gennyf nat kynn rodi morôyn gyſtal ahonno ym y gôneit y gôaratwyd aônelit ym. Dioer arglôyd nyt ouod y neb a vedei yllys heb ôynt na neb oe gyghor ygônaethpôyt y gôaratwyd hônnô ytti. a chyt bo gôaratwyd gennyt ti hynny. môy yô gan

uendigeituran. no chennyt ti y tremic hównó ar góare. Je heb ef mi atebygaf. ac eiſſoes ny eill ef vy niwaratwydaó i ohynny. Y góyr hynny aymchoelaſſant ar atteb hwnnó parth ar lle yd oed vendigeituran. amenegi idaó yr atteb arodaſſei uatholóch. Je heb ynteu nyt oes ymwaret oe vynet ef ynanygneuedus ac nys gadón. Je arglóyd heb óy anuon ettwa gennadeu ynyol. anuonaf heb ef. kyuodóch vanaóydan uab lly̑r. ac eueyd hir. ac unic gleó yſcóyd. ac eóch yny ol heb ef amenegóch idaó. ef ageiff march iach am bop un or alygróyt. Ac ygyt ahynny ef ageiff ynwynabwarth idaó llatheu aryant auo kyvref achyhyt ac ef ehun. a chlaór eur kyflet ae wyneb. A menegóch idaó py ryó ór awnaeth hy̑ny. aphanyó om anuod inneu y gónaethpóyt hynny. ac ymae braót un uam ami awnaeth hynny.* Ac nat haód gennyf ynheu nae lad ef nae diuetha. adoet yymwelet ami heb ef. ami awnaf y dangneued aryllun y mynno ehun. Y kennadeu aaethant ar ol matholóch. ac auanagaſſant idaó yr ymadraód hównó yngaredic. ac ef ae góarandewis. awyr heb ef ni agymerón gynghor. Efaaeth ynygynghor. ſef kynghor auedylyaſſant. Os górthot hynny awnelynt bot yndebygach gantunt kael kewilid auei vóy. no chael iaón avei gymeint. adiſkynnu awnaeth ar gymryt hynny. ac yr llys ydoethant yndangneuedus. Achóeiryaó y pebyllleu arpalleu awnaethant udunt. ar ureint kyweirdeb neuad amynet y vóyta. ac ual y dechreuaſſynt eiſted ardechreu y wled yd eiſtedaſſant yna. adechreu ymdidan aónaeth matholóch

abendigeituran. ac nachaf yn ardiaȣc gan vendigeit uran yn ymdidan ac yn drist. am y ȣarth agaei gan vatholȣch ae lewenyd yn wastat kynno hynny. Amedylyaȣ aorȣc bot ynathrist gan yr unben vychanet agaȣssei o iaȣn am ygam. a ȣr heb y bendigeituran nyt ȣyt gystal ymdidanȣr heno ac un nos. ac os yr bychenet gennyt ti dyiaȣn. ti agey y chwanegu *it ȣrth* dyvynnu dyhun. ac auorȣy talu dy ueirch itt. arglȣyd heb ef duȣ adalo itt. mi adelediwaf dy iaȣn heuyt it heb y bendigeiturā. Mi arodaf it peir. achynnedyf ypeir yȣ. ygȣr alader hediȣ it. y vȣrȣ yny peir. ac erbyn auorȣy y vot yngystal ac y bu orȣeu. eithyr nabyd llyueryd gantaȣ. adiolȣch a wnaeth ynteu hynny. a diruaȣr lewenyd agymerth yndaȣ orachaȣs hȣnnȣ. Athrannoeth ytalȣyt y ueirch idaȣ tra barhaaȣd meirch dof. ac odyna y kyrchȣyt ac ef kymȣt arall ac y talȣyt ebolyon idaȣ. yny uu gȣbyl idaȣ ydal. ac ȣrth hynny ydodet ar y kymmȣt hȣnnȣ ohynny allan tal ebolyon. ar eil nos eisted ygyt aȣnaethant. arglȣyd heb ymatholȣch pandoeth ytti ypeir arodeist ymi. Ef adoeth ym heb ef ygan ȣr auu yth wlat ti. ac ny ȣnn nabo yno ykaffo. Pȣy oed hȣnnȣ heb ef. Nassar Naesgyfneȣit heb ef. a hȣnnȣ adoeth yma o Iwerdon achymideu kymeinuoll y wreic ygyt ac ef. ac adiangyssant orty haearn yn iwerdon. pan wnaethpȣyt yn wynnyas yn eu kylch. ac ydihangyssant odyno. ac eres yȣ gennyf i ony wdost ti dim y ȣrth hynny. Ȣȣn arglȣyd heb ef. * achymeint ac aȣnn mi aemanagaf yti. Ynhela yd oedȣn yn iwerdon dydgȣeith ar

beñ gorſed aoed uch penllynn yn Iwerdon. a llynn ypeir ygelwit. ami awelôn gôr melyngoch maôr yndyuot or llyñ apheir ar y gefyn. agôr athrugar maôr adrycweith auorles arnaô oed. agôreic yny ol. ac ot oed vaôr ef môy dôyweith oed ywreic noc ef. achyrchu attaf awnaethant achyfuarch gôell im. Je heb ymi pagerdet yſſyd arnaôch chôi. llyna y ryô gerdet arglôyd yſſyd arnam ni heb ef. Y wreic honn ympenn pythewnos amis y byd beichogi idi. ar mab aaner yna or torllôyth hôñô. ar benn y pytheônos armis y byd gôr ymlad. llaôn aruaôc. y kymereis ynneu arnaf y goſſymdeithaô ôyntôy. ac y buant vlôydyn ygyt ami. Yny vlôydyn y keueis yndiwarauun ôynt. Ohyny allan y gôarauunôyt im. achyn penn y pedwyrryd mis ôynt ehun ynperi eu hatgaſſau ac aghynnôys yny wlat yngôneuthur ſarhaedeu. ac yneighaô ac yn gouutyaô gôyrda a gôraged da. O hynny allan ydygyuorres vygkyuoeth am vympen y erchi im ymvadeu ac ôynt. arodi deôis im ae vyngkyuoeth aeôynt. Y dodeis ynneu ar gynghor vyggwlat beth awnelit amdanunt. Nyt eynt hôy oebod nyt oed reit udunt ôynteu oehanuod herwyd ymlad vynet. Ac yna yny kyuyng gynghor ykaôſſant gôneuthur yſtauell haearn oll. agôedy bot yn baraôt yr yſtauell. Dyuynnu aoed oof yn Iwerdon yno. or aoed oberchen geueyl a myrthôl. apheri goſſot kyuuch achrib yr yſtauell olo. apheri gôaſſanaethu yndiwall o vwyt allyn arnunt arywreic ae gôr ae phlant. Aphanwybuôyt eu medôi ôynteu ydechreuit kymyſcu ytan ar glo am benn yr yſtauell.

achóythu ymegineu. yny vyd yty ynburwenn am eupenn. ac yna y bu ykynghor gantunt ymperued llaór yr ystauell. ac yd arhoes ef yny vyd y pleit hayarn yn wenn. Ac rac diruaór wres ykyrchóys y pleit ae yscóyd ae tharaó gantaó allan. ac yn yol ynteu ywreic. aneb nydihengis odyno namyn ef ae wreic. Ac yna omtebygu i arglóyd heb y matholóch órth vendigeituran ydoeth ef dróod attat ti. Yna dioer heb ynteu ydoeth yma ac yrodes y peir y minheu. Padeló arglóyd yd erbynneist ti óyntóy. Eu rannu * ympob lle yny kyuoeth. ac ymaent yn lluossaóc ac yndyrchauel ympob lle. ac yn kadarnhau yny uann y bont owyr ac arueu gorreu awelas neb. Dilit ymdidan awnaethant ynos honno tra uuda gantunt acherd achyuedach. aphan welsant vot yn llessach udunt uynet y gyscu noc eisted auei hóy ygyscu ydaethant. ac uelly ytreulassant ywled honno tróy digrifóch Ac ynniwed hynny y kychwynnóys matholóch abrannwengyt ac ef parth ac iwerdon. ahynny oaber menei ykychwynnassant teir llong ardec acydoethant hyt yn iwerdon. Yniwerdō diruaór lewenyd auu órthunt. Dydoei ór maór na górreicda yn iwerdon yymwelet abrannwen ny rodei hi ae cae ae modróy ae teyrndlós cadwedic idaó auei arbennic y welet ynmynet ymeith. ac ymysc hynny y vlóydyn honno aduc hi ynglotuaór. ahóyl deledió aduc hi o glot achedymdeithon. a beichogi adamweinóys idi ygael yn hynny. Agóedy treulaó yr amseroed dylyedus mab aanet idi. Sef enó adodet arnaó góern uab matholóch. Rodi ymab aruaeth

awnaethpŏyt yr unlle gorreu ywyr ynIwerdon. a hynny ynyr eil ulŏydyn llyma ymodŏrd yn iwerdon am ygŏaratwyd agaŏsſei vatholŏch ygkymry. arſom aŏnathoedit idaŏ amy veirch. a hynny y urodyr maeth ar rei neſſaf gantaŏ ynlliwaŏ idaŏ hynny heb ygelu. ac nachaf ydygyuor yn iwerdō hyt nat oed lonyd idaŏ onychaei dial yſarhaet. Sef dial awnaethant gyrru brannŏen o vn yſtauell ac ef. ae chymell y bobi yny llys. a pheri yr kigyd gŏedy y bei yn dryllyaŏ kic dyuot idi atharaŏ bonclust arnei beunyd. Ac uelly y gŏnaethpŏyt y phoen. Je arglŏyd heb y wyr ŏrth uatholŏch. parweithon wahard y llongeu ar yſgraffeu ar corygeu ual nat el neb y gymry. ac adel yma o gymry carchara ŏynt hyt nat elont drracheuyn rac gŏybot hynn. ac ar hynny ydiſgynnyſſant blŏynyded nyt llei no their y buant uelly. ac ynhynny meithryn ederyn drytwen aŏnaeth hitheu ar dal y noe gyt ahi adyſcu ieith idi. a menegi yr ederyn y ryŏ ŏr oed ybraŏt. a dŏyn llythyr y poeneu * ar amarch aoed arnei hitheu. ar *llythyr* arŏymŏyt am von eſgyll yr ederyn. ae anuon parth achymry. ar ederyn adoeth yrynys honn. Sef lle ykauas uendigeituran ygkaerſeint yn aruon yndadleu idaŏ dydgŏeith. adiſgynnu ar y yſcŏyd agarŏhau y phluf yny arganuuwyt yllythyr. ac adnabot meithryn yrederyn ygkyuanned. Ac yna kymryt yllythyr ae edrych. a phandarllewyt y llythyr doluryaŏ aŏnaeth bendigeituran o glybot y poen aoed ar vranwen adechreu or lle hŏnnŏ anuon kenadeu ydygyforyaŏ yr ynys honn ygyt. Ac yna y peris ef dyuot llŏyrwys pedeirgŏlat aſeith ugeint

hyt attaw. Ac ehun kwynaw wrth hynny bot y poen aoed ar y chwaer. Ac yna kymryt kynghor. Sef kynghor agahat kyrchu iwerdon ac adaw seithwyr yntywyssogyon yma. A chradawc uab bran yn bennaf. ac eu seith marchawc. ynedeirnon yd edewit y gwyr hynny. Ac oachaws hynny ydodet seith marchawc ar ydref. Sef seithwyr oedynt. Gradawc uab bran. Ac eueyd hir. Ac vnic glew yscwyd. Ac idic uab anarawc wallt grwn. A ffodor uab eruyll. Ac wlch minascwrn. Allashar uab Llaesar Llaesgygwyd. Aphen*daran* dyuet ynwas ieuanc gyt ac wy. Y seith hynny a dricywys yn seith kynweissat ysynnyaw ar yr ynys honn. Achradawc uab bran ynbennaf kynnweissyat arnunt. Bendigeituran ar niuer adywedassam ni a hwylyassant parth ac iwerdon. Ac nyt oed uawr y weilgi yna yueis ydaeth ef. Nyt oed namyn dwy auon. Ni ac archan ygelwit. Agwedy hynny yd amylhawys yweilgi y teyrnassoed. Ac yna ykerdwys ef ac aoed ogerd arwest ar y geuyn ehun achyrchu tir iwerdon. A meicheit matholwch oed ar lan y weilgi. wynt adoethant att vatholwch. Arglwyd heb wy henpych gwell. Duw arodo da ywch heb ef. achwedleu ygennwch. arglwyd heb wy. mae gennyn ni chwedleu enryued. coet rywelsom ar yweilgi. yny lle ny welsam eiryoet vnprenn. Llyna beth eres heb ef. Awel(ew)*ch* chwi dim namyn hynny. Gwelem arglwyd heb wy mynydmawr geir llaw *y* coet. Ahwnnw ar g*erdet.* Ac esgeir aruchel ar ymynyd. Allyn *o pob parth or* esgeir. Ar coet ar mynyd aphoppeth ohynny oll *ar* gerdet. Je heb ynteu nyt oes neb yma awypo (dim)

yorth hynny o nys goyr branwen go(uynnoch idi)* kennadeu aaeth att uranwen. Arglöydes heb oy beth debygy di yo hynny. Goyr ynys ykedyrn yndyuot drodad o glybot vympoen i amhamarch. Beth yo y coet awelat ar y mor heb oy. Goernenen Llogeu ahoylbrenni heb hi. Och heb oy beth oed y mynyd awelit gan ystlys y Llongeu. Bendigeituran vymraot i heb hi oed honno yndyuot y ueis. nyt oed log y kyghanei ef yndi. Beth oed yr esgeir aruchel. ar Llynn obop parth yr esgeir. Ef heb hi ynedrych ar yrynys honn Llidiaoc yo. Y deu lygat ef opobparth ydroyn yo y doy lynn o bopparth yr esceir. Ac yna dygyuor holl wyr ymlad iwerdon awnaethpöyt ygyt. ar holl uorbennyd awnaethpöyt yn gyflym. Achyngor a gymeröyt. Arglöyd heb y wyrda orth vatholoch nyt oes gynghor namyn kiliao droy linon auon aoed yn iwerdon. Agadu Llinon yrot ac ef. Athorri y bont ysfyd ar yr avon. Ameinfugyn ysfyd yggöaelaöt yr auon. ny eill nallong na Llesfyr arnei. Wynt agilyasfant droy yr auon ac a torrasfant y pont.

Bendigeituran adoeth yr tir allyghes ygyt ac ef parth aglann yr auon. Arglöyd heb y wyrda ti aödost kynnedyf yr auon. ny eill neb vynet droydi. nyt oes bont arnei hitheu. mae dy gynghor am bont heb oy. Nyt oes heb ynteu. namyn avo penn bit bont. Miui auydaf bont heb ef. Ac yna gyntaf y dywetpöyt y geir hönö ac ydiaerebir ettwa ohonao. Ac yna göedy gorwed ohonao ef ar traös yr auon. y byrywyt clöyteu arnao ef. Ac ydaeth yluoed ef arydraös dröod. Ar hynny gyt ac ykuodes ef. Llyma gennadeu matholöch

yndyuot attaw. ac ynkyuarch gwell idaw. ac yny annerch ygan uathlwch ygyuathrachwr. ac yn menegi oe vodef na haedei arnaw namyn da. Ac ymae mathlwch yn rodi brenhinyaeth iwerdon ywern uab mathlwch dynei ditheu uab dychwaer. ac yny estynnu yth wyd di. ynlle ycam arcodyant awnaethpwyt y vrannwen. ac yny lle ymynnych ditheu. ae yma ae ynynys ykedyrn gossymdeitha uathlwch. Je heb ynteu vendigeit uran ony allafi vy hun cael y vrenhinyaeth. ac atuyd ysykymeraf gyghor am ych kennadwri chwi. O hynn hyt pandel amgenn ny cheffwch y gennyfi atteb. Je heb wynteu. yr atteb gorreu agaffom ninneu attat ti ni adown ac ef. ac aro di-*theu yn kennadwri ninheu. arhoaf heb ef a dowch yn ebrwyd. Ykennadeu agyrchassant racdu ac att vathlwch ydoethant~~hant~~. Arglwyd heb wykyweira atteb auo gwell att vendigeituran. nywarandawei dim or atteb aaeth ygennym ni attaw. Hawyr heb ymathlwch mae ychkynghor chwi. Arglwyd heb wy nyt oes itt gyghor namyn vn. nyt eigwys ef y mywn ty eiryoet heb wy. Gwna ty heb wynt y geingho ef agwyr ynys y kedyrn yny neillparth yrty. athitheu athlu yny parth arall. adyro dy urenhinyaeth yny ewyllys agwrha idaw. Ac oenryded gweuthur y ty heb wynt. peth nys kauas eiryoet ty y geinghei yndaw. ef a tangneuedha athi. Arkennadeu aaethant ar gennadwri honno gantunt att uendigeit uran. Ac ynteu agymerth kynghor. Sef agauas yny gynghor kymryt hynny. a thrwy gŷghor branwen uu hynny oll. ac rac llygru ywlat oed genti hitheu hynny. Ydang-

neued honno agyȣeirȣyt ar ty aateilȣyt ynuaȣr ac ynbraff. ac yſtryȣ awnaeth ygȣydyl. ſef yſtryȣ a wnaethant dodi gȣanas obop parth ~~ybopparth~~ y bop colouyn o cant colofyn aoed yny ty. adodi boly croen ar bop gȣanas. agȣr aruaȣc ympob un ohonunt. Sef aȣnaeth efnyſſyen dyuot ymblaen llu ynys y kedyrn ymyȣn ac edrych golygon orwyllt antrugaraȣc ar hyt yty. ac arganuot y bolyeu crȣyn a wnaeth arhyt ypyſt. Beth yſſyd yny boly hȣnn heb ef ȣrth un orgȣydyl. blaȣt eneit heb ef. Sef awnaeth ynteu y deimlaȣ hyt pangauaſ y benn. agȣaſcu y benn yny glyȣ y vyſſed yn ymanodi yny vreithell drȣy yr aſcȣrn. ac adaȣ hȣnnȣ. adodi y laȣ ar vn arall agouyn beth yſſyd yma. blaȣt medei y gȣydyl. Sef awnaey ynteu yr un gȣare aphaȣb ohonunt hyt nat edewis ef ȣr byȣ orholl wyr ordeucan ȣr eithyr un. adyuot at hȣnnȣ agouyn beth yſſyd yma. blaȣt eneit heb y gȣydyl. Sef awnaeth ynteu y deimlaȣ ef. yny gauas y benn. ac ual y gȣaſcaſſei benneu yrei ereill gȣaſcu pennhȣnnȣ. ſef yclyȣei arueu am benn hȣnnȣ. nytymedewis ef ahȣnnȣ yny lladaȣd. Ac yna canu eglyn. Yſſit yny boly hȣnn amryȣ vlaȣt. keimeit kynniuyeit diſgynneit yn trin rac kytwyr cat baraȣt. Ac ar hynny ydothyȣ yniueroed yrty. ac y * doeth gȣyr o ynys Iwerdon yrty or neillparth. a gȣyr o ynys y kedyrn or parth arall. ac yngyn ebrȣydet ac yd eiſtedaſſant y bu duundeb y ryngtunt. Ac yd eſtynnȣyt y urenhinyaeth yr mab. Ac yna gȣedy daruot y dangued galȣ o vendigeituran y mab attaȣ. ygan vendigeituran y kyrchaȣd y mab att uanyȣ-

ydan. A phaob or ae goelei yny garu. ygan uanaoydan y gelwis nyffyen uab euroffwyd y mab attao. Y mab aaeth attao yndiryon. Paham heb yr efnyffyn. na dao uy nei uab vychwaer attafi. kynny bei urenhin ar iwerdon da oed gennyfi ymdirioni ar mab. Aet ynllaoen heb y bendigeituran. Y mab aaeth attao ynllaoen. Y duo ydygaf vyngkyffes heb ynteu yny uedol. ys anhebic a gyflauan gan y tyloyth y goneuthur aonafi yr aorhoñ. Achyuodi y uynyd achymryt y mab heroyd ydraet. Ac heb ohir kynn kael odyn yny ty gauael arnao yny want y mab ynwyfc y benn yny gynneu tan. Aphanwelas branwenn y mab yn boeth yny tan. Hi agyngytywys boro neit yny tan orlle ydoed yn eifted rong ydeu uroder. A chael o uendigeituran hi yny neillao. Ae taryan yny llao arall. Ac yna ymgyuoc o baop ar hyt y ty. Allyna y godord moyhaf auu gan niuer unty. paob ynkymryt y arueu. Ac yna y dywaot Mordoyd tyllyon. Gwern gongoch uioch uordwyt tyllyon. Ac yny aeth paop ym penn y arueu. y kynhellis bendigeituran vranwen y rong y daryan aeyfcoyd. Ac yna y dechreuis ygoydyl kynneu tan dan ypeir dateni. Ac yna ybyryot y kalaned ynypeir. yny uei ynllaon. Ac ykyuodynt drannoeth yn wyr ymlad yn gyftal achynt eithyr na ellynt dywedut. Ac yna pan welas efnyffyn y kalaned heb eni yn vn lle owyr ynys y kedyrn ydywaot yny uedol. Oi aduo heb ef goae vi vymot yn achaos yr wydwic honn o wyr ynys ykedyrn. Ameuyl ym heb ef ony cheiffafi waret rac hynn. Ac ymedyryao ymplith calaned y goydyl. A dyuot deu

wydel uonllŏm idaŏ ae vŏrŏ yny peir ynrith gŏydel. Ymeſtynnu idaŏ ynteu ynypeir yny tyr ypeir yn pedwardryll. ac yny tyr y * gallon ynteu. ac o hynny ybu y meint gorruot auu y wyr ynys ykedyrn. Ny bu orruot ohŷny eithyr dianc ſeithwyr abrathu bendigeituran yny troet agŏenŏynwaeŏ. Sef ſeith wyr a dihengis. Pryderi. Manaŏydan. Gliuieri. Eil taran. Talyeſſin. ac ynaŏc grudyeu uab muryel. Heilyn uab gŏynn hen. ac yna yperis bendigeituran llad ybenn. achymerŏch chŏi ypenn heb ef adygŏch hyt y gŏynurynn yn llundein. a chledŏch yno ef ae wyneb ar freinc. achŏi avydŏch ar yfforrd ynhir. yn hardlech y bydŏch ſeith mlyned arginyaŏ. ac adar riannon yncanu yŏch. arpenn auyd kyſtal gennŏch y gedymdeithas ac ybu oreu gennŏch pan uu arnaf i eiryoet. ac yggŏaleſ ympenuro ybydŏch pedwarugeint mlyned. ac yny agororch y drŏs parth ac aber henueleu y tu acherynŏ y gellŏch uot yno. ar penn yndilŏgyr gennŏch. ac orpann agororch y drŏs hŏnnŏ ny ellŏch uot yno. Kyrchŏch lundein y gladu y penn. achyrchŏch chŏi ragoch drŏod. ac yna y llas ybenn ef. ac ykychŏynnaſſant ar penn gantunt drŏod y ſeithwyr hynny. abranwen ynŏythuet. Ac y aber alaŏ yntal ebolyon y doethant yr tir. ac yno eiſted awnaethant agorffowys. Edrych oheni hitheu ar iwerdon. ac ar ynys ykedyrn awelei ohonunt. Oi auab duŏ heb hi gŏae ui omganedigaeth. yſda dŏy ynys adiffeithŏyt omachaŏs i. adodi ucheneit uaŏr athorri y challon ar hynny. agŏneuthur bed pedryual idi ae chladu yno ygglan alaŏ. ac arhynny kerdet aŏnaeth y ſeithwyr

parth a hardlech ar penn gantunt. Val ybydant ynkerdet. Llyma gyweithyd ynkyuaruot acỏynt owyr agỏraged. Aoes gennỏch chỏi chỏedleu heb ymanaỏydan. Nac oes heb ỏynt onyt gorefgyn ogaffwallaỏn uab beli ynys y kedyrn. Ae vot ynvrenhin coronaỏc ynllundein. Pa daruu heb ỏynteu ygaradaỏc vab bran. ar feith wyr aedeỏit ygyt ac ef ynyr ynys honn. Dyuot Kaffwallaỏn ameupenn allad y chwegỏyr. Athorri o honaỏ ynteu gradaỏc y gallono annyuyget. Am welet y cledyf yn llad y wyr. ac nawydyat pỏy aelladei. Kaffwallaỏn ar daroed idaỏwifcaỏ llen hut ymdanaỏ. * Ac ny welei neb ef ynllad y gỏyr. namyn ycledyf. Ny mynnei gaffwallaỏn ylad ynteu ynei uab y geuynderỏ oed. A hỏnnỏ uu ytrydyd dyn a torres y gallon o niuyget. Penndarar dyuet aoed ynwas ieuanc gyt ar feithwyr adihengis yr coet heb ỏynt. Ac yna y kyrchaffant ỏynteu hardlech ac y dechreuaffant eifted. Ac ydechreuỏyt ymdiỏallu o vỏyt allynn. Ac ydechreuaffant ỏynteu vỏytta ac yuet. Dyuot tri ederyn adechreu canu udunt ryỏ gerd. Ac oc aglyỏffynt o gerd. diuỏyn oed pob un y ỏrthi hi. A phell dremynt oed udunt eu gỏelet uch penn y weilgi allan. Achyn amlycket oed udunt ỏy achyn bydynt gyt ac ỏy. Ac arhynny o ginyaỏ y buant feith mlyned. Ac ympenn yfeithuet ulỏydyn y kychỏynnaffant parth a gỏalas ympenuro. Ac yno ydoed udunt lle tec brenhineid uch benn y weilgi. Ac yneuad uaỏr aoed yno udunt. ac yr neuad ykyrchyffant. Ae deudrỏs aoed ynagoret. ar trydyd drỏs yngayat yr hỏm tu a chernyỏ. weldi racco heb y manaỏydan y drỏf

nydylyon ni y agorr. Ar nos honno y buant yno yndiwall. ac yndigrif gantunt. Ac yr awelsynt o vóyt yny góyd. ac yr aglywyf ehun. ny doey ygof udunt hóydim. nac o hynny *nac* o alar yny byt. Ac yno ytreulyssant ypedwar ugeint mlyned hyt na wybuant hóy eiryoet. dóyn yspeit digrifach nahyfrydach no honno. Nyt oed annesmóythach nac adnabot ovn ar y gilyd yuot yn hynny o amser no phan doethant yno. Nyt oed annessmóythach gantunt óynteu gytuot ypenn yna. no phan uuassei vendigeit uran ynvyó gyt ac óynt. Ac oachaós y pedwar ugeint mlyned hynny ygelóit. Yspydaót urdaól benn yspydaót vrannóen a matholóch oed yr honn yd aethpóyt y iwerdon. Sef aónaeth heilyn uab gwynn dydgóeith. Meuyl ar uymarafi heb ef onyt agorraf ydrós. y wybot aegóir adywedir am hynny. Agorr ydrós aónaeth. ac edrych ar gernyó. ac ar aber henuelen. Aphan edrychóys yd oed yngynhyspysset gantunt y geniuer collet agollassynt eiryoet. Ar geniuer car a chedymdeith agollassynt. Ar geniuer dróc adathoed udunt achyt bei *yna y kyuarffei ac óynt. Ac yn bennaf ameu harglóyd. Ac or gyuaór honno ny allyssant óy orfowys. namyn kychóynnu arpenn parth allundein. Pa hyt bynnac y bydynt ar yfford óynt a doethant hyt yn llundein. Ac agladassant ypenn yny gwynurynn. A hónnó uu y trydyd matcud pancudywyt. Ar trydyd anuat datcud pandatcudywyt. Kany doey ormes byth dróy vor yr ynys honn trauei y penn yny cud hónnó. A hynny adyweit y kyfarwydyt eukyfranc hóy. y góyr agychwynnóys o iwerdon yó

hónnó. Yniwerdon nyt edeóit dyn byó namyn pump góraged beichaóc y myón gogof yn diffeithóch iwerdon. Ar pump góraged hynny ynyr un kyfnot aanet udunt pumpmeib. Ar pumpmeib hynny auagaffant hyt panuuant weiffon maór. Ac yny uedylyaffant amwraged. Ac yny uu damunet gantunt eukaffael. Ac yna kyfcu pob un laó heb laó gan uam y gilyd. A góledychu ywlat ae chyuannhedu. ae rannu y ryngtunt ell pump. Ac o achaós y rannyat hónnó y gelóir ettwa pump rann Iwerdon. Ac edrych y wlat awnaethant ford y buaffei yr aeruaeu. achael eur ac aryant yny yttoedynt yn gyuoethaóc. Allyna ual y teruyna ygeinc honn or mabinogi. o achaós paluaót branóen. yr honn a vu tryded anuat paluaót ynyr ynys honn. Ac o achas yfpadaót bran panaeth niuer deg wlat afeith ugeint y iwerdon ydial paluaót branóen. Ac am yginyaó ynhardlech feith mlyned. Ac am ganyat adar riannon. Ac ar yfpydaót benn pedwar ugeint mlyned.

Manawyddan, son of Llyr.

Nyma y dryded geinc or mabinogi

Gwedydaruot yr ſeithwyr adywedaſſam ni uchot cladu penn bendigeituran yny gȣynvryn yn Llundein. ae wyneb ar freinc. edrych aȣnaeth manaȣydan ar ydref yn Llundein ac ar ygedymdeithon adodi ucheneit uaȣr. a chymryt diruaȣr alar ahiraeth ynda ȣ. Oi aduȣ hollgyuoethawc gȣaeui heb ef. nyt oes neb heb le idaȣ heno namyn mi. Arglȣyd heb y pryderi. na uit gyndrymhet genhyt ahynny. dy geuynderȣ yſſyd urenhin yn ynys ykedyrn. achyn gȣnel gameu it heb ef. ny buoſt ti haȣlȣr tir adayar eiryoet. try*dyd Lledyf unbenn ȣyt. Je heb ef kyt boet keuynderȣ y mi ygȣr hȣnnȣ. goathriſt yȣ gennyf gȣelet neb yn Lle bendigeituran vy mraȣt. ac ny allaf uot ynllaȣen yn unty ac ef. awney ditheu gynghor arall heb y pryderi. Reit oed im ȣrth gynghor heb ef. apha gynghor yȣ hȣnnȣ. Seith gantref ry edeȣit ymi heb ypryderi a riannon uy mam yſſyd yno. mi arodaf itti honno a medyant yſeith gantref genthi. achynnybei itti o gyuoeth namyn yſeith cantref hynny. nyt oes seith cantref well noc ȣy. Kicua uerch wynn gloyȣ yȣ vyggȣreic ynneu heb ef. achynn enȣ-

edigaeth y kyuoeth y mi. bit y mównant y ti a riannon. aphei mynnvt gyuoeth eiryoet atuyd y kaffut ti hównó. Na uynnaf unbennheb ef. duó adalo it dy gedymdeithas. Y gedymdeithas oreu aallóyf i ytti ybyd os mynny. Mynnaf eneit heb ef duó adalo itt. ami aaf gyt athi y edrych riannon. ac y edrych y kyuoeth. Jaón awney heb ynteu. mi a tebygaf na werendeweiſt eiryot ar ymdidanwreic well no hi. Yr amſer y bu hitheu yny dewred ny bu wreic deledi-wach nohi. ac ettwa ny bydy anuodlaón y phryt. wynt agerdaſſant racdunt. a pha hyt bynnac y bydynt ar yfford wynt adoethant ydyuet. Góled darparedic oed udunt erbyn eu dyuot yn arberth. a riannon a chicua wedy y harlóyaó. Ac yna dechreu kyt eiſted ac ymdidan o uanaóydan a riannon. ac or ymdidan tirioni a wnaeth y vryt ae uedól órthi. a hoffi yny uedól na welſei eiryoet góreic digonach y thecket ae theledióet no hi. Pryderi heb ef mi a vydaf órth a dywedeiſti. Pa dywedóydat oed hównó heb y riannon. arglóydes heb ef bryderi. mi ath roeſſum yn wreic y uanaóydan uab Llyr. a minheu a vydaf órth hynny yn Llaóen heb y riannon. Llaóen yó gennyf inneu heb y manaóydan. a duó adalo yr gór yſſyd yn rodi y minneu y gedymdeithas mor difleis a hynny. Kynn daruot y wled honno y kyſcóyt genthi. ar ny deryó or wled heb y pryderi treulóch chói. a minneu a af y hebrónng vyg górogaeth y gaſſwallaón uab beli hyt yn Lloegyr. aglóyd heb y riannon yg kent * y mae kaſſwallaón. athi aelly treulaó y wled honn. ae aros ynteu auo nes. Minheu ae harhoón heb ef. ar wled

honno a dreulassant. A dechreu a ynaethant kylchaw dyuot ae hela. a chymryt eu digrifwch. ac wrth rodyaw y wlat ny welsynt eiryoet wlat gyuanhedach no hi. na heldir well. nac amylach y mel ae physcawt no hi. Ac yn hynny tyuu kedymdeithas y rygtunt yllpedwar hyt na mynnei yr vn vot heb y gilyd na dyd na nos. ac ym mysc hynny ef a aeth at gasswallawn hyt yn ryt ychen y hebrwng y wrogaeth idaw. a diruawr a uu yny erbyn yno. a diolwch idaw hebrwng y wrogaeth idaw. a gwedy y ymchoelut kymryt eu gwledeu ae hesmwythter a orugant pryderi a manawydan. a dechreu gwled a orugant yn arberth kanys priflys oed. ac o honei y dechreuit pob enryded. a gwedy y bwyta kyntaf y nos honno *tra uei* y gwassanaeth wyr yn bwyta. Kyuodi allan a orugant a chyrchu gorsed arberth a wnaethant yllpedwar ac eu niuer gyt ac wynt. Ac ual y bydant yn eisted uelly. llyma dwryf. a chan ueint y twryf llyma gawat o nywl yn dyuot hyt na chanhoed yr un o honunt hwy y gilyd. ac y nol y nywl llyma yn goleuhau pob lle. A phan edrychyssant y ford y gwelynt y preideu ar anreitheu ar kyuanhed kynno hynny. ny welynt neb ryw dim. na thy. nac aniueil. na mwc. na than. na dyn. na chyuanned eithyr tei yllys ynwac diffeith angkyfanned heb dyn heb *vil* yndunt. Eeu kedymdeithon ehun wedy eu colli heb wybot dim y wrthunt. onyt hwy yll pedwar. Oi ar arglwyd duw heb y manawydan. mae niuer yllys an niuer ninheu eithyr hynn. awn y edrych. dyuot yr neuad a ynaethant nyt oed neb. kyrchu y kastell ar hundy[.ny] welynt neb. Ym medgell. nac ygk[egin] nyt oed

namyn diffeithôch. D[echreu] a wnaethant yllpedwar treul[aô y ôled] a hela a ônaethant. a chymr[yt eu digriu]ôch. a dechreu a wnaeth pob [un o honunt] rodyaô ywlat arkyuoeth y[edrych aôelynt] ae ty. ae kyuanhed. a neb ryô [dim ny wel]ynt eithyr gôydlydnot. A gôed[y treulaô]* eu gôled ac eu darmerth o honunt. dechreu a wnaethant ymborth ar gic hela a phyſcaôt a bydafeu. Ac uelly bôydyn ar eil a treulyſſant yn digrif gantunt. ac yn y diwed diffygyaô a ônaethant. Dioer heb y manaôydan ny bydôn ual hynn. kyrchôn loegyr a cheiſſôn grefft y kaffon yn hymborth. kyrchu lloegyr a orugant. a dyuot hyt yn henfford. a chymrut arnunt gôneuthur kyfrôyeu. A dechreu a wnaeth ef uanaôydan llunyaô corfeu ac eu liwaô ar y wed y gôelſei gan laſar llaeſgygôyd a chalch llaſar. a gôneuthur calch laſar racdaô ual y gônathoed y gôr arall. Ac ôrth hynny y gelôir ettwa calch laſar. am y wneuthur o laſar llaeſgygôyd. ac or gôeith hônnô tra geffit gan uanaôydan. ny phrynit gan gyfrôyyd dros wyneb hennfford na chorof na chyfrôy. ac yny adnabu bop un or kyfrôyydyon yuot ynkolli oe hennill llawer. ac ny phrynit dim gantunt onyt gôedy na cheffit gan uanaôydan. Ac yn hynny ymgynnullaô ygyt o honunt. a duunaô am ylad ef ae gedymdeith. Ac yn hynny rybud a gaôſſont ôynteu. a chymryt kynghor am adaô y dref. Y rof i a duô heb y pryderi ny chynghoraf i adaô y dref. namyn llad y taeogyon racco. Dac ef heb y manaôydan bei ymladem ni ac ôyntôy clot drôc a vydei arnam ac an carcharu a wneit. Yſgôell ynn heb ef kyrchu tref arall y ymoſmeithaô

yndi. Ac yna kyrchu dinas arall awnaethant ell pedwar. Pa geluydyt heb y pryderi a gymerôn ni arnam. Gônaôn taryaneu heb y manaôydan. Aôdom ninneu dim y ôrth hynny heb y pryderi. Ni ae pro-[fôn] heb ynteu. Dechreu gôneuthur [taryan]eu a orugant. ac eullunyaô ar [ôeith ta]ryaneu da awelfynt. A dodi y [lliô a dody]ffynt ar y kyfrôyeu arnunt. [Ar gôeith h]ônnô alôydôys racdunt hyt [na phrynit] taryan ynyrholl dref. onyt [gôedy na ch]effit gantunt hôy. Kyflym [oed eu gôei]th ôynteu a diueffur a ône[ynt ac ue]lly y buant yny dygôydaôd * yô kytdrefwyr racdunt. Ac yny duunaffant argeiffaô eu llad. Rybud a doeth udunt ôynteu. a chlybot bot y gwyr ae bryt ar eu dihenydyaô. Pryderi heb y manaôydan y mae y gôyr hynn ynmynnu an diuetha. Na chymerôn ninheu y gan y taeogeu hynny. aôn ydanunt alladôn ôynt. Nac ef heb ynteu. kaffwallaôn a glywei hynny ae wyr. Areôin vydem. kyrchu tref arall awnaôn. wynt a doethant y dref arall. Pa geluydyt yd aôn ni ôrthi heb y manaôydan. Yr honn y mynnych or awdam ni heb y pryderi. Nac ef heb ynteu gônaôn grydyaeth. ny byd o gallon gan grydyon nac ymlad a ni nac ymwaravun. Ny ôn i dim y ôrth honno heb y pryderi. Mi ae gônn heb y manawydan a mi a dyfcaf itti wniaô. Ac nyt ymyrôn ar gyweiryaô lledyr namyn y prynu ynparaôt a gôneuthur yngôeith o honaô. Ac yna dechreu prynu y cordwal teckaf a gafas yny dref. Ac amgen ledyr no hônnô ny phrynei ef eithyr lledyr gôadneu. A dechreu awnaeth ymgedymdeithaffu ar eurych gorreu yny dref. A pheri

góaegeu yr esgidyeu ac euraó y góaegeu a ſynnyaó ehun ar hynny yny góybu. Ac or achaós hónnó y gelwit ef yndrydyd eurgryd. Tra geffit gantaó ef nac eſgit na hoſſan ny phrynit dim gan gryd ynyr holl dref. Sef awnaeth y crydyon adnabot bot eu hennill yn pallu udunt. kanys ual yllunyei vanaó-dan y góeith y góniei pryderi. Dyuot y crydyon a chymryt kyghor. ſef agaóſſant yn eu kynghor du-unaó ar eullad. Pryderi heb y manaóydan y mae y góyr hynn ynmynnu anllad. Paham y kymerón ninneu hỹny ygan y taeogeu lladron heb y pryderi. namyn eu llad hóy oll. Nac ef heb ymaóydan nyt ymladón ac óynt. ac ny bydón ynlloegyr bellach. kyrchón parth adyuet. ac aón y hedrych. Pahyt bynnac y buant ar y ffordd óynt a doethant y dyuet. ac arberth agyrchaſſant. allad tan a wnaethant. adechreu ymborth a hela a threulaó mis uelly. achyn-null eukón attunt. abot uelly yno vlóydyn. aborego-éith kyuodi pryderi amanaóydan yhela. achyweir-yaó eukón amynet odieithyr y llys. Sef aw*naeth rei orcón. kerdet oeblaen amynet y berth vechan aoed geyr eullaw. ac ygyt ac yd aant yr berth kiliaó yn gyflym acheginwrych maór gantunt ac ymchoelut at y góyr. Neſſaón heb ypryderi parth arberth yedrych beth yſſyd yndi. neſſau parth ar berth a wnaethant. pan neſſayſſant. llyma uaed coet claerwyn ynkyuodi or berth. Sef aorac y cón ohyder y góyr ruthraw idaó. ſſef a wnaeth ynteu adaó y berth achilyaó dalym y órth y góyr. ac yny uei agos y góyr idaó Kyuarth arodei yrkón heb gilyaó yrdunt. A phan yghei y

gwyr ykiliei eilweith ac ytorrei gyuarth. ac ynol ybaed ykerddassant yny welynt gaer uawr aruchel. agweith newyd arnei yny lle nywelsynt namaen na gweith eiryoet. ar baed ynkyrchu yr gaer yn vuan arkwn yny ol. a gwedy mynet ybaed arkwn yr gaer. ryuedu awnaethant welet y gaer ynylle ny welsynt eiryoet weith kynno hynny. ac obenn yr orsed edrych awnaethant ac ymwarandaw ar kwn. Pahyt bynnac y bydynt uelly nychlywynt un orkwn na dim y wrthunt. arglwyd heb y pryderi mi aaf yr gaer ygeissaw chwedleu y wrth y cwn. Dioer heb ynteu nyt da dy gyghor uynet yr gaer honn nys gweleist eiryoet. ac ogwney vygkyngor i nyt ey idi. arneb adodes hut ar ywlat aberis bot y gaer ymma. Dioer heb ypryderi nymadeuaf i vyg cwn. Pagyghor bynnac agaffei ef ygan uanawydan y gaer agyrchawd ef. Pandoeth yr gaer nadyn. na mil. narbaed. narcwn. na thy. nac anhed. nysgwelei yny gaer. Ef awelei ual amgymherued llawr ygaer ffynnawn agweith ovaen marmor yny chylch. Ac arlan yfynnawn. kawc eur uchbenn llech ovaen marmor. achadwyneu ynkyrchu yr awyr. a diben nysgwelei arnunt. Gorawenu awnaeth ynteu wrth decket yr eur. adahet gweith y kawc. Adyuot awnaeth ynyd oed ykawc ac ymauael ac ef. ac ual ydymauaelawd arkawc glynu ydwylaw wrth ykawc. ae drraet wrth y llech yd oed ykawc yn seuyll arnei. adwyn y lewenyd ygantaw hyt na allei dywedut vn* geir. a seuyll awnaeth uelly. ae aros ynteu awnaeth manawydan hyt parth adiwed ydyd. a phrynhawn byrr gwedy bot yndiheu gantaw nachaei chwedleu ywrth

pryderi nac yorth y con. dyuot aorac parth arllys. pan dao y myon. ſef awnaeth riannon edrych arnao. Mae heb hi dygedymdeith ti ath gon. llyma heb ynteu vyng kyfranc aedatkanu oll. Dioer heb y riannon yſdroc agedymdeith uuoſt di. ac ysda agedymdeith agolleiſt di. achan y geir honno mynet allan. ac yr artal y managaſſei ef uot y gor argaer kyrchu yno awnaeth hitheu. Porth y gaer awelas yn agoret ny bu argel arnei. ac ymyon y doeth. ac ual ydoeth arganuot pryderi ynymauael arcaoc adyuot attao. Och arglöyd heb hi beth awney di yma. ac ymauael ar kaoc gyt ac ef. ac ygyt ac ydymeveil glynu y döylao hitheu orth y kaoc. ae deutroet orth y llech hyt na allei hitheu dywedut un geir. ac ar hynny gyt ac ybu nos llyma döryf arnunt achawat onyöl. achan hynny difflannu y gaer. ac ymeith ac öynteu. Pan welas kicua verch göyn gloeö nat oed yny llys namyn hi a manaöydan. drycyruerth awnaeth hyt nat oed well genti ybyö noemarö. ſſef awnaeth manaöydan edrych ar hynny. Dioer heb ef cam ydwyt arnao. os rac vy ovyn i y drycyruerthy di. mi arodaf duö yn vach itt naweleiſti gedymdeith gywirach noc y keffy di vi. tra vynno duö itt uot uelly. Yrof aduö pei yt ueön i yndechreu vy ieuenctit. mi agadöön gywirdeb orth pryderi. ac yrot titheu mi ae cadöön. ac na vit un ovyn arnat. heb ef. ac yrof aduö heb ef. ti ageffy y gedymdeithas auynnych ygennyfi herwyd vyggallu i trawelo duö ynbot yny dihiröch hönn ar goual. Duö adalo itt heb hi ahynny adebygön i. Ac yna kymryt llewenyd ac ehouyndra or uoröyn o

achaȣs hynny. Je eneit heb ymanaȣydan. nytkyfle ynni trigyaȣ yma. yn kȣn a gollassam. ac ymborth nys gallȣn. kyrchȣn loeger. haȣssaf yȣ yni ymborth yno. Ynllaȣen arglȣyd heb hi ni a wnaȣn hynny. Ygyt y kerdassant hyt ynlloegyr. Arglȣyd heb hi pa greft agymerydi arnat. kymer vn lannweith * Nychymeraf i heb ef namyn crydyaeth. ual ygȣneuthum gynt. Arglȣyd heb hi nyt hoff honno yglanet yȣr kygynnilet kyuurd athydi. wrth honno ydafi heb ef. dechreu ygeluydyt awnaeth achyweiryaȣ y weith or cordwal teckaf agauas ynydref. Ac ual ydechreuyssynt ynlle arall dechreu gȣaegu yr yskidyeu owaegeu eureit ynyoed ouer amanweith holl grydyon ydref yȣrth yr eidaȣ ef ehun. athrageffit ygantaȣ nac eskit nahossan. ny phrynit ygan ereill dim. A blȣydyn uelly atreulȣys ef yno ynyoed y crydyon yndala kynuigen achyghorwynt ȣrthaȣ. Ac ynydoeth rybudyeu idaȣ. amenegi uot ycrydyon wedy duunaȣ ar ylad. Arglȣyd heb y kicua pam ydiodefir hynn ygan y taeogeu. Nac ef heb ynteu ni aem eissoes ydyuet. dyuet agyrchyssant. Sef aorwc manaȣydan pangychȣynnwys parth adyuet. dȣyn beich owenith gantaȣ. achyrchu arbeth. achyuanhedu yno. Ac nyt oed dim digriuach gantaȣ no gȣelet arberth ar tirogaeth ybuassei ynhela ef aphryderi ariannon gyt ac ȣynt. Dechreu awnaeth kynneuinaȣ ahela pyscaȣt allydnot ar eugȣal yno. Ac yn ol hynny dechreu ryuoryaȣ. Ac ynol hynny heu grofft. areil. ardryded. Ac na chaf y gȣenith ynkyuot ynoreu yny byt. ae deir grofft ynllwydyaȣ ynvn dȣf. hyt nawelsei dyn

wenith degach noc ef. Treulaw amferoed y vlwydyn awnaeth. natchaf y kynnhaeaf yndyuot. ac y edrych un oeroffteu ydaeth. nachaf honno yn aeduet. Mi auynnaf vedi honn auory heb ef. Dyuot draegeuyn ynos honno hyt yn arberth. y bore glaf drannoeth dyuot yuynnv medi yrofft. pan daw nyt oed namyn y kalaf ynllwm wedy daruot tori pobun yny doi yny dywyffen orkeleuyn. a mynet ymeith ar tywys yn hollawl. ac adaw y calaf yno yn llwm. Ryuedu hynny yn uawr awnaeth adyuot y edrych grofft arall. nachaf honno ynaeduet. Dioer heb ef mi auynnaf uedi honn auory. A thrannoeth dyuot ar uedwl medi honno. aphandaw nyt oed dim namyn y kalaf llwm. Oi aarglwyd duw heb ef pwy yffyd yngorffen vyn diua * i. a mi aegwnn. yneb adechreuis vyndiua yffyd ynyorfen. ac adiuawys y wlat gyt ami. Dyuot y edrych y dryded rofft. pandoeth ny welfei neb wenith degach. ahwnnw ynaeduet. Meuyl ymi heb ef ony wylaf i heno. ar neb aduc yr yt arall adaw ydwyn hwnn. ami a wybydaf beth yw. achymryt y arueu awnaeth adechreu gwylat y grofft. a menegi awnaeth ykicua hynny oll. Je hebhi beth yffyd yth vryt ti. Mi awylaf y grofft heno heb ef. Y wylat y grofft ydaeth. ac ual ybyd am hanner nos uelly nachaf tworyf mwyhaf yny byt. Sef awnaeth ynteu edrych. arhynny llyma eliwlu y byt olygot. achyfrif na meffur ny ellit arhynny. ac nywydyat yny uyd y llygot yn gwan adan y groft. aphob un yndrigyaw arhyt y keleuyn. ac yny eftwng genti. ac yntorri ytywyffen. ac yn gwan ardywyffen ymeith. ac ynadaw y kalaf

yno. Ac ny wydyat ef uot un keleuyn yno. ny bei lygodet ambobun. ac agymerynt euhynt racdunt artywys gantunt. acyna rông dicher allit taraô ym plith yllygot awnaeth. amôy noc ar ygôydbet neu yr adar yn yr aôyr ny chytdremei ef ar yr un o honunt eithyr un awelei ynamdrom ual ytebygei naallei un pedestric. yn ol honno y kerdôys ef aedala awnaeth aedodi yny uanec. ac allinin rôymaô geneu y vanet. ae chadô gantaô. achyrchu yllys. Dyuot yr ystauell ynylle ydoed kicua. agoleuhau ytan. ac ôrth yllinin dodi y uanec ar y wanas aorûc. Beth yssyd yna arglôyd heb y kicua. Neidyr heb ynteu ageueis yn Netratta arnaf. Paryô leidyr arglôyd aallut ti ydodi yth uanecheb hi. Nyma oll heb ynteu amenegi ual yr lygryssit ac y diuôynissit y groffteu idaô. ac ual y doethant yllygot idaô yr grofft diwethaf yny wyd. ac vn ohonunt oed amdrom ac adelleis inheu ac yssyd yn vy manec. ac a grogaf inheu avory. Acymkyffef y duô bei afkaffônoll mi ae crogôn. Arglôyd heb hi di ryued oed hynny. ac eissoes anhôymp yô gôelet gôr kyfurd kymoned athidi yn crogi y ryô bryf hônnô. aphei gônelut iaôn nyt ymyrrut yny pryf. namyn y ellông ym*eith. Meuyl ymi heb ef pei af caffôn i oll ôynt onyscrogrôn. ac ageueis mi ae crogaf. Je arglôyd heb hi nyt oes achaôs ymi y uot ynborth yrpryf hônnô. namyn goglyt anfyberôyt yti. agwna ditheu dy ewyllys arglôyd. Beigôypôn ninheu defnyd yny byt y dylyut titheu bot ynborth idaô ef. mi avydôn ôrth dy gynghor am danaô heb y manaôydan. achanys nys gônn arglôydef. medôl yô gennyf y

diuetha. a góna ditheu yn llawen heb hi. ac yna y kyrchóys ef orfed arberth arllygoden gantaó. a fengi dóy fforch yny lle uchaf ynyr orfed. ac ual y byd uelly llyma y góelei yfcolheic yndyuot attaó. a hen dillat hydreul tlaót ymdanaó. ac neut oed feith mlyned kynnohynny yr panwelfei ef nadyn na mil eithyr ypedwar dyn y buaffynt ygyt yny golles y deu. Arglóyd heb yr yfcolheic dyd da itt. Duó arodho da itt agreffaó órthyt heb ef. Pandoy di yr yfcolheic heb ef. Pandoaf arglóyd oloygyr o ganu. Aphaham y gouynny di arglóyd heb ef. am na weleis heb ef yr yf feith mlyned undyn onyt pedwardyn ditholedic athitheu yr aór honn. Je arglóyd heb ef mynet tróy ywlat honn ydwyf inheu yr aórhonn parth amgólat vyhvn. apharyó weith yd w*yd* yndaó arglóyd. Grogi lleidyr ageueis ynlletratta arnaf heb ef. Paryó leidyr arglóyd heb yr yfcolheic. pryf awelaf yth laó di ual llygoden. adróc ygóeda y ór kyfurd athydi teimlaó pryf kyfryó ahónnó. gellóng ymeith ef. Na ellyngaf yrof aduó heb ynteu. ynlletratta arnaf ykeueif i ef. achyfreith lleidyr awnaf inheu ac ef. y grogi. arglóyd heb ynteu rac góelet gór kyfurd athidi yny góeith hónnó. punt ageueis i o gardotta mi ae rodaf itti agellóng y pryf hónnó ymeith. Na ellyngaf yrof aduó ac nys góerthaf. Góna di arglóyd heb ef ony bei rac góelet gór kyfurd athidi ynteimlaó yryó bryf hónnó. nymtorey i. ac ymeith ydaeth yr yfcolheic. Val ybyd ynteu ~~ynteu~~ yn dodi y dulath yny ffyrch. nachaf offeirat yndyuot attaó ar uarch yn gyweir. arglóyd dydda itt heb ef. Duó arodho

da itt heb y manawydan. athuendith. Bendyth duw* itt. apharyw arglwyd ydwyt ynywneuthur. Grogi Lleidyr ageueis yn Lletratta arnaf heb ef. Paryw leidyr yw hwnnw arglwyd heb ef. Pryf heb ynteu ar anfawd llygoden. alletratta awnaeth arnaf. adihenyd Lleidyr awnaf ynneu arnaw ef. arglwyd heb ynteu. rac dy welet ynteimlaw ypryf hwnnw mi ae prynaf ellwng ef. Y duw y dygaf vygkyffes nae werthu nae ellwng naf gwnafi. Gwir yw arglwyd nyt gwerth arnaw ef dim. Lithyr rac dywelet ti yn ymhalogi wrth y pryf hwnnw. mi arodaf itt teirpunt agollwng ef ymeith. Na vynnaf yrofi aduw heb ynteu vn gwerth yrdaw. namyn yrhwnn adyly y grogi. ynllawen arglwyd gwna dy vympwy. Ymeith ydaet yr offeirat. Sef awnaeth ynteu maglu yllinin am vynwgyl y llygoden. ac ual yd oed yn y dyrchauel. Llyma rwtter efcob awelei ae fwmereu ae niueroed. ar efgob ehun ynkyrchu parth ac attaw. Sef awnaeth ynteu gohir ar yweith. arglwyd efgob heb ef dy uendyth. Duw arodho y uendith itt heb ef. Paryw weith ydwyt ti yndaw. Grogi Lleidyr ageueis ynlletratta arnaf heb ef. Ponyt llygoden heb ynteu awelafi ythlaw di. Je heb ynteu. alleidyr uu hi arnafi. Je heb ynteu kan deuthum i ardiuetha y pryf hwnnw mi aeprynaf ygennyt. mi arodaf feithpunt itt yrdaw. ac rac gwelet gwr kyfurd athi yndiuetha pryf mor dielw ahwnnw gollwng ef arda ageffy *d*itheu. Naellynghaf y rof aduw heb ynteu. Kan nys gollynghy yr hynny mi arodaf it pedeirpunt arhugeint o aryant parawt agellwng ef. Naellyngaf dygaf yduw vyngkyffes yr y gymeint arall heb ef. Kan nys

gellyngy *yr hynny heb ef* mi arodaf itt awely o veirch yny maes hónn. afeith fómer yffyd yma. arfeith meirch y maent arnunt. Na vynnaf yrof aduó *heb ynteu.* Kany *mynny hynny góna yr* góerth a vy*nnych.* Gónaf heb ynt*eu. rydhau riannon aphryderi.* Ti *agey hynny* Na vynnaf y*rof aduó.* Beth a*uynny di*theu. Góa*ret* yr h*ud ar* llet*rith yar feith* cantre*f dyuet.* Ti a *geffy hynny heuyt a* gellóng y llygoden. Na *ellyngaf yrof aduó heb* ef. Góy*bot auynnaf póy ef yllygoden.* * Vyggóreic i yó hi aphany bei hynny nys dillynghón. Paffuryf ydoeth hi attafi. Y herwa heb ynteu. Miui yó llóyt uab kil coet. a mi adodeis yr hut arfeith cantref dyuet. ac ydial góaól uab clut ogedymdeithas ac ef ydodeis i yr hut. ac ar pryderi y dieleis i góare broch ygcot agóaól uab clut pan ygónnaeth póyll penn annón. a hynny ynllys eueyd hen ygónaeth o aghyghor. Agóedy góybot dyuot titheu ynkyuanhedu ywlat. ydoeth vynteulu attaf ynheu ac erchi euritháó ynllygot ydiua dy yt ti. Ac ydoethant ynos gyntaf vynteulu ehunein. ar eil nos ydoethant heuyt ac ydiuayffant ydóy groffd. ar tryded nos ydoeth uyng góreic agóraged yllys attaf yerchi im eu rithaó. ac yritheis ynheu. abeichaóc oed hi. aphany bei ueichaóc hi nyfgordiwedut ti. achanys hynny vu ae dalahi. Mi arodaf pryderi ariannon itt. ac awaredaf yr hut arlletrith yar dyuet. Minneu auenegeis itti póy oed hi. agellóng hi weithon. Naellygaf yrofi aduó heb ef. Beth auynny ditheu heb ef. Llyma heb ynteu auynnaf. nabohut vyth arfeith cantref dyuet ac na dotter. Ti ageffy hynny

heb ef a gellỏng hi. Na ellynghaf myn uyngcret heb ynteu. Beth avynny ditheu bellach heb ef. Llyma itt heb ef avynnaf. nabo ymdiala arpryderi ariannon nac arnaf inheu byth amhynn. Hynny oll ageffy. adioer da ymedreist heb ef. ef adoei amdy benn gỏbyl orgouut. Je heb ynteu rac hynny y nodeis ynneu. Rydhaa weithon vyggỏreic im. Na rydhaaf yrof aduỏ heb ef. yny welỏyf pryderi a riannon ynryd gyt ami. weldy yma ỏyntỏy yn dyuot heb ef. arhynny llyma pryderi ariannon. Kyuodi aoruc ynteu yn euherbyn aegreffaỏv. ac eifted ygyt. a ỏrda rydha vyggỏreic im weithon heb yrefcob. ac neurygeueist gỏbyl or annodeist. Gellyngaf ynllaỏen heb ef. ac yna y gellyngaỏd ef hi. ac y trewis ynteu hi ahutlath. ac ydatrithỏys hi ynwreic ieuanc deccaf awelfei neb. Edrych yth gylch arywlat heb ef. athi awely yrholl anhedeu arkyuanhed ual ybuant oreu.* Yna kyuodi aoruc ynteu ac edrych. Aphan edrychaỏd ef awelei yrholl wlat yngyuanned. ac yngyweir oe holl alauoed ae hannedeu. Paryỏ waffanaeth ybu pryderi ariannon yndaỏ heb ef. Pryderi auydei ac yrd porth uyllys i amyuynỏgyl. ariannon auydei a mỏeireu yr effyn wedy bydynt ynkywein gỏeir am y mynỏgyl hitheu. ac uelly ybu eucarchar. ac oachaỏs ykarchar hỏnnỏ ygelwit ykyfarỏydyt hỏnnỏ mabinogi. mynnweir a mynord. Ac uelly y teruyna ygeinc honn yma or mabinogi....

Math, son of Mathonwy.

Yonn yw y bedwared geinc or mabinogi

Math uab mathonwy oed arglwyd ar wyned. Aphryderi uab pwyll oed arglwyd ar vn cantref arhugeint yny deheu. Sef oed y rei hynny. seith cantref dyuet. a seith cantref morganhwc. Pedwar cantref keredigyawn. a thri ystrat tywi. Ac yn yr amser hwnnw math uab mathonwy ny bydei vyw. namyn trauei y deutroet ymlyc croth morwyn. onytkynnwryf ryuel ae llesteirei. Sef yd oed yn uorwyn ygyt ac ef. Goewin uerch pebin o dol pebin yn aruon. ahonno teckaf morwyn oed ynyhoes. or awydit yno. Ac ynteu ygkaer dathyl yn aruon yd oed y wastatrwyd. Ac ny allei gylchu y wlat namyn giluaethwy uab don. Ac eueyd uab don y nyeint ueibon y chwaer. ar teulu gyt ac wy ygylchu y wlat drosdaw. Ar uorwynoed gyt amath ynwastat ac ynteu giluaethwy uab don adodes yvryt aryuorwyn. ae charu hyt na wydyat beth a wnaei amdanei. Ac ynhynny nachaf y liw ae wed ae anfawd yn atueilaw oe charyat hyt nat oed hawd y adnabot. Sef awnaeth gwydyon yurawt synyeit dydgweith arnaw yngraf. Hawas heb ef paderyw itti.

Paham hebynteu beth awely di arnafi. Gwelaf arnat heb ef colli ohonat dy byt ath lio. aphaderyo itti. Arglwyd vraot heb ef yr hynn aderyo ymi ny ffrwytha im y adef y neb. Beth yw hynny eneit heb ef. Ti a wdost heb ynteu kynnedyf math uab mathonwy. bahustyng bynnac yr yuychanet auo y rwng dynyon or y kyfarffo * y gwynt ac ef. ef aegwybyd. Je heb ygwydyon taw di bellach. mi awnn dy uedwl di. caru goewin ydwyt ti. Sef awnaeth ynteu yna pan wybu ef adnabot oeuraot y uedwl. dodi ucheneit dromhaf yny byt. Taw eneit ath ucheneidaw hebef. nyt o hynny y gorwydir. Minheu abaraf heb ef kany ellir heb hynny dygyuori gwyned aphowys adeheubarth y geissaw yuorwyn. abyd lawen di ami ae paraf itt. Ac ar hynny att uath uab mathonwy ydaethant wy. Arglwyd heb y gwydyon mi agigleu dyuot yr deheu yryw pryuet ny doeth yr ynys honneiryoet. Pwy y henw hwy heb ef. Hobeu arglwyd. Paryw aniueileit yw yrei hynny. Aniueileit bychein gwell eu kic nochic eidon. bychein ynt wynteu. Ac ymaent yn symudaw enweu. Moch ygelwir weithon. Pwy biewynthwy. Pryderi uab pwyll yd anuonet idaw o annwn. y gan araon vrenhin annwn. Ac ettwa yd ys yn kadw or enw.. hwnnw. hanner hwch. hanner hob. Je heb ynteu ba ffuryf y keffir wy y gantaw. Mi af ar vyn deudecuet ynrith beird arglwyd y erchi y moch. Af aryeill ych neckau heb ynteu. Nyt drwc vyn trawsgwyd iarglwyd heb ef. ny deuaf i heb ymoch. Ynllawen heb ynteu kerda ragot. Af aaeth agiluaethwy a degwyr gyt ac wynt. hyt ygkeredigyawn ynylle

aelwir rudlan. teiui yraór honn. yn yllе ydoed llys ypryderi. ac ynrith beird ydoethant ymyón. a llaóen uuóyvt órthunt. Ar neillaó pryderi y gossodet góydyon ynos honno. Je heb y pryderi da oed gennym ni kael kyvaróydyt gan rei or góyreeinc racko. Moes yó gennym ni arglóyd heb y góydyon y nos gyntaf ydelher att ór maór dywedut or pennkerd. mi adywedaf gyuaróydyt yn llaóen. Ynteu wydyon gorеu kyuaróyd yny byt oed. ar nos honno didanu yllys awnaeth ar ymdidaneu digrif a chyvaróydyt. ynyoed hoff gan baóp orllys. ac yndidan gan pryderi ymdidan ac ef. Ac ardióed hynny. arglóyd heb ef ae góell y góna neb uy neges i * órthyt ti no miui uy hun. Nawell heb ynteu tauaót llaónda yó y teu di. llyma vy neges inheu arglóyd heb ef. ymadolóyn athidi amyr aniueileit aanuonet itt o annóvyn. Je heb ynteu haóssaf yny byt oed hynny. pany bei āmot y rof am gólat amdanunt. Sef yó hynny. nat elhont y gennyf yny hilyont eudeukymeint yny wlat. arglóyd heb ynteu minneu aallaf dy rydhau ditheu or geireu hynny. Sef ual y gallaf. Nadyro ym ymoch heno. ac na naccaa ui ohonunt. Auory minneu a dangossaf gyfnewit am danunt óy. arnos honno yd aethant ef ae gedymdeithon y lletty ar y kynghor. awyr heb ef nichaón ni y moch oc eu herchi. Je heb óynteu. padraóssgóyd y keir óynteu. mi abaraf eu kael heb y góydyon. Ac yna yd aeth ef yny geluydodeu. ac y dechreuawd dangos y hut. ac ydhudóys deudec emyf. adeudec milgi bronnwyn du bobun ohonunt. a deudec torch. adeudec kynllyuan arnunt.

a neb or ae gŏelei ny wydyat na beynt eur. a deudec kyfrŏy ar y meirch. ac am bob ne oc y dylyei hayarn uot arnunt y bydei eur o gŏbyl. Ar ffrŏyneu yn un weith a hynny. ar meirch ac ar kŏn y doeth ef att pryderi. Dyd da itt arglŏyd heb ef. Duŏ a rodho da itt heb ynteu a graeffaŏ ŏrthyt. Arglŏyd heb ef nyma rydit ytti am y geir a dywedeift neithŏyr am y moch nas rodut ac nafgŏerthut. titheu a elly gyfnewityaŏ yr a uo gŏell. Minneu a rodaf y deudeg meirch hynn ualymaent yn gyweir. ac eu kyfrŏyeu ac eu ffrŏyneu. ar deu dec milgi ac eu torcheu. ac eu kynnyuaneu ual ygŏely. ar deu dec taryan eureit a wely di racko. Y rei hynny a rythaffei ef or madalch. Ie heb ynteu ni a gymerŏn gynghor. Sef y kaŏffant yn y kynghor rodi y moch y wydyon. a chymryt y meirch ar kŏn ar taryaneu y gantaŏ ynteu. Ac yna y kymeraffant hŏy genhat ac y dechreuaffant gerdet ar moch. a geimeit heb y gŏydyon reit yŏ in gerdet yn bryffur. ny phara yr hut namyn or pryt y gilyd. Ar nos honno y kerdaffant hyt yggŏarthaf keredigyaŏn. Y ne a elwir ettwa or achaŏs hŏnnŏ mochdref. A thrannoeth y kymeraffant eu hynt dros elenit y doethant. * ar nos honno y buant y rŏng keri ac arŏyftli. yn y dref a elwir heuyt or achaŏs hŏnnŏ mochtref. Ac odyna y kerdaffant racdunt. Ar nos honno y doethant hyt ygkymŏt ym powys a elwir or yftyr hŏnnŏ heuyt mochnant. ac yno y buant y nos honno. Ac odyna y kerdaffant hyt ygcantref ros. Ac yno y buant y nos honno myŏn y dref a elwir ettwa mochtref. Ha wyr heb ygŏydyon ni a gyrchŏn kedernit gŏyned ar

anniueileit hynn. yd ys ynllwydaw yn an hol. Sef ykyrchaffant ydref uchaf oarllechwed. Ac yno góneuthur creu yr moch. ac or achaws hónnó ydodet creuwyryon ar ydref. ac yna góedy góneuthur creu yr moch. ykyrchaffant at uath uab mathonóy hyt ygkaer dathyl. Aphandoethant yno ydoedit yndygyuori ywlat Pachóedleu yffyd yma heb y góydyon. Dygyuor heb óy ymae pryderi ynychol chói un cantref arhugeint. Ryued uu hóyret y kerdyffaóch chói. Mae yr anniueileit ydaethaóch yneu hóyfc heb ymath. Ymaent góedy góneuth^ur creu udunt yny cantref arall iffot heb y góydyon. arhynny llyma yclywynt yr utkyrn ardygyuor yny wlat. Ar hynny góifcaó awnaethant óynteu acherdet yny vydant ympennard yn aruon. ar nos honno ydymchoeles góydyon uab don achiluaethóy y uraót hyt ygkaer dathyl. ac ygóelei uath uab mathonó dodi giluaethóy agoewin ygytgyfcu. achymell ymorynyon ereill allan yn amharchus. achyfcu genti oehanuod ynos honno. Panwelfant ydyd drannoeth kyrchu awnaethant *y lle yd* oed math uab mathonóy ae lu. Pan doethant ydoed ygóyr hynny yn my*net* y gymryt kyngor padu ydarhoynt *pryderi* agóyr ydeheu. ac arykyngor ydoethant óynteu. Sef agaóffant yn eu kygor *aros* ygkedernit góyned ynaruon. ac yg *kymperued* ydóy uaenaór ydarhoet. mae*naór pennard.* amaenaór coet alun. Aphry(deri) *ae kyrchóy*s yno óynt. Ac yno ybu *ygyfranc ac y llas* lladua uaór obopparth *ac y bu reit y wyr y deheu enkil.* Sef lle yd en*kilyaffant hyt ylle aelwir ettwa nant call ahyt

yno yd ymlitywyt. ac yna y bu yr aerua diuessur ymeint. Yna y kiliassa hyt y lle a elwir dol penn maen. ac yna clymu a wnaethant. a cheissaw tangneuedu. a gwystlaw a wnaeth pryderi ar y dangneued.
Sef y gwystlwys gwrgi gwastra ar y bedwyryd arhugeint o veibon gwyrda. Agwedy hynny kerdet o honunt yn eu tangneued hyt y traethmawr. ac ual ygyt ac y doethant hyt y uelenryt. y pedyt ny ellit eu reoli o ymsaethu. Gyrru kennadeu o pryderi y erchi gwahard y deulu. ac erchi gadu y rygtaw ef a gwydyon uab don. kanys ef a baryssei hynny. att uath uab mathonwy y doeth y gennat. Je heb y math. y rof i a duw os da gan wydyon uab don mi ae gadaf. Yn llawen. ny chymellaf ynneu arneb vynet y ymlad drwos wneuthur o honam ninneu an gallu. Dioer heb y kennadeu. tec med pryderi oed yr gwr a wnaeth hynn o gam idaw. dodi y gorff yn erbyn y gorff ynteu. a gadu y deulu ynsegur. Dygaf y duw vygkyffes nat archaf i y wyr gwyned ymlad drossof i. a minneu vy hun yn kael ymlad a phryderi. Miui a dodaf vygkorff yn erbyn y eidaw yn llawen. A hynny a anuonet at pryderi. Je heb y pryderi nyt archaf inheu y neb gouyn vy iawn namyn my hun. Y gwyr hynny a neilltuwyt. ac a dechreuwyt gwiscaw ym danunt. ac ymlad a wnaethant. ac o nerth grym ac angerd a hut alletrith gwydyon. a phryderi a las. ac y maen tyuyawc uch y uelenryt y cladwyt. ac yno y mae y ued. Gwyr y deheu a gerdassant a*c* arga*n* truan gantunt parth ae gwlat. Ac nyt ed ryued. eu harglwyd a gollyssynt. allawer oc eu gorreugwyr. ac eu meirch ac eu harueu ganmwyaf.

Gwyr gwyned a ymchoeles drachevyn ynllawen orawenus. Arglwyd heb y gwydyon wrth vath. ponyt oed iawn ynni ellwng eu dylyedawc y wyr y deheu a wystlyssant inni ar tangneued. ac ny dylywn y garcharu * Rydhaer ynteu heb y math. ar gwas hwnnw ar gwystlon a oed gyt ac ef a ellyngwyt yn ol gwyr y deheu. Ynteu math a gyrchwys kaer dathyl. Gilaethwy uab don ar teulu a uuassynt gyt ac ef a gyrchassant y gylchaw gwyned mal y gnotayssynt. a heb gyrchu y llys. Ynteu vath a gyrchwys y ystauell. ac a beris kyweiraw lle idaw y benelinyaw. ual y kaffei dodi y draet ym plyc croth y uorwyn. Arglwyd heb y goewyn keis uorwyn a uo is dy draet weithon. gwreic wyf i. Pa ystyr yw ~~hynny~~ hynny heb ef. Kyrch arglwyd a doeth am vym penn a hynny yn dirgel. ac ny bum distaw inheu. ny bu yn y llys neb nys gwypei. Sef kyrch a doeth dy nyeint ueibon dy chwaer arglwyd. gwydyon uab don. a giluaethwy uab don. a threis arnaf aorugant a chewilyd y titheu. achyscu awnaethpwyt genhyf. a hynny yth ystauell ac yth wely di. Ie heb ynteu yr hynn a allaf mi ae gwnaf mi a baraf itt gael iawn yn gyntaf. ac yn ol vy iawn y byda(f) inheu. a thitheu heb ef mi ath gymeraf yn wreic im. ac a rodaf uedyant vyg kyuoeth yth law ditheu. ac yn hynny ny doethant wy yg kyuyl y llys. namyn trigyaw y gylchaw y wlat a wnaethant. yny aeth gwahard udunt ar y bwyt ae llyn. yn gyntaf ny doethant hwy yn y gyuyl ef. Yna y doethant wy attaw ef. Arglwyd heb wynt. dyd da it. Ie heb ynteu ae wneuthur iawn y mi y doethawch chwi. Arglwyd yth

ewyllys yd ydym. Bei vy eóyllys ny chollón o wyr ac arueu a golleis. vyg kewilid ny ellóch chói y dalu y mi heb agheu pryderi. Achan doethaóch chóitheu ym ewyllys ynheu. mi a dechreuaf boen arnaóch. Ac yna y kymerth y hutlath ac y treóis gilluaethóy yny uyd yn daran ewic. Ac achub y llall a wnaeth yn gyflym kyt mynnei dianc nys gallei. ae daraó ar vn hutlath yny uyd yn garó. Kanys yóch yn róymedigaeth mi a wnaf yóch *ger*det y gyt. A(ch bot yn) gymaredic. ac yn vn anyan a(r góyduilot) yd yóch yn eu rith. Ac yn yr am(ser y) bo etiued. * udunt hóy. y uot y chwitheu. A blóydyn y hedió dowch yma attaf i. Ym penn yr ulóydyn or vndyd llyma y klywei odorun a dan paret yr ystaull. a chyfuarthua cón y llys am benn y godorun. Edrych heb ynteu beth yssyd allan. Arglóyd heb yr vn mi ae hedrycheis y mae yno caró ac ewic ac elein gyt ac óynt. Ac ar hynny kyuodi a orruc ynteu a dyuot allan. a phan doeth. sef y góelei y tri llydyn. Sef tri llydyn oedynt caró ac ewic ac elein kryf. Sef a wnaeth ef dyrchauel y hut. Yr hónn a uu o hon aóch yn eóic yr llyned. bit uaed coet eleni. Ar hónn a vu garó yr llened. bit garnen eleni. Ac ar hynny eu taraó ar hutlath. Y mab hagen a gymeraf i ac a baraf y ueithryn. ae uedydyaó. Sef enó a dodet arnaó hydón. Eóch chóitheu a bydóch y lleill yn uaed coet ar llall yn garnen coet. Ar anyan a uo yr moch coet. bit y chóitheu. A blóydyn y hedió bydóch yma y dan y paret. Ac ych etiued gyt a chói. Ym penn y ulóydyn llyma y clywynt gyuarthua cón dan paret yr ystaull.

a dygyuor y llys y am hynny am eu penn. ar hynny kyuodi a orwc ynteu a mynet allan. a phan dav allan. tri llydyn awelei. Sef kyfryv lydnot awelei. baed coet. a charnen coet a chryn llvdyn da gyt ac vynt. a brei ſc oed yn yr oet oed arnav. Je heb ef hvn a gymeraf i attaf ac a baraf y uedydyav. ae darav ar hut lath yny uyd yn uab braſwineu teledivv. Sef envv a dodet ar hvnnv hychtvn. a chvitheu yr un a uu uaed coet o honavch yr llyned. bit vleid aſt eleni. ar hvnn a uu garnen yr llyned. bit vleid eleni. ac ar hynny eu taravv ar hutlath yny uydant bleid a bleidaſt. ac anyan yr aniueileit yd yvch yn eu rith bit y chvitheu. a bydvch yma vlvydyn yr dyd hedivv ydan y paret hvnn. Yr undyd ym penn y vlvydyn llyma y clyvei dygyuor a chyuarthua cvn ydan baret yr yſtauell. Ynteu a gyfuodes allan. a phan dav llyma y gvelei bleid a bleidaſt a chrubothon cryf y gyt ac vynt. Hvnn a gymeraf i heb ef ac a baraf * y uedydyav. ac y mae y envv yn baravt. Sef yv hvnnv bleidvn. Y tri meib yſſyd y chvi ar tri hynny ynt. Tri meib giluaethvy ennvir. tri chenryſſedat kywir. bleidvn. hydvn. hychdvn hir. ac ar hynny eu taravv vynteu ell deu ar hutlath yny uydant yn eu cnavt e hun. Ha wyr heb ef or gvnaethavch gam y mi digavn y buavch ymhoen. a chevilyd mavr a gavſſavch. bot plant y bop un o honavch oe gilyd. Pervch enneint yr gvyr a golchi eu penneu ac eu kyweiryav. a hynny a berit udunt. agvedy ymgyweiryav o honunt attav ef y kyrchyſſant. Ha wyr heb ef tangneued a gavſſavch a cherennyd a geffvch. a rodvch ym gy-

nghoɿ pa uoɿóyn a geiſſóyf. Arglóyd heb y góydyon uab don haód yó dy gyghoɿi. Aranrot uerch don. dy nith uerch dy chóaer. honno a gyɿchóyt attaó. Y uoɿóyn a doeth y myón. A voɿóyn heb ef a wyt uoɿón di. Dy ónn i arglóyd amgen nom bot. yna y kymerth ynteu yɿ hutlath ae chamu. camma di dɿos honn heb ef. ac ot óyt uoɿóyn mi a adnabydaf. yna y camaód hitheu dɿos yɿ huthlath. Ac ar y cam hónnó adaó mab bɿaſuelyn maóɿ aoɿuc. Yn ol diaſpat y mab kyɿchu y dɿós a oɿuc hi. Ac ar hynny adaó y ryó bethan o honei. A chyn kael o neb *góe*let yɿ eil olóc arnei. góydyon ae kymerth. Ac a dɿoes Henn o bali yn y gylch ac ae cudyaód. Sef He y cudyaód y myón Haóɿ kiſt is traet ywely. Je heb ymath mab mathonóy mi abaraf uedydyaó hónn óɿth y mab bɿaſuelyn. Sef enó a baraf arnaó. dylan. Bedydyaó a wnaethpóyt y mab. Ac ual y bedydywyt y moɿ a gyɿchóys. Ac yn y He y gyt ac y doeth yɿ moɿ. anyan y moɿ a gauas. a chyſtal y nouyei ar pyſc goɿeu yn y moɿ. Ac o achaós hynny y gelwit ef. dylan eilton. ny thoɿres tonn y danaó eiryoet. Ar ergyt y doeth y agheu o honaó a uyɿyaód gouannon y ewythyɿ. a hónnó a uu dɿydyd anuat ergyt. Val yd oed wydyon diwarnaót yn y wely ac yn deffroi. ef a glywei diaſpat yn y giſt is y dɿaet. kyn ny bei uchel hi. Kyfuch oed ac y * kigleu ef. Sef a oɿuc ynteu kyuodi yn gyflym ac agoɿi y giſt. ac ual y hegyɿ ef a welei uab bychan yn róyuaó y ureicheu. o blyc y Henn ac yn y góaſgaru. Ac ef a gymerth y mab y róng y dóylaó. Ac a gyɿchóys y dɿef ac ef He y góydyat bot góɿeic a

bronneu genti. ac ymobryn a ȣnaeth arwreic ueithryn y mab. Ymab a uagȣyt y vlȣydyn honno. Ac yn oet y vlȣydyn hoff oed gantunt y vreiſket bei dȣyulȣyd. ar eil vlȣydynn mab maȣr oed ac yn gallu e hun kyrchu y llys. Ynteu e hun wydyon wedy y dyuot yr llyſ a ſynnyȣys arnaȣ. ar mab a ymgeneuinaȣd ac ef. ac ae caraȣd yn vȣy noc undyn. Yna y magȣyt y mab yn y llys yny uu pedeir blwyd. a hoff oed ~~y veint~~ y uab wyth mlȣyd uot yn gȳ ureiſcet ac ef. a diwarnaȣt ef a gerdaȣd yn ol gȣydyon y orymdeith allan. Sef a wnaeth kyrchu kaer aranrot ar mab gyt ac ef. Ȣedy y dyuot yr llys kyuodi a oruc aranrot yn y erbyn ae raeſſaȣu a chyfuarch gȣell idaȣ. Duȣ a rodo da itt heb ef. Pa uab yſſyd yth ol di heb hi. Y mab hȣnn mab itti yȣ ~~ef~~ heb ef. Oia ȣr pa doi arnat ti vyg kewilydyaȣ i. a dilyt vyg kewilyd ae gadȣ yn gyhyt a hynn. Ony byd arnat ti geȣilyd uȣy no meithryn o honaf i uab kyſtal a hȣnn. Yſ bychan a beth vyd dy gewilyd. Pȣy enȣ dy uab di heb hi. Dioer heb ef nyt oes arnaȣ un enȣ ettwa. Je heb hi mi a tynghaf dynghet idaȣ na chaffo ef enȣ yny kaffo gennyf i. Dygaf y duȣ uyg kyffes heb ef direit wreic ȣyt. ar mab a geiff enȣ kyt boet drȣc gennyt ti. a thitheu heb ef yr hȣnn yd ȣyt ti ac ae uar arnat am nath elwir yn uorȣyn. nyth elȣir bellach byth yn uorȣyn. ac ar hynny kerdet ymeith drȣy y lit a wnaeth. a chyrchu kaer dathyl. ac yno y bu y nos honno. a thrannoeth kyuodi a oruc a chymryt y uab gyt ac ef. a mynet y orymdeith gan lan y weilgi. rȣng hynny ac aber menei. ac yn y lle y gȣelas delyſc a

morỏyal hudaỏ long aỏnaeth. ac or gỏynnon ardelysc* Hudaỏ cordỏal a wnaeth. a hynny Llawer. ac eu brithaỏ a orruc hyt na welsei neb Lledyr degach noc ef. ac ar hynny kyweiryaỏ hỏyl ar y long a wnaeth. a dyuot y drỏs porth kaer aranrot ef ar mab yn y llong. Ac yna dechreu llunyaỏ esgidyeu ac eu gỏniaỏ. ac yna y harganuot or gaer. Pan wybu ynteu eu harganuot or gaer. dỏyn eu heilyỏ e hun a orruc a dodi eilyỏ arall arnunt ual nat adnepit. Pa dynyon yssyd yn y llong heb yr aranrot. Crydyon heb ỏy. Ỏch y edrych pa ryỏ ledyr yssyd gantunt. a pha ryỏ weith a wnaant. Yna y deuthpỏyt attunt. a phan doethpỏyt yd oed ef yn brithaỏ cordwal a hynny yn eureit. Yna y doeth y kennadeu a menegi idi hi hynny. Je heb hitheu. dygỏch uessur uyn troet. ac erchỏch yr cryd wneuthur esgidyeu ym. Ynteu a lunywys yr esgidyeu. ac nyt ỏrth y messur. namyn yn vỏy. Dyuot ar esgidyeu idi. nachaf yr esgidyeu yn ormod. Ry ormod yỏ y rei hynn heb hi. ef a geiff werth y rei hynn. gỏnaet heuyt rei a uo llei noc ỏynt. Sef a wnaeth ynteu gỏneuthur rei ereill yn llei lawer noe throet. ae hanuon idi. Dywedỏch idaỏ nyt a y mi y rei hynn heb hi. ef a dywetpỏyt idaỏ hynny. Je heb ynteu. ny lunyaf i esgydyeu idi yny welỏyf y throet. a hynny a dywetpỏyt idi. Je heb hi mi a af hyt attaỏ ef. ac yna y doeth hi hyt y llong. a phan doeth yd oed ef yn llunyaỏ ar mab yn gỏniaỏ. Je arglỏydes heb ef dyd da itt. Duỏ a rodo da itt heb hi. Eres yỏ gennyf na uedrut gymedroli ar wneuthur esgidyeu ỏrth uessur. Pa uedreis heb ynteu. mi ae

metraf weithon. ac ar hynny llyma y dryd yn ſeuyll ar vórd y llong. Sef a wnaeth y mab y vóro. ae uedru y rónng giewyn y eſgeir ar aſgórn. ſſef a wnaeth hitheu chóerthin. Dioer heb hi yſ llaó gyffes y medróys y ll*eó* ef. Je heb ynteu aniolóch duó itt neur gauas ef enó. a da digaón yó y enó. lleó llaó gyffes yó bell-ach. Ac yna difflannu y góeith yn delyſc ac yn óimon. ar góeith nys canlynóys ef hóy no hynny. ac or achaós hónnó y gelóit ef yn drydyd * eurgryd. Dioer heb hitheu ny henbydy well di o uot yn dróc órthyf i. Dy buum dróc i ettwa órthyt ti heb ef. Ac yna yd ellygóys ef y uab yn y bryt e hun. Je heb hitheu minheu a dynghaf dynghet yr mab hónn- na chaffo arueu byth yny góiſgóyf i ymdanaw. yrof a duó heb ef. handid oth direidi di. ac ef a geiff arueu. Yna y doethant hóy parth a dinas dinllef. Ac yno meithryn llew llaó gyffes yny allwys marchogaeth pob march. ac yny oed góbyl o bryt a thóf a meint. Ac yna adnabot a ónaeth góydyon arnaó y uot yn kymryt dihiróch o eiſſeu meirch ac arueu. ae aló attaó a wnaeth. Ha waſ heb ef ni aón ui a thi y neges auory. a byd lawenach noc yd óyt. a hynny a wnaf ynheu heb y góas. Ac yn ieuenctit y dyd drannoeth kyuodi a wnaethant. a chymryt yr aruordir y uynyd parth a brynn aryen. ac yn y penn uchaf y geuyn clūtno. ymgyweiraó ar ueirch a wnaethant. a dyuot parth a chaer aranrot. ac yna amgenu eu pryt a ónaethant. a chyrchu y porth yn rith deu was ieueinc. eithyr bot yn prudach pryt gwydyon noc un y góas. Y porthaór heb ef dos y myón a dywet uot yma beird o uorgannóc.

Y porthaor a aeth. Graeffaw duw orthunt gellong y myon oy heb hi. Diruawr lewenyd a uu yn eu herbyn. Yneuad a gyweiroyt y uoyta yd aethant. Goedy daruot boyta. ymdidan a onaeth hi a goydyon. am chwedleu a chyuaroydyt. Ynteu wydyon kyuaroyd da oed. Goedy bot yn amfer ymadaw a chyuedach. yftauell a gyweiroyt udunt hoy. ac y gyfcu yd aethant. Hir bylgeint goydyon a gyvodes. ac yna y gelwis ef y hut ae allu attaw. Erbyn pan oed y dyd yn goleuhau yd oed geniweir ac utkyrn. a lleuein yn y wlat yn gyghan. Pann yttoed y dyd yn dyuot wynt a glyoynt taraw dros yr yftauell. ac ar hynny aranrot yn erchi agori. Kyuodi a orruc y gwas ieuanc ac agori. * Hitheu a doeth y myon a morwyn y gyt a hi. Ha wyrda heb hi lle drwc yd ym. Je heb ynteu ni a glyon utkyrn a lleuein. a beth a debygy di o hynny. Dioer heb hi ni chaon welet liw y weilgi gan bop llong ar torr y gilyd. Ac y maent yn kyrchu y tir yn gyntaf a allont. a pha beth a wnaon ni heb hi. arglwydes heb y goydyon. nyt oef in gyghor onyt kaeu y gaer arnam. ae chynhal yn oreu a allom. Je heb hitheu duw a [da]lo yoch. a chynhellwch chwitheu. ac yma y keffwch digaon o arueu. Ac ar hynny yn ol yr arueu yd aeth hi. a llyma hi yn dyuot a doy uorwyn gyt a hi. ac arueu deu wr gantunt. arglwydes heb ef gwifc ymdan y gwraync hwnn. a minneu ui ar morynyon a wifgaf ymdanaf inheu. Wi a glywaf odorun y gwyr yn dyuot. Hynny a onaf yn llawen. a gwifcaw a onaeth hi ymdanaw ef yn llawen ac yn gwbyl. a derw heb ef wifcaw ymdan y gwraync honnw.

Derò heb hi. neur derò y minheu heb ef. Diodòn an harueu weithon. nyt reit in òrthunt. Och heb hitheu paham. Llyna y llynghes yg kylch y ty. Ha wreic nit oes yna un llynghes. Och heb hitheu pa ryò dygyuor a uu o honei. Dygyuor heb ynteu y tororri dy dynghetuen am dy uab. ac y geiffaò arueu idaò. ac neur gauas ef arueu heb y diolwch y ti. Y rof i a duò heb hitheu gòr dròc òyt ti. Ac ef a allei y llawer mab colli y eneit am y dygyuor a bereist ti yn y cantref hònn hediò. A mi a tynghaf dynghet yr mab heb hi na chaffo gòreic vyth or genedyl yssyd ar y dayar honn yr aòr honn. Je heb ynteu direit wreic uvost eiryoet. ac ny dylyei neb uot yn borth itt. a gòreic a geiff ef ual kynt. Hòynteu a doethant att vath uab mathonòy. A chòynaò yn luttaf yn y byt rac aranrot a ònaethant. A menegi ual y paryssei yr arueu idaò oll. Ie heb y math. keissòn ninneu ui a thi (oc) an hut an lletrith hudaò gòreic idaò ynteu or blodeu. Ynteu yna a meint gòr yndaò. Ac yn deledi0haf gòas or a welas * dyn eiryoet. Ac yna y kymerassant hòy blodeu y deri. a blodeu y banadyl. a blodeu yr erwein. ac or rei hynny assòynaò yr un uorònyn deckaf a thelèdiwaf a welas dyn eiryoet. Ae bedydyaò or bedyd a wneynt yna. a dodi blodeuwed arnei. Òedy y kyscu y gyt hòy ar y wled. nyt haòd heb y gòydyon y òr heb gyuoeth idaò ossymdeithaò. Ie heb y math. mi arodaf idaò yr un cantref gorèu y was ieuanc y gael. Arglòyd heb ef pa gantref yò hònnò. Cantref dinodig heb ef. a hònnò a elwyr yr aòr honn eiwynyd. ac ardudòy. Sef lle ar y cantref

y kyuanhedôys lys idaô. yn y lle a elwir mur y castell. a hynny yg gôrthdir ardudôy. ac yno y kyuanhedôys ef ac y gôledychôys. A phaôb a uu uodlaôn idaô ac y arglôydiaeth. Ac yna dreigylgôeith kyrchu aônaeth parth a chaer dathyl. y ymwelet a math uab mathonôy. Y dyd yd aeth ef parth a chaer dathyl. troi o vyôn y llys a wnaeth hi. a hi a glywei lef corn. ac yn ol llef y corn. Llyma hyd blin yn mynet heibaô. a chôn a chynnydyon yn y ol. ac yn ol y côn ar kynnydyon bagat o wyr ar traet yn dyuot. Llyngôch waf heb hi y wybot pôy y niuer racco. Y gôas a aeth. a gouyn pôy oedynt. Crônô pebyr yô hônn. y gôr yffyd arglôyd ar penllynn heb ôy. Pynny a dywaôt y gôas idi hitheu. Ynteu a gerdôys yn ol yr hyd. ac ar auon gynwael gordiôes yr hyd ae lad. ac ôrth ulingaô yr hyd. a llithyaô y gôn ef a uu yny wafcaôd y nos arnaô. A phan yttoed y dyd yn atueilaô ar nos yn neffau. ef a doeth heb porth y llys. Dioer heb hi ni a gaôn yn goganu gan yr unben. oe adu y prytttôn y wlat arall onys gôahodôn. Dioer arglôydes heb ôy iaônaf yô y wahaôd. Yna yd aeth kennadeu yn y erbȳ y wahaôd. ac yna y kymerth ef y wahaôd yn llaôen. ac y doeth yr llys. ac y doeth hitheu yn y erbyn ef y reffaôu. ac y gyuarch gôell idaô. Arglôydes heb ef duô a dalho it dy leôenyd. Ymdiarchenu a mynet y eifted a ônaethant. Sef a ônaeth blodeued edrych arnaô ef. ac yr aôr yd edrychaôd nyt oed gyueir arnei hi ny bei yn llaôn oe gary*at ef. ac ynteu a fynnyôys arnei hitheu. ar un medôl a doeth yndaô ef ac a doeth yndi hitheu. ef ny allôys ymgelu oe uot

yn y charu hi. ae uenegi idi a ȣnaeth. Bitheu a gymerth diruaȣr lewenyd yndi. ac o achaȣs y ferch ar caryat a dodaffei bop un o honunt ar y gilyd y bu eu hymdidan y nos honno. ac ny bu ohir y ymgael o honunt. nyt amgen noȣr nos honno. ar nos honno kyfcu y gyt a ȣnaethant. athȣannoeth arouun a ȣnaeth ef ymeith. Dioer heb hi nyt ey y ȣȣthyf i heno. Y nos honno y buant y gyt heuyt. ar nos honno y bu yȣ ymgynghoȣr gantunt pa furyf y keffynt uot yg kyt. Nyt oes gynghoȣr heb ef onyt un. keiffaȣ y gantaȣ gȣybot pa ffuryf y del y angheu. a hynny yn rith amgeled am danaȣ. Tȣannoeth arouun a ȣnaeth. Dioer heb hi ny chyghoȣaf it hediȣ uynet y ȣȣthyf i. Dioer kanys kynghoȣy ditheu. nyt af ynheu heb ef. Mi a dywedaf hagen uot yn berigyl dyuot yȣ unben bieu y llys adȣef. Je heb hi auoȣy mi ath ganhataf di y uynet ymdeith. Tȣannoeth arouun a ȣnaeth ef. ac nys lludywys hitheu ef. Je heb ynteu coffa a dywedeis ȣȣthyt ac ymdidan yn lut ac ef. a hynny yn rith yfmalhaȣch caryat ac ef. A dilyt y gantaȣ pa ffoȣd y gallei dyuot y angheu. Ynteu a doeth adȣef y nos honno. Tȣeulaȣ y dyd a wnaethant dȣȣy ymdidan a cherd a chyuedach. Ar nos honno y gyfcu y gyt yd aethant. ac ef a dywaȣt parabyl ar eil ȣȣthi. ac yn hynny parabyl nys kauas ef. Pa deȣȣ ytti heb ef ac a wyt iach di. Medylyaȣ yd ȣyf heb hi yȣ hynn nys medylyut ti am danaf i. Sef yȣ hynny heb hi goualu am dy angheu di ot elut yn gynt no miui. Je heb ynteu duȣ a dalo itt dy amgeled. Onym llad i duȣ hagen nyt haȣd vy llad i

heb ef. a wney ditheu yr duo. ac yrof inheu. menegi y mi pa furyf y galler dy lad ditheu. kanys gwell yo uyg cof i orth ymoglyt nor teu di. Dywedaf yn llaoen heb ef. nyt haod uy llad i heb o ergyt. a reit oed uot vloydyn yn goneuthur y par ym byryit i ac ef.* a heb wneuthur dim o honao namyn pan vydit ar yr aberth duo ful. ae diogel hynny heb hi. Diogel dioer heb ef. Dy ellir uy llad i y myon ty heb ef. ny ellir allan. ny ellir uy llad ar uarch. ny ellir ar uyn troet. Je heb hitheu pa delo y gellit dy lad ditheu. mi ae dywedaf ytti heb ynteu. Goneuthur enneint im ar lan auon. a goneuthur cromgloyt uch penn y gerôyn. ae thoi yn da ac yn didos oedy hynny. a doyn boch heb ef ae dodi ger llao y gerôyn. a dodi o honaf inheu y neill troet ar geuyn y boch. ar llall ar ymyl y gerwyn. poy bynnac a medrei i uelly ef a wnaei uy ageu. Je heb hitheu diolchaf y duo hynny. ef a ellir rac hynny dianc yn haod. Dyt kynt noc y kauas hi yr ymadraod. y hanuones hitheu att gronô peby r. Gronô a lauurywys goeith y goaeo. ar un dyd ym penn y vloydyn y bu baraot. ar dyd honno y peris ef idi hi goybot hynny. argloyd hi yd oyf yn medylyao pa delo y gallei uot yn wir a dywedeist di gynt orthyf i. ac a dangoffy di y mi pa ffuryf y fauut ti ar ymyl y gerôyn ar boch o pharaf inheu yr enneint. Dangoffaf heb ynteu. Hitheu a anuones att ronô. ac a erchis idao uot y ghyfcaot y brynn a elwir weithon brynn kyuergyr yg glan auon kynuael oed hynny. Hitheu a beris kynnullao a gauas o auar yn y cantref. ae doyn yr parth drao yr auon gyuaroyneb a brynn kyuergyr.

a thrannoeth hi a dywaȣt. arglȣyd heb hi mi a bereis kyweiryaȣ y glȣyt ar enneint y maent yn baraȣt. Je heb ynteu aȣn y hedrych yn Naȣen. Wynt a doethant drannoeth y edrych yr enneint. Ti a ey yr enneint arglȣyd heb hi. af yn Naȣen heb ef. Ef a aeth yr enneint ac ymeneinaȣ a ȣnaeth. arglȣyd heb hi Nyma yr anniueileit a dyȣedeiſt di uot bȣch arnunt. Je heb ynteu par dala un o honunt. a phar y dȣyn yma. ef a ducpȣyt y bȣch. Yna y kyuodes ynteu or enneint. a gȣiſcaȣ y laȣdyr ymdanaȣ. a dodi y neiN troet idaȣ ar ymyl y gerȣyn. ar NaN ar geuyn y bȣch. Ynteu ronȣ a gyuotes y uynyd or bryn a elwir brynn kyuergyr.* ac ar ben y neiN glin y kyuodes. ac ar gȣenȣyn waeȣ y uȣrȣ ae uedru yn y yſtlys. yny neitta y paladyr o honaȣ. a thrigyaȣ y penn yndaȣ. ac yna bȣrȣ ehetuan o honaȣ ynteu yn rith eryr. a dodi garymleis anhegar. ac ny chahat y welet ef o hynny aNan. Yn gyn gyflymet ac yd aeth ef ymeith. y kyrchaſſant ȣynteu y Nys. ar nos honno kyſcu y gyt. A thrannoeth kyuodi a orruc gronȣ a gorefgȳ ardudȣy. Gȣedy gorefgyn y wlat y gȣledychu a wnaeth yny oed yn y eidaȣ ef ardudȣy a phenNyn. Yna y chȣedyl a aeth at math uab mathonȣy. Trymuryt a goueileint a gymerth math yndaȣ. a mȣy wydyon noc ynteu o laȣer. Arglȣyd heb y gȣydyon ny orffowyſſaf uyth yny gaffȣyf chwedleu y ȣrth uy nei. Je heb y math. duȣ a uo nerth itt. Ac yna kychȣynnu a ȣnaeth ef a dechreu rodyaȣ raedaȣ. a rodyaȣ gȣyned a ȣnaeth a phoȣys yny theruyn. Gȣedy daruot idaȣ rodyaȣ ueNy. ef a doeth hyt yn aruon. ac a doeth y ty uab

eilt ym maenaỏr bennard. Dyſgynnu yn y ty a ỏnaeth a thrigyaỏ yno y nos honno. Ỏr y ty ae dylỏyth a doeth y myỏn. ac yn diwethaf y doeth y meichat. Ỏr y ty a dywaỏt ỏrth y meichat. Ha was heb ef a doeth dy hỏch di heno y myỏn. Doeth heb ynteu. yr aỏr honn y doeth att y moch. Pa ryỏ gerdet heb y gỏydyon yſſyd ar yr hỏch honno. Pan agorer y creu beunyd yd a allan. ny cheir craff arnei. ac ny wybydir pa ffoord yd a. mỏy no chynn elei yn y dayar. A wney di heb y gỏydyon y rof i nat agorych y creu. yny vỏyf i yn y neill parth yr creu y gyt a thi. gỏnaf yn llaỏen heb ef. Y gyſgu yd aethant y nos honno. A phan welas y meichat lliỏ y dyd. ef a deffroes wydyon. A chyuodi a ỏnaeth gỏydyon a gỏiſgaỏ ymdanaỏ. a dyuot y gyt ar meichat. a ſeuyll ỏrth y creu. Y meichat a agores y creu. y gyt ac y hegyr llyma hitheu yn bỏrỏ neit allan. A cherdet yn braff a ỏnaeth. A gydyon ae kanlynỏys. A chymryt gỏrthỏyneb auon a ỏnaeth. A chyrchu nant a ỏnaeth a elỏir weithon nant y lleỏ. Ac yno gỏaſtattau a ỏnaeth a phori. Ynteu wydyon a doeth y dan * y prenn. Ac a edrychaỏd pa beth yd oed yr hỏch yn y bori. Ac ef a welei yr hỏch yn pori kic pỏdyr a chynron. Sef a wnaeth ynteu edrych ym blaen y prenn. a phan edrych ef a ỏelei eryr ym blaen y prenn. A phan ymyſgytỏei yr eryr. y ſyrthei y pryuet ar kic pỏdyr o honaỏ. Ar hỏch yn yſſu y rei hynny. Sef a ỏnaeth ynteu medylyaỏ mae lleỏ oed yr eryr. a chanu eglyn. Dar a dyf y rỏng deu lenn. gorduwrych awyr a glen. ony dywetaf i eu oulodeu. lleỏ pan yỏ hynn. Sef

a ỏnaeth ynteu yr eryr. ymellỏng yny uyd yg kymherued y prenn. Sef a wnaeth ynteu wydyon canu eglyn arall. Dar a dyf yn arduaes. nys gỏlych glaỏ. nys mỏ y taỏd. naỏ ugein angerd a borthes. yn y blaen lleỏ llaỏ gyffes. Ac yna ymellỏng idaỏ ynteu yny uyd yn y geing iffaf or prenn. Canu eglyn idaỏ ynteu yna. Dar a dyf dan anwaeret. mirein medur ym ywet. ony dywedaf i ef. dydaỏ lleỏ ym harffet. Ac y dygỏydaỏd ynteu ar lin gỏydyon. Ac yna y treỏis gỏydyon a hutlath ynteu yny uyd yn y rith e hunan. Ny welfei neb ar ỏr tremynt truanach hagen noc a oed arnaỏ ef. nyt oed dim onyt croen ac afcỏrn. Yna kyrchu kaer dathyl a wnaeth ef. Ac yno y ducpỏyt a gahat o uedic da yg gỏyned ỏrthaỏ. Kyn kyuyl yr ulỏydyn yd oed ef yn hollIach. Arglỏyd heb ef ỏrth uath uab mathonỏy. madỏf oed y mi kaffel iaỏn gan y gỏr y keueis ouut gantaỏ. Dioer heb y math ny eill ef ymgynnal ath iaỏn di gantaỏ. Je heb ynteu gorreu yỏ gennyf i bo kyntaf y kaffỏyf iaỏn. Yna dygyuorryaỏ gỏyned a ỏnaethant. a chyrchu ardudỏy. Gỏydyon a gerdỏys yn y blaen. A chyrchu mur caftell a orruc. Sef a ỏnaeth blodeued clybot eu bot yn dyuot. kymryt y morrynyon y gyt a hi. a chyrchu y mynyd. a thrỏy auon gynuael. kyrchu llys a oed ar y mynyd. Ac ny wydynt gerdet rac ovyn. namyn ac eu hỏyneb drae keuyn Ac yna ny wybuant yny fyrthaffant yn y llynn. Ac y bodyffant oll eithyr hi e hunan. Ac yna y gorrdiwedaỏd gwydyon hitheu. ac y dywaỏt ỏrthi. Ny ladaf i di. mi a ỏnaf * yffyd waeth itt. Sef yỏ hynny dy ellỏng yn rith ederyn. Ac o achaỏs y

keϋilyd a wnaethoſt di y leϋ ſaϋ gyffes. na beidych ditheu dangos dy wyneb liϋ dyd vyth. a hynny rac ouyn yr holl adar. a bot yn anyan udunt dy uaedu. ath amherchi y ſe yth gaffont. ac na choſſych dy enϋ. namyn dy alϋ vyth blodeuwed. Sef yϋ blodeuwed tyſſuan or Ieith yr aϋr honn. ac o achaϋs hynny y mae digaſſaϋc yr adar yr tyſſuan. ac ef a elwir ettwa y tyſſuan yn vlodeuwed. Ynteu gronϋ pebyr a gyrchϋys pennſſynn. ac o dyno ymgennattau a wnaeth. Sef kennadϋri a anuones. gouyn a wnaeth y leϋ ſaϋ gyffes. a vynnei ae tir ae dayar ae eur ae aryant am y ſarhaet. Na chymeraf y duϋ y dygaf uyg kyffes heb ef. a ſyma y peth ſeiaf a gymeraf y gantaϋ. Mynet yr ſe yr oedϋn i o honaϋ ef pan ym byryaϋd ar par. a minheu y ſe yr oed ynteu. a gadel y minheu y vϋrϋ ef a phar. a hynny yn ſeihaf peth a gymeraf y gantaϋ. Hynny a uenegit y ronϋ pebyr. Je heb ynteu. dir yϋ y mi gϋneuthur hynny. Vyg gwyrda kywir am teulu am brodyr maeth. a oes o honaϋch chϋi a gymero yr ergit drofſof i. Nac oes dioer heb ϋynteu. ac o achaϋs gomed o honunt ϋy. diodef un ergit dros eu harglϋyd. y gelwir ϋynteu yr hynny hyt hediϋ. trydyd aniweir deulu. Je heb ef mi ae kymeraf. Ac yna y doethant eſſ deu hyt ar lann auon gynuael. Ac yna y ſeuiſ gronϋ yn y ſe yd oed ſeϋ ſaϋ gyffes pan y byryaϋd ef. a ſeϋ yn y ſe yd oed ynteu. Ac yna y dwaϋt gronϋ pebyr ϋrth leϋ. arglϋyd heb ef. kanys o dryc yſtryϋ gϋreic y gϋneuthum i ytti a wneuthum. Minneu a archaf y ti yr duϋ. ſech a welaf ar lan yr auon. gadel im dodi honno

y ryngof ar dyrnaôt. Dioer heb y Neô nyth ommedaf o hynny. Je heb ef duô a dalo itt. Ac yna y kymerth gronô y Nech. ac y dodes y ryngtaô ar ergit. Ac yna y byryaôd Neô ef ar par. ac y gôant y Nech trôydi. Ac ynteu drôydaô yny dyr y geuyn. Ac yna y Nas gronô pebyr. Ac yno y mae y Nech ar lann auon gynuael yn ardudôy ar tôll trôydi. Ac o ach*aôs hynny ettwa y gelwir hi Nech gronô. Ynteu Neô Naô gyffes eilweith a orefgynnôys y wlat. ac ae gôledychôys yn Nôydyannus. A herwyd y dyweit y kyuarwydyt ef a uu arglôyd wedy hynny ar wyned. Ac velly y teruyna y geing honn or mabinogi. . . .

Maxen's Dream.

Nyma vreidôyt maxen wledic.

Maxen wledic oed amheraôdyr yn ruuein. a theccaf gôr oed a doethaf. a gorzeu a wedei yn amheraôdyr or a vu kyn noc ef. a dadleu brenhined a oed arnaô diwarnaôt. ac ef a dywaôt y annwyleit. Miui heb ef a vynnaf avory vynet y hela. Trannoeth y bore ef a gychwynnawd ae nifer [698] ac a doeth y dyffrynn auon a dygôyd y ruuein. Hela y dyffrynn a wnaeth hyt pan vu hanner dyd. Yd oed gyt ac ef hagen deudec brenhin ar hugeint o vrenhined coronaôc yna yn wyr idaô. Nyt yr digriffôch hela yd helei yr amheraôdyr yn gyhyt a hynny. namyn y wneuth^ur yn gyuurd gôr ac y bei arglôyd ar y faôl vrenhined hynny. ar heul a oed yn vchel ar yr awyr. uch eu penn. ar gôres yn vaôr. a chyfcu a doeth arnaô. Sef a wnaeth yweiffon. feuyll kaftellu eu taryaneu yn y gylch ar peleidyr gôaewar ~~ynygylch~~ rac yr heul. Taryan eur grôydyr a dodaffant dan y penn. Ac uelly y kyfcôys maxen. ac yna y gôelei vreidôyt. Sef breidôyt a welei. Y uot yn kerdet dyffrynn yr avon hyt y blaen. ac y vynyd

uchaf or byt y deuei. Ef a tebygei vot y mynyd yn gyfuch ar awyr. A phan deuei dros y mynyd. ef a welei y uot yn kerdet gȯladoed teccaf a gȯaſtattaf a welſei dyn eiryoet or parth arall yr mynyd. A phrif auonyd maȯr a welei or mynyd yn kyrchu y mor. ac yr mor rytyeu ar yr auonyd y kerdei. Pyhyt bynnac y kerdei velly. ef a doeth y aber prif auon vȯyhaf or a welſei neb. A phrif dinas a welei yn aber yr auon. A phrif gaer yn y dinas. a phrif dyroed amyl amliwaȯc a welei ar y gaer. A llynghes a welei yn aber yr auon. A mȯyhaf llȳghes oed honno or a welſei neb eiryoet. A llong a welei ym plith y llynghes. A mȯy o laȯer a thegach oed honno nor rei ereill oll. A welei ef vch y mor or llong. y neill yſtyllen a welei ef yn eureit ar llall yn aryanneit. Pont a welei o aſcȯrn morruil or llong hyt y tir. Ac ar hyt y bont y tebygei y vot yn dyuot yr llong. Hȯyl a dyrcheuit ar y llong. Ac ar vor a gȯeilgi y kerdit a hi. Ef a welei y dyuot y ynys deckaf or holl vyt. A gȯedy y kerdei ar draȯs yr ynys or mor py gilyd hyt yr ymyl eithaf or ynys. Kȳmeu a welei a diffȯys a cherric uchel eithyr agarȯ amdyfrȯys ny rywelſei eiryoet y gyfryȯ. Ac odyno ef a welei yn y mor gyuarwyneb ar tir amd yfrȯys hȯnnȯ. ynys. Ac y rygtaȯ ar ynys honno y gȯelei ef gȯlat a oed kyhyt y maeſtir ae mor. Kyhyt y mynyd ae choet. Ac or mynyd hȯnnȯ a von a welei yn kerdet ar traȯs y ~~m~~ wlat yn kyrchu y mor. Ac yn aber yr auō ef a welei prif gaer deckaf or a welſei dyn eiryoet. A phorth y gaer a welei yn agorret. A dyuot yr * gaer a wnaeth. Ef a welei neuad dec yn y gaer.

toat y neuad a tebygei y vot yn eur oll. Gant y neuad a tebygei y uot yn vein llywychedic gôyrthuaôr ae gilid. Dorreu y neuad a tebygei eu bot yn eur oll. Lleithigeu eureit a welei yn y neuad. a byrdeu aryant. ar ar y lleithic kyfarwyneb ac ef y gôelei deu vackôy wineuon ieueinc yn gôare gôydbôyll. Glaôr aryant a welei yr wydbôyll. a gôerin eur arnei. Gôifc y mackôyeit oed bali purdu. a ractaleu o rudeur yn kynnal eu gôallt. a mein mawrweithaôc llywychedic yndunt. Rudem a gem pob eilwerf yndunt. ac amherodron mein. Gôintaffeu o gordwal newyd am eu traet. a llafneu o rudeur yn eu kayu. ac y mon colofyn y neuad y gôelei gôr gôynllwyt y myôn cadeir o afcôrn eliphant. a delô deu eryr arnei o rudeur. Breichrôyfeu eur oed am y vreicheu. a modrôyeu amyl am y dôylaô. a gordtorch eur am y vynôgyl. a ractal eur yn kynnal y wallt. ac anfaôd erdrym arnaô. Glaôr o eur a gôybôyll rac y vronn. a llath eur yn y laô. a llifeu dur. ac yn torri gôerin gôydbôyll. a morôyn a welei yn eifted rac y vronn y myôn kadeir o rudeur. mwy noc yd doed haôd difgôyl ar yr heul pan vei teckaf. nyt oed haôs difgôyl arnei hi rac y thecket. Gryffeu o fidan gôynn a oed am y uorwyn. a chaeeu o rudeur rac y bronn. a sôrcot o pali eureit ym danei. a ractal o rudeur am y phenn. a rudem a gem yn y ractal. a mein mererit pob eilwers. ac amherodron vein. A gwregis o rud eur ym danei. ac yn teckaf golôc o dyn edrych arnei. a chyuodi a orruc y uorwyn or gadeir racdaô. A dodi a wnaeth ynteu y dôylaô am vynôgyl y uorwyn. ac eifted a wnaethant ell deu

yn y gadeir eur. Ac nyt oed gyuyghach y gadeir udunt eſſ deu noc yr uorôyn e hun. A phan yttoed ef ae dôylaô am uynôgyl y vorôyn. ac ae rud ôrth y grud hitheu. rac angerd y kôn ôrth eu kynſſauann. ac yſcôydeu y taryaneu yn ymgyhôrd y gyt. a pheleid^yr y gôaewar yn kyflad. a gôeryrat y meirch ac eu pyſtylat. Deffroi a wnaeth yr amheraôdyr. A phan deffroes. Hoedel nac einyoes * na bywyt nyt oed idaô am y vorôyn ry welſei trôy y hun. Kygôn vn aſcôrn yndaô. na mynnwes vn ewin yghwaethach ſſe a vei vôy no hônnô nyt oed ny bei gyflaôn o garyat y uorwyn. Ac yna y dywaôt y teulu ôrthaô. Arglôyd heb ôynt. neut yttiô dros amſer itt kymryt dy vôyt. Ac yna yd eſgynnôys yr amheraôd^yr ar y balffrey yn driſtaf gôr a welſei dyn eiryoet. ac y kerdwys y ryngtaô a ruuein. Ac ueſſy y bu yr wythnos ar y hyt. Pan elhei y teulu y yvet y gôin ar med or eurleſtri. nyt aey ef y gyt a neb o nadunt ôy. Pan elhynt hôy y warandaô kerdeu a didanôch. nyt aey ef y gyt ac ôynt. Ac ny cheffit dim gantaô. namyn kyſcu yn gyfynychet ac y kyſgei. y wreic vôyhaf a garei a welei trôy y hun. pryt na chyſgei ynteu ny handei dim am danei. kany wydyat or byt pa le yd oed. Ac y dywaôt gôaſ yſtafeſſ ôrthaô diwarnaôt. ac yr y vot ynwas yſtaueſſ. brenhin romani oed. Arglôyd heb ef y mae dy wyr oſſ yth gablu. Paham y cablant ôy vyui heb yr amheraôd^yr. O achaôs na chaffant gennyt na neges nac atteb or a geiff gôyr gan eu harglôyd. A ſſyna yr achaôs ar cabyl yſſyd arnat. Ha was heb yr amheraôd^yr. dôc ditheu doethon ruvein ym kylch i. a mi a dywedaf paham yd ôyf

trift i. Ac yna y ducpôyt doethon ruvein yg kylch yr amheraôdyr. ac y dywaôt ynteu. doethon ruuein heb ef. Breudôyt a weleis i ac yn y vreudôyt y gôelôn morôyn. Hoedyl na bywyt nac einoes nyt oes im am y vorôyn. Arglôyd heb ôynteu. kanys arnam ni y berneift ti dy gyghor. ni ath gyghorôn di. A Nyna an kyghor ni ytti. eNông kennadeu teir blyned y ter rann y byt. y geiffaô dy vreudôyt. A chany ôdoft pa dyd pa nos y del chwedleu da attatt hynny o obeith ath geidô. Yna y kerdôys y kennadeu hyt ym penn y vlwydyn y grôytraô y byt ac y geiffaô chôedleu y ôrth y vreudôyt. Pan doethan dracheuyn ym penn y vlôydyn. ny wydynt vn geir môy nor dyd y kychwynnyffant. A thriftau a oruc yr amheraôdyr yna o tebygu * na chaffei byth chwedleu am y wreic vôyaf a garei. Ac yna y dywawaôt brenhin romani ôrth yr amheraôdyr. Arglôyd heb ef kychwyn y hela y fford y gôelut dy uot yn mynet ae parth ar dwyrein ae parth ar gorNewin. Ac yna y kychwynnôys yr amheraôdyr y hela. ac y doeth hyt yg glann yr auon. Nyma heb ef yd oedôn i pann weleis y vreudôyt. ac y ghyueir blaen yr auon y tu ar gorNewin y kerdôn. Ac yna y kerdaffant trywyr ar dec yn gennadeu yr amheraôdyr. ac oe blaen y gôelfant mynyd maôr a debygynt y uot ôrth yr awyr. Sef anfaôd oed ar y kennadeu yn eu kerdetyat. vn Nawes a oed ar gapan pob un o nadunt or tu racdaô yn arwyd eu bot yn gennadeu pa ryueltir bynnac y kerdynt yndaô na wnelit drôc udunt. Ac ual y doethant dros y mynyd hônnô. wynt a welynt gôladoed maôr gwaftat.

a phrif ouonyd drȣydunt yn kerdet. Hyma heb ȣynt y tir a welas an harglȣyd ni. Yr mor rydyeu ar yr auonyd y kerdaſſant. yny doethant y prif auon a welynt yn kyrchu y mor. a phrif dinas yn aber yr auon. a phrif gaer yn y dinas. a phrif dyroed amliwaȣc ar y gaer. Hyghes vȣyhaf or byt a welynt yn aber yr auon. a Nog oed vȣy noc vn or rei ereiN. Nyman ettwa heb yr ȣynt y breudȣyt a welas an harglȣyd ni. Ac yn y Nog uaȣr honno y kerdaſſant ar y mor. ac y doethant y ynys prydein. ar ynys a gerdaſſant yny doethant y eryri. Hyman ettwa heb yr ȣynt y tir amdyfrwys a welas an harglȣyd ni. wynt a doethant racdunt yny welynt mon gyuarwyneb ac wynt. ac yny welynt heuyt aruon. Nyma heb ȣynt y tir a welas an harglȣyd ni trȣy y hun. ac aber sein a welynt ar gaer yn aber yr auon. Porth y gaer a welynt yn agorret. Yr gaer y doethant. neuad a welſant y myȣn y gaer. Hyman heb ȣynt y neuad a welſam ni trȣy y hun. wynt a doethant yr neuad. ac wynt a welſant y deu vackȣy yn gware yr wydbȣyll. ar y Neithic eur. Ac a welſant y gȣr gȣynNȣyt y mon y golofyn. yn y gadeir aſcȣrn yn torri gȣerin yr ȣydbȣyN. ac a welſant y uorȣyn yn eiſted y myȣn * cadeir o rud eur. a goſtȣng ar tal eu glinyeu a wnaethant y kennadeu. amherodres ruuein hanpych gȣeN. Ha wyrda heb y uorwyn anſaȣd gȣyr dylyedaȣc a welaf arnaȣch. ac arwyd kenadeu. Pywattwar a wneȣch chȣi am danafi. Na wnaȣn arglȣydes vn gȣattwar am danat. Namyn amheraȣdyr ruuein ath welas trȣy y hun. Goedel nac einyoes nyt oes idaȣ am danat. Dewis arglȣydes

a geffy y gennym ni. Aedyuot gyt a ni yth wneuthur ynamherodres yn ruuein. Ae dyuot yr amheraodyr yma yth gymryt yn wreic idao. Ha wyrda heb y uorôyn amheu yr hynn a dywedôch chôi nyf gônaf i. Nae gredu heuyt yn ormod. Namyn os miui a gar yr amheraodyr. deuhet hyt yman ym ol. Ac y rông dyd a nos y kerdaffant y kenadeu dracheuyn. Ac ual y diffykyei eu meirch y prynynt ereill o newyd. Ac ual y doethant hyt yn ruuein. kyuarch gôell yr amheraodyr a ônaethant. ac erchi eu koeluein. A hynny a gaôffant ual y notteynt. Ni a vydôn gyuarôyd itt arglôyd heb ôynt ar vor ac ar tir hyt y lle y mae y wreic vôyhaf a gery. A ni a wdam y henô ae chyftlôn ae boned. Ac yn diannot y kerdôys yr amheraodyr yn y luyd. Ar gôyr hynny yn gyuarwyd udunt. Parth ac ynys prydein y doethant dros vor a gôeilgi. Ac y gorefgynnôys yr ynys ar veli mab manogan ae ueibon. Ac y gyrôys ar uor wynt. Ac y deuth racdaô hyt yn aruon. Ac yd adnabu yr amheraodyr y wlat mal y gôelas. Ac ual y gôelas kaer aber sein. weldy racco heb ef y gaer y gôeleis i y wreic vôyhaf a garaf yndi. Ac y doeth racdaô yr gaer. Ac yr neuad. Ac y gôelas yno kynan uab eudaf. Ac adeon uab eudaf yn gôare yr wydbôyll. Ac a welas eudaf uab karadaôc. yn eifted y myôn kadeir o afcôrn yn torri gôerin yr ôydbôyll. Y uorwyn a welas trôy y hun ef ae gwelei yn eifted y myôn kadeir o eur. Amherodres ruuein heb ef hanpych gôell. A mynet dôylaô mynôgyl idi a wnaeth yr amheraodyr. Ar nos honno y kyfgôys genthi. A thrannoeth y bore yd erchis y uorôyn y

hagóedi am y chaffel yn uoxwyn. ac yntev a erchis idi nodi y hagwedi. a hitheu a nodes * ynys pxydein yó that. o vox rud hyt ym mox Iwerdon. ar teir rac ynys y dala dan amherodxes ruuein. a góneuthur teir pxif gaer idi hitheu yn y lle y dewissei yn ynys pydein. ac yna y dewissaód góneuthur y gaer uchaf yn aruon idi. ac y ducpóyt egóeryt ruuein yno. hyt pann uei iachussach yx amheraódyx y gyscu. ac y eisted ac y ymdeith. Odyna y gónaethpóyt y dóy gaer ereill idi. Nyt amgen kaer llion a chaer vyxdin. a diwarnaót yd aeth yx amheraódyx y hela y gaer vyxdin. ac yd aeth hyt ym penn y vxevi vaóx. a thynnv pebyll awnaeth yx amhaódyx yno. A chadeir vaxen y gelwir y pebyllua honno yx hyt hedió. O achaós ynteu góneuthur y gaer o vyxd o wyx y gelwit kaer vyxdin. O dyna y medylywys elen góneuthur pxif ffyxd o bob kaer hyt y gilyd ar traós ynys pxydein. ac y gónaethpwyt y ffyxd. Ac o achaós hynny ~~ygónaethpó~~ y gelwir óynt ffyxd elen luydaóc óxth y hanuot hi o ynys pxydein. ac na wnaei wyx ynys pxydein y lluydeu maóx hynny y neb namyn idi hi. Seith mlyned ybu yx amheraódyx yn yx ynys honn. Sef oed deuaót góyx ruuein yn yx amser hónnó. Pa amheraódyx bynnac a drickyei yg góladoed ereill yn kynnydu seith mlyned. trickyei ar y oxescyn. ac ny chaffei dyuot y ruvein dxacheuyn. Ac yna y gónaethāt óynteu amheraódyx new. ac yna y gónaeth hónnó lythyx bygóth ar vaxen. Nyt oed hagen o lythyx. namyn o deuy di ac o deuy di byth y ruuein. ac hyt yg kaer llion y doeth y llythyx hónnó ar uaxenn ar chóedleu. Ac

o dyna yd anuones ynteu lythyr ar y gŏr a dywedei y uot yn amheraŏdyr yn ruuein. Nyt oed yn y llythyr hŏnnŏ heuyt dim. namyn ot af ynheu y ruuein ac ot af. Ac yna y kerdwys Maxen yn y luyd parth a ruuein. Ac y gorefsgynnŏys ffreinc a bŏrgŏyn ar holl wlatoed hyt yn ~~ffreinc~~ ruuein. ac yd eiftedaŏd ŏrth gaer ruuein. Blŏydyn y bu yr amheraŏdyr ŏth y gaer. nyt oed nes idaŏ y chael nor dyd kyntaf. ac yn y ol ynteu y doeth brodyr y elen luydaŏc o ynys Brydein allu bychan gantunt. a gŏell ymladwyr oed yn y llu by*chan hŏnnŏ. noc eu deu kymeint o wyr Ruuein. ac y dywefpŏyt yr amheraŏdyr o welet y llu yn difgynnv yn ymyl y lu ynteu ac yn pebyllyaŏ. Ac ny welfei dyn eiryoet llu degach na chyweirach nac arŏydon hardach noc oed hŏnnŏ yn y ueint. ac y doeth elen y etrych y llu. ac yd adnabu arŏydon y brodyr. Ac yna y doeth kynan uab eudaf ac adeon uab eudaf y ymwelet ar amheraŏdyr. ac y bu lawen yr amher^er^aŏdyr ŏrthunt. ac yd aeth dŏylaŏ mynŏgyl udunt. Ac yna yd edrychaffant ŏy ar wyr ruuein yn ymlad ar gaer. ac y dywaŏt kynan ŏrth y vraŏt. Nyni a geiffŏn ymlad ar gaer yn gallach no hynn. Ac yna y meffuraffant ŏynteu hyt nos uchet y gaer. ac yd ellygaffant eu feiri yr koet. ac y gŏnaethpŏyt yfcaŏl y pob petwar gŏyr o nadunt. A gŏedy bot hynny yn baraŏt gantunt. Peunyd pob hanner dyd y kymerei y deu amheraŏdyr eu bŏyt. ac y peidynt ac ymlad o bop parth yny darffei y baŏp vŏytta. Ar boredyd y kymerth gŏyr ynys eu bŏyt. ac yvet a wnaethant yny yttoedynt vrŏyfkeit. a phan yttoedynt y deu am-

heraȣdyr ar eu bȣyt y doeth y brytanyeit ȣrth y gaer a dodi eu hyſgolyon ȣrthi. ac yn diannot yd aethant dros y gaer y myȣn. Ny chauas yr amheraȣdyr newyd aruot y wiſgaȣ y arueu ymdanaȣ yny doethant am y penn ae lad. a llawer y gyt ac ef. a theirnos athridieu y buant yn gȣaſtattau y gȣyr a oedynt yn y gaer ac yn gorreſgyn y kaſtell. Ar ranneu ereill o nadunt yn cadȣ y gaer rac dyuot neb o lu maxen idi. yny darffei udunt hȣy gȣaſtatau paȣb ȣrth eu kyghor. Ac yna y dywaȣt maxen ȣrth elen luydaȣc. Ryued maȣr yȣ gennyf i arglȣydes heb ef nat y mi y gorreſgynnei dy vrodyr di y gaer honn. Arglȣyd amheraȣdyr heb hitheu. gȣeiſſon doethaf or byt yȣ vym brodyr i. a dos ditheu racco y erchi y gaer. ac os ȣynteu ae med hi. ti ae keffy yn llawen. Ac yna y doeth yr amheraȣdyr ac elen y erchi y gaer. Ac y dywedaſſant ȣynteu ȣrth yr amheraȣdyr. nat oed weithret y neb y gaffel y gaer. nac yȣ rodi idaȣ ynteu. na*myn y wyr ynys Prydein. ac yna yd agorret pyrth kaer ruuein. ac yd eiſtedwys yr amheraȣdyr yn y gadeir. Ac y gȣedwys idaȣ paȣb o wyr ruuein. Ac yna y dywaȣt yr amheraȣdyr ȣrth gynan ac adeon. Hawyrda heb ef cȣbyl a geueis i om amherodraeth. ar llu hȣnn mi ae rodaf y chȣytheu y orreſgyn y gyueir y mynnoch ar y byt. ac yna y kerdaſſant ȣynteu ac y gorreſgynnaſſant gȣledyd a cheſtyll a dinaſſoed. ac y lladaſſant eu gȣyr oll. ac y gadaſſant y gȣraged yn vyȣ. Ac uelly y buant yny yttoed y gȣeiſſon ieueinc a dathoed y gyt ac ȣynt yn wyr llwydon. rac hyt y buaſſynt yn y gorreſgyn hȣnnȣ. Ac yna y dywaȣt kynan ȣrth adeon y vraȣt. Beth

a vyny di heb ef ae trigyaȣ yn y wlat honn. ac mynet yr wlat yd hanȣyt o honei. Sef y kauas yn y gyghor mynet y wlat allawer y gyt ac ef. Ac yno y trigywys kynan ar rann arall gyt ac ef y presseȣylaȣ. Ac y kaȣssant yn eu kyghor llad tauodeu y gȣraged. rac llygru euhieith. ac o achaȣs tewi or gȣraged ac eu hieith. y gelȣit gwyr llydaȣ brytaen. ac odyna y doeth yn vynych o ynys prydein ac ettwa y daȣ yr ieith honno. ar chwedyl hȣnn a elwir. breudȣyt maxen wledic amheraȣdyr ruuein. ac yman y mae teruyn arnaȣ. . .

Lludd and Llevelys.

Nyma gyfranc Nud a Neuelis.

Yr beli mawr uab manogan y bu tri meib. Nud. a chaffwallawn. a nynnyaw. A herwyd y kyuarwydyt pedweryd mab idaw uu Neuelys. Agwedy marw beli a dygwydaw teyrnas ynys prydein yn Naw Nud. y uab yr hynaf. Ae Nywyaw o lud hi yn Nwydyann[us]. ef a atnewydwys muroed Nundein. o anriuedic tyroed ae damgylchynwys. A gwedy hynny a orchymynnwys yr kiwtawtwyr adeilat tei yndi megys na bei yn y teyrnaffoed. tei kyfurd ac a uei yndi. Ac y gyt a hynny ymladwr da oed. a hael ac ehalaeth y rodei vwyt a diawt y bawb or ae keiffei. A chyt bei lawer o geyryd a dinaffoed idaw honn a garei ef yn vwy nor vn. Ac yn honno y p[re]ffwylei y rann vwyhaf or vlwydyn. Ac wrth hynny y gelwit hi kaer lud. Ac ordiwed kaer lundein. A gwedy dyuot eftrawn genedyl idi. y gelwit hi lundein. neu ynteu lwndrys. * Mwyhaf oe vrodyr y karei lud y Neuelys. kanys wr prud a doeth oed. A gwedy clybot ryuarw brenhin heb adaw etiued idaw namyn vn uerch. Ac adaw y kyuoeth yn Naw honno. ef a doeth att lud y vrawt

y erchi kyghor a nerth idaw. ac nyt ynvwyhaf yr lles idaw ef. namyn yr keissaw achwanegu enryded ac vrdas a theilyngdawt y eu kenedyl o gallei vynet y teyrnas ffreinc y erchi y uorwyn honno yn wreic idaw. Ac yn y lle y vrawt a gytsynnyawd ac ef. ac auu da gantaw y gyghor ar hynny. Ac yn y lle paratoi llongeu ac eu llanw o varchogyon arvawc. a chychwyn parth a ffreinc. ac yn y lle gwedy eu disgynnu. anuon kenadeu a orugant y uenegi y wyrda freinc ystyr y neges y dothoed oe cheissaw. ac o gyt gyghor gwyrda freinc ae thywyssogyon y rodet y uorwyn y leuerys a choron y deyrnas y gyt a hi. A gwedy hynny ef a lywyawd y gyuoeth yn prud ac yn doeth. ac yn detwyd hyt tra barhaawd y oes. A gwedy llithraw talym o amser. teir gormes a dygwydwys yn ynys prydein. ar ny welsei neb or ynyssed gynt eu kyfrys. Kyntaf o nadunt oed rys genedyl a doeth a elwit y cornneit. a chymeint oed eu gwybot ac nat oed ymadraawd dros wyneb yr ynys yr isset y dywettit or kyuarffei y gwynt ac ef nys gwypynt. ac wrth hynny ny ellit drwc udunt. Yr eil ormes oed. diaspat a dodit pob nos kalan mei. vch bob aelwyt yn ynys prydein. a hōno a aei trwy gallonneu y dynyon. ac ae hofnockaei yn gymeint ac y collei y gwyr eu lliw ac eu nerth. ar gwraged eu beichogyeu. ar meibon ar merchet a gollynt eu synhwyreu. ar holl aniueileit ar gwyd ar dayar. ar dyfred a edewit yn diffrwyth. Trydedd ormes oed yr meint uei y darmerth ar arlwy. a barattoit yn llyssoed y brenhin. kyt bei arlwy vlwydyn o vwyt a diawt. ny cheffit vyth dim o honaw. namyn

a treulit yr vn nos gyntaf. ar dóy ormes ereill nyt oed neb a wyppei pa ystyr oed ud|dunt. Ac órth hynny móy gobeith oed kaffel góaret or gyntaf. noc oed or eil neu or dryded. ac órth hynny llud vrenhin a gymerth pryder maór a goual yndaó. kany wydyat pa fford y kaffei waret rac y gormessheu hynny. a galó attaó a orruc holl wyrda y gyuoeth. a gouyn kyghor udunt pa beth a wnelynt yn erbyn y gormessoed hynny. ac o gyf*fred gyghor y wyrda. llud uab beli a aeth att leuelis y vraót brenhin freinc. kanys gór maór y gygor a doeth oed hónnó y geissaó kyghor y gantaó. ac yna parattoi llyghes a wnaethant. a hynny yn dirgel ac yn distaó. rac góybot or genedyl honno ystyr y neges. nac o neb dy eithyr y brenhin ae gyghorwyr. A góedy eu bot yn baraót óynt a aethant yn eu llynghes. llud ac aethole y gyt ac ef. a dechreu róygaó y morroed parth a freinc. a góedy dyuot y chwedleu hynny att leuelis. kany wydyat achaós llyghes y vraót. y doeth ynteu or parth arall yn y erbyn ef. a llynghes gantaó diruaór y meint. a góedy góelet o lud hynny. ef a edewis y holl longeu ar y weilgi allan dy eithyr vn llong. ac yn yr vn honno y doeth yn erbyn y vraót. Ynteu y myón vn llong arall a doeth yn erbyn y vraót. a góedy eu dyuot y gyt pob un o nadunt a aeth dóylaó mynógyl y gilyd. ac o vraódorryaól garyat pob vn a ressawaód y gilyd o nadunt. A góedy menegi o lud y vraót ystyr y neges. Neuelis a dywaót y góydyat e hun ystyr y dyuodyat yr góladoed hynny. Ac odyna y kymeraffant kyt gyghor y ymdidan am eu negesheu yn amgen no hynny. megys nat elei y góynt

am eu hymadraȣd. rac gȣybot or corannyeit a dywettynt. Ac yna y peris Neuelis gȣneuthur corn hir o euyd. a thrȣy y corn hȣnnȣ ymdywedut. a phy ymadraȣd bynnac a dywettei yr vn o nadunt ȣrth y gilyd. trȣy y corn. ny dodei ar yr vn o nadunt. namyn ymadraȣd go atcas gȣrthȣyneb. a gȣed gȣelet o leuelis hynny a bot y kythreul yn eu Nesteiryaȣ. ac yn teruyscu trȣy y corn. yperis ynteu dodi gȣin yn y corn ae olchi. a thrȣy rinnwed ygȣin gyrru y kythreul or corn. A gȣedy bot ~~eubot~~ eu hymadraȣd yn dilesteir. y dywaȣt Neuelis ȣrth y vraȣt y rodei idaȣ ryȣ brȣyuet. a gadu rei o nadunt yn vyȣ y hiliaȣ. rac ofyn dyuot eilweith o damwein y ryȣ ormes honno. a chymryt ereiN or prȣyuet ae brȣiwaȣ ym plith dȣuyr. ac ef a gadarnhaei bot yn da hynny ỳ distriȣ kenedyl y coranyeit. Nyt amgen gȣedy y delei adref y deyrnas. dyuynnu yr holN bobyl y gyt y genedyl ef. a chenedyl y coranyeit yr vn dadleu. ar uedȣl gȣneuthur tageued y ryg*tunt. A phan vei baȣp o nadunt y gyt. Kymryt y dȣuyr rinwedaȣl hȣnnȣ. ae vȣrȣ a paȣp yn gyfredin. Ac ef a gadarnhaei y gȣennȣynei y dȣfyr hȣnnȣ genedyl y corannyeit. ac na ladei. ac nat eidigauei neb oe genedyl ehun. Yr eil ormes heb ef yssyd yth gyuoeth di. dreic yȣ honno. a dreic estraȣn genedyl araN yssyd yn ymlad a hi. ac yn keissaȣ y goresgynn. ac ȣrth hynny heb y dyt ych dreic chȣi diaspat engiryaȣl. Ac ual hynny y gelly kaffel gȣybot hynny. Gwedy delych atref. par uessuraȣ yr ynys oe hyt ae Net. ac yn y Ne y keffych di y pȣnt perued yn iaȣn. par gladu y Ne hȣnnȣ. ac odyna par dodi

kerϑyneit or med goreu a aller y wneuth^ur y myϑn yclad hϑnnϑ. a llenn opali ar wyneb y gerwyn. ac odyna yth perſon dy hunan. byd yn gϑylaϑ. ac yna ti a wely y dreigeu yn ymlad ynrith aruthter aniueileit. ac or diwed ydant yn rith dreigeu ynyr awyr. ac yn diwethaf oll gϑedy darffo udunt o engiryaϑl agirat ymlad vlinaϑ. ϑynt aſyrthant yn rith deu barchell hyt ar yllenn. ac aſudant gantunt y llenn. ac ae tynnant hyt yggϑaelaϑt y gerwyn. ac a yvant y med yngϑbyl. ac a gyſcant gϑedy hynny. Ac yna yny lle plycca ditheu y llenn yneu kylch ϑynteu. ac yny lle kadarnhaf a geffych yth gyſoeth y myϑn kiſt uaen clad ϑynt. a chud y myϑn ydaear. a hyt tra vont hϑy yny lle kadarn hϑñϑ. ny daϑ gormes y ynys prydein ole arall. achaϑs y tryded ormes yϑ heb ef. Θϑr lleturithaϑc kadarn yſſyd yn dϑyn dy vϑyt athlyn ath darmerth. a hϑnnϑ teϑ yϑ y hut ae leturjth a beir y baϑp kyſcu. Ac ϑrth hynny y mae reit y titheu yth perſſon dy hun gϑylaϑ dywledeu ath arϑyleu. ac rac gorruot oe gyſcu ef arnat. bit gerϑynet o dϑfyr oer geyr dy laϑ. a phan vo kyſgu yntreiſſaϑ arnat. dos ymyϑn y gerwyn. ac yna yd ymchoeles llud dracheuyn y wlat. ac yndiannot y dyuynnϑys attaϑ paϑb ynllϑyr oe genedyl ef. ac or corranneit. ac megys y dyſgaϑd lleuelis idaϑ. briwaϑ y pryuet a orruc ymplith ydϑfyr. a bϑrϑ hϑnnϑ yngyffredin ar baϑp. ac yn diannot y diffeithaϑd holl giwtaϑt y corranneit uelly heb echrys ar neb or brytanyeit. ac ympenn yſpeit gϑedy hynny. llud a beris meſſuraϑ yr ynys ar y hyt ac ar y llet. * ac ynryt ychen y cauas y pϑynt

perued. ac ynyllе hónnó y peris cladu y dayar. ac ynyclad hónnó gossot kerwyn ynllaón or med gorеu aallwyt y wneuthur. allenn opali ar y wyneb. Ac ef ehun ynos honno yngóylyat. ac ual yd oed uelly. ef awelas ydreigeu yn ymlad. A góedy blinaó onadunt adiffygyaó. óynt adisgynnassant ar warthaf y llenn. ae thynnu gantunt hyt yggóaelaót ygeróyn. agóedy daruot ud|dunt yuet ymed. kyscu aorugant. ac yneu kósc llud ablygóys y llenn yneu kylch. ac yny lle diogelaf agauas yneryri y myón kist vaen ae kudywys. Sef ffuruf y gelwit y lle hónnó góedy hynny. dinas emreis. achyn no hynny dinas ffaraon dande. Trydyd crynweissat uu hónnó atorres y gallon anniuiged. ac uelly y peidywys ydymhestlus diaspat aoed yny kyuoeth. Agóedy daruot hynny. llud vrenhin aberis arlóy góled diruaór y meint. agóedy ybot ynbaraót gossot kerwyn yn laón odósyr oer geyr ylaó. Ac ef ehun yny priaót person ae góylwys. ac ual y byd uelly yn wiscedic o arueu-val am y tryded wylua or nos. nachaf y clyó llawer o didaneu odidaóc. ac amryuaelyon gerdeu. ahun yny gymell ynteu y gyscu. Ac ar hynny sef aoruc ynteu rac llesteiryaó ar ydarpar ae orthrymu oe hun. mynet yn vynych yny dósyr. ac yny diwed nachaf gór diruaór y veint yn wiscedic o arueu trymyon kadarn yn dyuot y myón achawell gantaó. ac megys y gnottayssei yndodi yr holl darmerth ar arlóy ovóyt allyn yny cawell. ac yn kychwynv ac ef ymeith. ac nyt oed dim ryuedach gan lud noc eigaó yny kawell hónnó peth kymeint a hynny. ac ar hynny llud

vrenhin agychwynnoys yny ol. ac adywaot orthao val hyn. arho arho heb ef. kyt rywnelych di farhaedeu llawer a cholledeu kynno hynn. nys góney bellach. ony barn dy vilwryaeth dy uot yn drech ac yn dewrach no mi. ac yn diannot ynteu aossodes y kawell ar y llaor. ac ae arhoes ef attao. ac angerdaol ymlad avu y rygtunt. yny oed y tanllachar yn ehedec or arueu. ac or diwed ymauael aoruc llud ac ef. ar dyghetuen awelas damwheinao y uudugolyaeth y lud. gan vóro yr ormes yryngtao ar * daear. A góedy gorruot arnao o rym ac angerd. erchi naod aoruc idao. Pawed heb y brenhin y gallón i rodi naod ytti wedy y gyniuer collet afarhaet rywnaethost titheu ymi. Dy holl golledeu eiryoet heb yr ynteu or awneuthum i ytti. mi ae hennillaf itt yn gystal ac y dugym. ac ny wnaf y gyffelyb o hynn allan. a gór ffydlaón vydaf i ytti bellach. Ar brenhin a gymerth hynny y gantao. Ac uelly y góaredaod llud y teir gormes y ar ynys prydein. ac o hynny hyt yn diwed y oef yn hedóch lóydyannus y llywyaod llud uab beli ynys prydein. ar chwedyl hónn a elwir kyfranc llud a lleuelys. ac uelly y teruynha. . .

Kulhwch and Olwen.

Kylyd mab kelydon wledic a uynnei wreic kynmwyt ac ef. Sef gȣreic a vynnaȣd goleudyd merch anlaȣd wledic. Gwedy y weſt genthi. mynet y wlat yg gȣedi malkaȣn a geffynt ettiued. A chaffel mab o honunt trȣy wedi y wlat. Ac ȣr aȣr y dellis beichogi. ydaeth hitheu yggwyllataȣc heb dygredu anhed. Pan dyuu y thymp idi. ef a dyuu y hiaȣnbȣyll idi. Sef y dyuu. mynyd yd oed y meichat ynkadȣ kenuein o uoch. Ac rac ouyn y moch engi aȣruc y vrenhineſ. A chymryt y mab aȣruc y meichat hyt pan dyuu yr llys. a bedydyaȣ y mab a wnaethpȣyt. a gyrru kulhȣch arnaȣ. ȣrth y gaffel yn retkyr hȣch. Bonhedic hagen oed y mab. keuynderȣ y arthur oed. A rodi ymab a wnaethpȣyt ar ueithrin. A gȣedy hynny cleuychu mam y mab goleudyd merch anlaȣd wledic. Sef aȣruc hi galȣ y chymar attei. Ac yna ydywat hi ȣrthaȣ ef. "marȣ uydaf i ȣr cleuyt hȣnn. agȣreic arall a uynny ditheu. arecdouyd ynt y gȣraged weithon. Drȣc yȣ itti hagen llygru dy uab. Sef y harchaf itt na mynnych wreic. hyt panwelych drysſien deu peinaȣc ar vym bed i." Ac adaȣ aȣruc ynteu hynny idi. Galȣ y hathrȣ

attei aorac hitheu. ac erchi idaw amlynu y bed bop blwydyn hyt nathyuei dim arnaw. Marw uu y vrenhines. Sef a wnaei y brenhin gyrru gwas bop bore y edrych adyuei dim arybed. Gwallocau aorac yr athro ympenn y seith mlyned yr hynn aadawssei yr urenhines. Diwarnawt yn hely y brenhin. dy gyrchu y gordlan aorac y brenhin. gwelet y bed a vynnei trw y kaffei wreicka. A gwelet y dryssien aorac. Ac mal y gwelas. mynet aorac y brēhin ygkyghor pale y kaffei wreic. Heb un or kynghorwyr. "mi awydwn wreicka da itt awedei." Sef yw honno gwreic doget vrenhin. Kynghor uu gantunt y chyrchu. A llad y brenhin. Adwyn y wreic gantunt aorugant. ac un uerch oed idi gyt ahi. Agoresgyn tir y brenhin a wnaethant. * Dydgweith ydaeth y wreicda allan y orymdeith. y deuth ydy hen wrach oed yny dref heb dant yny phenn. Ac y dywawt y urenhines. ha wrach adywedy di y mi ypeth a ovynnaf itt yr duw. ble mae plant y gwr am llathrudawd yggordwy. Heb y wrach nyt oes blant idaw. Heb y urenhines. gwae uinneu vyndyuot at anuab. Ac yna y dywawt y wrach. nyt reit itti hynny. Darogan yw idaw kaffel etiued o honat ti. yr nas kaffo o arall. Dawna dristit heuyt un mab yssyd idaw. Mynet aorac ywreic da yn llawen atref. Ac y dywawt hi wrth y chymar. Pa ystyr yw gennyt ti kelu dy blant ragof .i. Heb y brenhin. aminheu nys kelaf weithon. Kennattau y mab a orucpwyt. adyuot ac ef yr llys. Dywedut aorac y lysuam wrthaw. Gwreic yssyd da itti y chael. A merch yssyd imi gwiw y bob gwrda yny byt. Y dywawt y

mab. nyt oet ymi ettwa wreicka. Ac yna y dywaϑt hitheu. Mi a tynghaf dynghet itt na chyflado dy ystlys ϑrth wreic. hyt pan geffych olwen merch yspadaden pennkaϑr. Niwaϑ aorϑuc y mab. a mynet ferch y uorϑyn ym pob aelaϑt idaϑ yr naf gϑelfei eiryoet. Ac yna y dywaϑt ydat ϑrthaϑ. Ha uab py liuy di. Py drϑc yffyd arnat ti. Vy Nyffuam a dynghϑys im na chaffϑyf wreic byth hyt panngaffϑyf olwen merch yspadaden benn kaϑr. Hawd yϑ itti hynny heb y dat ϑrthaϑ. Arthur yffyd geuynderϑ itt. dos att arthur y diwyn dy wallt. ac erchych hynny idaϑ yngyuarϑs itt. Mynet aorϑuc y mab ar orwyd penn Nuchlϑyt pedwar gayaf gauyl gygϑng karn gragen. a ffrϑyn eur kymibiaϑc yn y benn. a chyfrϑy eur anllaϑd y danaϑ. a deu par aryannhyeit Niueit yny laϑ. Gleif penntirec yny laϑ. kyuelin dogyn gϑr odrϑm hyt aϑch. y gϑaet ar y gϑynt a dygyrchei. bydei gynt nor gϑlithin kyntaf or konyn hyt y Naϑr pan uei uϑyhaf y gϑlith vis meheuin. Gledyf eurdϑrn ar y glun. a racllauyn eur idaϑ. a chroes eur grϑydyr arnaϑ. a Niϑ Nuchet nef yndi. a Nugorn eliffeint yndi. a deu vilgi uronwynnyon vrychyon tu racdaϑ. a gϑrd torch * rudem am vynϑgyl pob un o gnϑch yfgϑyd. hyt yfgyuarn. Yr hϑnn a uei or parth affeu a vydei or parth deheu. Ar hϑnn a uei or parth deheu a uydei or parth affeu. mal dϑy uorwennaϑl yn darware yny gylch. Pedeir tywarchen aladei bedwar carn y gorϑyd. mal pedeir gϑennaϑl yn yr awyr uch y benn. gϑeitheu uchot. gϑeitheu iffot. Nenn o borffor pedeir ael ymdanaϑ. ac aual eur ϑrth bop ael idi. canmu

oed werth pob aual. Gwerth try chan mu o eur gwerthuaȣr oed yn y archenat. ac warthafleu ſangnarȣy o benn y glun hyt ym blaen y vys. Ny chrymei vlaen bleȣyn y danaȣ rac yſcaȣnet tuth y gorwyd oed y danaȣ yn kyrchu porth Kys arthur. Y dywaȣt y mab. "a oeſ borthaȣr." "Oes athitheu nybo teu dy benn byrr y kyuerchy di. Mi auydaf borthaȣr y arthur bop duȣ kalan ionaȣr. am raclouyeit hagen y vlȣydyn eithyr hynny. Nyt amgen huandaȣ. agogigȣc. a Kaeskenym. a phennpingyon a ymda ar y benn yr arbet y draet. nyt ȣrth nef. nyt ȣrth dayar. namyn ual maen treigyl ar laȣr Kyſ." "agor y porth." "Nac agoraf." "Py yſtyr naſ agory di." "KyllelI aedyȣ ym bȣyt allynn ym bual. ac amſathyr neuad arthur. namyn mab brenhin gȣlat teithjaȣc. neu y gerdaȣr adycko y gerd. ny atter y myȣn. Kith yth gȣn ac yth ueirch. agolȣython poeth pebreid y titheu. agȣin gorylgalaȣc. adidan gerdeu ragot. Bȣyt degwyr arugeint adaȣ attat yr yſpytty. Yno y bȣyta pellennigyon. a mabyon gȣladoed ereill. nyt ergyttyo kylch yn Kys arthur. Ny byd gȣaeth inn yno. no chyt ac arthur yny Kys. Gȣreic y gyſcu genthi. adidan gerdeu rac dy vronn. auory pryt anterth pan agerer y porth rac y niuer adeuth yma hediȣ. Bydhaȣt ragot ti gyntaf ydagorir y porth. achyfeiſted awnelych yny Ke adeȣiſſych yn neuad arthur. oe gȣarthaf hyt y gȣaelaȣt." Dywedut aorac y mab "ny wnaf i dim o hynny. Ot agory y porth da yȣ. Onys agory mi adygaf angclot ytharglȣyd. * adryc eir y titheu. a mi adodaf teir diaſpat ardroſ y porth hȣnn.

hyt na bo agheuach ym penn pengoaed yng kernyo. ac yggoaelaot dinsol yny gogled. ac yn esgeir oeruel yn iwerdon. ac yssyd o wreic ueichaoc yny llys honn methaod eubeichogi. ac ar nyt beichaoc onadunt ymchoelaod eu kallonnev yn orthrom heint arnadunt mal na bont ueichaoc byth o hedio allan. Heb y gleolloyt gauaeluaor. "Pa diaspettych di bynnac am gyfreitheu llys arthur. nyth ellyngir di y myon. yny eloyfi y dywedut y arthur gysseuin.

Ac yna y doeth gleolloyt yr neuad. ac y dywaot arthur orthao. "Choedleu porth gennyt. "Yf ethyo gennyf deuparth vy oet. a deuparth y teu ditheu. Mi a uum gynt yg kaer se. ac asse. yn sach. a salach. yn lotor. a ffotor. Mi a uum gynt yn yr india uaor. ar india vechan. Mi a vum gynt yn ymlad deu ynyr. pan ducpoyt y deudec goystyl olychlyn. a mi a uum gynt yn yr egrop. a mi a uum yn yr affric. ac yn ynysfed corsica. ac yg kaer brythoch. a brythach. a nerthach. Mi a uum gynt pan ledeist di deulu cleis mab merin. Pan ledeist mil du mab ducum. Mi a uum gynt pan oresgynneist roec orth parth y doyrein. Mi a uum gynt yg kaer oeth. ac anoeth. Ac yg kaer neuenhyr nao naod teyrn. dynyon tec a welsam ni yno. ny weleis i eiryoet dyn kyuurd ar honn yssyd yn dros y porth yr aor honn. ac y dywaot arthur. "Os ardy gam y doethost y myon. dos ar dy redec allan. ar saol a edrych y goleu. ac a egyr y lygat. ac ae kae anghengaeth idao. A goassanaethet rei o vuelin goreureit. ac ereill a golloython poeth pybreid hyt pan vo paraot boyt allyn idao. Ys dyhed a beth gadu dan wynt a

glaw y kyfryw dyn adywedy di. Heb y kei. myn Llaw vygkyueilt pei gwnelhit vygkyghor i ny thorrit kyfreitheu y llys yrdaw. Na wir kei wynn yd ym wyrda hyt tra yn dygyrcher. yd yt uo mwyhaf y kyuarwf arodhom. Mwy vwy vyd * yn gwrdaaeth ninneu ac an clot. ac anhetmic. ac y doeth glewlwyt yr porth. ac agorr y porth racdaw. ac yr y pawb difgynnu wrth y porth ar yr yfgynnvaen. nysdifgynnawd ef. namyn ar y gorwyd y doeth y mywn. ac y dywawt kulwch. henpych gwell penteyrned yr ynys honn. ny bo gwaeth yr gwaelawt ty. noc yr gwarthaf dy. Poet yn gyftal yth deon ath niuer ath gatwridogyon y bo y gwell hwnn. Ny bo didlawt neb o honaw mal y mae kyflawn y kyuercheis i well itti. Poet kyflawn dy rat titheu. ath glot ath etmic ynyr ynys honn. Henpych gwell ditheu heb yr arthur. Eifted y rwg deu or milwyr a didangerd a geffy rac dy uron. a brreint teyrn arnat gwrthrychyat teyrnas py hyt bynnac y bych yma. Aphan rannwyf uynda y wfpeit a phellennigyon. Bint yth law pan y dechreuwyf yn y llys honn. Heb y mab. ny deuthum i yma yr ffrawdunyaw bwyt a llyn. Namyn or kaffaf vygkyuarws y dalu ae uoli awnaf. Onys kaffaf dwyn dy agclot ti awnaf hyt y bu dy glot ym pedryual byt bellaf. Heb yr arthur yna. Kan ny thrigyy di yma unben. ti ageffy ykyfarws a notto dy benn ath dauawt. hyt y fych gwynt. hyt y gwlych glaw. hyt y treigyl heul. hyt yd amgyffret mor. hyt yd ydiw y dayar. eithyr vy llong. am llenn. achaletuwlch uyg cledyf. a rongomyant uyggwaew. ac wyneb gwrth ucher uyn taryan. acharnwenhan vygkyllell. a gwen-

hoyuar vyg gorzeic. "Goir duo arhynny ti ae keffy yn Llawen. Dot a nottych. "Diwyn vyg goallt a uynnaf." "Ti a geffy hynny." Kymryt crip eur o arthur. a goelleu a doleu aryant idao. achzibao y benn a orzuc. a gouyn poy oed aorzuc arthur. "mae vyg callon yn tirioni orthyt. mi aon dy hanuot om gwaet. dywet im poy oyt." "Dywedaf heb y mab." Kulhwch mab kilyd. mab kyledon wledic. o oleudyd merch anlaod wledic vy mam. Goir yo hynny heb yz arthur. keuyndero oyt titheu y mi. Dot a nottych a thi aekeffy. a notto dy benn ath dauaot. goir duo im arhynny a goir dy deyznas ti ae keffy yn Llawen. * Dodaf arnat. Kaffel im olwen merch yspadaden pen kaoz. ae hassoynao a wnaf ar dy uilwyz. Affwynao y gyuaros o honao ar gei a bedwyz. a greidaol gallduyd. a goythyz uab greidaol. a greit mab eri. a chyndelic kyuaroyd. a thathal toyll goleu. a maelbys mab baedan. a chnychoz . m^ab^ . nes. a chubert m. daere. a phercos . m . poch. A Luber beuthach. a chozuil beruach. a goyn .m. esni. A goynn .m. noyfure. a goynn m. nud. ac edern m. nud. ac adoy mab gereint. a ffleodur fflam wledic. A ruaon pebyz m. dozath. a bratwen y. mozen mynaoc. a moren mynaoc ehun. a dalldaf eil kimin cof. a mab alun dyuet. a mab saidi. a mab gozyon. ac uchtrut ardywat kat. a chynwas curuagyl. a gozhyz goarthecuras. ac Isperyz ewingath. a gallcoyt gouynynat. a duach. a grathach. a nerthach. Yeibon goaozdur kyzuach. o orthtir uffern pan hanoed y goyz hynny. a chilyd canhastyz. a chanhastyz kanllao. A chozs cant ewin. ac esgeir

gulhóch gouynkaón. a drustórn hayarn. a gleólóyt gauaeluaór. a Hoch Haówynnyaóc. Ac annwas adeinaóc. a finnoch mab feithuet. a góennóynwyn mab naó. a bedyó mab feithuet. a gobróy m. echel uordóyt tóH. Ac echel uordóyt tóH ehun. a mael .ꝏ. roycol. A datweir daHpenn. A garóyli eil góythaóc góyr. a góythaóc góyr ehun. a gormant .ꝏ. ricca. a menó .ꝏ. teirgwaed. a digon ꝏ alar. a felyf m. finoit. a gufc .ꝏ. atheu. A nerth ꝏ kedarn. A drutwas .ꝏ. tryffin. a thórch ꝏ perif. a thórch ꝏ annóas. a Iona urenhin ffreinck. a sel ꝏ felgi. a theregut ꝏ Jaen. a fulyen ꝏ Jaen. a bratwen ꝏ Jaen. a Moren m. Jaen. a siaón ꝏ Jaen. A chradaóc ꝏ Jaen. Góyr kaer tathal oedynt kenedyl y arthur o bleit y dat. Dirmyc ꝏ kaó. a Jufticꝏ kaó. ac etmic ꝏ kaó. ac angaód ꝏ kaó. Ac ouan. mab kaó. a chelin ꝏ kaó. a chonnyn ꝏ kaó. a mabfant ꝏ kaó. A góyngat ꝏ kaó. a Hóybyr ꝏ kaó. a choch ꝏ kaó. a meilic ꝏ kaó. A chynwas ꝏ kaó. ac ardóyat ꝏ kaó. ac ergyryat ꝏ kaó. a neb ꝏ kaó. a gilda ꝏ kaó. * a chalcas ꝏ kaó. a hueil mab kaó. nyt affóynóys eiryoet yn Haó arglóyd. a famfon uinfych. a theleeffin penn beird. a mamaóydan ꝏ Hyr. a Hary ꝏ kafnar wledic. Ac yfperin ꝏ fflergant brenhin Hydaó. a faranhon ꝏ glythwyr. a Haór eil eró. ac annyannaóc ꝏ menó .ꝏ. teirgóaed. A góynn ꝏ nóyvre. a fflam ꝏ nóyvre. a gereint ꝏ erbin. Ac erinit ꝏ erbin. A dyuel ꝏ erbin. a góynn ꝏ ermit. a chyndróyn ꝏ ermjt. a hyueid unHenn. ac eidon uaór urydic. a reidón aróy. a gormant ꝏ ricca. braót y arthur o

barth y uam. Penn hynef kernyd y tat. A Naednrodet uaruaedc. a nodaedl varyf tdrch. a berth ed kado. a reidden ed beli. ac Iscouan hael. ac Iscawin ed panon. a modruran eil tegit. ny dodes dyn y araf yndaed yg kat gamlam rac y haccret. pawb a debygyt y uot yn gythreul canhodrthdy. bled oed arnaed ual bled hyd. A sande bryt agel. ny dodes neb y waed yndaed yg kat gamlan rac y decket. Paedb a debygynt y uot yn agel kanhodrthdy. a chynnedyl sant. Y trydyd gdr a dihengis o gat kamlan. ef a ysgardys diwethaf ac arthur y ar hen groen y uarch. ac uchtryt ed erim. ac eus ed erim. A henwas adeinaedc ed erim. a henbetestyr ed erim. ac sgilti ysca'ntroet ed erim. Teir kynnedyf a oed ar y trywyr hynny. Henbedestyr ny chauas eiryoet ae kyfrettei o dyn. nac ar uarch. nac ar droet. Henwas adeinaedc ny allys mil pedwar troetaedc eiryoet y ganhymdeith hyt un ered. yghwaethach a ue bellach no hynny. Sgilti ysgaendroet pan uei wyn hdyl kerdet yndaed drth neges y arglwyd. ny cheissys ford eiryoet am gdypei pa le yd elei. namyn tra uei y myen coet ar vric y coet y kerdei. ac yn hyt y oes ny fflygdys konyn dan y droet. yghwaethach todri rac y ysgaenet. Teithi hen . ed . gdynhan. a odesgynnys mor y kyuoeth. ac y dihengis ynteu o vreid. ac y doeth att arthur. a chynnedyf a oed ar y gylleil. yr pandeuth yma ny thrigyaed carn arnei vyth. ac drth hynny y * tyuaed heint yndaed. a nychtaet hyt tra uu uyd. ac o hynny y bu uared. a charnedyr ed. gouynyon hen. A gdenwynyn ed <u>naf</u> gysseuin ryssdr arthur. a Nysgatrud

emys. a gorbothu hen. ewythred arthur oedynt vrodyr y uam. Kuluanawyt y gorryon. a llenuleawc wydel o bentir gamon. a dyuynwal moel. a dunart brenhin y gogled. Teirnon torryf bliant. a thecuan gloff. a thegyr talgellawc. Gordiual mab ebrei. a morgant hael. Gwyftyl mab. Kun y nwython. a llwydeu y nwython. A gwydre y llwydeu. o wennabwy merch kaw y uam. Hueil y ewythyr ae gwant. Ac am hynny ybu gas rwng hueil ac arthur am yr archoll. Drem vab dremidyt. a welei o gelli wic yg kernyw. hyt ym penn blathaon ym prydein. pan dyrchauei y gwydbedyn y bore gan yr heul. ac eidyol y ner. a glwydyn faer. a wnaeth ehangwen neuad arthur. Kynyr keinuaruawc. Kei a dywedit y uot yn vab idaw. ef a dywawt wrth y wreic. o fit rann y mi oth uab di uorwyn oer vyth vyd y gallon. ac ny byd gwres yny dwylaw. kynnedyf arall arnaw. Os mab i mi uyd kyndynnyawc uyd. Kynnedyf arall a uyd arnaw. Pan dycko beich na mawr na bychan uo. ny welir vyth nac rac y wyneb na thraegeuyn. Kynnedyf arall heuyt a uyd arnaw. ny pheit neb a dwuyr ac a than yn gyftal ac ef. Kynnedyf arall a uyd arnaw. ny byd gwaffanaethwr na fwydwr mal ef. Hen was. a hen wyneb. a hen gedymdeith y arthur. Gwallgoyc un arall. ydref y delhei. Kyt bei trychant tei yndi. or bei eiffeu dim arnaw. ny adei ef hun vyth ar lygat dyn tra uei yndi. Berwyn mab gerenhir. a pharis brenhin ffreinc. ac am hynny y gelwir kaer baris. ac ofla gyllellua wr. a ymdygei bronllauyn verr llydan. pan delei arthur ae luoed y uronn llifdwr y keiffit lle

kyuing ar y dóuyr. ac y dodit y gyllell yn y góein ar draós y llifdór. digaón o bont uydei y lu teir ynys prydein. ae their rac ynys ac eu hanreitheu. Góydaóc ap menestyr * a ladaód kei. ac arthur a lladaód ynteu. ae urodyr yn dial kei. Garanwyn mab kei. ac amren ap bedwyr. ac ely a myr. a reu róyd dyrys. a run rudwern. ac eli. a thrachmyr penkynydyon arthur. a llóydeu mab kelcoet. a hunabóy mab góryon. a góynn got y fron. a góeir dathar wennidaóc. a góeir a kadellin tal aryant. a góeir górhyt ennwir. a góeir baladyr hir. ewythred y arthur vrodyr y uam. a yeibon llóch llaó wynnyaóc or tu draó y uor terwyn. llenlleaóc wydel. ac arderchaóc prydein. Gas mab saidi. Górvan góallt auóyn. a góyllennhin brenhin ffreinc. a góittart mab oed brenhin Iwerdon. Garselit wydel. Panaór pen bagat. a fflendor mab naf. Góynn hyuar maer kernyó a dyfneint. y naóuet gór a ystoues katgamlan. Keli. a chueli. a gilla goes hyd. try channeró a lammei yn y un llan penn llemhidyd Iwerdon oed hónnó. Sol. a góadyn ossol. a gwadyn odyeith. Sol a allei seuyll undyd ar y untroet. Gwadyn ossol. pei safhei ar benn y mynyd móyhaf yn y byt. ef a uydei yn tyno góastat dan y traet: Góadyn o deith kymeint ar vas tóym pan tynnit or eueil oed tan llachar y wadneu. pan gyuarffei galet ac óynt. ef a arllóyssei fford y arthur yny llud. Hir eróm. a hir atróm y dyd y delynt y west. try chantref a achubit yn eu kyf|ueir góest hyt naón a wneynt a diotta hyt pan vei nos pan elynt y gysgu. Ac yna penneu y pryuet a yssynt rac newyn mal pei

nat yſſynt uóyt eiryoet. Pan elhynt y weſt nyt edewynt óy na theó. na thenev. na thóym. nac oer. na ſur. na chroeó. nac ir na hallt. na brót. nac of. Huarwar mab aflaón a nodes ywala ar arthur yny gyuarós. trydyd gordibla kernyó vu pan gahat y wala idaó. ny cheffit góynn góen arnaó vyt. namyn trauei laón. Góare góallt euryn. Deu geneu gaſt rymi. góydrut. a góydneu aſtrus. Sugyn ꝏ. ſucnedyd. a ſucnei y moraól y bei * drychanllong arnaó. hyt na bei namyn traeth ſych. Bronllech rud a oed yndaó. Racymóri góas arthur. dangoſſit yr yſcubaór a uynnjt idaó. kyt bei róyf dec erydyr ar hugeint yndi. ef ae traóei a ffuſt hayarn hyt na bei well yr rethri ar troſtreu. ar dulatheu. noc yr mangeirch yng góaelaót yr yſcubaór yn y ueiſcaón. a dygyflóng ac anoeth ueidaóc. a hir eidyl. a hir amren deu was y arthur oedynt. a Góeuyl mab góeſtat. y dyd y bei driſt y gollyngei y lleill weuyl idaó y waeret hyt y uogel. ar llall a uydei yn pennguch ar y penn. Vchdryt uaryf draós. a uyryei y uaryf goch ſeuydlaóc a oed idaó dros óyth draóst a deugeint a oed yn neuad arthur. Elidyr gyfarwyd. yſkyrdaf. ac yſcudyd. deu waſ y wenhóyuar oedynt. kynn ebróydet oed eu traet órth eu neges ac eu medól. Brys uab bryſſethach o dal y redynaóc du o brydein. a Grudlóyn gorr. Bólch. a chyuólch. a ſefólch. Meibon cledyf kyfólch. wyron cledyf difólch. Teir gorwen góenn eu teir yſgóyd. Tri gouan góann eu tri góaeó. Tri benyn byneu eu tri chledyf. Glas. Gleſſic. Gleiſsat. eu tri chi. Kall. Guall. Gauall. eu tri meirch. Hóyrdydóc. a drócdydóç.

a llŏyr dydŏc. eu teir gŏraged. Och. agarym. a diaſpat. eu teir wyryon. Nuchet. a neuet. ac eiſſiwet. eu teir merchet. Dŏrŏc. a gŏaeth. a gŏaethaf oll. Eu teir morŏyn. Eheubryt merch kyfŏlch. Gŏraſcŏrn merch nerth. Gŏaedan merch kynuelyn keudaŏt pŏyll hanner dyn. Dŏnn dj eſſic unben. Eiladyr mab penn Narcan. Kyuedyr wyllt ŷab hettŏn tal aryant. Saŏyl benn uchel. Gŏalchmei ŷab gŏyar. Gŏalhauet ŷab gŏyar. Gŏrhyr gŏaſtaŏt ieithoed. yr holl Jeithoed awydyat. ar kethtrŏm offeirat. Gluſt mab cluſtueinat. pei cledit ſeith cup|pyt yn y dayar. deng milltir adeugeint y clywei y morgrugyn y bore pan gychŏynnei y ar y lŏth. Medyr vab methredyd. a uetrei y dryŏ yn eſgeir oeruel yn Iwerdon trŏy y dŏy goes yn gythrymhet o gelli wic. Gŏiaŏn lygat cath. a ladei onggyl ar lygat * y gŏydbedyn. heb argywed. Ol mab olŏyd ſeith mlyned kyn noe eni a ducpŏyt moch y dat. A phan dyrchauaŏd ynteu yn ŏr yd olrewys y moch. ac y deuth adref ac ŏynt yn ſeith kenuein. Betwini eſcob a uendigei vŏyt a llynn arthur. yr mŏyn merchet eur dyrchogyon yr ynys honn.

Yam wenhŏyuar penn rianed yr ynys honn. a gŏennhŏyach y chwaer. a rathtyeu merch unic clememhill. a relemon merch kei. a thannwen merch weir dathar wenidaŏc. Gŏennalarch merch kynnŏyl canhŏch. Eurneit merch clydno eidin. eneuaŏc merch uedwyr. Enrydrec merch tutuathar. Gŏennwledyr merch waledur Kyruach. Erdutuul. ŷerch tryffin. Eurolwen merch wdolwyn gorr. Teleri merch peul. Indec ŷerch arŏy hir. Moruud merch

uryen reget. Gwenllian dec y uorwyn uawr vrydic. Greidylat merch llud llaw ereint. y uorwyn uwyhaf y mawrhed auu ynteir ynys y kedyrn. ae their rac ynys. Ac am honno y mae gwythyr ywab greidawl. agwynn mab nud yn ymlad bob duw kalan mei vyth hyt dydbrawt. Ellylw merch neol kynn croc. a honno a uu teir oes gwyr yn vyw. Essyllt vinwen ac essyllt vin gul. arnadunt oll y hasswynwynwys kulhwch ywab kilyd y gyuarws.

Arthur adywawt yna. a unbenn ny ry giglef i eirmoet dim y wrth y uorwyn adywedy di. nae rieni. Mi aellyngaf gennadeu oe cheissaw yn llawen. dyro ym yspeit y cheissaw. Y mab adywawt rodaf ynllawen or nos heno hyt y llall ympenn y vlwydyn. Ac yna y gyrwys arthur y kennadeu y bop tir ynyderuyn y geissaw y uorwyn honno. ac ympenn y vlwydyn y doeth kennadeu arthur drachevyn. heb gaffel na chwedyl na chyuarwydyt y wrth olwen mwy nor dyd kyntaf. Ac yna y dywawt kulwch. pawb agauas y gyuarws aminneu ydwyf yn eissywedic ettwa. Mynet a wnaf i ath wyneb di a dygaf i gennyf. Yna y dywawt kei. a unben rwy y gwerthey di arthur. Dy gyrch di gennym ni hyt pan dywettych di nat ydiw y uorwyn honno * yny byt. neu ninneu. ae kaffom. Nyt yscarwn athi. Kyuodi kei yna. angerd oed argei. naw nos a naw diwarnawt hyt y anadyl. y dan dwfyr. Naw nos a naw diwarnawt y bydei heb kysgu. Gleuydawt kei ny allei uedic y waret. Budugawl oed gei. Kyhyt ar prenn uchaf yny coet vydei pan uei da gantaw. Kynnedyf arall

oed arnaϑ. pan uei uϑyaf yglaϑ. dyrnued uch ylaϑ. ac arall is y laϑ y bydei yn ſych. yr hynn a uei yn y laϑ rac meint y angerd. A phan uei vϑyhaf y annϑyt ar y gedymdeithon diſkymon uydei hynny udunt y gynneu tan. Galϑ a orruc arthur ar uedwyr yr hynn nyt arſϑydϑys eiryoet yr neges y delei gei idi vynet. nyt oed neb kyfret ac ef y nyr ynys honn. namyn arthur a drych eil kibdar. A hynn heuyt kyt bei un Nofyaϑc. nyt anwaedwys tri aeruaϑc yn gynt noc ef yn un uaes ac ef. Angerd arall oed arnaϑ un archoll a uydei y nywaeϑ. A naϑ gϑrthwan. Galϑ o arthur ar gyndelic kyuarϑyd. "Dos di yr neges honn gyt ar unbenn." achaϑs nyt oed waeth kyfuarϑyd y nywlat nys rywelſei eiryoet noc y nywlat ehun. Galϑ gϑrhyr gϑalltaϑt ieithoed. achaϑs yr holl ieithoed a wydyat. Galϑ gϑalchmei mab gϑyar kanny deuth adref eiryoet heb y neges yd elhei y cheiſſaϑ. Gorreu pedeſtyr oed a gorreu marchaϑc. nei y arthur uab y chwaer. ae geuynderϑ oed. Galϑ o arthur ar uenϑ uab teirgϑaed. kanys ot elynt y wlat angkret. mal y gallei yr ru Netrith arnadunt a hut. hyt naſgϑelei neb ϑynt. ac ϑyntϑy aϑelynt paϑb....

Dynet a orugant hyt pan deuthant y uaeſtir maϑr. yny uyd kaer uaϑr a welynt teckaf o geyryd y byt. Kerdet a orugant y dyd hϑnnϑ hyt ucher. Pan debygynt hϑy eu bot yn gyuagos yr gaer. nyt oedynt nes nor bore. Ar eildyd ar trydyd dyd y kerdaſſant. ac o vreid y doethant hyt yno. A phan deuant ym bronn y gaer. yny uyd dauattes uaϑr aϑelynt heb ol. * a heb eithaf idi. A

heuſſaȣr yncadȣ y deveit arbenn gorſedua. aruchen o grȣyn ymdanaȣ. agauaelgi kedenaȣc ach ylaȣ. oed vȣy noc amȣs naȣgayaf. Deuaȣt oed arnaȣ nycholſet oen eiryoet ganthaȣ. agwhaethach Kȣdyn maȣr. Dyt athoed gyweithyd hebdaȣ eiryoet. ny wnelei ae anaf ae adoet arnei. Y ſaȣl uarȣbrenn athȣympath auei arymaes. a loſgei y anadyl hyt y prid dilis. yna y dywaȣt kei. gȣrhyr gȣalſtaȣt ieithoed. Dos y gyfrȣch ardyn racco. Kei heb ef nyt edeweis i uynet namyn hyt yd elut titheu. Doȣn ninheu y gyt yno heb y kei. Heb y menȣ mab teirgwaed. nauit amgeled gennȣch. mynet yno. Mi ayraf letrith ar y ki hyt nawnel argywed y neb. Dyuot aorugant mynyd oed yr heuſſaȣr. ac y dywedaſſant ȣrthaȣ. berth yd ȣyt heuſſaȣr. "Dy bo berthach byth y boch chȣi no minneu." "Mynduȣ kan ȣyt penn." nyt oes anaf ymKygru. namyn vymprias̄ȣt. "Pieu y deueit agedwy di neu bieu y gaer racko." "Meredic awyr yȣch dros y byt y gȣys panyȣ kaer yſpadaden penkaȣr yȣ." "Deu ditheu pȣy ȣyt." "Cuſtennin yn gelwir uab dyfnedic. ac am vymprias̄ȣt ym rylygrȣys vym braȣt yſpadaden pen kaȣr. Deu chȣitheu pȣy yȣch." "Kennadeu arthur yſſyd yma ynerchi olwen merch yſpadaden penn kaȣr." "Vb wyr naȣd duȣ ragoch. yr y byt nawneȣch hynny. ny doeth neb eiryoet y erchi yr arh honno a elei ae vywyt gantaȣ. Kyuodi aorȣuc yr heuſſaȣr y uynyd. ac ual y kyuyt rodi modrȣy eur aorȣuc culhȣch idaȣ. Keiſſaȣ gȣiſgaȣ y uodrȣy honno o honaȣ. ac nyt aei idaȣ. Ae dodi aorȣuc ynteu ymys y uanec. A cherdet aorȣuc atref.

a rodi y uanec att y gymhar y gadó. Achymryt aorúc hitheu y vodróy *or* uanec. pan y ryattei. y dywaót hitheu. gór y uodróy hon nyt oed vynych itt gaffel bud. Mi aeuthum heb ef. y geiffaó morúóyt yr mor. nachaf kelein a welón yn dyuot gan y tonneu. ac ny weleis i eirmoet kelein degach no hi. ac y vys ef y keueis y uodróy honn. Oi aór kanyat ymor ma*ró dlós yndaó. dangos ymi y gelein honno. Ha wreic y neb pieu y gelein ti ae góely yma y chóinsaf. Póy yó hónnó heb y wreic. Kulhóch mab kilyd. mab kelydon wledic. o oleudyd merch anlaód wledic y uam. a doeth y erchi olwen yn wreic idaó. Deu synnóyr oed genthi. Nawen oed genti dyuot y nei vab y chwaer attei. A thrist oed genthi. kany welsei eiryoet y ụynet ae eneit ganthaó a delei y erchi y neges honno. Kyrchu aorugant hóy porth Nys custenin heussaór. clybot o honei hitheu eu tróst óy yn dyuot. Redec o honei yn eu herbyn o leóenyd. Goglyt aorúc kei ymprenn or glut weir. ae dyuot hitheu yn eu herbyn y geiffaó mynet dóylaó mynógyl udunt. gossot o gei eiras y róng ydóylaó. Góascu o honei hitheu yr eiras yny yttoed yn óden diednedic. Ha wreic heb y kei pei mi a wascut uelly ny oruydei ar arall vyth rodi y serch arnaf. drycserch oed hónnó. Dyuot aorugant hóy yr ty. a góneuthur eugóassanaeth. Ympenn góers pan aeth paób allan y chóare. agori kib uaen a oed yn tal y penntan aorúc y wreic. a chyuodi gwas pengrych melyn o honei. Heb y górhyr ysoed gryssyn kelu y ryó was hónn. Góns nat y dróc ehun adielir arnaó. Heb y wreic ysgohilyon

hónn. tri meib arhugeint a ladaód yſpadaden penn-
kaór ymi. nyt oes oueneic y mi o hónn móy noc or rei
ereiſſ. Ac yna y dywaót kei. dal|let gedymdeithas
a mi. ac nyn Ledir namyn y gyt. Bóytta o honunt.
ac y dywat y wreic. pa neges y doethaóch chói yma
oe hachaós. Ni a doetham y erchi olwen yr góas
hónn. Heb y wreic yna. Yr duó canych góelas neb
or gaer ettwa. ymchoelóch draacheuyn. Duó a wyr nat
ymchoelón hyt pann welhom y uoróyn. Heb y kei
a daó hitheu yma yn teruyn y gweler. Hi a daó
yma bop duó ſadórn y olchi y phenn. ac yny Lleſtyr
yd ymolcho yd edeu y modróyeu oll. na hi nae
chennat nydaó byth amdanunt. a daó hi yma ony
chennetteir. Duó a wyr na ladaf i vy eneit. na
thóyllafi am cretto. Namyn orodóch gret na wneloch
gam idi. mi aekan*nattaaf. Rodón heb óynteu.
y chennattau aorucpóyt. Dyuot aoruc hitheu. a
chamſe ſidan flamgoch ymdanei. a górddorch rud eur
am vynógyl y uoróyn. amererit góerthuaór yndi a rud
emeu. Melynach oed y phenn no blodeu y banadyl.
Góynnach oed y chnaót no diſtrych tonn. Tegach
oed y dóylaó ae byſſed no channaóan gotróyth o blith
man gaean ffynnaón ffynhonws. Na golóc hebaóc
mut. na golóc góalch trimut nyt oed olóc degach nor
eidi. Góynnach oed y dóyuron no bronn alarch
góynn. Gochach oed y deurud norffuon cochaf. Y
ſaól ae góelei kyflaón vydei oe ſerch. Pedeir
meillonen góynnyon. a uydei yny hol pa fford bynnac
y delhei. ac am hynny y gelwit hi olwen. Dyuot
yr ty aoruc. ac eiſted geyr llaó kulhóch ar dalueinc.

I remaining [illegible]

Olwen enters

ac ual y gwel y hadnabu. ac y dywaȣt kulhuch ȣrthi. Ha uorȣyn ti agereis. dyuot awnelhych gennyf. rac eirychu pechaȣt itti ac yminneu. Llawer dyd yth rygereis. Ny allaf i dim o hynny. Cret aerchis uyntat im nat elwyf heb y gyghor. Kanyt hoedel idaȣ namyn hyt pan elȣyf i gan ȣr. yssyd yssit hagen cussul arodaf itt os aruolly. Dos di ym erchi i ym tat. aphobpeth or anotto ef arnat ti y gael. adef y gel aminneu a gey. ac ot amheu ef dim mi nys keffy. ada yȣ itt or dihengy ath uywyt gennyt. Mi a adaȣaf hynny oll. ac ae kaffaf heb ynteu. Kerdet aorȣuc hi y hystauell. Kyuodi o honunt ȣynteu yny hol hi yr gaer. a llad y naȣ porthaȣr aoed ar y naȣ porth. heb disgyrȣyaȣ un gȣr. a naȣ gauaelgi heb wichaȣ vn. a dyuot racdunt aorȣugant ac yr neuad. Henpych gȣell heb ȣy yspadaden penkaȣr oduȣ ac odyn. Neuchȣitheu pan doethaȣch. neur doetham y erchi olwen dy uerch y gulhȣch mab kilyd mab kelydon wledic. Mae vyngȣeisson drȣc am direitwyr. dyrcheuȣch y ffyrch y dan vyn dȣy ael a dygȣydaȣd ar vyllygeit hyt pan welwyf defnyd vyndaȣ. Hynny awnaethpȣyt. Doȣch yma auory chȣi a geffȣch atteb. Kyuodi ymeith aorȣugant ȣy. ac ymauael * aorȣuc yspadaden penkaȣr yn un or tri llechwaeȣ gȣennȣynnic oed geir y laȣ. ae dodi ar eu hol. ae aruoll aorȣuc bedwyr aeodif ynteu. a gȣan yspadaden pennkaȣr trȣy aual y garr yn gythrymet. Y dywaȣt ynteu. Ymendigeit annȣar daȣ hanbyd gȣaeth byth yd ymdaaf gan annȣaeret. mal dal cleheren ym tostes yr haearn gȣennȣynic hȣnn. boet ymendigeit y gof

Olwen tells him what to do

kill the gatekeeper

ae digones. Ar eingon y digonet arnei mor doſt yo. Goeſt aorugant y noſ honno heuyt yn ty guſtennin heuſſaor. Yr eil dyd gan uaored. agyrru goio grib ymyon goall y doethant yr gaer ac y myon yr neuad. Dywedut aorugant. yſpadaden penn kaor. dyro in dy uerch dros y hengoedi ae hamwabyr y titheu aedoy gares. Ac onys rody dy angheu ageffy amdanei. Y dywaot ynteu. Hi aephedeir gorhenuam. aephedwar gorhendat. yſſyd vyo ettwa. reit yo im ymgyghor ac oynt. Dybi itti hynny heb oynt. Aon yn boyt. Mal y kyuodant kymryt aorruc ynteu yreil Llech waeo aoed ach y lao. ae odif ar eu hol. Ae aruoll aorruc Meno mab teirgoaed. ae odif ynteu ae wan yn alauon y doy uron. hyt pandardaod yr meingeuyn allan. Ymendigeit annwar dao heb ynteu. maldala gel bendoll ym toſtes yr hayarn dur. Poet ymendigeit y ffoc y beroit yndi Ar gof ae digones mor doſt yo. pan eloyf yn erbyn allt atuyd ygder doyuron arnaf weithon. achyllagoſt. a mynych lyſuoyt. Kerdet aorugant hoy y eu boyt. A dyuot y trydyd dyd yr llys. Y dywaot yſpadaden pennkaor. Da ſaethutta vi bellach onyt dy uaro a uynny. Mae vygoeiſſon. dyrcheuoch y ffyrch vy aeleu a ſyrthoys ar aualeu vy llygeit hyt panngaffoyf edrych ar defnyd uyndao. Kyuodi aorugant hoy. Ac ual y kyuodant. kymryt aorruc yſpadaden pennkaor ~~yr eil~~ trydyd llechwaeo goennoynnic. ac odif ar eu hol. Ae aruoll a orruc culhoch. ae odif ynteu ual y rybuchei. Ae wan troy aual y lygat hyt pan aeth troy y wegil allan. Ymendigeit anwar dao. hyt tra ymgatter yn vyo hanbyd

2nd spear

3rd spear

gwaeth drem vy llygeit panelwyf ynerbyn gŵynt. * berwi awnant. atuyd gal penn a phendro arnaf ar ulaen pob lloer. Poet emendigeit ffoc yt gŵeirŵyt yndi. maldala ki kanderaŵc yŵ gennyf mal ymgŵant yr hayarn gŵennŵynnic hŵnn. Mynet onadunt y eu bŵyt. Trannoeth ydoethant yr llys. ac y dywedassant. na saethutta ni bellach. namyn anaf ac adoet. a merthyrolyaeth yssyd arnat. ac auo mŵy os mynny. Dyro inn dy uerch. ac onys rody ti ageffy dy agheu ymdeni. Mae y neb yssyd yn erchi vymerch i. dos yma lle ydymwelwyf a thi. Kadeir a dodet y danaŵ wyneb yn wyneb ac ef.

Y dywaŵt yspadaden penn kawr. ae ti a eirch uy merch i. Mi heb y kulhwch. Gret a uynnaf gennyt na wnelych waeth no gŵir arnaf. Pan gaffŵyf anottŵyf arnat ti. titheu a geffy vy merch ti a gehy ynllawen heb y kulhŵch. notta yr hynn a vynnych. Dodaf heb ynteu. awely di y garth maŵr draŵ. Gŵelaf. Diwreidaŵ hŵnnŵ or dayar auynnaf ae losgi ar wyneb y tir. hyt pan uo yn lle teil idaŵ. ae eredic ae heu yn undyd ae uot yn aeduet. a hynny gouot undyd. ac or gŵenith hŵnnŵ~~nnŵ~~. y mynnaf i gŵneuthur bŵyt a llynn tymeredic yth neithaŵr di ti am merch i. A hynny oll auynnaf y wneuthur yn un dyd. Haŵd yŵ gennyf kaffel hynny. Kyt tybyckych di nabo haŵd. Kyt keffych hynny yssyd ny cheffych. amaeth a amaetho y tir hŵnnŵ nac ae digonho mor dyrys yŵ nyt oes. namyn amaethon uab don. nydaŵ ef oeuod y gennyt ti. ny elly ditheu dreis arnaŵ ef. Haŵd y kaffafi hynny kyt tebyckych di nabo haŵd.

Kyt keffych ditheu hȳny yſſit naſ keffych. Gouannon uab don y dyuot y penn y tir y waret yr heyrn. ny wna ef weith oe uod namyn y urenhin teithiaȣc. ny elly ditheu dreis arnaȣ ef. Haȣd yȣ gennyf i hynny. Kyt keffych di hynny. yſſit naſ keffych. Deu ychen gȣlwlyd wineu yn deu gyt preinyaȣc y eredic y tir dyrys draȣ yn wych. nys ryd ef oe uod. ny elly ditheu * (dr)eis arnaȣ ef. Hawd yȣ gennyf i kaffel hynny. Kyt keffych hynny yſſit naſ kaffy. Y melyn gȣannȣyn. ar ych brych yn deu gyt breinaȣc a uynnaf a uynnaf. Haȣd yȣ gennyfi kaffel hynny. Kyt keffych hynny yſſit naſ keffych. Deu ychen bannaȣc. y lleill yſſyd or parth hȣnt yr mynyd bannaȣc. ar lall or parth yma. ac eudȣyn y gyt adan yr un aradyr. Sef yȣ y rei hynny. nynnyaȣ. apheibaȣ arithȣys duȣ yn ychen am y pechaȣt. Haȣd yȣ gennyf kaffel hynny. Kyt keffych hynny yſſit naſ keffych. Awely di y keibedic rud draȣ. Gȣelaf. Pan gyuaruum gyſſeuin amam y uorȣyn honno. yd hewyt naȣ heſtaȣr llinat yndaȣ na du na gȣyn ny deuth o honaȣ ettwa. Ar meſſur hȣnnȣ yſſyd gennyfi ettwa. ar llinat hȣnnȣ a uynnaf i y gaffel y heu yn y tir newyd draȣ. hyt pan uo ef auo pennliein gȣynn am penn uym merch i ar dy neithaȣr di. Haȣd yȣ gennyf kaffel hynny kyt tebyckych di nabo haȣd. Kyt keffych di hynny yſſit naſ keffych. Mel auo chwechach naȣ mod no mel kynteit. heb wychi ac heb wenyn yndaȣ a vynnaf y vragodi y wled. Haȣd yȣ gennyf kaffel hynny. Kyt tebyckych di nabo haȣd. Kib llȣyr uab llȣyryon yſſyd bennlat yndi. Kan nyt oes leſtyr yny byt adalyo y llyn kadarn

Gouannon to bring the plough

Gwlwlyd to yoke oxen

Yellow + spotted oxen yoked together

yoked from just third Lu

some linseed

honey for bring

cup of Llwyr

hónnó. namyn hi. nys keffy di hi oe uod ef. ny elly ditheu dreis arnaó ef. Haód yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych na bo haód. Kyt keffych hynny. yssit nas keffych. Móys góydneu garanhir. kyt delei y byt y gyt bop trinaó wyr. y bóyt a vynno paób óth y uryt a geiff yndi. mi a vynnaf vóytta o honno y nos y kysco vym merch gennyt. nys ryd ef oe uod y neb. ny elly ditheu y dreissaó ef. Haód yó gennyf gaffel hyñy kyt tybyckych di na bo haód. Kyt keffych hynny. yssit nas keffych. Gorn gólgaót gogodin y wallaó arnam y nos honno. nysryd ef oe uod ny elly ditheu y dreissaó ef. Haód yó gennyf kaffel hynny. kyt tebyckych na bo haód. Kyt keffych hynny yssit nas keffych. Telyn teirtu ymdidanu y nos honno. * Panuo da gan dyn canu a wna e hunan. pan uynner idi tewi hi a teu. a honno nysryd ef oe uod. ny elly ditheu dreis arnaó ef. Haód yó gennyf kaffel hynny. Kyt tebyckych na bo haód. Kyt keffych hynny yssit nas keffych. Peir diórnach wydel. maer odgar mab aed brenhin iwerdon. y uerói bóyt dyneithaór. Hawd yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych na bo haód. Kyt keffych hynny yssit nas keffych. Reit y mi olchi vym penn ac eillaó uym baraf. yskithyr yskithyrwyn penn beird a uynnaf y eillaó ym. ny hanóyf well o honaó onyt yn vyó y tinnir oe penn. Haód yó gennyf kaffel hynny kyt tebyckych na bo haód. kyt keffych hynny. yssit nas keffych. Nyt oes yn y byt ae tynho oe penn namyn odgar mab aed brenhin iwerdon. Haód yó gennyf kaffel hynny. Kyt keffych hynny yssit nas K. Nyt ymdiredaf y neb o gadó yr yskithyr namyn y

gado o prydein. trugein cantref prydein yſſyd y danaȣ ef. ny daȣ ef oe uod oe deyrnas. ny eller ditheu dreis arnaȣ ynteu Haȣd yȣ gennyf kaffel hynny kyt tebyckych na bo haȣd. Kyt keffych hynny yſſit naſ keffych. Reit yȣ ym eſtynnu uymbleȣ ȣrth eillaȣ ym. nyt eſtȣng vyth o ny cheffir gwaet y widon ordu. merch y widon orwenn o pennant gouut yg gȣrthtir uffern. Haȣd yȣ gennyf kaffel hynny. Kyt tebyckych na bo h°a. Kyt k°. Ny mynnaf y gȣaet onyt yn dȣym y keffych. nyt oes leſtyr yn y byt a gattwo gȣres y llynn a dotter yndaȣ. namyn botheu gȣidolwyn gorr a gatwant gȣres yndunt. pan dotter yn y dȣyrein yndūt y llynn. hyt pan deler yr gorlleȣin. nys ryd ef oe uod. ny elly ditheu y dreiſſaȣ ef. Haȣd yȣ gennyf ⁊ cet°a. Kyt k°. Llefrith awhennych rei. nyt aruaeth kaffel llefrith y baȣp nes kaffel botheu rinnon rin barnaȣt. ny ſura uyth llynn yndunt. nys ryd ef oe uod y neb ny elly ditheu dreis arnaȣ ef. Haȣd yȣ gēnyf k°. Kyt keffych h°. Nyt oes yn y byt crib agȣellеu y galler gȣrteith uyggȣallt ac ȣynt rac y rynnet. namyn * y grib ar gwelleu yſſyd y rȣng deugluſt tȣrch trȣyth mab tared wledic. nys ryd ef oe uod ⁊ cet°a. Haȣyd yȣ gennyf. Kyt keffych. h°. ⁊ c°. Ny helir tȣrch trȣyth yny gaffer drutwyn keneu greit mab eri. Haȣd yȣ. Kyt keff°. Nyt oes yn y byt kynllyuan a dalyo arnaȣ. namyn kynllyuan kȣrs cant ewin. Haȣd yȣ g°. Kyt keff°. h°. Nyt oeſ torch yn y byt a dalhyo y gynllyuan. namyn torch canhaſtyr canllaȣ. Haȣd ⁊ c°. Kyt keffych hynny yſſit naſ keffych. Kadȣyn Kilyd canhaſtyr y dala y dorch gyt ar gynllyuan. Haȣd yȣ.

Cado to scu

Blood of blackw

Gwiddolwyn Dwa bottles

Rinnon stiff-bea bitter

Comb of Tewch T

Drutwyn houn hunt him

Cors' leash

Canhastyr's w

Kilyd's chan

Kyt k. ⁊ c°. Nyt oes yny byt kynyd a digono kynnydyaeth ar ki hównó. onyt mabon mab modron. a ducpóyt yn teir nossic y óth y vam. ny wys pa du y mae. na pheth yó ae byó ae maró. Haód yó. Kyt k ⁊ c°. Óynn mygdón march góedó kyneb́ró́ydet yó a thonn. y dan vabon y hela y tórch tróyth. nyſryd ef oeuod. ⁊ c°. Haód yó g°. k. Keſſych. h°. Dy cheſſir mabon uyth kany wys pa tu y mae. nes caſſel eidoel y gar kyſſeuin mab aer. kanys diuudyaóc uyd yny geiſſaó. y geuynderó yó. Haód ⁊ c°. Kyt k. Óarſclit wydel pennkynyd iwerdon yó. ny helir tórch tróyth vyth hebdaó. Haód yó. Kyt k. Kynllyuan ouaryf diſſull uarchaóc. kanyt oes adalhyo y deu geneu hynny. namyn hi. ac ny ellir móynnyant a hi. onyt ac ef yn vyó y tynnir oe uaryf. ae gnithyaó achyllell brenneu. ny at oe uywyt góneuthur hynny idaó. ny móynha hitheu yn uaró kanys breu vyd. Haód yó. Kyt keſſych hynny. ⁊ c°. Dyt oes kynyd yny byt adalyo y deu geneu hynny. namyn kynedyr wyllt mab hettón glafyraóc. góyllta ll naó mod yó hównó nor gwydlódyn góyllta f yny mynyd. nyſ keſſy di ef byth. na merch inneu nyſ keſſy. Haód yó g. Kyt keff°. Dy helir tórch tróyth neſ kaſſel góynn uab nud. ary dodes duó aryal dieuyl annóuyn yndaó rac reóinnyaó y breſſen. ny hebkorir ef o dyno. Haód yó. Kyt. k. Dyt oes uarch yny byt adycko y wynn y hela tórch tróyth. namyn du march moro oeruedaóc. Haód yó. Kyt. k. h°. * Des dyuot gilennhin urenhin ffreinc. ny helir tórch tróyth vyth hebdaó. Hagyr yó idaó adaó y deyrnaſ yr ot ti. ac ny daó ef vyth yma. Haód yó. Kyt k.

ꝛ c°. Dy helir tȯrch trȯyth vyth heb gaffel mab alun dyuet. gell|llyngȯr dayȯ hȯnnȯ. Hadd yȯ. Kyt. ꝛ cet°a. Dy helyr tȯrch trȯyth vyth nes caffel anet ac aethlem. kynebrȯydet ac awel wynt ynt. ny ellyngȯyt eiryoet ar lȯdyn nyf ledynt. Hadd ꝛ c°. Kyt keffych h°. Arthur ae gedymdeithon y hela tȯrch trȯyth. gȯr kyuoethaȯc yȯ. ac ny daȯ ef yrot ti. ny elly ditheu dreis arnaȯ ef. Hadd. ꝛ c°. Kyt. k. ꝛ c°. Dy ellir hela tȯrch trȯyth vyth nef kaffel bȯlch a chyuȯlch. a syuȯlch. meibon kilyd kyfuȯlch. wyryon kledyf diuȯlch. teir gorwenn gȯenn eu teir yſcȯyd. Tri gouan gȯan eu tri gȯaeȯ. Tri benyn byn eu tri chledyf. Glas. Gleiſſic Gleiſſac. eu tri chi. Gall. Guall Gauall. eu tri meirch. Hȯyr dydȯc. a Drȯcdydȯc. a llȯyr dydȯc. eu teir gȯraged. Och ag aram. a diaſpat. eu teir gȯreichon. Kluchet. a vynet. ac eiſſiwet. eu teir merchet. Drȯc. agȯaeth. a gȯaethaf oll. eu teir morȯyn. Y trywyr hynny aganant eu kyrn. aphaȯp or rei ereill a diaſpedant. yny debycko paȯb dygȯydaȯ y nef ar ydayar. Hadd yȯ ꝛ c°. Kyt. k. Gledyf ȯrnach gaȯr. nyledir vyth. namyn ac ef. nys ry ef oe uod nac ar werth nac yn rat. ny elly ditheu dreis arnaȯ ef. Hadd yȯ. ꝛ c°. Kyt keffych. anhuned heb gyſcu nos ageffy yn keiſſaȯ hynny. ac nys keffy. am merch inneu nyf keffy. Meirch agaffaf īneu amarchogaeth. am harglȯyd gar arthur ageiff imi hynny oll. ath verch ditheu a gaffaf i. ath eneit a golly ditheu. Kerda nu ragot. ny orȯuyd arnat na bȯyt na dillat ym merch i tra geiſſych hynny. a phangeffych hynny oll or anoetheu. vy merch inneu ageffy yn ueu itt.

Kerdet a orugant hoy y dyd honno educher. yny uyd kaer uaor awelynt. voyhaf or byt. Nachaf or du moy oed no thrywyr y*ny byt honn yn dyuot or gaer. ac y dywedassant oynteu orthao. Pan deuy di or. orgaer awelwch choi racco. Pieu ygaer heb oynt. Meredic awyr yoch choi. nyt oes yny byt ny wypo pieu y gaer honn. ornac gaor bieu. Py uoes yssyd y osp a phellennic ydiskynnu yny gaer honn. Ha unben duo ach nodho. ny deuth goestei eiryoet o honei ae vywyt gantao. ny edir neb idi namyn adycko y gerd gantao. Kyrchu y porth a orugant. heb y gorhyr goalstaot ieithoed. a oes borthaor. Oes. a thitheu ny bo teu dy dauaot yth benn. pyrac y kyuerchy di. agor y porth. Nac agoraf. Py ystyr nas agory di. Kyllell a edyo ymboyt allynn ym bual. ac amsathyr yn neuad ornach gaor. namyn y gerdaor adycko y gerd y myon nyt agorir yma heno bellach. Heb y kei yna. Y porthaor y mae kerd gennyf i. Pagerd yssyd gennyt ti. Y slipanor cledyueu gorreu yny byt oyf i. Mi aaf y dywedut hynny y ornach gaor. ac adygaf atteb itt. Dyuot aorruc yporthaor y myon. ac y dywaot ornach orthao. Chwedleu porth y gennyt. Y s ydynt gennyf kyweithyd yssyd yndros yporth auynnynt dyuot y myon. a ouynneist di aoed gerd gantunt hoy. Gouynneis heb ef. Ac uno nadunt adywaot goybot yslipanu cledyueu o honao ynda. as oed reit ynni orth honno. Y s goers yd oyf yn keissao aolchei vygcledyf. ac nys keueis. Gat honno y myon. kan oes gerd gantha o. Dyuot aorruc yporthaor ac agori yporth. a dyuot kei y myon

ehun. a chyuarch goell aorac ef y ornach gaor. Kadeir adodet y danaw geyr bron gornach. Ac y dywawt ornach orthaw. Haor ae gwir adywedir arnat ti. y godoſt yſlipanu cledyveu. Mi awnn hynn yn da heb y kei. Dwyn cledyf ornach awnaethpwyt attaw. Kymryt agalen gleis aorac kei y dan y geſſeil. agouyn or deu pwy oed oreu gantaw. ae gwynſeit ae gromſeit. Yr honn auo da gennyt ti malpei teu uei gwna arnaw. Glanhau aorac hanner y lleill gylleil idaw. ae rodi yn y law aorac. areinc dy uod di hynny. * Oed goell genhyf noc yſſyd ym golat pei bei oll ual hynn. Dyhed abeth bot gor kyſtal athi heb gedymdeith. Oi aorda y mae ymi gedymdeith. Kynny dycko y gerd hon. Pwy yw honnw. aet y porthaor allan. a mi adywedaf idaw y arwydon. Penn y waew adaw y ar y baladyr. ac yſſef adygyrch y goaet y ar y gwynt. ac adiſkyn ar y paladyr eilweith. agori y porth a wnaethpwyt. a dyuot bedwyr y mywn. ac ydywawt kei. Buduga'l yw bedwyr. kynny wypo y gerd honn. Dadleu maor a uu gan y gwyr aoed allan am dyuot bedwyr a chei y mywn. Adyuot goas ieuanc oed gyt ac wynt y mywn. vn mab cuſtennin heuſſaor. Sef awnaeth ef ae gedymdeithon yg glyn orthaw dyuot dros y teir katlys hyt pann yttoed y mywn y gaer. Y dywedaſſant y gedydeithon orth uab cuſtennin. ti aorugoſt hynn. goreu dyn wyt. Ac o hynny allan y gelwit ef goreu wab cuſtennin. Goaſcaru aorugant wy y eu llettyeu. mal y keffynt llad eu llettywyr. heb wybot yr kaor. Y cledyf a daruu y orteith. ae rodi aorac kei yn llaw ornach gaor. y malphei y edrych

a ranghei y uod idaw y gweith. ac y dywawt y kawr. Pa yw y gweith. a ranc bod yw gennyf. Y dywawt kei. dy wein di a lygrwys dy gledyf. dyro di y mi y diot y kyllell brenneu o honei. Ac y wneuthur ereill o newyd idaw. A chymryt y wein o honaw. ar cledyf yny llaw arall. a dyuot o honaw uch penn y kawr mal pei y cledyf adottei yny wein. Y ossot aoruc ynteu ym penn y kawr. a llad y benn y ergyt * y arnaw. Diffeithaw y gaer. a dwyn a vynnassant orda ar tlysseu. Ac ygkyuenu yr undyd ym penn y vlwydyn y deuthant y lys arthur. achledyf wrnach gawr gantunt

Dywedut a wnaethant y arthur y ual y daruu udunt. Arthur a dywawt. Pa beth yssyd iawnaf y geissaw gytaf or annoetheu hynny. Iawnaf yw heb wynteu keissaw Mabon uab modron. ac nyt kaffel arnaw nes kaffel eidoel uab aer y gar. yn gyntaf. Kyuodi a oruc arthur a milwyr ynys prydein gantaw y geissaw eidoel. a dyuot a orugant hyt yn rackaer glini yny lle yd oed eidoel ygkarchar. Seuyll a oruc glini ar vann y gaer. ac y dywawt. Arthur py holydi y mi pryt nam gedy yny tarren honn. nyt da im yndi ac nyt digrif. nyt gwenith. nyt keirch im. kynny cheissych ditheu wneuthur cam im. Arthur a dywawt. Dyt yr drwc itti y deuthum i yma. namyn y geissaw y karcharawr yssyd gennyt. Mi a rodaf y carcharawr itti ac ny darparysswn y rodi y neb. Ac ygyt a hynny vy nerth am porth a geffy di. Y gwyr a dywawt wrth arthur. arglwyd dos di adref ny elly di uynet ath lu ygeissaw peth mor uan

Darthur. achledyf gwnaeth gan dunt
Pilledut abnaeth aut y arthur y
nal ydarian uduit. Arthur ady
dwaet. Paheth yssyd iabnat y greissab gy
taf or annoetheu lwynn. Jabnat yd heb
ynteu kreissab gwabon uab mordon.
ac nyt kaffed arnaw ues kaffel eidoel
uab aer ygwar. yngyntaf. Kymmedi ao
rue arthur a milwyr ynyd prydrin gan
tab y greissab eidoel. adynot aorugant
hyt ynrackaer glinn ynylle ydoed eidy
el ygkarthar. Seithwr aorue glinn ar
vann ygaer. ac ydywedaut: Arthur pr
holyd ynni prynt nam gredy ynn tarren
hom. nyt da im ynnd ac nyt digrif.
nyt gwenith. nyt kerdd im. kymmy
cheissych oitheu thwythur cam im.
Arthur adywedaut. Nyt yr orbc utt ydeu
thynn i yma. namyn y greissab ytkarch
arawr yssyd gennyt. ay arvdaf y carcha

ar rei hynn. Arthur a dywaȣt. Gȣrhyr gȣalstaȣt ieithoed itti y mae iaȣn mynet yr neges honn. Yr holl ieithoed yssyd gennyt. a chysyeith ȣyt ar rei or adar ar anniueileit. Eidoel itti ymae iaȣn mynet y geissaȣ dy geuynderȣ yȣ. gyt am gȣyr i. Kei abedwyr. gobeith * yȣ gennyf y negef yd eloch ymdanei y chaffel. Eȣch im yr neges honn. Kerdet Aorugant racdunt hyt att vȣyalch gilgȣri. Gouyn aorruc gȣrhyr idi yrduȣ aȣdost ti dim y ȣrth uabon uab modron. A ducpȣyt ynteir nossic ody rȣng y vam ar paret. Y uȣyalch a dywaȣt. pan deuthum i yma gyntaf. eingon gof aoed yma. a minneu ederyn ieuanc oedȣn. ny wnaethpȣyt gȣeith arnei. namyn tra uu uyggeluin arnei bob ucher. Hediȣ nyt oes kymmeint kneuen o honei heb dreulaȣ. dial duȣ arnaf o chigleu i dim y ȣrth y gȣr aovynnȣch chȣi. Peth yssyd iaȣn hagen. adylyet y mi y wneuthur y gennadeu arthur mi ae gȣnaf. Kenedlaeth vileit yssyd gynt rithȣys duȣ nomi. mi aaf yn gyuarwyd ragoch yno. Dyuot aorugāt hyt ynlle yd oed karȣ redynure. Karȣ redynure yma ydoetham ni attat. kennadeu arthur kany ȣdam aniueil hyn no thi. dywet. awdost di dim y ȣrth uabon uab modron. a ducpȣyt yndeir nossic y ȣrth y uam. Y karȣ adywaȣt. Pan deuthum i yma gyntaf. nyt oed namyn vn reit o bop tu ympenn. ac nyt oed yma goet namyn un o gollen derwen. ac y tyfwys honno yndar can keing. Ac ydygȣydȣys ydar gȣedy hynny. a hediȣ nyt oes namyn ȣystyn coch o honei. Yr hynny hyt hediȣ yd ȣyf i yma. ny chigleu i dim or neb aouynnȣch chȣi. Miui hagen

a uydaf gyfarôyd yôch * kanys kennadeu arthur yôch hyt Ne ymae aniueil gynt a rithôys duô no mi. Dyuot aorugant. hyt Ne ydoed cuan cum kaôlôyt. cuan côm caôlôyt yma y mae kennadeu arthur. A ôdoſt di dim yôrth vabon vab modron a ducpôyt ⁊ c°. Pei aſgôypôn mi a edywedôn. Pan deuthum i yma gyntaf. y côm maôr a welôch glynn coet oed. Ac y deuth kenedlaeth o dynyon idaô. ac y diuaôyt. ac y tyuôys yr eil coet ynda ô. Ar trydyd coet yô hônn. a minneu neut ydydynt yn gynyon boneu vy eſgyll. yr hynny hyt hediô. ny chiglefi dim or gôr a ouynnôch chôi. Mi hagen a uydaf gyuarwyd y genadeu arthur. yny deloch hyt Ne ymae yr anniueil hynaf yſſyd yn y byt hônn. a môyaf a drreigyl. eryr gôern abôy. Gôrhyr a dywaôt. Eryr gwern abôy ni a doetham gennadeu arthur attat. y ouyn itt a ôdoſt dim y ôrth vabon uab modron a duc ⁊ c°. Yr eryr a dywaôt. Mi a deuthum yma yr yſpell o amſer. a phann deuthum yma gyntaf. Maen a oed ym. ac y ar y benn ef y pigôn yſyr bop ucher. weithon nyt oes dyrnued yn y uchet. yr hynny hyt hediô ydôyf i yma. Ac ny chiglef i dim y ôrth y gôr a ouynnôch chôi. onyt un treigyl yd euthum y geiſſaô uym bôyt hyt yn Nynn Nyô. A phann deuthum i yno y Nedeiſ uyg cryuangheu y myôn ehaôc o debygu bot vym bôyt ynda ô weys vaôr. Ac y tynnôys ynteu ui hyt yr affôyſ. hyt pann uu abreid im ymdianc y gantaô. Sef a ôneuthum inheu mi am [836] holl garant mynet yggôryſ ôrthaô y geiſſaô y diuetha. Kennadeu a yrôys ynteu y gymot a mi. A dyuot aoruc ynteu attaf i. y diot dec tryuer a deugeint oe geuyn. onyt

ef awyr peth or hynn ageiſſoch choi. ny onn i neb ae goypo. Mi hagen auydaf gyuaroyd yoch hyt Ne ymae. Dyuot aorugant hyt Ne yr oed. Dywedut aoruc yr eryr. Ehaoc Nyn Nio mi adeuthum attat. gan gennadeu arthur y ouyn aodoſt dim yorth vabon uab modron aducpoyt yn teir noſſic y orth y uam. Y gymeint awypoyfi mi ae dywedaf. Can bob Nano ydaf i ar hyt yr auon uchot hyt pandeloyf hyt ym ach mur kaer loyo. ac yno y keueis i. ny cheueis eirmoet odroc ygymeint. ac mal ycrettoch doet un ar uyndoy yſgoyd i yma o honaoch. ac yſef ydaeth ardoy yſgoyd yr ehaoc. kei a gorhyr goalſtaot ieithoed. Ac y kerdaſſant hyt pann deuthant am y uagoyr ar karcharaor. yny uyd koynuan agriduan aglywynt am y uagoyr ac oy. Gorhyr adywaot. padyn agoyn yny maendy hon̄. Oi aor yſſit le idao y goynao yneb yſſyd yma. Mabon uab Modron yſſyd yma ygcarch. ac ny charcharoyt neb kyn doſtet yn Noro carchar ami. na charchar Nud Nao ereint. neu garchar greit mab eri. Oes obeith gennyt ti ar gaffel dy eNong ae yr eur ae yr aryant ae yr golut praeſſennaol. ae yr catwent ac ymlad. Y gymeint o honof i a gaffer ageffir droy ymlad. Ymchoelut o honunt oy odyno. a dyuot hyt * Ne ydoed arthur. Dywedut o honunt y Ne yd oed mabon uab modron ygkarchar. Goyſſyao aoruc arthur milwyr yr ynys honn. amynet hyt ygkaer loyo yNe yd oed mabon ygkarchar. Mynet aoruc kei abedwyr ar doy yſcoyd y pyſc. tra yttoed vilwyr arthur yn ymlad ar gaer. roygao o gei y uagoyr achymryt y carcharaor ar y geuyn. ac ymlad ar goyr

ual kynt ar gŏyr. At ref y doeth arthur a mabon gantaŏ yn ryd.

Dywedut aorruc arthur. beth Iaŏnhaf weithon y geissaŏ yn gyntaf or annoetheu. Jaŏnhaf yŏ keissaŏ deu geneu gast rymhi. Awys heb yr arth^ur pa du y mae hi. Y mae heb yr un yn aber deu gledyf. Dyuot aorruc arth^ur hŷt yn ty tringat yn aber cledyf. A gouyn aorruc ŏrthaŏ. a glyweist ti y ŏrthi hi yma. Py rith y mae hi. Ynrith bleidast heb ynteu. Ae deu geneu genthi yd ymda. Ni a ladaŏd vy ysgrybul yn vynych. Ac y mae hi issot yn aber cledyf y myŏn gogof. Sef aorruc arthur gyrru ym prryt wenn y long ar uor. Ac ereill ar y tir y hela yr ast. Ae chylchynu uelly hi ae deu geneu. Ac eu dat rithaŏ o duŏ y arth^ur yn eu rith e hunein. Gwascaru aorruc llu arthur bob un bob deu

A ual ydoed gŏythyr mab greidaŏl. dydgŏeith yn kerdet drros vynyd. y clywei leuein a gridua girat. A garscon oed eu clybot. Achub aorruc ynteu parth ac yno. Ac maly deuth yno * dispeilaŏ cledyf a wnaeth. A llad y tŏynpath ŏrth y dayar. ac ev diffryt uelly rac y tan. Ac y dywedassant ŏynteu ŏrthaŏ. Dŏc uendyth duŏ ar einym gennyt. Ar hynn ny allo dyn vyth y waret. ni a doŏn y waret itt. Ŏŏyntŏy wedy hynny a doethant ar naŏ hestaŏr llinat. a nodes yspadaden penn kaŏr ar culhŏch yn uessuredic oll heb dim yn eisseu o honunt eithyr un llinhedyn. Ar morgrugyn cloff a doeth a hŏnnŏ kynn y nos.

Pan yttoed gei a bedwyr yn eisted ar benn pumlumon. ar garn gŏylathyr ar wynt mŏyaf yny

byt. edrych a ynaethant yn eu kylch. ac ynt a elynt voc mar parth ar deheu ym pell y rthunt heb dros si dim gan y gynt. ac yna y dywat kei. myn llaw vyng kyueillt. syll dy racco tan ryssor. Bryssyaw a orugant parth ar moc. a dynessau parth ac yno dan ymardisgwyl o bell. yny uyd dillus uarẹuawc yn deiuaw baed coet. llyna hagen y ryssor mwyaf a ochelawd arthur eiryoet. Heb y bedwyr yna rrth gei. ae hatwaenost di ef. atwen heb y kei. llyna dillus uarruawc. nyt oes yn y byt kynllyuan a dalyo drutwyn. keneu greit uab eri. namyn kynllyuan o uaryf y gor a wely di racko. ac ny mwynhaa heuyt onyt yn vyw y tynnir a chyllellprenneu oe uaraf. kanys breu uyd yn uarw. Mae an kynghor ninneu rrth hynny heb y bedwyr. Gadwn ef heb y kei y yssu y wala or kic. a gwedy hynny kyscu a wna. Tra yttoed ef yn * hynny y buant wynteu yngwneuthur kyllellbrenneu. Pan wybu gei yn diheu y uot ef yn kyscu. gwneuthur pwll a orruc dan y draet mwyhaf yn y byt. a tharaw dyrnawt arnaw anueitrawl y ueint a orruc. ae wascu yn y pwll hyt pan daroed udunt y gnithiaw yn llwyr ar kyllellbrenneu y uaryf. agwedy hynny y lad yn gwbyl. Ac odyna yd aethant ell deu hyt ygkelli wic ygkernyw. a chynllyuann o uaryf dillus uaruawc gantunt. ae rodi a orruc kei yn llaw arthur. ac yna y kanei arthur yr eglyn hwnn. Kynnllyuā a orruc kei. o uaryf dillus uab eurei. Pei Jach dy angheu uydei. Ac am hynny y forres kei hyt pan uu abreid yuilwyr yr ynys honn tangneuedu y rwng kei ac arthur. Ac eissoes nac yr anghyfnerth ar arthur. nac yr llad y wyr. nyt ymyr-

rôys kei yn reit gyt ac ef o hynny allan. Ac yna y dywaôt arthur. Beth iaônaf weithon y geissaô or annoetheu. Jaônaf yô keissaô drutwyn keneu greit uab eri. Kynno hynny ychydic yd aeth creidylat uerch lud laô ereint gan wythyr mab greidaôl. a chynn kyscu genthi dyuot gôynn uab nud ae dôyn y treis. Kynnullaô llu o wythyr uab greidaôl. a dyuot y ymlad a gôynn mab nud. a gorruot o wyn. a dala greit mab eri. a glinneu eil taran. a gôrgôst letlôm. a dysnarth y uab. a dala o penn uab nethaôc. a nôython. a chyledyr wyllt y uab. a llad nôython a orruc a diot y gallon. a chymhell ar kyledyr yssu callon y dat. Ac am hynny yd aeth kyledyr yg gôyllt. Glybot o arthur hynny. a dyuot hyt y gogled. a dyuynnv a orruc ef gôynn uab nud attaô. * a gellông y wyrda y gantaô oe garchar. a gôneuthur tangneued y rông gôynn mab nud a gôythyr mab greidaôl. Sef tangneued a wnaethpôyt. gadu y uorôyn yn ty y that yn diuôyn or dôy barth. Ac ymlad bob duô kalan mei uyth hyt dyd braôt or dyd hônnô allan. y rông gôynn a gôythyr. ar un a orffo o nadunt dyd braôt kymeret yuorôyn. A gôedy kymot y gôyrda hynny uelly. y kauas arthur mygdôn march gôedô. a chynnllyuan côrs cant ewin. Gôedy hynny yd aeth arthur hyt yn llydaô. a mabon uab mellt gantaô. a gôare gôallt euryn y geissaô deu gi glythmyr lewic. A gôedy eu kaffel yd aeth arthur hyt yg gorllewin iwerdon y geissaô gôrgi seueri. ac odgar uab aed brenhin iwerdō gyt ac ef. ac odyna yd aeth arthur yr gogled. ac y delis kyledyr wyllt. ac yd aeth yskithyrwynn penn-

beid. ac ydaeth mabon mab mellt adeugi glythuyr ledewic ynylaw. adrutwyn geneu greit mab eri. ac ydaeth arthur ehun yr erhyl. a chaual ki arthur ynylaw. Ac yd esgynnwys kaw o brydein ar lamrei kassec arthur. ac achub yr kyfuarch. Ac yna y kymerth kaw o brydein nerth bwyellic. ac yn wychyr trebelit y doeth ef yr baed. ac y hollder y benn yn deu hanner. A chymryt aor^c kaw yr ysgithyr. Nyt ykwn anottaysfei yspaden ar gwlhwch aladawd y baed. namyn kaual ki arthur ehun.

A Gwedy llad ysgithyrwyn bennbeid ydaeth arth^ur ae niu^er hyt yngkelli * wic yngkernyw. ac odyno y gyrwys menw mab teirgwaed y edrych a uei y tlysseu y rwng deuglust twrch trwyth. rac salwen oed uynet y ymdarawac ef. ac ony bei y tlysseu gantaw. diheu hagen oed y uot ef yno. Neur daroed idaw diffeithaw traean iwerdon. Mynet aorwc menw y ymgeis ac wynt. Sef y gwelas wynt ynesgeir oeruel yn Iwerdon. Ac ymrithaw aorwc menw ynrith ederyn. a disgynnu awnaeth uchpenn y gwal. a cheissaw ysglyffyaw un or tlysseu y gantaw. ac ny chauas dim hagen namyn un oe wrych. Kyuodi aorwc ynteu yn wychyrda. ac ymysgytyaw hyt pan ymordiwedawd peth or gwenwyn ac ef. O dyna ny bu dianaf menw uyth. Gyrru o arthur gennat gwedy hynny ar odgar uab aed brenhin iwerdon. y erchi peir diwrnach wydel maer idaw. Erchi o otgar idaw y rodi. Y dywawt diwrnach. duw awyr pei hanffei well o welet un olwc arnaw nas kaffei. a dyuot o gennat arthur anac genthi o Iwerdon. Kychwynnu aorwc arth^ur

ac yſgaȣn niuer ganthaȣ amynet ympryttwen y long. adyuot y ywerdon. adygyrchu ty diȣrnach ȣydel a orugant. Ȣelſant niuer otgar eu meint. agȣedy bȣyta o nadunt ac yuet eudogyn. erchi ypeir aoruc arth^ur. Y dywaȣt ynteu pei aſrodei y neb. y rodei ȣrth eir odgar brenhin Iwerdon. Ȣedy Neueryd nac udunt. Kyuodi aoruc bedwyr ac ymauael yny peir. ae dodi ar geuyn * hygȣyd gȣas arthur. braȣt oed hȣnnȣ unuam y gachamȣri gȣas arth^ur. Sef oed y ſȣyd ef yn waſtat ymdȣyn peir arthur adodi tan ydanaȣ. Meglyt o lenNeaȣc ȣydel yg kaletvȣlch. ae eNȣng ar y rot. aNad diȣrnach wydel ae niuer achan. Dyuot Nuoed Iwerdon ac ymlad ac ȣy. agȣedy ffo y Nuoed achlan. mynet arthur ae wyr yn eugȣyd yny Nong. ar peir ynNaȣn o ſȣNt iȣerdon gantunt. adiſkynnu yn ty NȣydeU mab kel coet ym porth kerdin yndyuet. ac yno y mae meſſur y peir.

AȣC yna ykynnuNȣys arth^ur a oed o gynifyȣr yn teir ynys prydein. ae their rac ynys. ac aoed ynfreinc aNydaȣ. a normandi agȣlat yr haf. ac aoed o gicȣr dethol. a march clotuaȣr. ac yd aeth ar niueroed hynny oN hyt yn iȣerdon. ac y bu ouyn maȣr ac ergryn racdaȣ yn Iwerdon. A gȣedy diſgynnu arthur yr tir. dyuot ſeint Iwerdon attaȣ y erchi naȣd idaȣ. Ac yrodes ynteu naȣd udunt hȣy. ac yrodaſſant ȣynteu eu bendyth idaȣ ef. Dyuot a oruc gȣyr iwerdon hyt att arth^ur arodi bȣyttal idaȣ. Dyuot aoruc arthur hyt yn eſgeir oeruel yn Iȣerdon. yny Ne ydoed tȣrch trȣyth. ae ſeithlydyn moch gantaȣ. geNȣng kȣn arnaȣ o bop parth. y dyd hȣnnȣ

educher yd ymladaȣd y gȣydyl ac ef. Yr hynny pymhet ran y iwerdon aȣnaeth yndiffeith. athrannoeth ydym*ladaȣd teulu arthur ac ef. namyn a gaȣſſant o drȣc y gantaȣ. ny chaȣſſant dim o da. Y trydyd dyd yd ymladaȣd arthur ehun ac ef naȣnos. a naȣ nieu. nyladaȣd namyn un parchell oe uoch. Gouynnȣys y gȣyr y arthur peth oed yſtyr yr hȣch hȣnnȣ. Y dywaȣt ynteu. brenhin uu. ac am y bechaȣt y rithȣys duȣ ef ynhȣch. Gyrru aȣnaeth arthur gȣrhyr gȣalſtaȣt ieithoed. y geiſſaȣ ymadraȣd ac ef. Mynet aȣruc gȣrhyr ynrith ederyn. adiſgynnv aȣnaeth vchbenn y wal ef ae ſeithlydyn moch. a gouyn aȣruc gȣrhyr gȣalſtaȣt ieithoed idaȣ. Yr y gȣr athwnaeth ar y delȣ honn. or gellȣch dywedut. yharchaf dyuot un o honaȣch y ymdidan ac arthur. Gȣrtheb aȣnaeth grugyn gȣrych ereint. mal adaned aryant oed y wrych oll y ffȣrd y kerdei argoet ac ar uaes y gȣelit ual y llithrei y wrych. Sef atteb a rodes grugyn. Myn y gȣr an gȣnaeth ni ar y delȣ honn. ny wnaȣn. ac ny dywedȣn dim yr arth^ur^. Oed digaȣn o drȣc aȣnathoed duȣ ynni. an gȣneuth^ur^ ar y delȣ hon. Kyny deleȣch chȣitheu y ymlad a ni. Mi a dywedaf yȣch yd ymlad arth^ur^ am y grib ar ellyn ar gȣellеu yſſyd rȣng deu gluſt tȣrch trȣyth. Heb y grugyn hyt panngaffer y eneit ef yn gyntaf. ny cheffir y tlyſſeu hynny. Ar bore auory ykychȣynnȣnni o dyma. ac ydaȣn y wlat arth^ur^ ar meint mȣyhaf aallom ni o drȣc aȣnaȣn yno. Kychȣyn aȣrugant hȣy ar y mor parth a chymry. ac ydaeth [840] arthur ae luoed ae ueirch ae gȣn ym prytwen. atharaȣ lygat ymwelet ac ȣynt. Diſgynnu a

ynaeth torch troyth ymporth cleis yn dyuet. Dyuot a orwc arthur hyt ym mynyw y nos honno. Trannoeth dywedut y arthur eu mynet heiba. ac ymorthiwes a orwc ac ef yn llad gwarthec kynnwas kwr y uagyl. A gwedy llad a oed yn deugledyf o dyn a mil kynn dyuot arthur. Or pan deuth arth^ur y kychwynnwys torch troyth odyno hyt ym prefferleu. Dyuot arthur a lluoed y byt hyt yno. Gyrru a orwc arthur y wyr yr erhyl. Ely. a thrachmyr. a drutwyn keneu greit mab eri yn y law ehun. a gwarthegyt uab kaw yghongyl arall. a deu gi glythmyr letewic yn y law ynteu. A bedwyr a chaual ki arthur yn y law ynteu. a reftru a orwc y milwyr oll o deu tu nyuer. Dyuot tri meib cledyf divwlch. gwyr a gauas clot mawr yn llad yfgithyrwyn pennbeid. Ac yna y kychwynnwys ynteu o lynn nyuer. ac y doeth y gwm kerwyn. ac y rodes kyuarth yno. Ac yna y lladawd ef bedwar ryffwr y arthur. gwarthegyd mab kaw a tharawc allt clwyt. a reidwn uab eli atuer. ac ifcouan hael. a gwedy llad y gwyr hynny. y rodes yr eil kyuarth udunt yn y lle. ac y lladawd gwydre uab arthur. a garfelit wydel. a glew uab yfcawt. Ac ifcawyn uab panon. ae doluryaw ynteu yna a ynaethpwyt. Ar bore ym bronn y dyd drannoeth yd ymorthiwedawd rei or gwyr ac ef. Ac yna y lladawd huandaw. a gogigwr. a phenn pingon. tri gweis glewlwyt gauaeluawr. hyt nafgwydyat duw was yn y byt ar y helw ynteu. eithyr llaefgenym ehunan gwr ny hanoed well neb o honaw. Ac y gyt a hynny y lladawd llawer o wyr y wlat. a gwlydyn faer penfaer y arthur. Ac yna yd ymorthiwedawd arthur ym pelumyawc ac ef. ac

yna ylladdwd ynteu maddwc mab teithyon. aggwyn mab tringat mab neuet * ac eiryawn pennllorran. Ac odyna ydaeth ef hyt yn aber tywi. ac yno y rodes kyuarth udunt. ac yna ylladdwd ef kynlas mab kynan. a gwilenhin brein freinc. odyna ydaeth hyt ygglynn ystu. Ac yna ydymgollassant ygwyr arcwn ac ef. Dyuynnu aorwc arth^ur^ gwyn uab nud attaw. agouyn idaw awydyat ef dim y wrth torch trwyth. ydywawt ynteu nasgwydyat. Y hela ymoch yd aeth y kynnydyon yna oll. hyt yndyffryn llychwr. ac ydigribywys grugyn gwallt ereint udunt. a llwydawc gouynnyat. ac y lladass ykynnydyon hyt na diengis dyn yn vyw o nadunt namyn un gwr. Sef aorwc arth^ur^ dyuot ae luoed hyt lle ydoed grugyn allwydawc. a gellwng yna arnadunt aoed ogi rynodydoed yn llwyr. Ac wrth yr awr adodet yna ar kyuarth. y doeth torch trwyth ac y diffyrth wynt. Ac yr pan dathoedynt drros uor iwerdon. nyt ymwelsei ac wynt hyt yna. Dygwydaw a wnaethpwyt yna agwyr achwn arnaw. Ymrodi y gerdet ohonaw ynteu. hyt ym mynyd amanw. Ac yna y llas banw oeuoch ef. ac yna yd aethpwyt eneit drros eneit ac ef. ac y lladwyt yna torch llawin. ac yna y llas arall oe voch gwys oed y enw. ac odyna yd aeth hyt yn dyffrynn amanw. ac yno y llas banw a bennwic. Dyt aeth odyno gantaw oe uoch ynvyw. namyn grugyn gwallt ereint. a llwydawc gouynnyat. Or lle hwnnw yd aethant hyt yn llwch ewin. ac ydymorrdiwedawd arthur ac ef yno. Rodi kyuarth awnaeth ynteu yna. ac yna ylladdwd ef echel uordwyt twll. ac arwyli eil gwydawc ~~gwydawc~~ gwyr. allawer owyr achwn

heuyt. ac yd aethant odyna hyt ynllŏch taŏy. Yſcar aŏnaeth grugyn gŏrych ereint ac ŏynt yna. ac yd aeth grugyn odyna hyt yndintywi. Ac odyna yd aeth hyt ygkeredigyaŏn. ac eil. a thrachmyr gantaŏ. a llia ŏs gyt ac ŏynt heuyt. ac ydoeth hyt yggarth gregyn. ac yno y * y llas llŏydaŏc gouynnyat yn y myſc. ac y lladaŏd ruduyŏ rys. a llaŏer gyt ac ef. Ac yna yd aeth llŏytaŏc hyt yn yſtrat yŏ. Ac yno y kyuaruu gŏyr llydaŏ ac ef. ac yna y lladaŏd ef hir peiſſaŏc brenhin llydaŏ. a llygatrud emys a gŏrbothu. eŏythred arth^ur vrodyr y uam. Ac yna y llas ynteu. Tŏrch trŏyth aaeth yna y rŏng taŏy ac euyas. Gŏyſſyaŏ kernyŏ adyſneint o arthur yny erbyn hyt yn aber hafren. adywedut aorruc arthur ŏrth vilŏyr yr ynys honn. Tŏrch trŏyth aladaŏd llaŏer om gŏyr. Myn gŏrhyt gŏyr nyt ami yn uyŏ yd aho ef y gernyŏ. nys ymlityafi ef bellach. namyn mynet eneit drros eneit ac ef awnaf. Gŏneŏch chŏi aŏnelhoch. Sef a daruu o gyghor gantaŏ ellŏng kat o uarchogyon. a chŏn yr ynys gātunt hyt yn euyas. ac ymchoelut odyno hyt yn hafren. ae ragot yno ac aoed o vilwyr prouedic ynyr ynys honn. ae yrru anghen yn anghen yn hafren. amynet aŏnaeth mabon uab modron gantaŏ ar wynn mygdŏn march gŏedŏ yn hafren. a gorreu mab cuſtennin. a menŏ. ŏyab teirgŏaed y rŏng llynn lliŏan ac aber gŏy. adygŏydaŏ o arthur arnaŏ. a ryſſwyr p^rydein gyt ac ef. Dyneſſau aorruc oſla gyllellŏaŏr. a manaŏydan uab llyr. a chacmŏri gŏas arth^ur. a gŏyngelli. adygrynnyaŏ yndaŏ. Ac ymauael yn gyntaf yny traet. ae gleicaŏ o honunt yn hafren. yny

yttoed ynllenỏi o dy uchtaỏ. Brathu amỏs o uabon uab modrō or neilparth. a chael yr ellyn y gantaỏ. Ac or parth arall y dygyrchỏys kyledyr wyllt y ar amỏs arall gantaỏ yn hafren. ac yduc y gỏellleu y gantaỏ. Kynn kaffel diot y grib. kaffel dayar o honaỏ ynteu aedraet. ac or pan gauas y tir ny allỏys na chi na dyn na march y ganhymdeith hyt pan aeth y gernyỏ. Doc a gaffat o drỏc yn keissaỏ y tlysseu hynny y gantaỏ. gỏaeth a gaffat ynkeissaỏ diffryt y deu ỏr rac eu bodi. Kacmỏri ual y tynnit ef yuynyd y tynnei deu uaen ureuan ynteu * yr affỏys. Osla gyllellua ỏr yn redec yn ol y tỏrch. y dygỏydỏys y gyllell oe wein ac y kolles. ae wein ynteu gỏedy hynny ynllaỏn or dỏfyr. ual y tynnit ef y uynyd y tynnei hitheu ef yr affỏys. Odyna yd aeth arthur alluoed hyt pan ymordiwedaỏd ac ef yg kernyỏ. Ggare oed a gafat o drỏc gantaỏ kynno hynny y ỏrth a gaffat yna gantaỏ yn keissaỏ y grib. O drỏc y gilyd y kaffat y grib y gantaỏ. Ac odyna y holet ynteu o gernyỏ. ac y gyrỏyt yr mor yny gyueir. Dy wybuỏyt vyth o hynny allan pale yd aeth ac anet ac aethlem gantaỏ. Ac odyno yd aeth arth^ur y ymeneinaỏ ac y uỏrỏ y ludet y arnaỏ hyt ygkelli wic ygkernyỏ. . . .

DYwedut o arth^ur ~~aoef~~. a oes dim weithon or anoetheu heb gaffel. Y dywaỏt vn or gỏyr. oes. gỏaet y widon ordu merch y widon orwen o penn nant gouut yggỏrthtir uffern. Kychỏyn a orruc arth^ur parth ar gogled. a dyuot hyt lle ydoed gogof y wrach. A chynghori o wynn uab nud. a gỏythyr uab greidaỏl gellỏng kacmỏri. a hygỏyd y uraỏt. y ymlad ar wrach. ac ual y deuthant y myỏn yr ogof y hachub

aorvc y wrach. Ac ymauael yn hygoyd heroyd goallt y benn. ae daraO yr llaor deni. Ac ymauel o gacmori yndi hitheu. heroyd goallt y phenn. ae thynnu yar hygoyd yr llaor. ac ymchoelut aorvc hitheu ar kacmori. ac eu dygaboli yll deu. ac eu diaruu. ae gyrru allan dan euhub ac eu hob. a llidyaO aorvc arth^ur o welet ydeu was hayachen. wedy eu llad acheiffaO achub yr ogof. ac yna y dywedaffāt goynn a goythyr orthaO. nyt dec ac nyt digrif genhym dy welet yn ymgribyaO agorach. gellong hiramren ahir eidyl yr ogof. a mynet aorugant. Ac or budroc trafferth y deu gynt. goaeth uu drafferth ydeu hynny. hyt naf goypei duO y vn o honunt ellpedwar allu mynet or lle. namyn mal ydodet ellpedwar. ar lamrei kaffec arthur. Ac yna achub aorvc arth^ur dros yr ogof. ac y ar ydros a uyryei y wrach acharnwennan y gyllell. ae tharaO am y hanner yny uu yn deu gelorn hi. a * chymryt aorvc kaO o brydein goaet y widon ae gadO ganthaO...

A yna y kychoynnoys kulhoch. a gorveu uab cuftennin gyt ac ef. ar faol a buchei droc y yfpadaden pennkaor. ar anoetheu gantunt hyt ylys. A dyuot kaO o brydein y eillaO y uaryf. kic achroen hyt afgorn ar deugluft yn llyr. ac y dyoaot kulhoch. a eillyt itti or. Eillyt heb ynteu. ae meu y minneu dy uerch di. weithon. Meu heb ynteu. ac nyt reit itt diolOch y mi hynny. namyn diolOch y arthur y gor ae peris itt. Om bod i nys kaffut ti hi vyth. am heneit inheu ymadOs yO ydiot. Ac yna ydymauaelaOd gorveu mab cuftennin yndaO heroyd goallt ypenn.

Ae luſgaȣ yn y ol yr dom. allad y penn ae dodi ar baȣl y gatlys. A gorefgyn y gaer a orzuc ae gyuoeth. Ar nos honno y kyfcȣys kulhȣch gan olwen. A hi a uu un wreic idaȣ trauu vyȣ. Agȣafcaru Huoed arth^ur paȣb y wlat. Ac uelly y kauas kulhȣch olwen merch yſpadaden penn kaȣr. . . .

Rhonabwy's Dream.

breudwyt ronabwy.

Madawc uab maredud a oed idaw powys yn y theruyneu. Sef yw hynny o porfordd hyt yg gwauan yg gwarthaf arwystli. Ac yn yr amser honnw brawt a oed idaw. nyt oed kyuu*rd* gwr ac ef. Sef oed honnw Jorwoerth uab maredud. A honnw a gymerth goueileint mawr yndaw a thristwch owelet yr enryded ar medyant a oed y vrawt ac ynteu heb dim. Ac ymgeissaw a orruc ae gedymdeithō ae vrodorryon maeth. ac ymgyghorr acwynt beth a wnelei am hynny. Sef a gawssant yn eu kyghorr. eNwng rei o nadunt y erchi gossymdeith idaw. sef y kynnigywys madawc idaw. y pennteuluaeth a chystal ac idaw e hun. a meirch ac arueu. ac enryded. A gwrthot hynny a orruc iorwoerth. A mynet ar herw hyt yn Noeger. a Nad kalaned a Nosgi tei. a dala karcharorryon a orruc Jorwerth. A chyghorr a gymerth madawc a gwyr powys ygyt ac ef. Sef y kawssant yn eu kyghorr gossot kanwr ym pop tri chymwt ym powys oe geissaw. A chystal y gwneynt rychtir powys. o aber ceirawc ym allictwn ver yn ryt wilure ar ef yrnwy. ar tri chymwt gorreu

oed ym powys. ar ny vydei da idaw ar *teulu* ym powys. ar ny bei da idaw yny rychtir hwnnw. a hyt yn nillyftwn trefan yny rychtir hwnnw yd ymrannaffant y gwyr hynny. A gwr a oed ar y keis hwnnw. fef oed y enw Ronabwy. * Ac y doeth ronabwy a chynnwric vrychgoch gwr o vawdwy. achadwgawn vras gwr o voelure ygkynlleith y ty heilyn goch uab kadwgawn uab idon yn ran. Aphan doethant parth ar ty. Sef y gwelynt hen neuad purdu tal unyawn. a mwc o honei digawn y ueint. A phan doethant y mywn y gwelynt lawr pyllawc anwaftat. yny lle y bei vrynn arnaw. a brreid y glynei dyn arnaw rac llyfnet y llawr gan viffweil gwarthec ae trwnc. yny lle y bei bwll drros vynwgyl y troet ydaei y dyn gan gymyfc dwfyr a thrwnc y gwarthec. agwryfc kelyn yn amyl ar y llawr. gwedy ryyffu or gwarthec eu bric. Aphan deuthant y kynted y ty y gwelynt partheu llychlyt goletlwm. a gwrwrach yn ryuelu ar yneillparth. Aphan dęelei annwyt arnei y byryei arffedeit or us ampenn y tan hyt nat oed hawd y dyn or byt diodef y mwc hwnnw yn mynet y mywn ydwy ffroen. ac ar y parth arall y gwelynt croen dinawet melyn ar y parth. A blaenbren oed gan vn onadunt agaffei vynet ar y croen hwnnw. A gwedy eu heifted gof^yn aorugant yr wrach pa du yd oed dynyon y ty. Ac ny dywedei y wrach wrthunt namȳ gwrth gloched. Ac ar hynny nachaf y dynyon yn dyuot. gwr coch goaruoel gogrifpin. a beich gwryfc ar y gefyn. a gwreic veinlas vechan. a cheffeilwrn genti hithev. A glafreffawu awnaethant ar y gwyr. a chynneu tan gwryfc udūt a mynet y pobi aorruc y wreic.

a dóyn y bóyt udunt. bara heid a chaós aglaſtófyr Nefrith. Ac ar hynny nachaf dygyuor owynt a glaó hyt nat oed haód yneb vynet yr aghenedyl. ac rac an*neſmóythet gantunt eu kerdet dyffygyaó aorugant a mynet y gyſgu. A phan edrychóyt y dyle nyt oed arnei namyn byrwellt dyſdlyt chóeinllyt. a boneu górycſc yn amyl tróydaó. A góedy ryuſſu or dinewyt ymeint góellt a oed uch eu penneu ac is eu traet arnei. Breckan lóytkoch galetlom toll a dannóyt arnei. A llenlliein vraſtoll trychwanaóc ar uchaf y vreckan. a gobennyd lletwac A thudet govudyr idaó ar warthaf y llenlliein. Ac y gyſcu yd aethant. A chyſcu a diſgynnóys ar deu gedymdeith ronabóy yn tróm. góedy y goualu or chwein ar an neſmóythder. A ronabóy hyt na allei na chyſcu na gorffowys. medylyaó aoruc bot yn llei boen idaó mynet ar groen y dinawet melyn yr parth y gyſgu. Ac yno y kyſgóys. Ac yngytneit ac y daeth hun yn y lygeit y rodet drych idaó y vot ef ae gedymdeithon yn kerdet ar traós maes. ar gygroec ae ohen ae vryt a debygei y uot parth a ryt y groes ar hafren. Ac val yd oed yn kerdet y clywei tóryf. a chynhebróyd yr tóryf hónnó nyſryglyóſſei eiryoet. Ac edrych aoruc drae gefyn. Sef y góelei góraenc penngrych melyn. ae varyf yn newyd eillaó y ar varch melyn. Ac opeñ y dóygoes a thal y deulin y waeret yn las. A pheis o bali melyn am y marchaóc. wedy ry wniaó ac adaued glaſ. A chledyf eurdórn ar y glun. Agóein o gordwal newyd idaó. A charrei o ledyr ewic. A góaec erni o eur. Ac ar warthaf hynny llenn o pali melyn wedy ry wniaó a

ſidan glas. agodreon y llenn las ac aoed las o wiſc y marchaoc ae uarch aoed kynlaſſet ~~aoed kynlaſſet~~ a deil y * ffenitwyd. ac aoed velyn o honei aoed kyn uelynet a blodeu y banadyl. arac drutteth ygoelynt y marchaoc. dala ofyn awnaethant adechreu ffo. ac euhymlit aorac y marchaoc. a phanrynnei y march y anadyl y orthao y pellaei y goyr y orthao. A phan ytynnei attao y neſſeynt oynteu attao hyt ym bron ymarch. a phan ygordiwedaod erchi naod aorugant idao. Ohoi ae keffoch ynllaoen. ac na vit ofyn arnaoch. Ha vnbeñ kan rodeiſt naod ynn. adywedy ynn poy oyt heb y ronaboy. Ny chelaf ragot vyg kyſtlon. Idaoc uab mynyo. Ac nyt om henó ym clywir yn voyaf. namyn omllyſenó. adywedy di ynni poy dy lyſſenó. dywedaf. Idaoc cord prydein ym gelwir. Ha vnbenn heb y ronaboy pa yſtyr yth elwir ditheu velly. Mi aedywedaf itt yr yſtyr. vn oedon or kenadeu yg katgamlan y rong arthur a medraot y nei. agor ieuanc drythyll oedon i yna. ac rac vy chwannocket y vroydyr y t^er^vyſgeiſ y rygtunt. Sef y ryó teruyſc aorugū. pan ymgyrrei .i. yr amh^er^aodyr arthur y venegi y vedraot y uot yndatmaeth ac yn ewythyr idao. ac rac llad meibō teyrned ynys prydein ae goyrda y erchi tagnefed. A phan dywettei arthur yr ymadraod teckaf orthyf or a allei. y dywedwn ynneu yr ymadraod honno yn haccraf a allon orth vedraot. ac o hynny y gyrrwyt arnaf ynneu idaoc cordbrydein. ac o hynny ydyſtovet y gatgamlan. Ac eiſſoes teirnos kynn gorffen y gatgamlan. yd ymedeweis ac oynt. Ac y | deuthum hyt ar y llech

las ympryderī ypenytyaȣ. Ac yno y bum ſeithmlyned yn penydyaȣ. A thrugared a gefeis. ar hynny nachaf y clywynt tȣryf oed vȣy o laȣer nor tȣrȣf gynt. A phan edrychaſſant tu ar tȣryf. nachaf was melyngoch ieuanc heb varyf a heb * draȣſſȣch arnaȣ. A goſged dylyedaȣc arnaȣ y ar varch maȣr. Ac o penn ydȣy yſgȣyd. a thal y deulin y waeret yr march yn velyn. a gȣiſc ymdan y gȣr o pali coch gȣedy rywniaȣ a ſidann melyn. a godreon y llen yn velyn. ac ar a oed velyn oewiſc ef ae varch a oed kynuelynet a blodeu y banadyl. ac a oed goch o honunt yngyngochet ar gȣaet cochaf or byt. Ac yna nachaf y marchaȣc yn eugordiwes. ac yngofyn y Jdaȣc a gaffei ran or dynyon bychein hyñy gantaȣ. Y ran a weda y mi y rodi mi ae rodaf. bot yngedymdeith udunt ual y bun ynneu. a hynny a orȣc y marchaȣc a mynet ymeith. Jdaȣc heb y ronabȣy pȣy oed y marchaȣc hȣnn. Rȣaȣn bybyr uab deorthach wledic. Ac yna y kerdaſſant ar traȣs maes maȣr ar gygroec hyt yn ryt y groes ar hafren. a milltir y ȣrth y ryt o pob tu yr fford y gȣelynt y llueſteu ar pebylleu. a dygyfor o lu maȣr. Ac y lan y ryt y deuthant. Sef y gȣelynt arthur yn eiſted myȣn ynys waſtat is y ryt. ac or neillparth idaȣ betwin eſcob. ac or parth arall gȣarthegyt vab kaȣ. a gȣas gȣineu maȣr yn ſeuyll rac eubronn. ae gledeu trȣy y wein yn y laȣ. A pheis a chapan o pali purdu ymdanaȣ. Ac yngyn wynnet y wyneb ac aſcȣrn yr eliffant. ac yn gynduet y aeleu ar muchud. Ac ny welei dyn dim oe ardȣrn y rȣng y venic ae lewys. Gȣynnach oed nor alaȣ. a breiſgach oed no mein eſ-

Taliesin beth a chuhedy di. Hanes
yeb yr arthur. nyt clywerthyn ebnat
uamyn trawnet geunyt bot dynyd
ir ybablet ebynnu yugybarchyadd
yr ynys honn. gwedy gwyr kystal
ac ygwarchetlyns gynt. Ac yna
y dywedhaut Taliesin. Rorhaddyn allhelyn
di y wodrhy arunaen yndi arlab
yr anllhawdyr. gwelaf heb ef. yn
ornnhedeu y nadeu yb. dynyt cof yn
allhelent y ma heno. a phei nallhelut
ti y maen ny dei gof yth dim olynn
o dro. A gwedy hynny y gyhelei wy
dunt y nodynyt tu ar ryt. Taliesin heb
y ynnadhy y ieu y wyonn racko.
Kedymdithon rhaon pebyr nadh
drorthach ehedic. Ar ryhyr racko a
gaffant ined a hragalot y meuydd.
Ac agaffant gorderchu merchet te
yrned y nys yr idem y mdithaaraunu
ac ynyteu ac dylyant hynny. Ka
nys y nypoh reit ydeuant y nyhlaen
ac y nyol. Ac ny hhelei angreulio
nac arhaurth nacarlyr or wydn ion

keir milor. ac yna dyuot o Idaoc ac oynteu y gyt ac ef hyt rac bronn arthur. a chyfarch goell idao. Duo a rodo da ytt heb yr arthur. Pa du idaoc y keueist di y dynyon bychein hynny. Mi ae keueis arglóyd uchot ar y ford. Sef a orruc yr amheraodyr glas owenu. Arglóyd heb * Idaoc beth a chwerdy di. Idaoc heb yr arthur. nyt choerthin a onaf namyn truanet gennyf vot dynyō ky vaohet a hynn yn goarchado yr ynys honn. goedy goyr kystal ac ae goarchetwis gynt. Ac yna y dywaot Idaoc. Ronabóy a wely di y vodróy ar maen yndi arlao yr amheraodyr. goelaf heb ef. vn o rinwedeu y maen yo. dyuot cof y ti a weleist yma heno. a phei na welut ti y maen ny doei gof ytti dim o hyñ o dro. A goedy hynny y goelei vydin yn dyuot tu ar ryt. Idaoc heb y ronabóy pieu y vydin racko. Kedymdeithon roaon peby uab deorthach wledic. Ar goyr racko a gaffant med a bragaot yn enrydedus. ac a gaffant gorderchu merche t teyrned ynys prydein yn diwaravun ac oynteu ae dylyant hynny. kanys ym pob reit y deuant yn y vlaen ac yn y ol. ac ny welei amgen lió nac ar varch nac ar or vydin honno. namyn eu bot yn ky gochet ar goaet. Ac or goahanei vn or marchogyon y orth y vydin honno. Kynhebic y post tan vydei yn kychwynnu yr aóyr. Ar vydin honno yn pebyllyao uch y ryt. Ac ar hynny y goelynt vydin arall yn dyuot tu ar ryt. Ac or korueu blaen yr meirch y uynyd yn gywynnhet ar alao. ac o hynny y waeret yn gy duet ar muchud. Sef y goelynt varchaoc yn racvlaenu ac yn brathu march yn y ryt yny ysgeinóys y dófyr am

penn arthur ar eſcob. ac a oed yny kyghor y gyt ac ỏynt. yny oedynt kynwlypet a chyt tynnit or auon. Ac ual yd oed yn troſſi penn y varch. ac a traỏei y gỏas oed yn ſeuyll rac bronn arthur y march ar y dỏyffroen ar cledyf trỏy y wein. yny oed * ryued bei trewit ardur na bei yſſic ygkwa|aethach aikic neu aſcỏrn. A thynnu aoruc y marchaỏc y gledyf hyt am y hanner y wein. a gofyn idaỏ paham y treweiſt ti vy march i. ae yr amarch y mi ae yr kyghor arnaf. Reit oed itt ỏrth gyghor. Pa ynvydrỏyd awnaei y tti varchogaeth yn gy drutted ac y hyſteynei y dỏfyr or ryt am penn arthur ar eſgob kyſſegredic. ac eu kyghorwyr yny oedynt kynwlypet a chyt tynnit or auon. Minneu ae kymeraf yn lle kyghor. ac ymchoelut penn y uarch drachefyn tu ae vydin. Idaỏc heb y ronabỏy pỏy y marchaỏc gynneu. Y gỏas ieuanc kymhennaf a doethaf a wneir yn y teyrnas honn. adaon uab teleſſin. Pỏy oed y gỏr a drewis y varch ynteu. Gỏas traỏs fenedic. elphin uab gỏydno. Ac yna y dywaỏt gỏr balch teledić. ac ymadraỏd bangaỏ ehaỏn gantaỏ. bot yn ryued kyſſeīgaỏ llu kymeint a hỏnn yn lle ky gyfyghet a hỏnn. Ac a oed ryuedach ganthaỏ bot yma yr aỏr honn a adaỏei eu bot yg gỏeith uadon erbynn hanner dyd yn ymlad ac oſla gyllellwar. A dewis di ae kerdet ae na cherdych. Miui a gerdaf. Gỏir a dywedy heb yr arthur. a cherdỏn ninneu y gyt. Idaỏc heb y ronabỏy pỏy y gỏr a dywaỏt yn gyn aruthret ỏrth arth^ur^. ac y dywaỏt y gỏr gynneu. Gỏr a dylyei dywedut yn gyn ehofnet ac y mynnei ỏrthaỏ. karadaỏc vreichuras uab lly mariui penn kyghorỏr

ae gefynderó. Ac odyna Idaóc a gymerth ronabóy is y gil. ac y kychóynnyſſont y Nu maór hónnó bop bydin yny chyweir parth a chevyn digoN. A góedy eu dyuot hyt ym perued y ryt ar hafren. troi a orruc idaóc penn y varch draegefyn ac edrych a orruc. ronabóy ar dyffryn hafren. Sef y góelei dóy vydin waraf yn dyuot tu ar ryt ar hafren. A bydin eglurwenn * yn dyuot. a Nenn o bali góyn am bop un o nadunt. a godryon pob vn yn purdu. a thal eu deulin a phenneu eu dóy goes yr meirch yn purdu. ar meirch yn ganweló oN namyn hynny. ac eu harwydon yn purwynn. A blaen pob un o honunt yn purdu. Idaóc heb y ronabóy póy y vydin burwenn racco. Góyr Nychlyn yó y rei hynny. a march uab meirchaón yn tywyſſaóc ar nadunt. Kefynderó y arthur yó hónnó. Ac odyna y góelei vydin a góiſc purdu am bop un o nadunt. a godreon pob Neñ yn purwynn. ac o penn eu dóy goes a thal eu deulin yr meirch yn purwynn. ac eu haróydon yn purdu. A blaen pob vn o honunt yn purwynn. Idaóc heb y ronabóy póy y vydin purdu racco. Góyr denmarc. ac edern uab nud yn tywyſſaóc ar nadunt. A phan ordiwedaſſant y Nu. neur diſgynnaſſei arthur ae lu y kedyrn od is kaer vadon. Ar fford y kerdei arthur y góelei ynteu y uot ef ac idaóc yn kerdet. A góedy y diſgynnv y klywei tóryſ maór abróyſgyl ar y Nu. Ar gór a uei ar ymyl y Nv yr aór honn. a vydei ar eu kanaól elchóyl. Ar hónn a vydei yn y kanaól a vydei ar yr ymyl. Ac ar hynny nachaf y góelei varchaóc yn dyuot a Nuruc ymdanaó. ac am y varch ky wynnet y modróyeu ar alaó góyn-

naf. achyngochet y hoelon ar gȣaet cochaf. ahȣnnȣ yn marchogaeth ymplith y llu. Jdaȣc heb y ronabȣy ae ffo awna y llu ragof. nyffoes yr amh^er^aȣdyr arthur eiryoet. aphei clywit arnat yr ymadraȣd hȣnn gȣr diuethaf vydut. namȳ y marchaȣc awely di racko. Kei yȣ hȣnnȣ. teckaf dyn a varchocka yn llys arthur yȣ kei. ar gȣr ar ymyl y llu yſſyd ynbryſſyaȣ ynol y edrych ar kei yn marchogaeth. ar gȣr yn y kanol yſſyd ynffo yr ymyl rac * y vriwaȣ or march. A hynny yȣ yſtyr kynnȣryf y llu. Ar hynny ſef y clywynt galȣ ar gadȣr iarll kernyȣ. nachaf ynteu yn kyuot. achledyf arthur yn y laȣ. a llun deu ſarf ar y cledyf o eur. Aphan tynnit y cledyf oe wein. ual dȣy fflam o tan awelit o eneueu y ſeirf. Ahynny nyt oed haȣd y neb edrych arnaȣ rac y aruthret. Ar hynny nachaf y llu yn arafhau ar kynnȣryf ynpeidaȣ. Ac ymchoelut or iarll yr pebyll. Jdaȣc heb y ronabȣy pȣy oed y gȣr a duc y cledyf y arthur. Kadȣr iarll kernyȣ gȣr a dyly gȣiſgaȣ y arueu am y brenhin yn dyd kat ac ymlad. ac arhynny y clywynt galȣ ar eiryn wych amheibȳ gȣas arthur gȣr garȣgoch anhegar. athraȣſſȣch goch idaȣ. ableȣ ſeuedlaȣc arnei. nachaf ynteu yndyuot ar uarch coch maȣr. gȣedy rannu y vȣng o boptu y vynȣgyl. a ſȣmer maȣr teledi ȣ gantaȣ. A diſgyn aorȣuc y gȣas coch maȣr rac bron arth^ur^. athynnu kadeir eur or ſȣmer a llenn o pali keraȣc. Athānu y llenn aorȣuc rac bronn arthur. Ac [a]ual rudeur ȣrth bop koghyl idi. agoſſot y gadeir ar y llenn. Achymeint oed y gadeir ac y gallei tri milȣr yn aruaȣc eiſted. Ȣenn oed enȣ y llenn. Ac vn

o genedueu y llenn oed. y dyn y dottit yn y gylch. ny welei neb euo ac euo a welei baȣp. ac ny thrigyei liȣ arnei vyth. namyn y lliȣ ehun. Ac eifted a orruc arth^ur ar y llenn. Ac owein uab uryen yn feuyll rac y uron. Owein heb arthur a chwaryy di wydbȣll. Gwaryaf arglȣyd heb owein. A dȣyn or gȣas coch yr wydbȣyll * y arthur ac owein. Gȣerin eur. a claȣr aryant. a dechreu gȣare a wnaethant. A phan y ttoedynt uelly yn digrifaf gantunt eugȣare uch yr wydbȣyll. nachaf y gȣelynt o pebyll gȣynn penngech a delȣ farf purdu arpenn y pebyll. A llygeit rudgoch gȣenwynic ym penn y farf. ae dauaȣt yn fflam goch yny vyd mackȣy ieuanc pengrych melyn llygatlas yn glaffu baryf yn dyuot. a pheis a fȣrcot o pali melyn ymdanaȣ. a dȣy hoffan o vrethyn gȣyrdvelyn teneu am y traet. Ac uchaf yr hoffaneu dȣy wintas o gordwal brith. a chaeadeu o eur ~~o eur~~ am vynynygleu y draet yn eu kaeu. A chledyf eurdȣrn trȣm tri chanaȣl. a gȣein o gordwal du idaȣ. a fȣch o rudeur coeth ar penn y wein yn dyuot tu ar lle yd oed yr amh^eraȣd^yr ac owein yn gȣare gȣydbȣyl. A chyuarch gȣell a orruc y mackȣy y owein. A ryuedu o owein yr mackȣy gyuarch gȣell idaȣ ef ac naf kyfarchei yr amheraȣd^yr arth^ur. A gȣybot aȣnaeth arthur panyȣ hynny a uedylyei owein. A dywedut ȣrth owein. Na vit ryued gennyt yr mackȣy gyfarch gȣell ytt yr aȣr honn. ef ae kyfarchȣys y minheu gynneu. ac attat titheu y mae y neges ef. Ac yna y dywaȣt y mackȣy ȣrth owein. Arglȣyd ae oth gennyat ti y mae gȣeiffon bychein yr amh^eraȣdyr ae uackȣyeit yn kiprris ac yn kathefrach ac yn blinaȣ dy

vrein. Ac onyt oth gennyat. par yr amh^er^aodyr eu goahard. Arglôyd heb yr owein. ti aglywy adyweit ymackôy os da genhyt goahard ôynt y ôrth vy mranos. Goare dy chware heb ef. Ac yna yd ymchoeles y mackôy tu ae bebyll. Teruynu y goare hônnô a ônaethant. adechreu arall. Aphan yttoedynt am hann^er^ y goare llyma * was Ieuanc coch gobengrych goineu llygadaôc hydôf goedy eillaô y varyf yndyuot o pebyll puruelyn. a delô lleô purgoch arpenn ypebyll. apheis o pali melyn ymdanaô yn gyfuch a mein y efceir. goedy y gôniaô ac adaued o fidan coch. adôy hoffan am y draet o vôckran gôyn teneu. Ac ar uchaf yr hoffaneu dôy wintas o gordwal du am y draet. agwaegeu eureit arnadunt. achledyf maôr trôm tri chanaôl yny laô. agôein o hydgen coch idaô. a fôch eureit ar y wein yn dyuot tu ar lle yd oed arthur ac owein yn goare gôydbôyll. achyuarch goell idaô. adrôc yd aeth ar owein gyuarch goell idaô. ac ny bu waeth gan arthur no chynt. Y mackôy adywaôt ôrth owein ae oth anuod di y mae mackôyeit yr amheraôdyr. yn brathu dy vrein. ac yn llad ereill. ac yn blinaô ereill. ac os anuod gennyt. adolôc idaô y goahard. Arglôyd heb owein. goahard dy wyr os da gennyt. Gware dy whare heb yr amh^er^aôd^yr^. Ac yna yd ymchoeles y mackôy tu ae pebyll. Y goare hônnô a teruynôyt adechreu arall. ac ual yd oedynt yndechreu y fymut kyntaf ar y goare. Sef y goelynt ruthur y ôrthunt pebyll brychuelyn môyhaf or a welas neb. adelô eryr oeur arnaô. amaen goerthuaôr ym penn yreryr. Yndyuot or pebyll y goelynt vackôy

agóallt pybyr uelyn ar y benn yn tec gofgeidic. allenn o pali glas ymdanaó. agóaell eur yn y llenn ar yr yfgóyd deheu idaó. kyn vraffet a garanvys milór. a dóy hoffan am y traet o twtneis teneu. adóy efgit o gordwal brith am y traet. agóaegeu eur arnadunt. Y góaf yn vonhedigeid y bryt wyneb góyn grudgoch idaó. allygeit maór hebogeid. Ynllaó ymackóy ydoed paladyr brafvrithuelyn. aphenn neóydlif arnaó. ac ar ypaladyr yftondard amlóc. Dyuot aorruc y mackóy ynllidyaóc * angerdaól. athuth ebróyd gantaó tu ar lle yd oed arthur yn góare ac owein vch peñ yr óydbóyll. ac adnabot a orugant y vot yn llidiaóc. Achyuarch gwell eiffoes y owein aorruc ef. adywedut idaó rydaruot llad y brein arbennickaf onadunt. ac ar ny las onadunt óynt a vrathóyt ac a vriwyt yngymeint ac nadigaón yr vn onadūt kychóynnv y hadaned un góryt y órth y dayar. Arglóyd heb yr owein góahard dy wyr. Góare heb ef os mynny. Ac yna y dyóaót owein órth y mackóy. dos ragot ac yn y lle y góelych y vróydyr galettaf. dyrchaf yr yftondard y vynyd. ac a vynno duó derffit. Ac yna y kerdóys y mackóy racdaó hyt y lle yd oed galettaf y vróydyr ar y brein. adyrchauel yr yftondard. Ac ual y dyrchefit y kyuodant óynteu yr aóyr yn llidiaóc angerdaól orraóenus. y ellóng góynt yneu hadaned ac y vóró y lludet yarnunt. A góedy kaffel eu hangerd. ac eu budugolyaeth. yn llidyaóc orrawen^us yngytneit y goftygaffant yr llaór am penn y góyr. awnathoedynt lit a goueileint a chollet udunt kyn no hynny. Penneu rei adygynt. llygeit ereill. achlufteu ereill.

abreicheu ereill. ae kyuodi yr awyr a wneynt. a chynnorryf maor a uu yn yr awyr gan afgellwrych y brein gorawenus ac eu kogor. achynnorryf maor arall gan difgyryein ygoyr. yn eu brathu ac yn eu hanauu ac yn llad ereill. achan aruthret uu gan arthur. achan owein vch benn yr wydboyll klybot y kynnorryf. Aphan edrychant y klywynt marchaoc ar varch erchlas yn dyuot attunt. Mio enryued a oed ar y uarch yn erchlas. ar vreich deheu idao yn purgoch. oc o penn y goeffeu hyt y mynwes y ewined y garn yn puruelyn idao. y marchaoc yngyweir ae varch oarueu trymyon eftronaol. Gonfallt y varch or gorof vlaen idao y vynyd yn fyndal purgoch. Ac or gorof y waeret yn fyndal puruelyn. Gledyf eurdorn maor unmin arglun y goas. a *goe*in burl*as idao newyd a foch* ar *y we*in o lattorn yr yfpaen. gorregys y cledyf o gordoal ewyrdonic du. a throftreu gorreureit arnao. a goaec o afgorn elifant arnao. A ba*laoc purdu ar y waec. Helym eureit arpenn y marchaoc. amein maor weirthaoc goyrthuaor yndi. Ac ar penn yr helym delo Neopart melyn rud. adeu vaenrudgochyon yny peñmal ydoed aruthur y vilor yr kadarnet vei y gallon edrych yn wyneb y Newpart āghwaethach yn wyneb y milor. Goaell paladyrlas hirtrom yny lao. ac oedorn y vynyd yn rudgoch. Penn y paladyr gan waet y brein ac eu pluf. Dyuot aorruc y marchaoc tu ar Ne ydoed arthur ac owein vch penn yr wydboyll. Ac adnabot aorrugant y uot ynNudedic lityaocvlin yn dyuot attunt. Y makoy a gyuarchaod goell y arthur ac adywaot vot brein owein yn llad y weiffon bychein

ae vackóyeit. Ac edrych aorruc arthurth^ur ar owein. a dywedut. góahard dy vrein. Arglóyd heb yr owein góare dy chware. a góare aónaethant. Ymchoelut aorruc y marchaóc drachefyn tu ar vróydyr. ac ny wahardóyt y brein móy no chynt. a phan yttoedynt góedy góare talym. ſef y klywynt kynórryf maór. a diſgyryein góyr. a chogor brein yn dóyn y góyr yn eu nyrth yr awyr ac yn eu hyſcoluaethu rydunt. ac yn eu gollóng yndrylleu yr llaór. Ac y órth y kynnórryf y góelynt uarchaóc yn dyuot ar uarch kanweló. ar ureich aſſeu yrmarch yn purdu hyt ymynnóes y garn. Y marchaóc yngyweir ef aevarch o aruev trymleiſſon maór. Gónſallt ymdanaó o pali kaeraóc melyn. a godreon y gónſallt yn las. Kónſallt yuarch yn purdu. ae odreon yn puruelyn. Ar glun y mackóy ydoed gledyf hirdróm trichanaól. a góein oledyr coch yſgythredic idaó. ar góregis o hydgen newydgoch. a throſtreu eur amyl arnaó. a góaec oaſgórn morruil arnaó. a balaóc purdu arnaó. * Helym eureit ampenn y marchaóc. a mein ſaffir rinwedaól yndi. ac ar penn yr helym. deló lleó melyngoch. ae dauaót yn fflamgoch troetued oepenn allan. a llygeit rudgochyon góennóynic yny benn. y marchaóc yndyuot a phaladyr llinon bras yny laó. a phenn newyd góaetlyt arnaó. allettēmeu aryant yndaó. a chyfarch góell aorruc y mackóy yr amh^eraódyr. Arglóyd heb ef. neur deró llad dyuackóyeit ath weiſſon bychein ameibon góyrda ynys prydein. hyt na byd haód kynnal yr ynys honn byth o hedió allan. Owein heb arthur. góahard dy vrein. Góare arglóyd heb oóein y gware hónn.

Daruot a wnaeth y gware hónnó a dechreu arall. A phan yttoedynt ar diwed y góare hónnó. nachaf y klywynt gynnóryf maór. a disgyryein góyr aruaóc. a chogor brein ac eu hasgellwrych yn yr awyr. ac yn gollóng yr arueu yn gyfan yr llaór. Ac yn gollóg y góyr ar meirch yn drylleu yr llaór. Ac yna y góelynt uarchaóc yar varch olwyn du pennuchel. A phenn y goes asseu yr march yn purgoch. Ar vreich deheu idaó hyt y mynwes y garn yn purwyn. Y marchaóc ae uarch yn aruaóc o arueu brych uelynyon. wedy eu brithaó a lactón yr yspaen. A chónsallt ym danaó ef ac ymdan y uarch deu hanner góynn a phurdu. A godreon y gónsallt o porffor eureit. Ac ar uchaf y gónsallt cledyf eurdórn gloeó trichanaól. góregis y cledyf o eurllin melyn. a góaec arnaó o amrant morarch purdu. A balaóc o eur melyn ar y waec. Helym loyw am penn y marchaóc o lactónn melyn. a mein cristal gloeó yndi. Ac ar penn yr helym llun ederyn egrifft. A maen rinwedaól yn y penn. Paladyr llinwyd palatyr grón yn y laó. góedy y liwaó ac asur * glas. penn newyd góaetlyt ar y paladyr. góedy y lettēmu ac aryant coeth. Ad yuot a orruc y marchaóc yn llidiaóc yr lle y doed arthur a dywedut daruot yr brein lad y deulu a meibon góyrda yr ynys hoñ. Ac erchi idaó peri y owein wahard y vrein. Y na y derchis arth^ur y owein wahard y urein. Ac yna y góasgóys arth^ur y werin eur a oed ar y claór yny oedynt yn dóst oll. Ac yd erchis y owein wers uab reget gostóng y vaner. Ac yna y gostyghóyt ac y tagnouedwyt pob peth. Y na y govynnóys ronabóy y Idaóc póy oed y trywyr kyn-

taf adeuth at owein. y dywedut idaw uot yn llad y vrein. ac y dywawt idawc. gwyr oed drwc ganthunt dyuot collet y owein. Kytunbynn idaw achedymdeithon. Selyf uab kynan. garwyn o powys. agwgawn gledyfrud. agwres uab reget. y gwr aarwed y uaner yndydkat ac ymlad. Pwy heb y ronabwy y trywyr diwethaf adeuthant att arthur. y dywedut idaw ryuot y brein yn llad y wyr. Y gwyr gorreu heb yr Idawc a dewraf. a hackraf gantunt golledu arth^ur o dim. blathaon uab mwrheth. a rwawn pebyr uab deorthach wledic. a hyueid unllenn. Ac ar hynny nachaf pedwar marchawc ar hugeint yn dyuot y gan ossa gyllellwawr. y erchi kygreir y arthur hyt ympenn pythewnos amis. Sef awnaeth arthur kyuodi a mynet y kymryt kyghor. sef ydaeth tu ar lle ydoed gwr pen grych gwineu mawr rynawd y wrthaw. ac yno dwyn y gyghorwyr attaw.

Betwin escob. agwarthegyt uab kaw. amarch uab meirchawn. a chradawc ureichuras. a gwalchmei uab gwyar. ac edyrn uab nud. a rwawn pebyr uab deorthach wledic. a riogan uab brenhī Iwerdon. a gwenvynnwyn uab naf * Howel uab emyr llydaw. Gwilim uab rwyf freinc. a danet y^ab. oth. a gorreu custennin. a mabon y^ab modron. a pheredur paladyr hir. A heneidwn llen. a thwrch. m^ab. perif. Nerth y^ab. kadarn. a gobrw. m^ab. echel uordwyt twyll. gweir m^ab gwestel. ac adwy uab gwereint. Pyrstan mab tallluch. Morgyen manawc. granwen mab llyr. allacheu mab arthur. a llawuroded uaryfawc. achadwr iarll kernyw. Morruran eil tegit. aryawd eil morgant. a dyuyr uab

alun dyuet. gȯrr gwalſtot ieithoed. adaon mab telyeſſin. a Nara uab kaſnat wledic. A ffleudur fflam. agreidyal gall dofyd. Gilbert mab katgyffro. Menȯ mab teirgȯaed. gyrthmȯl wledic. Haȯrda uab karadaȯc vreichuras. Gildas mab kaȯ. karieith mab ſeidi. a Nawer owyr Nychlyn a denmarck. a Naȯer owyr groec y gyt ac ȯynt. A digaȯn olu adeuth yr kyghor hȯnnȯ. Idaȯc heb y ronabȯy. Pȯy y gȯr gȯineu y deuthpȯyt attaȯ gynneu. Run uab maelgȯn gȯyned gȯr y mae o vreint idaȯ dyuot paȯp y ymgyghor ac ef. Pa achaȯs y ducpȯyt gȯas ky ieuanghet ygkyghor gȯyr kyvurd arrei racko. mal kadyrieith mab ſaidi. ȯrth nat oed ympreydein gȯr ȯrdarch y gyghor noc ef. ac ar hȳny nachaf ueird yndyuot y datkanv kerd y arthur. ac nyt oed dyn aadnapei y gerd honno. namyn kadyrieith ehun. eithyr yuot ynuolyant y arth^ur^. Ac ar hynny nachaf pedeir aſſen arugeint ac eupynneu oeur ac aryant yndyuot. agȯr Nudedic vlin ygyt a phob un ohonunt yndȯyn teyrnget y arthur o ynyſſed groec. Yna yderchis kadyrieith mab ſaidi rodi kygreir y oſla gyNeNwaȯr hyt ympenn pythewnos amis. a rodi yr aſſennoed * adathoed ar teyrnget yr beird. ac aoed arnunt ynNe gobyr ymaros. ac ynoet y gygreir talu eu kanu udunt. Ac ar hynny y trigywyt. Ronabȯy heb Idaȯc ponyt cam gwarauun yr gȯas ieuanc arodei gyghor kyhelaethet ahȯnn vynet ygkyghor y arglȯyd. Ac yna y kyuodes kei ac y dywaȯt. pȯy bynnac a vynno kanlyn arthur. bit heno yghernyȯ gyt ac ef. Ac ar nys mynno. bit yn erbyn arthur hyt ynoet y gygreir. ac rac meint y

kynnoroof honno deffroi aorruc ronaboy. A phan deffroes ydoed ar groen ydinawet melyn. goedy rygyſcu o honao teir nos athri dieu. Ar yſtorya honn aelwir breidwyt ronaboy. Allyma yr achaos naoyr neb y vreidwyt. na bard na chyfarwyd heb lyuyr. o achaos y geniuer Nio aoed ar ymerch a hynny o Amrauael liw odidaoc ac ar yraruev Ac eu kyweirdebeu. Ac ar y Nenneu goerthuaor armein rinwedaol.

Owein and Lunet.

Yr amheraȣdyr arthur oed yg kaer Llion ar wysc. Sef yd oed yn eisted diwarnaȣt yn y ystaueLl. ac y gyt ac ef owein uab uryen. a chynon uab clydno. a chei uab kyner. A gȣenhwyuar ae Llaȣuorynyon yn gȣniaȣ ȣrth ffenest°. A chyt dywettit uot porthaȣr ar lys arthur. nyt oed yr vn. Glewlȣyt gauaelaȣr oed yno hagen ar ureint porthaȣr y aruoLl ysp aphellennigyon. Ac y dechreu euhanrydedu. Ac y uenegi moes y llys ae deuaȣt udunt. yr neb adylyei vynet yr neuad neu yr ystaueLl oe venegi idaȣ. Yr neb adylyei letty oe venegi idaȣ. Ac ymperued llaȣr yr ystaueLl ydoed yr amheraȣdyr arth^ur^ yneisted. ar demyl oirvrwyn a llenn o bali melyngoch ydanaȣ A gobennyd ae dudet o bali coch dan penn y elin. Ar hynny y dywawt arthur. Ha wyr pei nam goganeȣch heb ef mi a gyskȣn tra uewn ynaros vy mȣyt. ac ymdidan aellȣch chȣitheu. a chymryt ysteneit o ved a golȣython y gan gei. A chyscu aorac yr amheraȣdyr. A gofyn aorac kynon uab klydno y gei yr hynn a adawssei arthur udunt. Minneu a vynnaf yr ymdidan da aedewit y minneu heb y kei. Ha wr heb y kynon teckaf yȣ itti wneuth^ur^

edewit arthur yngyntaf. ac odyna yr ymdidan goreu awypom ninneu ni ae dywedon itti. Mynet aorruc kei yr gegin. ac yr vedgell. adyuot ac ysteneit o ved gantao. ac agorvloch eur. ac alloneit y dorn o vereu. a golbython arnadunt. achymryt y golbython awnaethant. adechreu yvet y med. Weithon heb y kei chwitheu bieu talu y minneu uy ymdidan. Kynon heb yr owein tal y ymdidan y gei. Dioer heb y kynon hyn gor byt agwell ymdidanor no mi. a moy a *weleist* o betheu odidaoc. tal di y ymdidan y gei. Dechreu di heb yr owei * or hynn odidockaf a wypych. Mi a wnaf heb y kynon. Damyn vn mab mam a that oedon i. a drythyll oedon. amaor oed vy ryvic. Ac ny thybygon yny byt aorffei arnaf o neb ryb gamhori. Agbedy daruot im gorruot ar bob camhori or aoed yn vn wlat ami. Ymgyweraob awneuthum a cherdet eithauoed byt a diffeithwch. ac yny diwed. Ac yn y diwed dywannu aoneuthum ar y glynn teckaf yny byt. agbyd gogyfuch yndao. ac avō regedaoc oed ar hyt y glynn. a fford gan ystlys yr auon. acherdet y fford awneuthum hyt hanner dyd. Ar parth arall a gerdeis hyt pryt naon. Ac yna y deuthum y uaes maor. ac yn nibenn y maes yd oed Kaer uaor lywychedic. agbeilgi yngyuagos yr gaer. a pharth ar gaer y deuthum. ac nachaf y gbelon deu was pengrych velyn. a ractal eur am penn pop un o honunt. a pheis o bali melyn am bop un o nadunt. agbaegeu eur am vynygleu eu traet yn eu traet. A bba o asgorn eliphant yn llao pob un o nadunt. ac eu llinynneu o ieu hyd. ae saetheu ac eu pelydyr o asgorn morruil.

gȣedy eu hafgellu ac adaned paȣin. A phenneu eur ar y pelydyr. A chyllell a llafneu eur udunt. Ac eu karneu o afgȣrn morruil yn nodeu udunt. Ac ȣynteu yn faethu eu kyllell. A rynnawd y ȣrthunt ygȣelȣn wr penngrych melyn yny dewred. Ae uaryf ynnewyd eillaȣ. A pheis amantell o pali melyn ymdanaȣ. Ac yfnoden o eurllin ympenn y uantell. A dȣy wintas o gorrdwal brith am y drraet. adeu gnap o eur yn eu kaeu. A phan y gȣeleif i euo. dynessau a wneuthum attaȣ. A chyfarch gȣell awneuthum idaȣ. Ac rac dahet y wybot ef. kynt y kyuarchaȣd ef well ymi. no miui idaȣ ef. A dyuot gyt ami aorruc parth ar gaer. Ac nyt oed gyuanhed yny gaer. namyn a oed yn vn neuad. Ac yno ydoed pedeir morȣyn ar hugeint. yn gȣniaȣ pali ȣrth ffenestyr. A hynn a dywedaf ytti gei vot * yntebic gennyf bot yntegach yr hacraf onadunt hwy nor vorwyn deckaf aweleist ti eiryoet yn ynys prydein. Yr an hardaf o nadunt. hardach oed no gȣenhȣyuar gȣreic arthur pan uu hardaf eiryoet duȣ nadolic. neu duȣ pasc ȣrth offeren. Achyuodi a orugant ragof. a chwech o nadunt a gymerth uy march ac amdiarchenwys inneu. A chwech ereill o nadunt a gymerth vy arueu ac ae golchassant y myȣn rol yny yttoedynt gynwynet ar dim gȣynnaf. Ar trydyd chwech o nadunt a dodassant llieineu ar y byrdeu. ac a arlȣydassant vȣyt. Ar pedwyryd chwech a diodassant vy lludeticwisc. a dodi gȣisc arall am danaf. nyt amgen. crys allaȣdyr or bliant. A pheis a sȣrcot a mantell o bali melyn. A gorffoys llydan yny vantell. A thynnu gobennydyeu

amhyl a thudedeu or bliant coch udunt. y danam ac yn kylch. Ac eisted aorugam yna. Ar chwech onadunt a gymerth vy march ae gorugant yn diwall oe holl ystarn. yngystall ar ysweineit goreu ynynys prydein. Ac ar hynny nachaf gaogeu aryant adofyr y ymolchi yndunt. Athyoeleu ovliant goyrd. a rei gwynnyon. ac ymolchi aorugam. a mynet y eisted yr bord aoruc y gor gynneu. a minneu yn nessaf idao argoraged oll is vy llao inneu. eithyr y rei oedyn gwassanaethu. Ac aryant oed y bord. a bliant oed lieineu y bord. Ac nyt oed un llestyr yn gwassanaethu y bord namyn eur neu aryant. neu vueli. An boyt adeuth in. adiheu oed iti gei. naweleis i eirmoet boyt nallynn ny welon yno y gyffelyp. Eithyr bot yn well kyweirdeb y boyt ar llynn aweleis i yno noc yn lle arall eiryoet. Aboytta a orugam hyt am hanner boyt. Ac ny dywat nar gor nac vn or morynyon vn geir orthyf i hyt yna. Aphan uu debic gan y gor bot ynwell gennyf ymdidan no boyta. Amofyn aoruc ami pa ryo or oedon. Adyoedut aorugum inneu bot ynda gennyf i kaffel aymdidanei ami. Ac nat oed yny * llys bei kymeint ac eu drycket ymdidan dynyon. Ha unbenn heb y gor. ni aymdidanem athi. ony bei lesteir ar dy voyt. Ac weithon ni aymdidanon athi. Ac yna y menegeis i yr gor poy oedon. ar kerdet oed arnaf. Adywedut vy mot yn keissao aorffei arnaf. neu vinneu aorffei ar baop. Ac yna edrych aoruc y gor arnafi agowenu. a dywedut orthyf. bei na thybyckon. dyuot gormod o ovut itt. mi auanagon itt yr hynn ydwyt yny geissao. A chymryt tristit agoueileint awneuthum ynof am

hynny. ac adnabot awnaeth ygor arnaf hynny. a dywedut orthyf. kanys goell yo gennytti heb ef. menegi o honaf i ytti dy afles noth les mi ae managaf itt. kosc yma heno heb ef. achyuot yn uore y uynyd. a chymer y fford ydwyt ar hyt y dyffrynn uchot. yny delych yr koet ydoethost troydao. Ac ynrynnaod yn y coet ef agyferuyd gwahanfford athi. ar y tu deheu itt acherda arhyt honno. yny delych y lannerch uaor o uaes. agorfed ymperved y llannerch. A gordu maor awely ympenn yr orfed. ny bo llei odim no deuwr owyr y byt honn. ac untroet yffyd idao. ac un llygat ygknewillyn y tal. a ffonn yffyd idao ohayarn. a diheu yo itti nat oes deuwr yny byt ny chaffo eu llwyth yny ffonn. Ac nyt gor anhegar ef. gor hagyr yo ynteu. ac wtwart yo ar y koet honno. athi awely mil oanniueileit goyllt ynpori yny gylch. agofyn idao fford y uynet or llannerch. ac ynteu a vyd gorthgroch orthyt ti. ac ef a vennyc fford itti ual y keffych yr hynn ageiffy. A hir uu gennyf i y nos honno. ar bore trānoeth kyfodi aorugum agoifgao amdanaf. ac yfcynnu ar vy march. a cherdet ragof arhyt y dyffrynn yr coet. Ac yr wahanfford a venegis ygor y deuthum hyt y llannerch. a phan deuthum yno. hoffach oed gennyf awelon yno oaniueileit goyllt. no * thri chymeint ac y dywaot ygor. Ar gor du aoed yno yneifted ympenn yr orfed. Maor ydywaot y gor imi y vot ef. moy o lawer oed ef no hynny. ar ffonn hayarn a dywedaffei y gor y mi uot llyth deuwr yndi. Byfpys oed gennyf i gei uot llyth pedwar milor yndi. a honno oed ynllao y gor du. ac ny dywedei ynteu

ȣrthyfi. namyn gȣrthgloched. A gofyn a wneuthum idaȣ. pa vedyant oed idaȣ. ar yr aniueileit hynny. Mi aedangoſſaf itti dyn bychan heb ef. A chymryt y ffonn yny laȣ. a tharaȣ karȣ ahi dyrnaȣt maȣr. Yny ryd ynteu vreuarat maȣr. ac ȣrth y vrefarat ef y doeth o aniueileit. yny yttoedynt gynamlet ar ſyr ynyr awyr. Ac yny oed gyſyg ymi ſeuyll yny llannerch y gyt ac ȣynt. a hynny o ſeirff agȣiberot. ac amryuael aniueileit. Ac edrych aorȣuc ynteu ar nadunt hȣy. ac erchi udunt vynet y borȣi. ac eſtȣng eu penneu aorȣugant ȣynteu. ac adoli idaȣ ef. val gȣyr gȣaredaȣc y eu harglȣyd. Ac yna y dywaȣt y gȣr du ȣrthyf. a wely di dyn bychan y medyant yſſyd ymi ar yr aniueileit hynn. Ac yna gofyn ffȣrd aȣneuthum idaȣ. agarȣ uu ynteu. ac eiſſoes gofyn aorȣuc ef ymi pa le y mynnȣn vynet. a dywedut aorȣugum idaȣ pyryȣ ȣr oedȣn. a phy beth ageiſſȣn. amenegi aorȣuc ynteu ymi. Kymer heb ynteu y ffȣrd y tal y llannerch. a cherda ȳ erbyn yr allt uchot yny delych oe pheñ. ac odyna ti awely yſtrat megys dyffrynn maȣr. Ac ymperued yr yſtrat ti awely prenn maȣr. aglaſſach yȣ y vric nor ffenytwyd glaſſaf. ac ydan y prenn hȣnnȣ ymae ffynnaȣn. Ac yn ymyl y ffynnaȣn y mae llech varmor. ac ar y llech y mae kaȣc aryant ȣrth gadȣyn aryant. mal na ellir eu gȣahanu. A chymer y kaȣc a bȣrȣ gaȣgeit or dȣfyr am benn y llech. Ac yna ti aglyȣy dȣryf maȣr. athi a tebygy ergrynu y nef ar dayar gan y tȣryf. Ac yn * ol y tȣrȣf y daȣ kawat adoer. ac abreid vyd itti y diodef hi yn vyȣ. a chenllyſc vyd y gaȣat. ac ynol y gaȣat hinon a vyd. Ac ny byd un dalen ar ypreñ ny

darffo yr gawat eudôyn. ac ar hynny y daô kaôat o adar. a diſgynnu ar y prenn aônant. Ac ny chlyweiſt eiryoet yth wlat dy hun kerd kyſtal ac aganant. A phan vo digrifaf gennyt gerd yr adar. Ti aglywy duchan. a chôynuan yn dyuot ar hyt y dyffrynn tu ac attat. Ac ar hynny ti awely varchaôc ar varch purdu. a gôiſc o bali purdu ymdanaô. ac yſtondard o vliant purdu ar y waeô. Athgyrchu awna yngyntaf y gallo. O ffoy di racdaô. ef ath ordiwed. Os arhoy ditheu euo. a thi yn uarchaôc. ef ath edeu yn bedeſtyr. ac ony cheffy di yno ofut. nyt reit itti amofyn gofut tra vych vyô. A chymryt y fford aorugum hyt pan deuthum y benn yr allt. ac odyno y gôelôn mal y managyſſei y gôr du ymi. ac y ymyl y preñ ydeuthum. Ar ffynnaôn awelôn dan y prenn. ar llech uarmor yn y hymyl. arkaôc aryant ôrth y gadwyn. a chymryt y kaôc awneuthum. a bôrô kaôgeit or dôfyr ampeñ y llech. ac ar hynny nachaf y tôrôf yndyuot yn vôy yn da noc y dywedaſſei y gôr du im. Ac ynol y tôryf y gawat. adiheuoed gennyſi gei. na dihangei nadyn nallôdyn yn vyô or aordiwedei y gaôat allan. Kany orſafei vn genllyſgen ohonei. nac yr croen nac yr kic yny hatalyei yr aſgôrn. ac ymchoelut pedrein uy march ar y gaôat awneuthum. adodi ſôch vyntaryan. ar penn vy march ae vông. a dodi y baryflen ar vym penn vy hum. ac uelly porthi y gawat. A phan edrycheis ar y prenn. nyt oed un dalen arnaô. ac yna yd hinones. ac ar hynny nachaf yr adar yndiſgynnu ar yprenn. Ac yn kanu. A hyſpys yô gennyſi gei. na chynt na gôedy na chiglefi kerd kyſtal [633] a hon-

no eiryoet. Aphan oed digrifaf gennyf gwarandaw ar yr adar. nachaf tuchan yn dyuot ar hyt y dyffryn yn dyuot parth ac attaf. ac yn dywedut wrthyf. A varchawc heb ef beth a hut ti ymi. Pa drwc digoneis inheu ytti pan wnelut titheu ymi. ac ym kyf byth a wnaethoſt hediw. Pony wydut ti nat edewis y gawat hediw nadyn na llwdyn yn vyw ymkyfoeth or a gauaf allan. Ac ar hynny nachaf uarchawc ar varch purdu. a gwiſc o bali purdu ym danaw. ac arwyd o vliant purdu ym danaw. Ac ymgyrchu a orugam. A chyn beidrut hynny. ny bu hir ynym byrrywyt i. Ac yna dodi a oruc ymarchawc arlloſt y waew drwy avwyn ffrwyn vy march. Ac ymdeith yd aeth ar deu varch gantaw. am adaw ynneu yno. Ny wnaeth y gwr ymdanafi o vawred kymeint am karcharu. Nyt yſpeilwys ynteu vi. A dyuot a orugum inneu drachefen y ffordd y deuthum gynt. Aphan deuthum yr llannerch ydoed ygwr du yndi. Am kyffes a dygaf itti gei. mae ryued na thodeis ynllynn tawd rac kewilyd. gan a gefeis o wattwar gan y gwrdu. Ac yr gaer y buaſſwn ynos gynt. y deuthum y nos honno. A llawenach uuwyt wrthyf y nos hōno. nor nos gynt. a gwell ym porthet. ar ymdidan a vynnwn gan wyr a chan wraged a gaffwnn. Ac ny chaffwn i neb a gyrbwyllei wrthyf i dim am vyg kyrch yr ffynnawn. Nys kyrbwyllei ynneu wrth neb. Ac yno y bum y nos honno. A phan gyfodeis y vynyd y bore trannoeth. ydoed balffrei gwineudu. a mygen burgoch idaw kyngochet arkenn yn barawt gwedy y yſtarnu yn gywei. a gwedy gwiſgaw vy arueu. Ac adaw vy mendyth yno. a dyuot hyt vy

llys vy hun. Ar march hónnó ymae gennyfi etto yn yr ystauell racko. Ac yrof aduó gei naf rodón i euo ettwa yr y palffrei gorreu ynynys prydein. Aduó a wyr gei nac adeuaód * dyn arnaó ehun chóedyl vethedigach no hónn eiryoet. Ac eiffoes rac odidocket gennyfi. na chiglef eirmoet na chynt. nac góedy a wypei dim yórth y chóedyl hónn. namyn hynny. A bot defnyd y chóedyl hónn ygkyfoeth yr amheraódyr arthur heb dywanu neb arnaó. Ha wyr heb yr owein ponyt oed da mynet y geifaó dywanu ar ylle hónnó. Mynnllaó vygkyfeillt heb ykei. mynych ydywedut ar dy dauaót yr hynny peth nyf gónelut ar dy weithret. Duó a wyr heb ygwenhóyfar ys oed góell dy grogi di gei. no dywedut ymadraód mor warthaedic a hónnó órth ór mal owein. Myn llaó vyg kyfeillt wreicda heb y kei. nyt móy o volyant y owein a dywedeift di. no minneu. Ac ar hynny deffroi a orruc arthur. agofyn agyfgaffei hayach. Do arglóyd heb yr owein dalym. ae amfer ynni ~~vynet~~ vynet yr byrdeu. Amfer. arglóyd heb yr owein. Ac yna kanu korn ymolchi a wnaethpóyt. a mynet a wnaeth yr amheraódyr ae deulu oll y vóytta. A góedy daruot bóytta. difflan a orruc owein ymdeith. A dyuot y letty a pharattoi y varch ae arueu a orruc.

A Phan welas ef y dyd drannoeth. góifgaó y arueu a orruc. Ac yfgynnu ar y uarch. a cherdet racdaó a orruc eithafoed byt. a diffeith vynyded. ac yn y diwed y dywanaód ar y glynn a uanagaffei gynon idaó. ual ygóydyat yn hyfpyf panyó hónnó oed. a cherdet a orruc ar hyt y glynn gan yftlys yr auō.

Ar parth arall yr auon y kerdaȣd yny doeth yr dyffrynn. Ar dyffrynn agerdaȣd yny welei y gaer. A pharth ar gaer y deuth. Sef y gȣelei y gȣeiſon yn ſaethu eu kylleill yn y lle y gȣelſei gynon. Ar gȣr melyn bieuoed y gaer ynſeuyll ger eu llaȣ. A phan yttoed owein yn mynnv kyuarch gȣell yr gȣr melyn. kyuarch gȣell aorȣc ygȣr y owein. a dyuot yny vlaen parth ar gaer. Ac ef awelei yſtauell yny gaer. A phan deuth yr yſtauell ef awelei y morynyon yn gȣnyaȣ * pali y myȣn kadeireu eureit. A hoffach o lawer oed gan owein e tecket. ac eu hardet. noc y dywaȣt kynon idaȣ. A chyfodi a wnaethant y waſſanaethu owein mal y gȣaſſanaethaſſynt gynon. A hoffach vu gā owein y borthant. no chan gynon. ac am hanner bȣytta amofyn aorȣc y gȣr melyn ac owein. py gerdet oed arnaȣ. Ac y dywaȣt owein gȣbyl oe gerdet idaȣ. Ac ȳ ymgeiſſaȣ ar marchaȣc yſſyd yn gȣarchadȣ y ffynnaȣnn y mynnȣn vy mot. A gowenu aorȣc y gȣr melyn. abot yn anhaȣd gantaȣ menegi y owein y kerdet hȣnnȣ. mal y bu anhaȣd gantaȣ y uenegi y gynon. Ac eiſſoes menegi aorȣc y owein gȣbyl y ȣrth hynny. Ac y gyſgu yd aethant. Ar bore drannoeth y bu baraȣt march owein gan y morynyon. A cherdet aorȣc owein racdaȣ yny deuth yr llannerch yd oed y gȣr du yndi. A hoffach uu gan owein meint y gȣr du no chan gynon. A gofyn fford aoruc owein yr gȣr du. Ac ynteu ae menegis. A cherdet aorȣc owein y fford ual kynon. yny doeth yn ymyl y prenn glas. Ac ef awelei y ffynnaȣn. ar llech yn ymyl y ffynnaȣn. ar kaȣc erni. A chymryt y kaȣc aorȣc owein a bȣrȣ kaȣ-

geit or dofyr ar y llech. Ac ar hynny nachaf y tôryf. ac yn ol y tôryf y gaôat. Môy olawer noc ydywedaſſei gynon oedynt. A gôedy y gaôat goleuhau a orruc yr awyr. A phan edrychaôd owein ar y prenn. nyt oed vn dalen arnaô. Ac ar hŷny nachaf yr adar yn diſgynnu ar yprenn ac ynkanu. A phan oed digrifaf gan owein gerd yr adar. ef awelei varchaôc ŷ dyuot arhyt y dyffryn. Ae erbynnyeit aorruc owein. ac ymwan ac ef yndrut. A thorri ydeu baladyr aorugant. A diſpeilaô deu gledyf awnaethant. ac ymgyfogi. Ac ar hynny owein adrewis dŷrnaôt ar ymarchaôc trôy y helym. ar pennffeſtin. ar penngôch pôrqôin. A thrôy y kroen ar kig ar aſgôrn. yny glôyfaôd ar yr emennyd. Ac yna adnabot aorruc y marchaôc duaôc ry gaffel dyr*naôt agheuaôl ohonaô. Ac ymchoelut peñ y varch aorruc affo. Ae ymlit aorruc owein. Ac nyt ymgaffei owein ae vaedu ar cledyf. nyt oed bell idaô ynteu. Ac ar hynny owein awelei gaer uaôr lywychedic. Ac y porth y gaer ydeuthant. ac ellông y marchaôc duaôc aônaethpôyt ymyôn. Ac ellông dor dyrchauat awnaethpôyt ar owein. A honno ae medraôd odis y pardôgyl y kyfrôy yny dorres ymarch yn deu hanner trôydaô athroelleu yr yſparduneu gan yſodleu owein. ac yny gerda ydor hyt y llaôr. athroelleu yr yſparduneu adryll y march y maes. Ac owein y rông ydôydor ardryll arall yrmarch. Ardor y myôn agaewyt ual na allei owein vynet odyno. Ac yg kyfyg gyghor ydoed owein. ac ual ydoed owein uelly. ſef y gôelei trôy gyſſôllt ydor heol gyfarôyneb ac ef. Ac yſtret o tei obop tu yr heol. Ac awelei

morwyn benngrech uelen aractal eur am yphenn. a gwisc o bali melyn ymdanei. a dwy wintas o gorwal brith am y thraet. Ac yndyuot yr porth. ac erchi agori aorwc. Duw awyr unbennes heb yr owein na ellir agori ytti o dyma. mwy noc y gelly ditheu waret yminneu odyna. Duw awyr heb y uorwyn oed dyhed mawr na ellit gwaret itti. ac oed iawn y wreic wneuthur da ytti. Duw awyr na weleis i eirmoet was well no thidi wrth wreic. O bei gares itt gorweu kar gwreic oedut. O bei orderch itt gorweu gorderch oedut. ac wrth hynny heb hi yr hynn aallaf i o waret itti mi ae gwnaf. Rhode di y votrwy honn a dot am dy vys. a dot y maen hwnn y mywn dy law. a chae dy dwrn am y maen. a thra gudyych ti euo euo ath gud ditheu. A phan hambwyllont hwy orlleon y deuant wy yth gyrchu di yth dihennydyaw am y gwr. A gwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt. a minneu a vydaf ar yr esgynuaen racko yth aros di. A thydi am gwely i. kany welwyf i dydi. a dyret titheu a dot dy law ar penn * vy ysgwyd i. Ac yna y gwybydaf i dy dyfot titheu attaf fi. Ar ffordd ydelwyf i o dyno dyret titheu gyt a mi. ac ar hynny mynet a orwc o dyno y wrth owein. ac owein a wnaeth a erchis y vorwyn idaw oll. ac ar hynny y deuth y gwyr orllys y geisaw owein oe dihenydu. A phan deuthant y geissaw. ny welsant dim namyn hanner y march. A drwc ydaeth arnunt hynny. a difflannu oaruc owein oc eu plith. a dyuot att y vorwyn. a dodi y law ar y hysgwyd. a chychwyn aorwc hitheu racdi. ac owein y gyt a hi yny deuthant y drwsf llofft uawr deledio. ac agori y lloft aorwc

y vorvyn. a dyuot y myvn. a chaeu y Nofft aorugant. Ac edrych ar hyt y Noft aoruc owein. ac nyt oed yn y Nofft un hoel heb y Niwav a Niv gwerthuavr. Ac nyt oed un ystyNen heb delv eureit arnei yn amryual. A chynnu tan glo aoruc y vorvyn. a chymryt kavc aryant aoruc hi a dvfyr yndav. a thvel o vliant gvynn ar y hysgvyd. a rodi dvfyr y ymolchi aoruc y owein. A dodi bvrd aryant gorreureit rac y vronn. a bliant melyn yn Niein arnav. a dyuot ae ginyav idav. A diheu oed gan owein. na welsei eiryoet neb ryv vvyt. ny welei yno digavn o honav. eithyr bot yn well kyweirdeb y bvyt a welei yno. noc yn Ne arall eiryoet. Ac ny welas eiryoet Ne kyn amlet anrec odidavc o vvyt a Nynn ac yno. Ac nyt oed vn Nestyr yn gvassanaethu arnav. namyn Nestri aryant neu eur. a bvytta ac yuet aoruc owein yny oed pryt navn hir. Ac ar hynny nachaf y clywynt diaspedein yn y gaer. a gofyn aoruc owein yr uorvyn py weidi yv hvnn. Dodi olev ar y gvrda ~~bieu~~ bieu y gaer heb y uorvyn. ac y gysgu ydaeth owein. a gvid oed y arthur dahet y gvely a vnaeth y uorvyn idav. o ysgarlat a gra a phali a syndal a bliant. Ac am hanner nos y clywynt diaspedein girat. Py diaspedein yv hvnn weithon heb yr owein. Y gvrda bieu ygaer ys*syd uarv yr avr honn heb y vorvyn. Ac am rynnawd or dyd. y clywynt diaspedein a gveidi. anueitravl eu meint. A gofyn aoruc owein yr uorvyn pa ystyr yssyd yr gveidi hvnn. Dynet a chorff y gvrda bieu y gaer y gaer yr Nann. a chyuodi aoruc owein y vynyd a gvisgav ymdanav. ac agori ffenestyr ar y Nofft. ac

edrych parth ar gaer. ac ny welei nac ymyl nac eithaf yr Nuoed yn Newni yr heolyd. a hynny yn Naon aruaoc. agoraged Nawer y gyt ac wynt ar ueirch ac ar traet. a chrefydwyr y dinas oll ynkanu. Ac ef a tebygei owein bot yr awyr yn edrinao rac meint y goeidi ar utkyrnn. ar crefydwyr ynkanu Ac ymperued y Nu honno ef yr elor. aNenn o vliant goynn arnei. a phyft koyr yn Nofgi yn amyl yn y chylch ac nyt oed vndyn dan yr elor lai no baron kyuoethaoc. A diheu oed ganowein nawelfei eiryoet niuer kyhardet a honno o bali a feric a fyndal. Ac ar ol y Nu honno y goelei ef goreic velen ae goaNt dros y doy yfgoyd. ac agoaet brio amyl yny brigeu. a goifc o bali melyn ymdanei goedy yroygao. a doy wintas o gordwal brith amy thraet. A ryued oed na bei yffic penneu y byffed rac dyckynet y maedei y doylao y gyt. a hyfpys oed gan owein na welfei ef eiryoet goreic kymryt a hi beytuei ar y ffuryf iaon. ac uch oed ydiafpat. noc aoed o dyn achorn yny Nu. a phann welas ef y wreic ennynu aonaeth oe charyat yny oed gyflaon pop Ne yndao. A gofyn aorac owein yr uoroyn poy oed ywreic. Duo a wyr heb y uoroyn goreic y geNir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged. ac yn diweiraf. ac yn haelaf. ac yn doethaf. ac yn vonhedickaf. vy arglöydes i yo honn racko. a iarNes y ffynnaon y gelwir goreic y gor a * ledeift di doe. Duo a wyr heb yr owein arnaf. mae moyhaf goreic agarafi yo hi. Duo a wyr heb yuoroyn nachar hi dydi nabychydic na dim. Ac ar hynny kyuodi a orac y voroyn achynneu tan

glo. a llanó crochan odófyr ae dodi y dóymaó. a chymryt tóel ovliant góyñ aedodi am vynógyl owein. achymryt gorflóch o aſcórn eliphant. a chaóc aryant. ae lanó ordófyr tóym. agolchi peñ owein. acodyna agori prenuol athynnu ellyn. ae charn o aſgórn eliphant. Adeu ganaól eureit ar yr ellyn. Ac eillaó y uaraf aorruc aſychu y benn ae vynógyl ar tóel. ac odyna dyrchafel aorruc y uoróyn rac bronn owein. a dyuot ae ginyaó idaó. a diheu oed gan owein. na chafas eiryoet kinyaó kyſtal ahonno nadiwallach y waſanaeth. Agóedy daruot idaó y ginyaó. kyweiryaó aorruc y uoróyn y góely. Dos yma heb hi y gyſcu a minneu aaf yorderchu itti. amynet aorruc owein y gyſgu. achaeu drós y llofft aorruc y voróyn amynet amynet parth ar gaer. aphandeuth yno nyt oed yno namyn triſtyt a goual. Ar iarlles ehun ynyr yſtauell heb diodef góelet dyn rac triſtit. a dyuot aorruc lunet attei achyuarch góell idi. ac nyſ attebaód yr iarlles. a blyghau aorruc y uoróyn adywetut órthi. Py deró ytti pryt nat attep|pych y neb hedió. Lunet heb yr iarlles py wyneb yſſyd arnat ti. pryt na delut y edrych y gofut auu arnaf i. ac aoed itti. ac yſ góneuthum i dy ti ȳ gyſoethaóc. Ac aoed kam itti. na delut y edrych y gofut auu arnaf i. ac oed kam itti hynny. Dioer heb y lunet. ny thebygón i na bei well dy ſynóyr di noc ymae. Oed well ytti geiſſaó goualu am enniil y górda hónnó. noc am peth arall. ny ellych byth y gaffel. Y rof i aduó heb yr iarlles. ny allón i vyth enniil vy arglóyd i odyn arall. * yn ybyt. Gallut heb y Lunet górhagór a vei gyſtal ac

ef neuwell noc ef. Y rof i a duo heb yr Jarlles pei na bei orthmun gennyf peri dihenydyao dyn auackon mi abaron dy dihenydyao. amgyffelybu orthyf peth mor aghywir ahynny. apheri dy dehol ditheu mi ae gonaf. Da yo gennyf heb y lunet nat achaos itt|y hynny. namyn am uenegi o honafi ytti dy les. Ne nys metrut dy hun. a mevyl idi ohonam y gyntaf ayrro att ygilyd. amiui y adolyn goahaod itti. ae titheu ym goahaod inneu. Ac arhynny mynet aorauc lunet ymeith. achyfodi aorauc yr iarlles hyt ardros yr ystauell yn ol lunet. a pheffychu yn uchel. ac edrych aorauc Lunet tu draechefyn. Ac emneidao aorauc yr iarlles ar lunet. a dyuot drachefyn aorauc Lunet att yr iarlles. Y rof i aduo heb yr iarlles orth lunet droc yo dy anyan. achanys vy lles i yd oedut ti yny uenegi im. manac pa fford vei hynny. Mi aemanagaf heb hi. Ti awdoft na ellir kynnal dy gyfoeth di namyn o vilyryaeth ac arueu. ac am hynny keis yn ebryd aekynhalyo. Pa fford y gallaf i hynny heb yr iarlles Managaf heb y lunet. Ony elly di gynnal y ffynnaon. ny elly gynnal dy gyuoeth. Dy eill kynnal y ffynnaon namyn vn o teulu arthur. A minneu aaf heb y lunet hyt yn llys arthur. a mefyl im heb hi o deuaf o dyno heb uilor a gattyo y ffynnaon yngyftal neu ynwell nor gor ae kedwis gynt. anhaod yo hynny heb yr iarlles. ac eiffoes dos ybrofi yr hynn adywedy. Rychyn aorauc lunet ar uedol mynet ylys arthur. A dyuot aorauc yr llofft att owein. Ac yno ybu hi gyt ac owein yny oed amfer idi dyuot olys arth^ur^. Ac yna goifgao ymdanei aorauc hi a dyuot y

ymwelet ar iarlles. a llawen uu y iarlles ȣrthi. chȣedleu o lys arthur gennyt heb yr iarlles. Gorreu chȣedyl gennyf arglȣydes heb hi kaffel o honaf vy neges. a pha brryt y mynny di dangos itt yr un*benn adoeth gyt ami. Dyrret ti ac ef heb yr iarlles am hanner dyd avorry. y ymwelet ami. a minneu abaraf yſgyfalhau y drref erbyn hynny. A dyuot awnaeth hi adrref. Ac amhann^er dyd trannoeth y gȣiſgȣys owein ymdanaȣ peis aſȣrcot a mantell obali melyn. ac orffreis lydan yny vantell o eurllin. a dȣy wintas o gorrdwal brrith am y drraet. allun lleȣ o eur yneu kaeu. a dyuot aȣnaethnt hyt yn yſtauell y iarlles. A llawen uu y iarlles wrthunt. Ac edrrych ar owein yn graff aorruc y iarlles. Lunet heb hi nyt oes wed kerdetȣr ar yr unben hȣnn. Py drȣc yȣ hynny arglȣydes. heb y lunet. Y rof fi aduȣ heb y iarlles na duc dyn eneit vy arglwydi oe gorrff namyn y gȣr hȣnn. Bandit gȣell itt arglȣydes. pei nabei drrech noc ef nyſ dygei ynteu y eneit ef. Ny ellir dim ȣrth hynny heb hi kan deryȣ. Eȣch chȣi drrachefyn atref heb yr iarlles. a minneu agymeraf gyghorr. A pheri dyfynnu y holl gyuoeth y unlle drrannoeth aorruc y iarlles. a menegi udunt uot y hiarllaeth yn wedu. ac na ellit y chynnal onyt o uarch ac arueu amilȣrryaeth. Ac yſef y rodaf inneu ar awch deȣis chȣi. ae un ohonaȣch chȣi am kymero i. ae vyg kannyadu ynneu y gymrut gȣr ae kanhalyo o le arall. Sef agaȣſant yneu kyghorr kanhadu idi gȣra o le arall. Ac yna yduc hitheu eſcyb ac archeſcyb oe llys y wneuthur y phriodas hi ac owein. A gȣrhau aorrugant gȣyr y iarllaeth y

owein. Ac owein a gedwis y ffynnaȣn o waeȣ a chledyf. Sef mal y kedȣis adelei o varchaȣc yno. owein ae byrrhei. ac ae gȣerthei yr y laȣn werth. Ar da hȣnnȣ arannei owein y varȣnyeit ae uarchogyon * hyt nat oed vȣy gan y gyfoeth garyat dyn or byt oll nor eidaȣ ef. A their blyned y buef uelly.

AȣUal ydoed walchmei diwarnaȣt yn gorymdeith y gyt ar amheraȣdyr arthur. Edrych aorruc ar arthur ae welet yn trift gyftudedic. adoluryaȣ aorruc gȣalchmei yn uaȣr o welet arthur yn y drych hȣnnȣ. agofyn aorruc idaȣ. arglȣyd heb py derȣ itti. Y rof aduȣ walchmei heb yr arthur hiraeth yffyd arnaf am owein. agolles y gennyf meint teir blyned. Ac o bydaf y bedwared vlȣydyn heb y welet ny byd vy eneit ymkorff. ami aȣn ynhyfpys panyȣ o ymdidan kynon mab clydno y kolles owein y gennym. Nyt reit itti heb y gȣalchmei luydyaȣ dy gyfoeth yr hynny. namyn ti agȣyr dy ty aeill dial owein or llas. neu y rydhau ot ydiw ygkarchar. ac os buȣ y dȣyn gyt athi. ac ar a dywaȣt gȣalchmei y trigywyt. ac ymgyweiryaȣ awnaeth arthur a gȣyr ydy gyt ac ef y geiffaȣ owein. Sef oed meint y nifer teir mil heb amlaȣ dynyon. achynon mab clydno yn gyfarȣyd udunt. A dyuot aorruc arthur hyt y gaer y buaffei gynon yndi. aphandeuthant yno ydoed y gȣeiffon yn faethu yn yr unlle. ar gȣr melyn yn feuyll ach eu llaȣ. A phan welas ygȣr melyn arthur. Kyuarch gwell aorruc idaȣ ae wahaȣd. achymryt gȣahaȣd aorruc arthur. Ac yr gaer ydaethant. achyt bei maȣr euniuer. ny wydit eu hyftyr yny gaer. achyuodi

aorvc y morynyon y eugoffanaethu. A bei awelfant ar bop gofanaeth eiryoet eithyr gofanaeth y goraged. Ac nyt oed waeth gwaffanaeth goeiffon y meirch y nos * honno. noc vydei ar arthur yny lys ehun. Ar bore trannoeth y kychoynnoys arthur. a chynon yn gyfaroyd idao odyno. ac wynt a deuthant hyt Ne ydoed y gor du. A hoffach o lawer oed gan arthur meint ygor du noc ydywedyffit idao. Ac hyt ympenn yr allt ydeuthant. ac yr dyffryn hyt yn ymyl ypren glas. ac yny welfant y ffynnaon ar kaoc ar Nech. Ac yna ydoeth kei ar arth^ur^. A dywedut argloyd heb ef. mi a onn achaos y kerdet honn oN. Ac eruyn yo gennyf. gadu ymi boro y dofyr ar y Nech. ac erbynyeit y gofut kyntaf adel. Ae ganhadu aorvc arthur. A boro kaogeit ordofyr ar y Nech aorvc kei. Ac yny Ne arol hynny y deuth y toryf. Ac ynol y toryf y gawat. Ac ny chlywyffynt eiryoet twryf achaoat kyffelyb y rei hynny. aNawer oamlao dynyon a oed ygkyoeithas arthur aladaod y gawat. A goedy peidyao y gaoat y goleuhaoys yr aoyr. A phan edrychaffant ar ypren nyt oed un dalen arnao. Adifgynnu aorvc yr adar ar y prenn. A diheu oed gantunt na chlyoyffynt eiryoet kerd kyftal ar adar yn kanu. Ac arhynny ygoelynt uarchaoc y ar varch purdu. agoifc o bali purdu ymdanao. a cherdet gord gantao. ae erbynnyeit aorvc kei. ac ymwan ac ef. Ac ny bu hir yr ymoan kei avyrywyt. Ac yna pebyNyao aorvc y marchaoc a phebyNyao aorvc arthur ae lu y nos hōno. A phan gyfodant y bore trannoeth y vynyd. ydoed arwyd ymwan ar waeo y marchaoc. A dyuot

aorwc kei ar arthur adywedut orthaw. Arglwyd heb ef kam ymbyrywyt i doe. ac aoed da yti y mi hediw vynet y ymwan ar marchawc. Ga*daf heb yr arthur. A mynet aorwc kei yr marchawc. Ac yny lle bwrw kei aorwc ef. Ac edrych arnaw ae wan ac arllost y waew yny tal yny tyr y helym ar penffestin ar croen ar kic hyt yr asgwrn kyflet aphenn y paladyr. Ac ymchoelut aorwc kei ar y gedymdeithon drachefyn. Ac o hynny allan yd aeth teulu arthur bop eilwerf y ymwan ar marchawc. hyt nat oedun heb y vrrw or marchawc namyn arthur a gwalchmei. Ac arthur awisgawd ymdanaw y vynet y ymwan ar marchawc. Och arglwyd heb y gwalchmei gat y mi vynet y ymwan ar marchawc yngyntaf. Ae adu awnaeth arthur. Ac ynteu aaeth y ymwan ar marchawc. a chwnsallt o bali ymdanaw aanuonaffei uerch iarll rāgyw ymdanaw ac amy varch. wrth hynny nys atwaenat neb orllwef. Ac ymgyrchu awnaethant ac ymwan y dyd hwnnw hyt ucher. Ac ny bu agos yr un o nadunt abrrw ygilyd yr llawr. A thrannoeth ydaethant y ymwan a pheleidyr godeuawc gantunt. Ac ny orfu yr un onadunt ar y gilyd. Ar trydyd dyd ydaethant y ymwan. a pheleidyr kadarnuras godeuawc gan bob un onadunt. Ac ennynnv olit awnaethant ac ymgyrchu awnaethant amhanner dyd ehun. A hwrd arodes pob un onadunt y gilyd. yny tores holl gegleu eu meirch. Ac yny vyd pob un o nadunt dros bedrein y varch yr llawr. Achyuodi y vynyd aorugant yn gyflym. A thynnu clefydeu ac ymffust. A diheu oed gan y nifer ae gwelei wynt uelly. na welfynt eiryoet deu wr kynwych-

et ar rei hynny. na chyn gryfet. aphei tywyll y nos hi a vydei oleu gan y tan oe harueu. Ac ar hynny dyr-naȣt arodes y marchaȣc y walchmei hyt pan troes yr helym y ar y wyneb. * mal y hadnabu y march-aȣc panyȣ gȣalchmei oed. Ac yna ydywaȣt owein. arglȣyd walchmei nyt atwaenȣn i didi o achaȣs dy gȣnsallt am kefynderȣ ȣyt. Hȣde di uygkledyfi am harueu. Didi owein yssyd arglȣyd heb y gȣalchmei. a thi aorruu. a chymer di vygcledyfi. ac ar hynny yd arganuu arthur ȣynt. a dyuot attunt aorruc. Arglȣyd arthur heb y gȣalchmei llyma owein. gȣedy gorruot arnafi. ac ny mynn uy arueu y gennyf. Arglȣyd heb yr owein euo aorruu arnafi. ac ny mynn vygcledyf. Moessȣch attafi heb yr arthur aȣch clefydeu. ac ny orruu yr vn ohonaȣch ar ygilyd gan hynny. amynet dȣylaȣ mynȣgyl y arthur aorruc owein. ac ymgaru aorrugant. a dyuot aorrugant y llu attunt yna gan ymsag a brys y geissaȣ gȣelet owein. yuynet dȣylaȣ mynȣgyl idaȣ. Ac ef auu agos abot kalaned ynyr ymsag hȣnȣ. Ar nos honno ydaethant yeu pebyllyeu. A thrannoeth arofyn aorruc arthur ymeith. arglȣyd heb yr owein nyt uelly y mae iaȣn itt. teir blyned yr amser hȣnn yd euthum i y ȣrthyt ti arglȣyd. ac ymae y meu i y lle hȣnn. Ac yr hynny hyt hediȣ yd wyfi yn darparu gȣled ytti. kan gȣydȣn y dout ti ym keissaȣ. a thi adeuy gyt ami y vȣrȣ dyludet ti ath wyr. ac enneint a geffȣch. A dyuot aorrugant oll hyt ygkaer iarlles y ffynnaȣn. Y gyt ar wled y buȣyt deir blyn-ed yn y darparu. yn un trimis y treulȣyt. Ac ny bu esmȣythach udunt wled eiryoet na gȣell no honno.

Ac yna arofyn aorac arthur ymeith. agyaru kennadeu aorac arthur att ya yarlles y erchi idi ellong owein y gyt ac ef oe dangos y wyada ynys paydein. ae gorageddа vn trimis. ar iarlles ae kanhadaod * ac anhaod uu genthi hynny. Adyfot aorac owein y gyt ac arthur y ynys paydein. A goedy y dyuot ymplith y genedyl ae gyt gyfedachoya. ef a trigywys teir blyned ygkyfeir y trimis.

A ual ydoed owein diwarnaot yn boyta ar y bord ygkaerlion ar wysc. nachaf uoroyn yn dyuot ar uarch goineu mynggrych. ae vyghen a gaffei. agoisc ymdanei o bali melyn. Ar ffroyn ac awelit or kyfroy eur oed oll. a hyt rac bronn owein ydeuth. a chymryt y uotroy oed ar lao owein awnaeth. Val hynn heb hi ygoneir y toyllor brator aghywir ya mefyl ar dy uaryf. Ac ymchoelut penn ymarch ac ymeith. ac yna y doeth cof y owein y gerdet hono. A thaistau aorac. aphandaruu boyta dyuot y letty aorac. agofalu ynos honno. A thrannoeth y kyuodes. ac nyt y llys agyachoys. namyn eithafoed bydoed. adiffeith vynyded. ac ef a uu uelly yny daruu y dillat oll. ac yny daruu y goraff hayach. Ac yny tyfaod bleo hir troydao. achyt gerdet aonaei a boystuileit. achyt ymborth ac oynt yny oedynt gynefin ac ef. ac yn hynny goanhau aorac ef heb allu eu kanhymdeith. Ac estong or mynyd ya dyffrynn. achyachu parc teccaf or byt. a iarlles wedo bioed y parc. A diwarnaot mynet aorac y iarlles ae llaouorynyon y orymdeith gan ystlys llynn a oed yny parc hyt ar gyfeir y chanaol. Ac oynt a

welynt yno eilun dyn aedelo. ac ualdala ofyn racdao aorugant. Ac eissoes nessau aorugant attao ae deymlao ae edrych. Sef y goelynt goythi yn llaon ar nao. Ac yntev yngoywao orth yr heul. A dyuot aoruc yr iarlles drachefyn yr kastell. A chymryt lloneit gorflôch oireit goerthuaor. ae rodi yn llao un or llao uorynyon. Dos heb hi a hônn gennyt a dôc y march racko ardillat gennyt. * a dot ger llao y dyn gynneu. ac ir ef ar ireit hônn ar gyfeir y gallon. Ac or byd eneit yndao ef a gyfyt gan yr ireit hônn. a goylya beth a wnel. ar uorôyn a deuth racdi. A chôbyl or ireit a rodes arnao. ac adao y march ar dillat ach y lao. A mynet ruthur y orthao. ac ymgudyao a difgôyl arnao. Ac ym penn rynnaôd hi ae goelei ynkossi y vreicheu. Ac ynkyfodi y uynyd ac yn edrych ar y gnaôt. A chymryt kewilyd aoruc mor hagyr oed y delo a oed arnao. ac arganfot aoruc y march ar dillat y orthao. Ac ymlithrao aoruc yny gafas tynnu y dillat attao or kyfrôy. ac eu goifgao. ac efgynnu ar y march o abreid aoruc. Ac yna ymdangos aoruc y uorôyn idao. a chyuarch goell idao. a llawen uu ynteu orth y vorôyn. a gofyn aoruc idi py dir oed hônno a phyle. Dioer heb y uorôyn iarlles wedo bieu y kastell racko. A phan uu uaro y gor ef a edewis genthi dôy iarllaeth. a hedio nyt oes ar y helo namyn yr unty hônn nys ry dycko iarll ieuanc yssyd gymodaôc idi. am nat aei yn wreic idao. Truan yô hynny heb yr owein. a cherdet aoruc owein ar uorôyn yr kastell. A difgynnu a wnaeth owein yn y castell. Ar uorôyn aeduc y ystauell esmôyth. a chynneu tan

idaȣ ae adaȣ yno. A dyuot a orȣuc y vorȣȣ̄ att yr iarll-es. a rodi y gorvlȣch yn y llaȣ. Ha a vorȣȣyn heb yr iarlles mae yr ireit oll. neur golles oll heb hi. Ha vorȣȣyn heb yr iarlles. nyt haȣd gennyfi dy atneiryaȣ di yr hynny. Oed diryeit hagē y minneu treulaȣ gȣerth feith ugeint punt oireit gȣerthuaȣr ȣrth dyn heb wybot pȣy. Ac eiffoes uorȣȣyn heb hi gȣaffan-aetha di euo. * yny vo diwall ogȣbyl. a hynny a orȣuc y uorȣȣyn y waffanaethu ar vȣyt a diaȣt a than a gȣely ac enneint yny vu iach. ar bleȣ a aet ýar owein yn torȣuenneu kennoc. fef y bu yn hynny tri mis. a gȣynnach oed y gnaȣt yna. noc y buaffei gynt. Ac ar hynny y clywei owein diwarnaȣt kynnȣrȣyf yn y caf-tell. a dȣyn arueu y myȣn. A gofyn a orȣuc owein yr uorȣȣyn. py gynnȣrȣyf yȣ hȣnn. Y iarll heb hi a dywed-eis i ytti yffyd yn dyuot ȣrth y kaftell. y geifaȣ diua y wreic honn a llu maȣr gantaȣ. Gofyn a orȣuc owein a oes uarch ac arueu yr iarlles. Oes heb y vorȣȣyn y rei gorȣeu or byt. a ey di y erchi y mi benffic march ac arueu heb yr oweī pei gallȣn uynet yn edrȣychyat ar y llu. af heb y uorȣȣyn. a dyuot att yr iarlles a orȣuc. A dywedut ȣrthi y hymad^ra^ȣd o gȣbyl. Sef a orȣuc yr iarlles chȣerthin. Y rofi a duȣ hebhi mi a rodaf idaȣ uarch ac arueu byth. Ac ny bu ar y helȣ eiryoet march ac aruev kyftal ac ȣynt. a da yȣ gennyfi eu kymryt o honaȣ. rac eu kaffel om gelynyon auorȣy om hanuod. Ac ny ȣn beth a vynn ac ȣynt. a dyfot a wnaethpȣyt agȣafgȣyn du telediw a chyfrȣy offawyd arnaȣ. ac a dogon o arueu gȣr a march. A gȣifgaȣ a orȣuc owein ymdanaȣ. ac efgynnu ar y varch. a mynet

ymeith adeu uackóy gyt ac ef yngyweir o veirch ac arueu. aphan deuthant parth a llu yr iarll. ny welynt nac ol nac eithaf idaó. Agofyn aorac owein yr mackóyeit. pa vydin yd oed yr iarll yndi. Y vydin y mae y pedeir ystondard melynyon yndi racko heb óynt. dóy yssyd yny vlaen a dóy yn y ol. Je heb yr owein eóch chói drachefyn. ac arhoóch viui ynymyl porth y kastell. Ymchoelut aorugant hóy. a cherdet aorac ynteu racdaó yny gyferuyd ar iarll. Ae tyn*nu aorac owein oe gyfróy. yny uyd yrydaó a chorof. ac ymchoelut penn y uarch parth ar kastell. A pha ofut bynnac agafas ef a deuth ar iarll y borth y castell. at ymackóyeit. Ac y myón ydeuthant. ac owein arodes y iarll ȳ anrec yr iarlles. adyóedut órthi. welydi yma y ti bóyth yr ireit bendigedic. ar llu abebyllywys yg kylch y kastell. ac yr rodi bywyt yr iarll y rodes ynteu y dóy iarllaeth idi drachefyn. Ac yr rydit idaó y rodes hanner y gyfoeth ehun. achóbyl oe heur ae haryant ae thlyssеu ae góystlon ar hynny. Ac ymeith ydaeth owein. ae wahaód aónaeth yr iarlles idaó. ef ae holl gyfoeth. ac nymynnóys owein namyn kerdet racdaó eithafoed byt adiffeithóch. Ac ual yd oed ynkerd|det ef aglywei disgrech uaór y myón koet ar eil ar dryded. a dyuot yno aorac owein. A phan doeth yno. ef awelei clocuryn maór ygkanaól y koet. acharrec lóyt ynystlys y bryn. a hollt aoed yny garrec. a sarff aoed ynyr hollt. a lleó purdu aoed yn ymyl y garrec. A phan geissei y lleó vynet o dyno y neidei y sarff idaó oe vrathu. Sef aorac owein dispeilaó cledyf a nessau att y garrec. Ac ual ydoed y

sarff yn dyuot or garrec. y tharaϑ aoruc owein achledyf yny vyd yn deu hanner. a ſychu y gledyf. a dyfot yr ffoȓd ual kynt. Sef y gϑelei y ΠeϑΠ yny ganlyn. Ac yn gϑare yny gylch ual milgi auackei ehun. A cherdet aorugant ar hyt y dyd hyt ucher. A phan uu amſer gan owein orffowys. diſgynnu aoruc. A gellϑng y uarch ymyϑn dol goedaϑc waſtat. A Πad tan aoruc * A phan uu baraϑt y tan gan owein. yd oed gan y Πew dogon o gynnut. hyt ym penn teirnos. A difflannu aoruc y ΠeϑΠ y ϑrthaϑ. Ac yny Πe nachaf y ΠeϑΠ yn dyuot attaϑ a chaeriwrch maϑr teledi ϑ gātaϑ. Ae vϑrϑ gerbronn owein. A mynet am y tan ac ef. a chymryt aoruc owein y kaeriϑrch ae vlighaϑ. A dodi golϑython ar uereu ygkylch y tan. A rodi y iϑrch namyn hynny yr Πew oe yſſu. Ac ual ydoed owein ueΠy ef aglywei och uaϑr ar eil ar dryded yn gyfagos idaϑ. A gofyn aoruc owein aedynbydaϑl. Je yſ gϑir heb y dyn. Pϑy ϑyt titheu heb yr oweī. Dioer heb hi Lunet ϑyſi ΠaϑuorϑΠ yn iarΠes y ffynnaϑn. Beth awney di yma heb yr owein. Vygkarcharu heb hi yd ydys. o achaϑs marchaϑc adoeth olys arthur y uynnu y iarΠes yn priaϑt. ac auu rynnaϑd gyt ahi. Ac yd aeth y dreiglaϑ Πys arthur. Ac ny doeth vyth drachefyn. achedymdeith ymi oed ef mϑyaf agarϑn or byt. Sef aoruc deu weiſſon yſtauell y iarΠes y oganu ef ae alϑ yn tϑyΠϑr. Sef y dywedeis i na aΠei y deu gorff hϑy. amryſſon ae uncorff ef. Ac amhynny vygkarcharu yny Πeſtyr maen. A dywedut nabydei vy eneit ym corff onydelei ef ym amdiffyn i yn oet y dyd. Ac nyt peΠach yr oet no thrennyd. Ac

nyt oes ymi neb aekeiſſaȣ ef. Sef yȣ ynteu owein uab uryen. Aoed diheu gennyt titheu pei gȣyppei y marchaȣc hȣnnȣ hynny y deuei yth amdiffyn. Diheu y rof i aduȣ heb hi. Aphanuu dogyn poethet y golȣython. eu rannu aoꝛuc owein yn deu hanner y ryngtaȣ ar uoꝛȣyn. A bȣytta aoꝛugant. Agȣedy hynny ymdidan yny vu dyd dꝛannoeth. Trannoeth gofyn aoꝛuc owein yꝛ uoꝛȣyn aoed le y gallei ef kaffel bȣyt allewenyd y nos honno. Oes arglȣyd heb hi. dos yna dꝛȣod. acherda y ffoꝛd gan yſtlys yꝛ auon. Ac ym penn rynnaȣd ti awely gaer uaȣꝛ. athyꝛeu * yn amyl arnei. Ar iarll bieu y gaer hōno goꝛeu gȣꝛ am vȣyt yȣ oꝛ byt. Ac yno y gelly di uot heno. Ac ny wylȣys gȣylȣꝛ y arglȣyd eiryoet yn gyſtal ac y gȣylȣys y lleȣ owein y nos honno. Ac yna y kyweiryȣys owein y uarch. ac y kerd|dawd racdaȣ trȣy y ryt yny welas y gaer. Ac y doeth yꝛ gaer. Ae aruoll aȣnaethpȣyt idaȣ yno ynenrydedus. A chyweiryaȣ y uarch yndiwall. adodi dogyn. o vȣyt rac y uronn. A mynet aoꝛuc y lleȣ y bꝛeſſeb y march y oꝛwed. hyt na lyfaſſei neb oꝛ gaer uynet ygkyfyl y march. Adiheu oed gan owein. nawelas eiryoet lle kyſtal y waſſanaeth ahȣnnȣ. Achyndꝛiſtet oed bop dyn yno achyn bei agheu ympop dyn onadunt. A mynet aoꝛugant y vȣyta. Ac eiſted aoꝛuc yꝛ iarll ar y neillaȣ y owein. Ac un verch oed idaȣ ar y tu arall y owein. A diheu oed gan owein nawelas eiryoet vn voꝛȣyn delediwach no honno. A dyuot aoꝛuc y llew rȣng deutroet owein dan y bȣꝛd. Ac owein ae poꝛthes o bop bȣyt oꝛ aoed idaȣ ynteu. Ac

ny welas owein bei kymeint yno a thrifftyt y dynyon. Ac am hanner bŏytta greffaŏu owein aorruc y iarll. Madŏs oed itt bot yn llawen heb yr owein. Duŏ a ŏyr yni nat ŏrthyt ti ydym drifft ni. namyn dyuot deunyd triftit in a gofal. Beth yŏ hynny heb yr owein. Deu uab oed im. a mynet uyn deu uab yr mynyd doe y hela. Sef y mae bŏyftuil yno allad dynyon awna. ac eu hyffu. A dala vy meibon aorruc. ac auorr y mae oet dyd y rofi ac ef y rodi y vorŏyn honno idaŏ. neu ynteu aladho vy meibon ymgŏyd. ac eil|lun dyn yffyd arnaŏ. Ac nyt llei ef no chaŏr. Dioer heb yr owein. truan yŏ hynny. a phyun awney ditheu o hynny. Duŏ awyr arnaf heb yr iarll uot yn diweirach gennyf diuetha vy meibon agafas om hanuod. no rodi uy merch idaŏ ombod. * oe llygru. ae diuetha. ac ymdidan awnaethant am betheu ereill. Ac yno y bu owein y nos honno. ar borre trannoeth ŏynt aglywynt tŏryf anveitraŏl y ueint. Sef oed hynny y gŏr maŏr yn dyuot ar deuuab gantaŏ. A mynnu kadŏ y gaer aorruc y iarll racdaŏ a dilyffu y deu vab. Gŏifgaŏ aorruc owein y arueu ymdanaŏ. a mynet allā. ac ymbraŏf ar gŏr. Ar lleŏ yny ol. A phanwelas y gŏr owein yn aruaŏc. y gyrchu aorruc. Ac ymlad ac ef. agŏell o laŏer yd ymladei y lleŏ ar gŏr maŏr noc owein. Y rofi aduŏ heb y gŏr ŏrth owein. nyt oed gyfyg gennyf ymlad athidi bei nabei yr anifeil gyt athi. Ac yna y byryaŏd owein y lleŏ yr gaer. a chaeu y porth arnaŏ. A dyuot y ymlad ual kynt argŏr maŏr. a difgrech aorruc y lleŏ am glybot gofut ar owein. a drigyaŏ yny vyd arneuad yr iarll.

ac yar y neuad hyt ar y gaer. ac yar y gaer y neidyaȣd yny uu gyt ac owein. a phaluaȣt a trewis y ll eȣ ar beñ yſgȣyd y gȣr maȣr yny uyd y balaf trȣy bleth y dȣyclun. ual ygȣelit y holl amyſgar yn llithraȣ o honaȣ. Ac yna y dygȣydȣyſ y gȣr maȣr yn varȣ. Ac yna y rodes owein y deu vab yr iarll. a gȣahaȣd owein a orȣuc yr iarll. ac nyſmynnaȣd owein. namyn dyuot racdaȣ yr dol ydoed Lunet yndi. Ac ef a welei yno kynneu uaȣr o tan. A deu was penngrych wineu deledi ȣ yn mynet ar uorȣyn oe bȣrȣ yn y tan. A gofyn a orȣuc owein py beth a holynt yr uorȣyn. a datkanu eu kyfranc a orȣugant idaȣ. mal y datkanaſſei y uorȣyn y * nos gynt. ac owein a pallȣys idi. Ac am hynny y llofgȣn ninneu hi. Dioer heb yr owein marchaȣc da oed hȣnnȣ. A ryued oed gennyfi pei gȣypei ef uot ar y uorȣyn hynny. na delei y hamdiffyn. A phei mynneȣch chȣi vyui drȣoſtaȣ ef. miui a aȣn y chȣi. Mynnȣn heb y gweiſſon mynn y gȣr an gȣnaeth. a mynet a orȣugant y ymdiot ac owein. a gofut a gafas owein gan y deu was. Ac ar hynny y lleȣ a nerthȣys owein. ac a orȣuuant ar y gȣeiſſon. Ac yna y dywedaſſant ȣynteu. ha unbenn. nyt oed amot ynni ymlad namyn a thydi dy hun. Ac yſanhaȣs ynni ymlad ar anifeil racko noc a thydi. Ac yna y dodes owein y lleȣ yn y lle y buaſſei y uorȣyn yg karchar. a gȣneuthur mur maen ar y drȣs. A mynet y ymlad ar gȣyr mal kȳt. ac ny dothoed owein y nerth ettwa. A hydyr oed y deu was arnaȣ. Ar llew vyth yn diſgrechu am vot gouut ar owein. a rȣygaȣ y mur a orȣuc y llew yny gauaſ ffordd allā. Ac

yn gyflym y llada6d y neill o1 g6eiffon. ac yn y lle y llada6d y llall. Ac uelly ydifferaffant h6y Lunet rac y llofgi. Ac yna yd aeth owein a Lunet gyt ac ef y gyfoeth iarlles y ffynna6n. a phan doeth odyno y duc y iarlles ganta6 y lys arthur. A hi a uu wreic trauu vy6 hi.

A6 yna ydeuth ef ffo1d y lys y du tra6s. ac ymlada6d ac ef. ac nyt ymedewis y lle6 ac owein yny o1uu ar y du tra6s. A phan doeth ef ffo1d y lys y du tra6s y neuad a gy1ch6ys. Ac yno y g6elas ef pedeir g6raged ar hugeint. telediwaf o1 a welas neb eiryoet. ac nyt oed dillat ymdannunt werth pedeir arhugeint o aryant. A chyntriftet oedynt ac * agheu. A gofyn a o1uc owein udunt yfty1 eutriftit. Y dywedaffant 6ynteu panyo6 merchet ieirll oedynt. Ac ny dothoedynt yno namyn ar g6r m6yhaf a garei bop un onadunt gyt a hi. A phan doetham ni yma ni a ga6ffam lewenyd apharch ac an g6neuthur yn ved6. A g6edy y beym ued6 y deuei y kyth1eul bieu y llys honn. ac y lladei ang6y1 oll. ac y dygei an meirch ninneu ac andillat ac an eur ac anaryant. A cho1ffo1oed y g6y1 yffyd ynyr un ty a llawer o galaned ygyt ac 6ynt. allyna itti unben yfty1 an triftit ni. ad1o6c y6 gennym ni unben dy dyuot titheu yma rac d1o6c itt. A th1uan uu gan owein hynny amynet a o1uc y o1ymdeith allann. Ac ef a welei uarcha6c yndyuot atta6. ac yny aruoll tr6y lewenyd acharyat ual bei b1a6t ida6. Sef oed h6nn6 y du tra6s. Du6 a6y1 heb y1 owein nat y gy1chu dy lewenyd y dod6yf i yma. Du6 a wy1 heb ynteu nafkeffy dith-

eu. Ac yn y lle ymgyrchu a ynaethant. Ac ymadoydi yn drut. ac ymdihauarchu ac ef a orruc owein ac ef. Ae roymaw ae dwylaw ar y gefyn. A nawd a erchis y du traws y owein. A dywedut wrthaw. arglwyd owein heb ef. darogan oed dydyuot ti yma ym dareſtwng i. a thitheu a deuthoſt. ac a orrugoſt hynny. Ac yſpeilwr uum i yma. ac yſpeilty uu uyn ty. A dyro im vy eneit. A mi a af yn yſpyttywr. a mi a gynhalyaf y ty hwnn yn yſpytty y wann ac y gadarn. tra vwyf vyw rac dy eneit ti. Ac owein a gymerth hynny gantaw. Ac yno y bu owein y nos honno. A thrannoeth y kymerth y pedeir gwraged ar hugeint ae meirch. ae dillat. ac a dathoed gantunt o da athlyſſeu. Ac y kerdwys ac wynt gyt ac ef hyt yn llys arthur. A llawen uuaſſei arthur wrthaw gynt pan y kollaſſei. A llawenach yna. Ar gwraged hynny yr honn a vynnei drigyaw yn llys arth^ur^ * hi ae kaffei. Ar honn a vnnei vynet ymeith elei. Ac owein a trigywys yn llys arthur o hynny allann yn pennteulu. Ac yn annwyl idaw yny aeth ar y gyfoeth ehun. Sef oed hynny trychant cledyf kenuerchyn ar vranhes. Ac yr lle y delei owein a hynny gantaw. gorruot a ynaei. Ar chwedyl hwn a elwir chwedyl. iarlles y ffynnawn. . .

Peredur.

Affraoc iarll bioed iarllaeth y gogled. A feith meib a oed idaw. Ac nyt o gyuoetheu yn vwyaf yd ymborthei efraoc. namyn o tŵrneimeint a ryueloed. ac ymladeu. ac ual y mae mynych yr neb a ymkanlyno ac ymladeu a ryueleod. ef a las ae chwe meib. Seithuet mab a oed idaw pered[ur] oed yenw. a ieuhaf oed hŵnnw. Ac nyt oed oet idaw vynet y ymlad nac y ryuel. Pei oet idaw. ef a ladyffit mal y lladwyt y tat. ae vrodyr. Gŵreic ystrywyat kymet oed yn vam idaw. a phryderu a orruc yn uawr. am y hun mab ae chyfoeth. ffef a gafas yn y chyghor ffo y ynyalwch a diffieithwch didramwyeit. ac ymadaw ar kyfannedeu. Ny adawd neb yn y chedymdeithas namŷ gŵraged a meibon. a dynyon didraha. ny ellynt nac ny wedei udunt nac ymlad. na ryfelu. Ny lyuaffei neb yn y lle y clywei y mab. kynnullaw na meirch nac arueu. rac dodi y vryt or mab arnunt. ac yr fforest ydaei y mab beunyd y chware ac y taflu llysgyon. ac ysgyryon. a diwarnawt ef a welei. gatwan geifyr y uam. A dwy ewic yn gyfagos yr geifyr yn sefyll. ac eressu yn uawr a orruc y mab bot y dwy hynny heb gyrn. a chyrn ar y rei ereill. a thybyaw eu bot yn

hir ar goll. ac am hynny kolli eukyrn onadunt. Ac y ty aoed ym benn y fforeſt yr geiſyr. o viloryaeth a phedeſtric. ef a gymhellorys yr ewiged y gyt ar geiſyr y myorn. Ef a deuth peredur drachefyn att y uam. Y mam heb ef peth ryued ryweleis * yghot. Dory oth eiſyr di goedy ryuynet gorylltineb yndunt. a rygolli eukyrn. rac ~~meint~~ hyt y buant ar goll dan y koet. Ac ny chaſaſ dyn gyſtec uory noc a geueis yn eu gyrru y myorn. ac ar hynny kyſodi a orruc paob a dyſot y edrych. A phan welſant yr ewiged ryſedu yn uaor a orrugant. a diwarnaot orynt a welynt tri marchaoc yn dyuot ar hyt marchaocffoord gan yſtlys y fforeſt. Sef tri marchaoc oedynt. Gwalchmei uab goyar. a geneir goyſtyl. ac owein uab uryen. Ac owein yn kado yr ol ȳ ymlit y marchaoc. a rannaſſai yr|yr aualeu yn llys arthur. Vy mam heb y pered^ur beth yo y rei racko. Egylyon ynt vy mab heb hitheu. Llyma vy ffyd heb y pered^ur yd af yn egyl gyt ac orynt. Ac yr ffoord yn eu herbyn y deuth peredur. Dywet eneit heb yr owein a weleiſt di varchaoc yn mynet heibao. na hediw na doe. Daorn heb ynteu beth yo marchaoc. y ryo beth oyfi heb yr owein. Bei dywetut ti y mi y peth a ovynnaf ytti. Minneu a dywedorn y titheu yr horn a ovynny ditheu. Dywedaf yn llawen heb yr owein. Beth yo horn heb y peredur orth y kyfroy. Kyfroy yo heb yr owein. Amovyn a orruc yn lloyr beth oed y kyweirdebeu a welei ef ar y goyr ar meirch. ar arueu. A phabeth a vynnynt ac orynt. ac a ellynt o honunt. Owein a uenegis idao yn lloyr pob peth o a ellit ac orynt. Dos ragot heb y pered^ur. mi a

weleis y kyfryó aovynny titheu. a minneu aaf yth ol ti. Yna ymchoelut aorvc pered^ur^ att yuam. ar nifer. Ymā heb ef nyt egylyon oed y rei gynneu. namyn marchogyon urdo*lyon. Yna y dygóydaód y uam yn varó lewic. Ac ydaeth pered^ur^ hyt lle ydoed keffyleu a gywedei gynnut udunt. ac adygei vóyt allynn or kyfanned yr ynyalóch. a cheffyl brychweló yſkyrnic cryuaf a tebygei a gymerth. a phynnyorec awaſgóys yngyfróy idaó. ac owydyn danwaret y kyweirdabei awelſei ar y meir ac ar boppeth aorvc pered^ur^. a thrachefyn y deuth pered^ur^ att y uam. Ar hynny datlewygu aorvc yr iarlles. Je vy mab kychóyn a vynny. Jeu heb ef gan dy genyat. arho ygennyf i gyghorveu kȳn dy gychóynnu. Yn llawen heb ef dywet ar vrys. Dos ragot heb hi y lys arthur ynlle mae gorev y góyr. a haelaf. adewraf. lle y góelych eglóys. kan dy pader órthi. O gwely vwyt adiaót or byd reit itt órthaó. ac na bo owybot adayoni y rodi itt. kymer dy hun ef. Or clywy diaſpat dos órthi. adiaſpat góreic annat diaſpat or byt. Or góely tlós tec. kymer ef. a dyro y arall. ac o hynny clot ageffy. Or góely wreic tec. gordercha hi. kynnyth uynno. góellgór aphenedigach yth wna o hynny no chynt A góedy yr ymadraód hónnó yſgynnv aorvc peredur ar y uarch. adyrneit oaflacheu blaenllym yny laó. a chychwyn racdaó ymeith aorvç Ac y bu deudyd a dóynos. ynkerdet ynyalóch fforeſtyd. ac amryó le diffeith heb vóyt ac heb diaót. ac yna y doeth y goet maór ynyal. ac ympell yny coet ef awelei lannerch dec waſtat. ac yny llannerch y góelei bebyll. Ac yn

rith eglôys ef agant ypader ôrth y pebyll. A pharth ar pebyll ydoeth. adrôs ypebyll a o*ed yn agoret. achadeir eureit oed yn agos yr drôs. Amorôyn wineu deledio ynygadei yn eifted. a ractal eur amy thal. amein llywychedic ynyractal. amodrôy eururas amy llaô. adifgyn aorûc peredur. a dyuot racdaô y myôn. a llawen uu y uorôyn ôrthaô. a chyfarch gôell idaô. Ar tal y pebyll ef awelei vôyt. adôy goftrel yn llawn owin. adôy dorth o vara cann. A golôython o gic meluoch. Vy mam heb y pered^ur aerchis ymi pale bynnac y gôelôn vôyt adiawt y gymryt. Dos titheu unben ynllawen yr bôyt a greffaô ôrthyt. Yna y kymerth pered^ur hanner y bôyt. ar llynn idaô e hun. Ac adaô y llall yr uorôyn. A phandaruu y peredur vôyta. dyuot aorûc agoftông ar tal y lin rac bronn y uorôyn. Vy mam heb ef aerchis ymi ynlle y gôelôn tlôs tec y gymryt. Kymer titheu eneit eneit heb hi. Y uotrôy a gymerth pered^ur. a chymryt y uarch. a chychwyn ymeith. Yn ol hynny llyma y marchaôc bieuoed y pebyll yndyuot. Sef oed hônnô fyberô y llannerch. Ac ol ymarch awelei. Dywet heb ef ôrth y uorôyn. pôy auu yma gôedy mivi. Dyn enryued y anfaôd arglôyd heb hi. A menegi anfaôd peredur ae gerdet ynllôyr. Dywet heb eff. a vu ef gennyt ti a agôneuthur anuod arnat. Da vu myn vygcret heb hi na cham nyfgorûc ym. Myn vygcret nyth gredaf. ac yny ymgaffôyf ac efo y dial vyg kewilyd am llit ny cheffy ditheu trigyaô dôy nos yn vnty. achyuodi aorûc y marchaôc y ymgeiffaô a pheredur. Ac ynteu beredur agychwynnaôd parth

allys arthur. A chynn y dyuot ef y lys arthur. ef adathoed marchaoc arall y lys arthur. ac arodes modroy eururas yndros y porth yr dala y uarch. Ac ynteu adeuth yr neuad yn lle ydoed arthur ar teulu. a goenhwyfar ae rianed. a goas ystafell yn * yngoassanaethu oorvloch eur ar wenhoyuar. Yna y marchaoc adineuaod y llyn aoed yndao am y hoyneb ae bronffoll. Arodi boncluſt maor y wenhoyfar. Adywedut. or byd neb ky ehofnet. ac amoyn y gorulloch honn ami. adial ſarhaet goenhoyfar. deuet ymol yr weirglod a mi aeharhoaf yno. Ay varch a gymerth y march ar weirglod agyrchoys. Sef aorugant paob or teulu goſtong eu penneu. rac adoloyn y un vynet y dial ſarhaet goenhoyfar. athebygolyaeth oed gantunt na wnaei neb choaen kyehofnet a hynny. ony bei uot arnao vilwryaeth. ac angerd. neu letrith. ual naallei neb ymdial ac ef. Ar hynny llyma peredur yn dyuot yrneuad ar geffyl brychwelo yſgyrnic. A chyweirdabeu muſgrell arnao. Ac yn anhydof yn llys kyfurd a honno. Sef yd oed gei yn ſeuyll ymperued y neuad. Dywet heb y peredur y gor hir racko mae arthur. Beth avynnut ti heb y kei ac arthur. Vy mam aerchis ymi dyuot ym urdao yn varchaoc vrdaol att arthur. Myn vygkret heb y kei ry aghyweir yd wyt o uarch ac arueu. Ac ar hynny y arganuot or teulu a boro llyſkyon idao. Ar hynny llyma gor yn dyuot y myon. a dathoed vloydyn kynno hynny y lys arthur. ef achorres. y erchi troydet y arthur. a hynny a gaoſſant. Ac yggouot y vloydyn ny dywedaſſei un ohonunt vn geir orth neb. A phan arganvu ycor pered^ur^. haha heb

ef groſſaȣ duȣ ȣrthyt pered^ur dec uab efraȣc. arbennic milwyr a blodeu marchogyon. Dioer heb ykei Nyna vedru yndrȣc bot vlȣydyn ynNys arthur yn vut yn kael dewis dy ymdidanȣr. agalȣ y kyfryȣ dyn ahȣnn yg gȣyd arthur ae deulu. ae dyſtu yn arbennic milwyr. a blodeu marchogyon. A rodi boncluſt idaȣ yny vyd yr Naȣr yny varȣ lewic. Ar hynny Nyma y gorres haha heb hi groſſaȣ duȣ ȣrthyt pered^ur dec uab efraȣc. blodeu y milwyr achannȣN ymarchogyon. Je vorȣyn * heb ykei. Nyna vedr yn drȣc bot vlȣydyn yn vut ynNys arthur. a galȣ y kyfryȣdyn hȣnn ynymod y gelweiſt. Agȣan gȣth troet ogei yndi yny vyd yr Naȣr yn varȣ lewic. Y gȣr hir heb y pered^ur manac ym mae arthur. Taȣ ath ſon heb ykei. dos ynol y marchaȣc aaeth o dyma yr weirglaȣd. adȣc y gorvlȣch y gantaȣ. abȣrȣ ef. achymer yvarch ae arueu. agȣedy hynny ti ageffy dy urdaȣ yn varchaȣc urdaȣl. Y gȣr hir minneu awnaf hynny ac ymchoelut penn y varch ac aNā. ac yr weirglod. Aphandeuth ydoed y marchaȣc yn marchogaeth yn ryuygus oe aNel aedewred oe tebygolyaeth ef. Dywet heb y marchaȣc a weleiſt di neb or Nys yndyuot ymol i. Gȣr hir oed yno heb ef. aerchis ymi dy vȣrȣ di achymryt ygorulȣch ar march ar arueu ymy hun. Taȣ heb y marchaȣc. dos drachefyn yr Nys. ac arch ygennyf y arthur dyuot ae ef ae araN y ymwan a mi. Ac onydaȣ yn gyflym nyſ arhoaf i euo. Myn vyg cret heb y pered^ur. dewis di ae oth vod ae oth anvod. mivi avynnaf y march ar arueu ar gorflȣch. Ac yna y gyrchu or marchaȣc ef yn Nidyaȣc. Ae wan ac arNoſt y waeȣ yrȣng yſgȣyd

amynwgyl· dyrnaȣt maȣr doluryus. aha was heb y pered^ur^. ny chȣaryei weiſſon vy mam a mivi velly. Minneu achȣaryaf athitheu ual hynn. ae vȣrȣ ef a gaflach blaenllym. ae vedrru yny lygat yny vyd trȣy y wegil allan. ac ynteu ynvarȣ yngytneit. Dioer heb yr owein uab uryen ȣrth gei. drȣc y medreiſt amdyn ffol a yrreiſt yn ol ymarchaȣc. Ac un o deu a derȣ idaȣ ae lad ae vȣrȣ. os y vȣrȣ a derȣ yr marchaȣc. rif gȣr * mȣyn orllys a vyd arnaȣ gan y marchaȣc. ac aglot dragywydaȣl y arthur ae vilwyr. Os y lad a derȣ yr aglot a gerda val kynt. ae pechaȣt arnaȣ ynteu. yn ychwannec. a llyma vy ffyd ydafi. y wybot py gyfranc yȣ yr eidaȣ ef. ac y doeth owein yr weirglaȣd. Sef y gȣelei owein pered^ur^ ynllusgaȣ y gȣr ar hyt y weirglaȣd. Beth a wney di uelly heb owein. Dy daȣ vyth heb ypered^ur^ y beis hayarn y amdanaȣ. tym yȣ gennyf pany o honaȣ ehunan pan henyȣ. Yna y diofcles owein yr arueu ar dillat. llyma eneit heb ef uarch ac arueu gwell. nor rei ereill. a chymer yn llaȣen ȣynt. a dyret y gyt a mi hyt att arthur yth durdaȣ yn varchaȣc urdaȣl. Kanys ti aedylyy. Dy chatȣyf vy wneb ot af heb y peredur. namyn dȣc dj y gorflȣch y gennyf i y wenhwyuar. a dywet y arthur pa lebynnac y bȣyfi gȣr idaȣ vydaf. ac o gallaf lles a gȣaſſanaeth idaȣ mi ae gȣnaf. a dywet na deuaf y lys vyth yny ymgaffȣyf ar gȣr hir yſſyd yno ydial ſarhaet y kor ar gorres. Yna y deuth owein drachefyn yr llys. a menegi y gyfranc y arthur a gȣenhȣuar. ac y baȣp or teulu ar bygȣth ar gei. Ac ynteu pered^ur^ a gychȣynnȣys ymeith. ac ual ybyd yn kerdet. llyma

uarchaȣc yn kyuaruot ac ef. Pale pan deuy di heb ymarchaȣc. pandeuaf olys arthur heb ypered^ur^. ae gȣr y arthur ȣyt ti heb ef. Je myn vygkret heb y pered^ur^. Jaȣn Ne yd wyt yn ymardelȣ ac arthur. Paham heb ypered^ur^. mi ae dywedaf itt heb ef. herwr ar arthur vum eiryoet. ac agehyrdȣys ami yn wyr idaȣ mi ae Nedeis. Dy bu hȣy y ryngtunt no hynny ymwan a orugant. ac ny bu hir yny vyryaȣd pered^ur^ ef dros pedrein y varch yr Naȣr. Daȣd aerchis y marchaȣc idaȣ. naȣd ageffy heb y p^ur^. gan rodi dy lȣ ar vynet y lys arth^ur^. amenegi yarthur mae mi ath vyrywys yr enryded a gȣassanaeth idaȣ ef. * a manac nadeuaf vyth y lys yny gaffȣyf dial sarhaet y corr ar gorres. ar marchaȣc arodes y gret ar hynny. ac agychwynnȣys racdaȣ ylys arthur. ac aorruc hynny. ar bygȣth argei. ac ynteu p^ur^. agychȣynnȣys racdaȣ. ac ynyr vn wythnos ef a gysaruu ac ef. vn marchaȣc ar bymthec. ac ef. p^ur^. ae byrywys yngywelydyus. ac a aethant y lys arthur. ar vn ryȣ ymadraȣd gantunt ac adothoed gan ymarchaȣc kyntaf. ar vn bygȣth gan p^ur^. ar gei. a cheryd agauas Kei gan arthur. agoualus uu ynteu gei am hynny. Ynteu pered^ur^ agychwynnȣys racdaȣ. Sef ydeuth y goet maȣr ynyal. ac ȳ ystlys y coet ydoed Nynn. ac ar y tu arall yd oed kaer dec. arlann y Nyn y gȣelei gȣr gynNwyt telediw yneisted ar obennyd o bali. a gȣisc o bali ymdanaȣ. a gȣeisson yn pyscotta ar y Nynn honno. Val y gwelas y gȣr gȣynNȣyt p^ur^. yn dyuot. kyuodi aorruc tu ar gaer. a chloff oed yr henȣr. ynteu p^ur^. a gyrchwys y Nys ar porth. a oed yn agorret. ac yr

neuad ydeuth. Ac ydoed y gŏr gŏynllŏyt yn eiſted ar obennyd. a ffyrryſdan maŏr yn llooſgi rac y vron. A chyſodi a orruc yteulu ar niuer yn erbyn. p^ur^. ae diarchenu. ac erchi awnaeth y gwr yr mackŏy eiſted ar tal y gobēnyd. A chyt eiſted ac ymdidan a orrugant. A phan vu ams^er^ goſſot byrdeu amynet y vŏyta. Ac ar yneillaŏ yr gŏr bioed y llys yd oed. p^ur^. yn eiſted. Gwedy daruot bŏyta. govyn a orruc y gŏr ypereredur. awydyat llad achledyf ynda. na ŏn heb y pered^ur^ pei kaffŏn dyſc naſgŏypŏn. A wypei chware a ffonn atharyan ynda. ef awybydei ymlad achledyf. Deu vab oed yr gŏr. gŏas melyn agwas gŏineu. Kyfodŏch weiſſon heb ef y chware a ffynn. ac atharyaneu. Ac yna ychware a ffynn ydaethant. Dywet eneit heb y * gŏr. pŏy orreu or gŏeiſſon dybygy di a achware. vyntebic yŏ heb y pered^ur^ y gallei y gŏas melyn wneuthur gŏaet ar yllall pei as mynnei. Kyuot titheu eneit achymer y ffonn ar daryan olaŏ y gŏas gŏineu. agŏna waet ar y gwas melyn os gelly. Pered^ur^ agyfodes amynet y chware ar gŏas melyn. adyrchauel llaŏ arnaŏ. ae daraŏ dyrnaŏt maŏr yny dygŏydaŏd yr ael ar y llygat. ae waet ynteu yn rydec. Deu eneit heb y gŏr. dos y eiſted bellach. A gorreu dyn alad achledyf ynyr ynys honn vydy di. Ath ewythyr ditheu vraŏt dy vam ŏyf ynneu. A chyt a mi y bydy ywerſ honn yndyſcu moes ac aruer y gŏladoed ae mynutrŏyd. Kyuartalrŏyd ac adfŏynder ac unbenrŏyd. ac ymadaw weithon a ieith dy vam. ami a vydaf athro itt. ac ath urdaf yn varchaŏc urdaŏl o hynn allan. a llyma awnelych. kyt gŏelych beth

avo ryued gennyt. nac amouyn am danaw. ony byd o wybot y venegi itt. nyt arnat ti y byd y keryd. namyn arnaf i. Kanys mi yſſyd athro itt. ac amryfael enryded agwaſſanaeth agymeraſſant. A phan uu amſer y gyſcu yd aethant. Pan doeth y dyd gyntaf. kyuodi aorwc. pur. achymryt y varch achan gennyat y ewythyr kychwyn ymeith. Ac ef adoeth y goet mawr ynyal. ac yn niben y coet y deuth y dol. ar tu arall yr dol waſtat y gwelei gaer vawr. athu ar lle hwnnw y kyrchwys. pur. ar porth agauas ynagoret. ac yr neuad y deuth. ſef y gwelei gwr gwynllwyt telediw yn eiſted ar yſtlys y neuad. a mackwyeit yn amyl yn y gylch. achyfodi aorugant yn vrdaſſeid ae erbynnyaw. ae dodi y eiſted ar y neill law yr gwr bioed y llys. Ac ymdidan aorugant. a phan uu amſer mynet yr bwyt. dodi. pur. awnaethpwyt y eiſted ar neill law y gwr mwyn y vwyta. A gwedy daruot bwyta ac yvet eu hamkann. * gofyn aorwc y gwrda y pur. awydyat ef lad achledyf. Pei kaffwn dyſc tebic oed gennyf y gwydwn heb y pur. ſſef ydoed yſtwffwl mawr yn llawr y neuad amgyffret milwr yndaw. Kymer heb y gwr wrth pur. y cledyf racko atharaw yr yſtwffwl hayarn. a phered^ur^ agyfodes ac adrewis yr yſtwffwl yny vu yn deudryll ar cledyf yndeudryll. Bwrw ydryllyeu y gyt achyuanna wynt. Pered^ur^ ae dodes y gyt achyuannhau aorugant ual kynt. ar eilweith y trewis yr yſtwffwl yny vyd yndeudryll ar cledyf yndeudryll. Ac ual kynt kyuannhav aorugant. ar dryded weith y kyffelyb dyrnawt a trewis ae bwrw y gyt ac ny chyuanhaei nar yſtwffwl nar cledyf. Je was heb y gwr dos

y eiſted beſſach am bendith ytt. Yn y teyrnas goreu dyn alad a chledyf ŵyt. Deuparth dy dewred a geueiſt. ar trayan yſſyd heb gael. A gŵedy keffych yn gŵbyl ny thyckya y neb amryſſon a thi. ath ewythyr ŵyf yn-neu vraŵt dy vam. brodoryon ym ni ar gŵr y buoſt neithwyr yn y ty. Ac yna ymdidan ae ewythyr a orruc p^ur^. Ar hynny y gŵelei deuwas yn dyuot yr neuad. ac ynmynet yr yſtaueſſ. agwaew gantunt anveitraŵl y veint. athri ffrŵt o waet yn redec or mŵn hyt y Naŵr. A phan welas ef y niuer hŵnnŵ. Neuein adrycyrruerth a orrug|gant. Ac yr hynny ny thorres y gwŷr y ymdi-dan aph^ur^. Yr hynny ny dywat ef y bered^ur^ yr yſtyr. nyſ gofynnaŵd ynteu. Gŵedy tewi yſpeit vechan. ar hynny Nyma dŵy vorwyn yn dyuot. a dyſgyl vaŵr y ryngtunt. a phenn gŵr yn y dyſgyl. a gŵaet yn amyl yn y chylch. Ac yna diaſpedein a orrugant yn vaŵr niuer y Nys. ynyoed vlin trigyaŵ yn vn Nys ac ŵynt. Ac or diwed tewi o * honunt. A phan vu amſer y gyſgu ydaeth. p^ur^. y yſtaueſſ tec. A thrannoeth. p^ur^. agychwynnwys gan genyat y ewythyr racdaŵ ymeith. O dyna ef a doeth y goet ac ympeſſ yn y coet ef a glywei diaſpat. Sef y gŵelei wreic wineu deledi ŵ. a march a chyfrŵy arnaŵ yn ſeuyſſ geyr y Naŵ a chel-ein yn y hymyl. ac yn keiſſaŵ bŵrŵ y gelein ar y march yn y kyfrŵy. ydygŵydei ynteu yr Naŵr. ac y dodei hi-theu diaſpat. Dywet vychwaer heb y p^ur^ pa diaſped-ein yſſyd arnat. Oy a yſgymunedic pered^ur^ bychan waret vyggovit a geueis eiryoet gēnyt ti. Paham heb y p^ur^. y bydŵn yſgymun .i. Am dyuot yn achaŵs y lad dy uam. Kanys pan gychwynneiſt oe hanuod y

neidyaȣd gȣaeȣ ynychallonn acohynny ybuuarȣ. Ac amhynny ydȣyt ynyſgymun. Ar coɽr ar goɽres aweleiſt ynllys arthur. coɽreit dydat ti athuam oedynt. achwaeruaeth itt ȣyf ynneu. am gȣɽ priaȣt oed hȣnn. aelladaȣd ymarchaȣc yſſyd ynyllannerch ynycoet. ac nados ditheu ynygyvyl ef rac dylad ohonaȣ. Vychwaer cam ydwyt ymkerydu. amvy mot yngyhyt acybum ygyt achwi. abɽeid vyd ym yoɽuot. aphei bydȣn avei hȣy anaȣd vydei ymy oɽuot. athitheu taȣ bellach ath dɽycyɽuerth. kany thykya amgen. ami agladaf ygelein. A gȣedy hȳny mi aaf hyt lle mae y marchaȣc yedɽych a allwyf y dial arnaȣ. a gȣedy cladu y gȣɽ ohonaȣ. Dyuot a oɽugant yɽ lle ydoed y marchaȣc yn marchaeth yn ryuygus ynyllannerch. ar hynt gofyn oɽ marchaȣc y pered^ur^ pyle pandoei. pan deuaf olys arthur. ae gȣɽ y arth^ur^ ȣyt ti. Jeu myn vygkret. Jaȣn lle yd ymgyſtlyny o arthur. Dy bu * hȣy no hynny ymgyɽchu aoɽugant. ac ynylle p^ur^ avyryaȣd y marchaȣc. A naȣd aerchis ynteu y bered^ur^. Daȣd ageffy heb yp^ur^. gan gymryt ywreic honn yn p^ri^aȣt. a gwneuth^ur^ yparch ar anryded goɽeu a ellych idi. am lad ohonat titheu y gȣɽ pɽiaȣt hi yn wirion. amynet ohonat y lys arthur. a menegi idaȣ mae mi ath vyɽywys yɽ enryded agȣaſſanaeth y arthur. a menegi idaȣ na deuaf i vyt y lys ef yny ymgaffȣyf ar gȣɽ hir yſſyd yno y dial ſarhaet y coɽr ar goɽres arnaȣ. achedernit ar hynny agymerth y gan y marchaȣc. a chyweiraȣ ywreic yn gyweir ovarch adillat gyt ac ef y lys arth^ur^. a menegi y arthur y gyfranc. ar bȣgȣth

ar gei. A cheryd agauas kei gan arth^ur ar teulu am wyllu o honaw gwas kyssṭal aphered^ur o lys arthur. Heb yr owein uab uryen. ny daw y mackwy hwnnw vyth yr llys. nyt a kei orllys allan. Myn vyg cret heb arthur mi a geissaf ynyalwch ynys p^ry dein am danaw ynycaffwyf. Ac yna gwnaet pob un onadunt a allo waethaf y gilyd. Ynteu p^ur a gychwynnwys racdaw. ac adeuth y coet ynyal. Amsathyr dynyon nac alanot nys gwelei. namȳ gwydweli a llysseu. Ac yn dibenn y coet ef awelei gaer uawr. athyreu kadarn amyl erni. Ac yn agos yr porth hwy oed y llysseu noc ynlle arall. Ac arllost ywaew ef affustawd y porth. Ar hynny llyma was melyngoch achul ar volch y gaer. Dewis unbenn heb ef ae mi aagorwyf y porth itt. aemenegi yr neb pennaf dy uot titheu yndros y porth. Manac vy mot yma heb y p^ur. Ac or mynnir vy nyvot ymyon mi adeuaf. Ymackwy adeuth drachefyn ac aagores y porth y p^ur. Aphan deuth yr neuad ef awelei deunaweis oweissonculyon cochyon vndof ac vnpryt. ac vnwisc. ac unoet. Ar gwas aagoraffei y porth racdaw. A da vu eu gwybot ae gwassanaeth. ae diarchenu aorugant. Eisted ac ymdidan aorugant. * Ar hynny llyma pump morwyn yndyuot orystaueil yr neuad. Ar uorwyn pennaf o nadunt. Dieu oed gantaw na welsei dremeint kyn decket a hi eiryoet ar arall. a henwisc o bali rwyllawc ymdanei a uuassei da gynt. yny welit y chnawt trwydaw. A gwynnach oed no blawt y krissant. y gwallt hitheu ae dwyael duach oedynt nor muchud. deu uann gochyon vychein yn y grudyeu. cochach oed-

ynt nor dim cochaf. Kyuarch gwell y pered^ur^ aorwc y vorwy amynet dwylaw mynwgyl idaw. ac eifted ar y neillaw. Nyt oed pell yn ol hynny. ef awelei dwy vanaches yndyuot. achoftrel yn llawn owin gan y lleill. achwethorth ovara cann gan y llall. Arglwydes heb wy duw awyr na bu y gymeint arall a hynn o vwyt allynn yr koveint hwnt heno. Odyna yd aethant yvwyta. Aphered^ur^ aadnabu ar y uorwyn mynnu rodi or bwyt arllynn idaw ef mwy noc y arall. Tydi vy chwaer heb ypered^ur^. Myvi a rannaf y bwyt ar llynn. Nac ef eneit heb hi. Llyma vy ffyd mae mi ae rannaf. Pered^ur^ agymerth attaw y bara. ac arodes y bawp gyftal ae gilyd. Ac y ueffur ffiol or llynn ef arodes y bawp gyftal ae gilyd. Pan oed amfer mynet y gyfcu yftaull a gweirwyt y p^ur^. ac y gyfcu ydaeth. Llyma vy chwaer heb y gweiffon wrth y vorwyn deckaf a phennaf onadunt agyghwn i ytti. Beth yw hynny heb hi. Mynet att y mackwy yr yftaull uchot yymgynnic idaw. ynywed y bo da gantaw ef ae yn wreic ae yn orderch. Llyna heb hi beth ny weda. mivi heb achaws eiryoet agwr. Ac ymgynnic o honaf ynneu idaw ef. ym blaen vyg gorderchu o honaw. ny allaf i hynny yr dim. Dygwn y duw an kyffes ony wney di hyny. yth adawn yth elynnyon yma y wneuthur a vynnont athi. Ac rac ofyn hynny kychwynnv aorwc y vorwyn. a than ellwg y dagreu dyuot racdi yr yftaull. Achan dwrwf y dor yn agori. deffroi aorwc pered^ur^. Sef yd oed y vorwyn yn wylaw. ac yn drycaruerthu. Dywet vy chwaer heb y per^e^d^ur^. Pa yftyr yd wyt ynwylaw. Mi aedywedaf

* ytt arglôyd heb hi. Vyntat i bioed y kyuoeth hônn yn veu idaô ehun. ar llys honn ar iarllaeth ydanei goreu yn y gyuoeth. Sef yd oed mab iarll arall ym erchi ynneu ymtat. nyt aôn ynneu om bod attaô ef. nym rodi ynneu vynn tat om hanuod idaô ef nac y iarll orbyt. Ac nyt oed o blant ym tat i namyn myvi vy hun. Agôedy marô vyntat y dygôydwys y kyuoeth ymllaô ynheu. ahôyrach ymynnôn euo yna no chynt. Sef aorûc ynteu yna ryuelu arnaf i. agorefgynn y kyuoeth eithyr yr vn ty hônn. Ac rac daet y gôyr aweleiſt di brodoryon maeth ymi. achadarnet y ty. ny cheit vyth tra barhaei vôyt allynn. A hynny aderyw. namyn ual yd oed y mynacheſſeu a weleiſtdi yn porthi ni herwyd bot yn ryd udunt hôy y kyſoeth ar wlat. Ac weithon nyt oes udūt ôynteu na bôyt na llynn. Ac nyt oes oet bellach noc auory yny del y iarll ae holl allu gantaô am penn y lle hônn. Ac os mivi a geiff ef. ny byd gôell vyn dihenyd. nom rodi y weiſſon y veirch. A dyuot y ymgynnic y tithev arglôyd yny wed y bo hegaraf gennyt. yr bot yn nerth ynni. yn dôyn odyma neu yn amdiffynn ninheu yma. Dos vy chwaer heb ef y gyſgu. Ac nyt af y ôrthyt kyny wnelôyf dim oc adywedy. yny wypôyf a allwyf a nerth yôch. Drachefyn y deuth y uorôyn y gyſgu. Trannoeth y bore y kyuodes y uorôyn ac y deuth hyt lle yd oed p^ur^. A chyvarch gôell idaô. Duô a rodo da ytt eneit a pha ryô chôedleu yſſyd gennyt. Nyt oes namyn da arglôyd tra vych iach di. namyn bot y iarll ae holl allu gôedy ry diſgynnu ôrth y porth. Ac ny welas neb lle amlach

pebyllEu. na marchaȣc yn galȣ ar arall y ymwan. Jeu heb y pur. kyweirer y minneu vy march. Yna y varch a gyweirwyt y beredur. ac yn*teu a gyfodes ac a gyrchȣys y weirglaȣd. Sef ydoed marchaȣc yn marchogaeth yn ryuygus yn y weirglaȣd gȣedy dyrchafel arwyd ymwan. Ac yna ymwan a orugant. A phered^ur^ a vyryaȣd y marchaȣc dros pedrein y varch yr llaȣr. Ac yn diwed y dyd ef a deuth marchaȣc arbennic y ymwan ac ef. a bȣrȣ hȣnnȣ a orȣc pered^ur^. Naȣd a erchis hȣnnȣ. Pȣy ȣyt ti heb y pered^ur^. Dioer heb ef penteulu y iarll. Beth yssyd o gyfoeth y iarlles yth uedyant ti. Dioer heb ef y trayan. Jeu heb ef eturyt idi draean y chyuoeth yn llȣyr. ac a geueist o da o honaȣ a bȣyt kan ȣr. ac eu llynn ac eu meirch ac eu harueu heno yn y llys iddi. a thitheu yn garcharaȣr idi eithyr na bydy eneit uadeu. a hynny a gahat yn diannot. Ar uorȣyn y nos honno yn hyfryt lawen. gȣedy caffel kȣbyl o hynny. A thrannoeth ped^ur^ a gyrchȣy y weirglaȣd. a llusoggrȣyd o honunt a vyryaȣd. ef y dyd hȣnnȣ. Yn diwed y dyd hȣnnȣ ef a deuth marchaȣc ryuygus arbennic. a bȣrȣ hȣnnȣ a orȣc p^ur^. a naȣd a erchis hȣnnȣ y p^ur^. Pa vn ȣyt titheu heb y p^ur^. Diftein llys heb ef. Beth heb y p^ur^. yssyd o gyuoeth y uorȣyn yn veu ytti. Trayan y kyuoeth heb ef. Jeu heb y p^ur^ y kyuoeth yr vorȣyn. ac a geueist o da o honaȣ yn llwyr. a bȣyt deukannȣr ac eu llynn ac eu meirch ac eu harueu. a thitheu yn garcharaȣr idi. a hynny ynn diannot a gahat. ar trydyd dyd y deuth p^ur^. yr weirglod. a mȣy a vyryȣys ef y dyd hȣnnȣ noc undyd. Ac

yndiwed ydyd ef adoeth iarll y ymwan idaw. ac ef ae byrywys a nawd a erchis ynteu. Pwy wyt titheu heb y p^ur^. Mi y Jarll heb ef nyt ymgelaf. Jeu heb y p^ur^. y hyarllaeth yngwbwl yr vorwyn. ath iarll-aeth titheu heuyt yn achwanec. A bwyt trych|channwr ac eu llynn ac eu meirch ac eu harueu. a thitheu yn ymedyant. Ac uelly y bu yn gwbwl. Ac y trigyawd p^ur^. teir wythnos yn peri teyrnget a da*reſtyngedig-aeth yr uorwyn ar kyuoth wrth y chyghor. gan dy genyat heb y p^ur^. mi a gychwynnaf ymeith. Ae hynny vy mrawt a vynny. Ieu myn vyg cret. a phei na bei o garyat arnat ti ny bydwn yma hyt y bum. Aneit heb hi pa vn wyt titheu. Pared^ur^ uab efrawc or gogled. Ac or dawn na gofut arnat nac enpytrwyd. manac attaf. a mi ath amdiffynnaf os gallaf. Odyna kychwyn a orruc p^ur^. Ac ym pell odyno ef a gyferuyd marchoges ac ef. A march achul gochwys y danei. A chyuarch gwell a orruc hi yr mackwy. Pa le pan deuy di vy chwaer. Menegi a orruc idaw yr achaws ydoed ar y kerdet hwnnw. ſef oed honno gwreic ſy-berw y llannerch. Jeu heb ef mi yw y marchawc y keueiſt di y gofut hwnn oe achaws. Ac ediuar vyd yr neb ae gwnaeth. Ar hynny llyma y marchawc yn dyuot ac yn amovyn a ph^ur^. a welſei ef y kyfryw uarchawc ydoed ef yny geiſſaw. Taw ath ſon heb y p^ur^ mi yd wyt yny geiſſaw. Ac myn vyg kret drwc wyt ar deulu wrth y vorwyn achaws gwiryon yw o honaf i. Ymwan eiſſoes a orrugant. Ac ny bu hir yr ymwan p^ur^. a uyrryawd y marchawc. A nawd a erchis ynteu y b^e^red^ur^. Nawd a geffy heb y p^ur^. gan vynet

drachevyn y ford y deuthoſt y venegi kaffel y vorỏyn yn wirion. ac yn wynabwerth idi hitheu dy vỏrỏ o honaf i. Y gret ar hynny arodes y marchaỏc. Ac ynteu p^ur^ agerdaỏd racdaỏ. ac ar vynyd y ỏrthaỏ ef a welei gaſtell. apharth ac yno y deuth. a gỏan y porth aorvc ae waew. ar hynny llyma was gỏineu teledi ỏ ynagori y porth. a meint milỏr yndaỏ. ac oedran mab arnaỏ. a phan deuth p^ur^. yr neuad. yd oed gỏreic vaỏr deledi ỏ yneiſted ymyỏn kadeir. a llawuorynyon yn amyl yny chylch. * a llawen uu y wreicda ỏrthaỏ. A phan vu amſer gantaunt mynet y vỏyta aorugant. Ỏedy daruot bỏyta. da oed yti vnben heb hi vynet y gyſcu y le arall. Pony chaỏn gyſcu yma heb y p^ur^. Naỏ gỏidon eneit yſſyd yma o widonot kaer loyỏ. ae tat ae mam gyt ac wynt. ac nyt nes an dianc ni erbyn ydyd noc udunt yn llad. ac neur derỏ udunt gorefgyn y kyuoeth ae diffeithaỏ o nyt yr vnty hỏnn. Jeu heb y p^ur^. yma y bydỏn heno. Ac os gofut adaỏ arnaỏch or gallaf i les mi ae gỏnaf. afles nys gỏnaf ynneu. Ac ygyſcu yd aethant. ac y gyt ar dyd p^ur^. aglywei diaſpat engiryaỏl. A chyuodi yn gyflym aorvc p^ur^. oe grys ae laỏdyr ae gled|dyf am y vynỏgyl. ac allan y doeth. ſef y gỏelei gỏidon yn ymordiwes a gỏillỏr. Ac ynteu yn diaſpedeit. Pered^ur^. a gyrchwys y widon. ac ae trewis a chledyf ar y phenn yny ledaỏd yr helym ae phenffeſtin ual dyſcyl ar y phenn. Dy naỏd p^ur^. dec uab efraỏc anaỏd duỏ. Paham wrach y gỏdoſt di mae p^ur^. ỏyf i. Tyghetuen a gỏeledigaeth yni odef gofut y gennyt. Ac y titheu kymryt march ac arueu

y gēnyf ynneu. Ac y gyt a mi y bydy yn dyſcu marchogaeth a theimlaȣ dy arueu. Val hynn heb y p^ur^ y keffy naȣd. Dy gret na wnelych gam vyth ygkyuoeth y iarlles. Kedernyt ar hynny agymerth p^ur^. a chan ganyat y iarlles kychȣyn y gyt ar widon y lys y gȣidonot. Ac yno y bu ef teir wythnos ar vntu. ac yna dewis y uarch ae arueu. a chyȣynnu racdaȣ. a diwedyd ef a doeth y dyffrynn. ac yn diben y dyffrynn ef a doeth y gudygyl meudwy. a llaȣen uu y meudȣy ȣrthaȣ. ac yno y bu ef ynos hōno. * Trannoeth y boꝛe ef a gyfodes o dyno. A phan deuth allan yd oed gawat o eiry gȣedy ry odi y nos gynt. agȣalch wyllt wedy llad hȣyat yntal y kudugyl. a chan dȣꝛyf y march kilyaȣ oꝛ walch ~~a dilgyn~~ a dilgyn bꝛan ar gic yꝛ ederyn. Sef a oꝛuc p^ur^. ſeuyll a chyffelybu duet y vꝛan. agȣynder yꝛ eiry. a chocht^er^ y gȣaet y wallt y wreic uȣyaf a garei a oed kynduhet ar muchud. ae chnaȣt oed kynwynnet ar eiry. a chochter y gȣaet ynyꝛ eiry yꝛ deu vann gochyon oed yny grudyeu. ar hynny yd oed arthur ae deulu ynkeiſſaȣ p^ur^. a wdaȣch chȣi heb yꝛ arth^ur^ pȣy y marchaȣc paladyꝛ hir. a ſeif yny nant uchot. Arglȣyd heb vn mi a af y wybot pa vn yȣ. Yna y doeth y mackȣy hyt y lle yd oed p^ur^. a gofyn idaȣ beth a wnaei ef uelly. a phȣy oed. ac rac meint medȣl p^ur^. ar y wreic vȣyaf a garei. ny rodes atteb idaȣ. Sef a oꝛuc ynteu goſſot a gȣaew ar p^ur^. ac ynteu p^ur^. a ymchoelaȣd ar y mackȣy. ac ae gȣant dꝛos bedꝛein y uarch yꝛ llaȣꝛ. ac ol yn ol ef a doeth pedwar mackȣy ar hugeint attaȣ. ac nyt attebei yꝛ vn

mȣy noe gilyd. namyn yr un gȣare a phob un. y wan ar un gossot yr Naȣr. Ynteu gei a deuth attaȣ ef. ac a dywaȣt yn disgethrin anhegar ȣrth pur. a phered^ur^ ae kymerth agȣaeȣ ydan y dwyen. ac ae byrywys ergyt yȣrthaȣ. yny dorres y vreich a gȣaell y ysgȣyd. a marchogaeth vn weith ar hugeint drostaȣ. ac ual ydoed yn y uarȣ lewic rac meint y dolur a gaȣssei. ydymhoelaȣd y uarch a thuth garw gantaȣ graȣth. a phan welsant y teulu y march yn dyuot heb y gȣr arnaȣ. y kychȣynnassant ar vrys. parth arlle y buassei y gyfranc. a phan deuthant yno tybygu ry lad kei. wynt a welsant hagen or kaffei vedic da. y bydei vyȣ. Dy symudaȣd pur y vedȣl mȣy no chynt yr gȣelet y pennyal a oed am benn̄ kei. * ac y deuthpȣyt a chei hyt ym pebyll arthur. ac y peris arthur dȣyn medygon kywreint attaȣ. Drȣc uu gan arthur kyfuaruot a chei y gofut hȣnnȣ. Kanys maȣr y karei. Ac yna y dywaȣt gȣalchmei. ny dylyei neb kyffroi marchaȣc urdaȣl y ar y medȣl y bei arnaȣ yn agkyfuartal. kanys ac attoed ae collet ar dathoed ydaȣ. ae ynteu yn medylyaȣ am y wreic vȣyhaf a garei. ar agkyuartalȣch hȣnnȣ ac attuyd a gyuaruu ar gȣr a ymwelas ac ef yn diwethaf. Ac or byd da gennyt ti arglȣyd. miui a af y edrych a symudaȣd y marchaȣc y ar y medȣl hȣnnȣ. ac os uelly y byd. mi a archaf idaȣ yn hygar dyuot y ymwelet a thi. Ac yna y sorres kei ac y dywaȣt geireu dic kenuigennus. Gȣalchmei heb ef hyspys yȣ gennyfi y deuy di ac ef herwyd y avȣyneu. Glot bychan hagē ac etmyc yȣ ytt oruot y marchaȣc Nudedic gȣedy blinaȣ yn ymlad.

vella hagen y gorruoſt di ar lawer onadunt oy. ac hyt tra barhao gennyt ti dy dauaot atheireu tec. digaon vyd itt o arueu. Peis ovliant teneu ymdanat. ac ny byd reit itt torri na goaeo na chledyf yr ymlad ar marchaoc a geffych ynyr anſaod honno. Ac yna ydywaot goalchmei orth gei. Ti aallut dywedut auei hygarach pei aſmynhut. ac nyt arnafi y perthyn itti dial dy lit athdigyoueint. Tebic yo gennyf i hagen y dygafi y marchaoc gyt ami heb torri na breich nac yſgoyd ymi. Yna ydywaot arthur orth walchmei. mal doeth aphoyllic y dywedy di. ados ditheu ragot achymer digaon o arueu ymdanat. adewis dy uarch. Goiſgao awnaeth goalchmei ymdanao. acherdet racdao ynchweric ar gam y varch. parth ar lle yd oed peredur. Ac yd oed ynteu yn gorffowys orth paladyr ywaeo ac yn medylyao yr vn medol. Dyuot aonaeth goalchmei attao heb aroyd creulonder gantao. adywedut orthao. Pei goypon vot ynda gennyt ti mal y mae da gennyfi. Mi aymdidanon athi. Eiſſoes negeſſaol oyfi y gan arthur attat. y atoloyn itt dyuot y ymwelet ac ef. adeuor adoeth kynno mi ar y negeſ honno. Goir yo hynny heb y peredur. * ac anhygar y doethant. ymlad awnaethant ami. ac nyt oed da gennyf ynneu hynny. gyt ac nat oed da gennyf vyndoyn yar y medol yd oedon arnao. Ynmedylyao ydoedon am y wreic uoyhaf agaron. Sef achaos y doeth cof im hynny. yn edrych ydoedon ar yreira. ac ar y uran. ac ar y dafneu o waet yr hoyat aladyſſei ywalch ynyreira. Ac yn medylyao yd oedon bot yn gynhebic goynder

yr eira. a duhet y gwallt ae haeleu yr uran. ar deuvann gochyon a oed yn y grudyeu yr deudafyn waet. Heb y gwalchmei nyt oed anuonhedigeid y medwl hwnnw. a diryued oed kynny bei da gennyt dy dwyn yarnaw. Heb y pered^ur^. a dywedy di ymi a ytti w kei ynllys arthur. ytti w heb ynteu. ef oed y marchawc diwethaf aymwanawd a thi. ac ny bu da y doeth idaw yr ymwan hwnnw. tozri awnaeth y vreich deheu idaw a gwahell y ysgwyd gan y kwymp agauas o wth dy paladyr di. Je heb y pered^ur^. nym tawr dechreudial farhaet y cozr ar gozres velly. Sef awnaeth gwalchmei enryuedu y glybot yn dywedut am y cozr ar gozres. a dynessau attaw amynet dwylaw mynwgyl idaw. a govyn pwy oed ynew. Peredur uab efrawc ymgelwir i heb ef. a thitheu pwy wyt. Gwalchmei ymgelwir i heb ynteu. Pa yw gennyf dy welet heb y pered^ur^. Dy glot ry giglef ym pob gwlat oz y bum o vilwryaeth a chywirdeb. ath gedymdeithas yssyd adolwyn gennyf y gaffel. keffy myn vygcret. a dyro ditheu ymi y teu. Ti a geffy yn llawen heb y ped^ur^. Kychwyn awnaethant ygyt ynhyfryt gyt|tuun parth ar lle yd oed arthur. a phan gigleu gei eubot yn dyuot. ef a dywawt. Oi a wydwn na bydei reit y gei ymlad ar marchawc. a diryued yw idaw caffel clot. Mwy a wna ef oe eireu tec no nini onerth an harveu. a mynet a wnaeth ped^ur^ agwalchmei hyt yn llueſt walchmei ydiot eu harueu. a chymryt a orzuc pedur yryw wisc ac a oed y walchmei. a mynet a wnaethant law ynllaw hyt y lle yd oed arthur. a chyuarch gwell idaw. Llyma arglwyd heb y gwalchmei [675] y gwr y buost yr ystalym

o amser yny geissaw. Graessaw wrthyt unbenn heb yr arthur. a chyt ami y trigyy. a pheigwypwn vot dy gynnyd ual y bu. nyt aut y wrthyfi pann aethost. Hwnn hagen adaroganwys y corr ar gorres itt auu drwc kei wrthunt. a thitheu aedieleist. ac ar hynny nachaf y vrenhines ae Naw vorynyon yndyuot. a chyvarch gwell awnaeth peredur udunt. a Nawen uuant wynteu wrthaw ae ressawv aorugant. parch ac enryded mawr awnaeth arth^ur^ amperedur. ac ymchoelut aorugant parth achaer Nion. Ar nos gyntaf y deuth pered^ur^ y gaer Nion y lys arthur. ac yd yttoed yn troi yny gaer wedy bwyt. nachaf ygharat law eurawc yn kyuaruot ac ef. Myn vygkret vy chwaer heb.y p^ur^. morwyn hygar garueid wyt. ami aallwn arnaf dy garu yn vwyhaf gwreic pei da gennyt. Miui arodaf vygcret heb hi val hynn. na charaf i dydi ac nath vynnaf yndragywydawl. Minneu arodaf vygcret heb y pered^ur^. na dywedaf yn-neu ei vyth wrth griftawn yny adeuych ditheu arnat vygcaru i ynvwyhaf gwr. Trannoeth ef agerdawd .p^ur^. ymeith. ar priffordd ar hyt keuyn mynyd mawr adilynwys. ac ar dibenn ymynyd ef awelei dyffryn crwnn. a gororeu ydyffryn yn goedawc carrecgawc. agwaftat y dyffrynn oed ynweirglodyeu. ac yn dired ar y rwng y gweirglodyeu ar coet. Ac ym mynnwes y coet y gwelei tei duon mawr anuanawl eugweith. adifgynnu awnaet ac arwein y varch tu ar coet. Ac am talym or coet ef awelei ochyr carrec lem. ar ffordd yn kyrchu ochyr y garrec. allew yn rwym wrth gadwyn. ac yn kyfcu ar ochyr y garrec. aphwll dwfynn athrugar y veint awelei dan yllew. ae loneit yndaw o efgyrn

dynyon ac aniueileit. A thynnv cledyf awnaeth p^ur^ atharaw y Ne w. ynydygwyd yndibin wrth y gadwyn. vch penn y pwll. Ac ar yr eildyrnawt tarawy gadwyn aorruc yny tyr. Ac yny dygwyd y New yny pwll. Ac ar trawsochyr ygarec arwein y varch aorruc pered^ur^. yny doeth yr dyffrynn. Ac ef awelei am ganawl y dyffryn̄ * castell tec. A thu ar castell y deuth. Ac ar y weirglawd wrth y castell ef awelei gwr Nwyt mawr yn eisted. mwy oed no gwr or awelsei eiryoet. adeuwas ieueinc yn saethu karneu eukylleill o asgwrn moruil. y neill ohonunt yn was gwineu. ar Nall yn was melyn. adyuot racdaw awnaeth hyt y Ne ydoed y gwr Nwyt. achyvarch gwell aorruc peredur idaw. Ar gwrNwyt adywawt. mevyl ar varyf vymporthawr. Ac yna y dyallawd pered^ur^ panyw y New oed yporthawr. Ac yna yd aeth y gwrNwyt ar gweissonn gyt ac ef yr castell. Ac ydaet pered^ur^ gyt ac wy. A Netec enryded^us^ awelei ef yno. Ar neuad a gyrchassant. Ar byrdeu oed gwedy eu dyrchauel. A bwyt a Nynn yn didlawt arnadunt. Ac ar hynny ef awelei yn dyuot or ystauell gwreic ohen agwreic ieuanc. A mwyhaf gwraged or awelsei eiryoet oedynt. Ac ymolchi aorugant. A mynet y vwytta. Ar gwr Nwyt aaeth y benn y bwrd yn uchaf. ar wreic ohen yn nessaf idaw. A phered^ur^ ar uorwyn adodet ygyt. Ar deuwas ieueinc yn gwassanaethu arnadunt. Ac edrych awnaeth yuorwyn ar peredur a thristau. A govyn aorruc pered^ur^ yr vorwyn paham yd oed trist. Tydi eneit yr pann yth weleis gyntaf agereis yn vwyhaf gwr. athost yw gennyf welet arwas kyn uonhedicket athi. y dihenyd avyd arnat auory. A weleist ti y tei

duon llawer ym bronn y coet. gwyr yw y rei hynny ym tat i oll ygwr llwyt racko. achewri ynt oll. ac auory wynt adygyforant amdypenn ac athladant. ar dyffryn crwnn ygelwir y dyffrynn hwnn. Oi auorwyn dec a bery di bot vym march i am arueu yn vn lletty ami heno. Paraf y rofi aduw os gallaf yn llawen. Pan vu amserach gantunt kymrut hun no chyuedach. y gysgu yd aethant. ar uorwyn aberis bot march ped^ur^ ae arueu yn vn lletty ac ef. athrannoeth ped^ur^ aglywei gordyar gwyr ameirch ygkylch y castell. apheredur agyuodef. ac awisgawd y arueu ymdanaw. ac ymdan y uarch. ac ef adeuth yr weirglawd. ac y deuth y wreic hen ar uorwyn att y gwr llwyt. Arglwyd heb hwy kymer gret ymackwy nadywetto dim or awelas yman. a ni avydwn drostaw y keidw. Na chymeraf mynvygkret heb y gwr llwyt. Ac * ymlad awnaeth peredur ar llu. ac erbyn echwyd neur daroed idaw llad trayan y llu heb argywedu neb arnaw ef. Ac yna ydywawt y wreic ohen. neur derw yr mackwy llad llawer oth lu. a dyro nawd idaw. Na rodaf myn vyg cret heb yr ynteu. ar wreic ohen. ar uorwyn dec yar volch ygaer ydoedynt ynedrych. ac ynhynny ymgyvaruot o pedur ar gwas melyn ae lad. arglwyd heb y uorwyn dyro nawd yr mackwy. na rodaf y rofi aduw heb y gwr llwyt. ac ar hynny ymgyvaruot o ped^ur^ ar gwas gwineu ae lad. Buassei well itti pei rodassut nawd yr mackwy kynn llad dy deuuab o honaw. ac abreid vyd y titheu dy hun or dihegy. Dos ditheu vorwyn ac adolwyn yr mackwy rodi nawd ynni. kannys rodassam ni idaw ef. Ar vorwyn adoeth yr lle yd oed

peredur. ac erchi naȣd y that aorȣuc. ac yr faȣl a dihagyſſei oe wyr ynvyȣ. Keffy dan amot mynet oth tat aphaȣb or yſſyd y danaȣ y ȣrhau yr amheraȣdyr arthur. ac ydywedut idaȣ panyȣ pered^ur^ gȣr idaȣ awnaeth y gȣaſſanaeth hȣnn. Gȣnaȣn y rofi aduȣ ynllawen. a chymryt bedyd ohonaȣch. a minneu aanuonaf att arthur. y erchi idaȣ rodi ydyffryn̄ hȣnn ytti. ac yth ettiued byth gȣedy ti. ac yna y doethant y myȣn. a chyuarch gȣell awnaeth y gȣr llȣyt ar wreic vawr y pered^ur^. Ac yna ydywaȣt ygȣrllȣyt. Yr pan yttwyf ynn medu ydyffrynn hȣnn. mi ny weleiſ griſtaȣn aelei ae eneit gantaȣ namyn ti. aninne aaȣn ywrhau y arthur ac y gymryt cret abedyd. Ac yna ydywaȣt peredur diolchaf ynneu y duȣ. na thorreis vy llȣ ȣrth ywreic vȣyhaf agaraf. nadywedȣn un geir ȣrth griſtaȣn. Trigyaȣ yno aȣnaethant y nos honno. Trannoeth y bore ydaeth y gȣr llȣyt ae niuer gantaȣ y lys arthur. ac y gȣrhayſſant y arthur. ac y paraȣd arthur eubedydyaȣ. Ac y dywaȣt y gȣr llȣyt y arthur panyȣ ped^ur^ ae gorȣuaſſei. ac arthur arodes yr gȣr llȣyt aeniuer y dyffryn oe gynnal y danaȣ ef mal yd erchis ped^ur^. a chan gennat arthur ygȣr llȣyt aaeth ymeith parth ar dyffryn crȣnn. Peredur ynteu agerdaȣd * y bore drannoeth racdaȣ talym maȣr odiffeith. heb gaffel kyuanned. Ac yn y diwed ef adoeth y gyuanned bychann amdlaȣt. ac yno y clywei uot sarff yn gorwed ar uodrȣy eur. heb adel kyfuanned seith milltir obop parth idi. Ac yd aeth pedur yr lle y clywei vot y sarff. ac ymlad awnaeth ar ſarff yn llidyaȣcdrȣt ffenedicualch. Ac yn y diwed

y llada6d. ac y kymerth y votr6y ida6 e hun. ac uelly y bu ef ynhir yn yr agherdet h6nn6. heb dywedut vn geir 6rth neb ry6 griſta6n. ac o hynny yd yttoed yn kolli yli6 ae wed o tra hiraeth yn ol llys arthur ar wreic v6yaf a garei. ae gedymdeithon. Odyna y kerda6d raçda6 y lys arthur. ac ar y ffo1d y kyfuaruu ac ef teulu arthur. a chei yn eu blaen yn mynet y neges udunt. Peredur a atwaenat ba6p o nadunt. ac nyt atwaey neb o1 teulu euo. Pandeuy di vnbenn heb y kei. a d6yweith a their. ac nyt attebei ef. Y wan a o1uc kei a g6ae6 tr6y y uo1d6yt. Ac rac kymell arna6 dywedut a tho1ri y gret mynet heibya6 a o1uc heb ymattiala ac ef. Ac yna y dywa6t g6alchmei. Y1ofi a du6 gei d1o6c y med1eiſt kyflauanu ar uack6y ual h6nn y1 na allei dywedut. ac ymchoelut d1aegeuyn y lys arthur. argl6ydes heb ef 6rth wenh6yuar. a wely di d1ycket y gyflauan a o1uc kei ar y mack6y h6nn y1 na allei dywedut. ac y1 du6 ac y rof ynneu par di y uedeginyaethu ef erbyn pandel6yf d1achefyn. a mi a dalaf y p6yth itt. a chynn dyuot y g6y1 oc eu neges ef a deuth marcha6c y1 weirgla6d y ymyl llys arthur y erchi gwr y ymwan. a hynny a gauas. a b6r6 h6nn6 a wnaeth pered^ur^. ac wythnos y bu yn b6r6 marcha6c beunyd. A diwarna6t y doed arthur ae teulu yn dyuot y1 egl6ys. Sef y g6elynt marcha6c g6edy dy1chauel arwyd ymwan. Ha wy1 heb y1 arthur. myn g6r1hyt g6y1 nyt af o dyma yny gaffwyf vy march am arueu y v6r6 y iangh6r racko. Y na yd aeth g6eiſſon yn ol y uarch ae arueu y arthur. A phered^ur^ a gyfaruu ar g6eiſſon yn mynet heiba6. ac

agymerth ymarch ar arueu arweirglaȣd agyrchaȣd. Sef awnaeth paȣp oe welet ef ynkyuodi ac yn mynet y * ymwanyr marchaȣc. mynet ar benn y tei ar brynneu ar lle aruchel y edrych ar yr ymwan. Sef a wnaeth pered^ur emneidaȣ ae laȣ ar ymarchaȣc y erchi idaȣ dechreu arnaȣ. Ar marchaȣc a ossodes arnaȣ. ac nyt ysgoges ef or lle yr hynny. Ac ynteu peredur a orddinhaaȣd ac ae kyrchaȣd ynllityaȣcdrut engiryaȣl chwerȣ awydualch. ac ae gȣant dyrnaȣt gȣenȣyniclym tostdrut milȣryeidffyryf ydan ydȣyen ae drych|chauel oe gyfrȣy. ae vȣrȣ ergit maȣr yȣrthaȣ. ac yd ymchoelaȣd dracheuyn ac ydedewis y march ar arueugan y gȣeisson mal kynt. Ac ynteu ar y draet agyrchaȣd y llys. ar mackȣy mut y gelwit pedur yna. ar hynny nachaf agharat Law euraȣc yn kyuarfot ac ef. Yrofi aduȣ vnbenn heb hi ys oed gryssyn na allut dywedut. a phei gallut dywedut mi ~~ath~~ ath garȣn ynvȣyhaf gȣr. ac myn vygcret kynnysgellych mi ath garaf yn vȣyhaf gȣr. Duȣ atalo itt vyg whaer heb ypered^ur. ac mȳ vyg cret minneu ath garaf di. Ac yna y gȣybuwyt panyȣ pered^ur oed ef. ac yna y dellis ef gedymdeithas agȣalchmei ac ac owein vab uryen. ac aphaȣb or teulu ac y trigywys yn llys arthur.

Arthur a oed yg kaer llion ar wysc. a mynet a wnaeth y hela. a phered^ur gyt ac ef. Apered^ur a ellygaȣd y gi ar hyd. ar ki aladaȣd yr hyd ymyȣn diffeithȣch. ac ym penn ruthur yȣrthaȣ ef awelei arwyd kyuanhed. a thu ar kysanhed y deuth. ac ef awelei neuad. ac ar drȣs y neuad ef awelei tri gȣeis moelgethinyon yngȣare gȣydbȣyll.

A phandeuth y myȣn. ef a welei teir moȣȣyn yn eiſted ar leithic. ac vn ryȣ wiſcoed ymdanunt ual y dylyei am dylyedogyon. ac ef a aeth y eiſted attunt yȣ lleithic. ac vn oȣ moȣynyon a edȣychaȣd ar pered^ur yn graff. ac wylaȣ a wnaeth. A pheredur a ovynaȣd idi beth a wylei. Rac dȣycket gennyf gȣelet lleaſſu gȣaſ kyn decket a thi. Pȣy am lleaſſei i heb y peredur. Pei na bei hyt ytt arhos yn y lle hwnn. mi a edywedȣn itt. Yȣ meint uo y gȣȣthȣet arnaf y nar hos. mi a e gȣarandawaf. Y gȣȣ yſſyd tat y mi heb y uorȣyn. bieu y llys honn. a hȣnnȣ a lad paȣb oȣ a del yȣ llys honn heb y ganhyat. Pa gyfryȣ ȣȣ yȣ * aȣch tat chȣi pan allo lleaſſu paȣb uelly. Gȣȣ a wna treis ac anuod ar y gymodogyon. ac ny wna iaȣn y neb am danaȣ. ac y na y gwelei ef y gȣeiſſon y nkyuodi ac ȳ arllȣyſſaȣ y claȣȣ oȣ werin. ac ef a glywei dȣȣyf maȣȣ. ac yn ol y tȣȣyf ef a ȣelei wr du maȣȣ unllygeitaȣc y ndyuot y myȣn. ar moȣynyon a gyuodaſſant y n y erbyn a diot y wiſc y am danaȣ a wnaethant. ac y nteu a aet y eiſted. A gȣedy dyuot y bȣyll idaȣ ac a ryſhau edȣych a oȣuc ar peredur. a gouyn pȣy y marchaȣc. arglȣyd heb yȣ vn or moȣynyon. y gȣas ieuanc teckaf a bonhedickaf oȣ a weleiſt eiryoet. ac yȣ duȣ ac yȣ dyſyberȣyt pȣylla ȣthaȣ. Yȣot ti mi a bȣyllaf ac a rodaf y eneit idaȣ heno. ac y na pered^ur a doeth attunt ȣth y tan. A c a gymerth bȣyt a llynn. ac ymdidan ar rianed a oȣuc. Ac y na y dywaȣt pered^ur gȣedy y vȣȣyſcaȣ ȣth y gȣȣ du. Ryued yȣ gennyf kadarnet y dywedy di dy uot. Pȣy a diodes dy lygat ti. Un omkennedueu oed heb y gȣȣ du. pȣy byn-

nac aovynhei imi yr hynn ydoyt ti yn y ouyn. ny chaffei y eneit gennyf nac yn rat nac ar werth. Arglóyd heb yuoróyn kyt dywetto ef overed ovróyſged a med|dadot parth ac attat ti. Kywirha y geir a dywedeiſt gynneu ac a edeweiſt órthyf i. A minheu a wnaf hynny yn llawen yrot ti heb ygór du. Yni a adaf y eneit idaó yn llaóen heno. Ac ar hynny y trigyaſſant ynos honno. A thrannoeth kyuodi a orruc y gór du. A góiſcaó arueu ymdanaó. Ac erchi y pered^ur^. Kyuot dyn y uynyd ydiodef aghev heb y gór du. Pered^ur^ a dywaót órthaó. Góna yneillpeth y gór du. os ymlad a vynny a mi. ae diot dy arueu y ymdanat. Ae titheu a rodo arueu ereill y mineu y ymlad a thi. Ha dyn heb ef ae ymlad a allut ti pei kaffut arueu. Kymer yr arueu a vynnych. Ac ar hynny y doeth y uorróyn ac arueu y pered^ur^ a oed hoff gantaó. Ac ymlad a wnaeth ef ar gór du. yny uu reit yr gór du erchi naód y pered^ur^. Y gór du ti a geffy naód trauych yn dywedut ym pun wyt. a phóy a tynnaód dy lygat. * Arglóyd minhe a edywedaf. Yn ymlad ar pryf du or garn. Cruc yſſyd a elwir y cruc galar^us^. Ac yn y cruc y mae karn. Ac yn y garn y mae pryf. Ac yn llofcórn y pryf y mae maen. A rinnwedeu y maen ynt. póy bynnac a ekaffei yn y neillaó. A uynnei o eur ef ae kaffei ar y llaó ara ll idaó. Ac yn ymlad ar pryf hónnó y kolleis i vy llygat. Am henó ynneu yó y du trahaóc. Sef achaós ymgelwit y du t^ra^haóc. ny adón un dyn ym kylch nyf treiſſón. a Iaón nys gónaón y neb. Je heb y peredur. py gy bellet odyma yó y cruc a dywedy di. Mi a rifaf itt ymdeitheu hyt yno ac a dy-

wedaf itt py gy bellet yo. Ydyd y kychwynnych odyma ti adoy ylys meibon y brenhin y diodeyueynt. Paham y gelwir oynt uelly. a danc llynn aellad oynt beuny unweith. Pandelych o dyno ti adeuy hyt ynllys iarlles y kampeu. Py gampeu heb yped^ur^ yssyd erni hi. Trychanwr teulu yssyd idi. Pob gor dieithyr or adel yrllys ef adywedir idao campeu y theulu. Sef achaos yo hynny. y trychann wr teulu aeisted ynnessaf yr arglöydes. ac nyt yr amharch yr göesteion. namyn yr dywedut kampeu y theulu. Ydyd y kychöynnych odyno ti aey y gruc galarus. ac yno y maent perchen trychant pebyll yg kylch y cruc yn kadö y pryf. Gan buost heb y pered^ur^ yn ormes yngyhyt ahynny. mi awnaf na bych byth bellach. aelad awnaeth pered^ur^ idao. ac yna ydywaöt y uoröyn adechreuassei ymdidan ac ef. Bei bydut tlaöt yndyuot yma. Kyuoethaöc vydut bellach o dryfor y gör du aledeist. athi awely y faöl uorynyon hygar yssyd yny llys honn. ti agaffut orderchat ar yr un a vynnvt onadunt. Ny deuthum i yma om gölat arglöydes yr göreicka. namyn göeisson hegar a welaf yna. ymgeffylybet baöp o honaöch aegilyd mal ymynno. adim oc aöch da nys mynnaf. ac nyt reit ym örthaö. Odyna y kychwynnaöd peredur racdaö. ac ydeuth ylys meibon brenhin ydiodeiueint. Aphanndeuth yr llys ny welei namyn göraged. ar göragⁿᵉᵈ agyuodassant racdaö. ac avuuant lawen örthaö. ac ardechreu eu hymdidan. ef aw*elei varch yn dyuot achyfröy arnaö. achelein yny kyfröy. ac vn orgöraged agyuodes y|yuynyd ac agymerth y ge-

lein or kyfroy. ac aeheneinaod ymyon aoed islao y dros a dofyr toym yndi. ac adodes eli goerthuaor arnao. argor agyuodes yn vyo. ac adeuth yr Ne yd oed pedur ae raessawu aorruc. abot yn Nawen orthao. a deu or ereiN adoethant y myon yn eu kyfrwyeu. ar un dywygyat awnaeth y uorryn yr deu hynny ac yr vn gynt. Yna y govynnaod pered^ur yr vnbeñ paham yd oedynt ueNy. ac oynteu adywedassant bot adanc myon gogof. a honno ae Nadei oy un weith beunyd. ac ar hynny y trigyassant y nos honno. a thrannoeth ykyuodes y mackoyeit racdunt. ac yderchis ped^ur yr moyn eu gorrdercheu y adel gyt ac oynt. ac wynteu ae gomedassant. adywedut. pei athledit ti yno. nyt oed itt ath wnelei yn vyo drracheuyn. ac yna y kerdassant oy racdunt. ac y kerdaod ped^ur yn eu hol. a goedy eudifflannu oy hyt nasgoelei ef. Yna y kyuaruu ac ef yn eisted ar benn cruc. y wreic deckaf or awelsei eiryoet. Mi aon dy hynt heb hi. mynet yd oyt y ymlad ar adanc. ac ef athlad. ac nyt oe dewred namyn oe ystryo. Gogof yssyd idao. a philer maen yssyd ardros yr ogof. ac ef awyl paob or adel ymyon. ac nys goyl neb euo. Ac aNechwaeo goennoynic o gysgaot y piler y Nad ef baop. A pheirodut ti dy gret vyg caru i yn voyhaf gorreic mi arodon itt uaen ual y goelut euo pan elut y myon. ac ny welei ef dydi. Rodaf mynvygkret heb y ped^ur. Yr pan yth weleis gyntaf mi ath gereis. a pha le ykeission i dydi. Pangeissych di vyui keis parth ar india. Ac yna ydifflannoys y uorryn ymeith goedy rodi y maen ynNao pered^ur. ac ynteu adeuth racdao parth

a dyffrynn auon. A gorores y dyffryn oed yngoet. ac opob parth yr ~~dyffrynn~~ auon ynweirglodyeu gwastat. ac or neill parth yr avon y gwelei kadw odeueit gwynyon. ac or parth arall y gwelei cadw o deueit duon. Ac ual y breuei vn or deueit gwynnyon y deuei vn or deueit duon drwod. ac y bydei yn wenn. ac ual y breuei vn or deueit duon. y deuei vn or deueit gwynnyon drwod ac ybydei yndu. a phrenn hir a welei ar lann yr auon. Ar * neill hanner aoed idaw yn llosci or gwreid hyt y ulaen. ar hanner arall a deil ir arnaw. ac uch law hynny y gwelei mackwy yn eisted ar benn cruc. a deu vilgi vronnwynnyon vrychyon mywn kynllyuaneu yn gorwed geyr ylaw. A diheu oed gantaw na welsei eiryoet mackwy kyn deyrneidet ac ef. ac ny y coet gyfuarwyneb ac ef y clywei ellgwn ynkyuodi hydgant. a chyuarch gwell awnaeth yr mackwy. ar mackwy agyuarchawd well y pered^ur^. a their ffordd awelei pered^ur^ yn mynet y wrth y cruc. Y dwy ffordd yn vawr ar dryded yn llei. agovyn aorruc peredur pale ydaei y teir ffordd. vn or ffyrd hynn a a ym llys i. Ac un or deu agyghorraf i ytti ae mynet yr llys or blaen att vyg gwreic i yssyd yno. ae titheu aarhoych yma athi awely y gellgwn yn kymell yr hydot blin orcoet yr maes. a thi awely ymilgwn gorreu or a weleist eiryoet agleghaf ar hydot yn eullad ar ydwfyr geyr anllaw. A phan uo amser ynn vynet ynbwyt ef adaw vyg gwas am march ym herbyn athi ageffy lewenyd yno heno. Duw a diolcho itt. ny thrigyafi. namyn ragof ydaf. Y neill ffordd aa yr dinas yssyd yma ynagos. ac yn hwnnw y keffir

bóyt allynn ar werth. ar ffoȝd yssyd lei noȝ rei ereill aa parth a gogof yȝ adanc. Gan dy ganhyat vackóy parth ac yno yd afi. a dyuot awnaeth peredur parth ar ogof. a chymryt y maen yny llaó asseu. ae waeó ynyllaó deheu. Ac ual y daó y myón. arganuot yȝ adanc aónaeth ae wan agóaeó tróydaó. allad y benn. A phan daó y maes oȝ ogof. nachaf yn dȝós yȝ ogof y tri chedymdeith. a chyuarch góell awnaethant y ped^ur^. A dywedut panyó idaó ydoed darogan llad yȝ oȝmes honno. A rodi y penn awnaeth p^ur^ yȝ mackóyeit. a chynnic awnaethant óynteu idaó yr vn avynnynt oe teir chwioȝyd yn bȝiaót. a hanner eu bȝenhinyaeth y gyt ahi. Ny deuthum i yma yȝ góȝeika heb ypered^ur^. A phei mynnón unwreic ac atuyd. awch | haer chói a vynnón yn gynntaf. a cherdet racdaó awnaeth peredur. ac ef aglywei tóȝóf ynyol. ac edȝych awnaeth ynteu ny y ol. Ac ef a welei góȝ ar gevyn * march coch. ac arueu cochyon ym danaó. ar góȝ a deuth ar ogyvuch ac ef. a chyuarch góell awnaeth y peredur o duó ac o dyn. Ac ynteu pered^ur^ a gyuarchaód góell yȝ mackóy yn garedic. Arglóyd dyuot y erchi itti ydóyfi. Beth aerchy di heb ypered^ur^. vygkymryt yn óȝ itt. Póy agymerón ynneu ynóȝ pei ath gymerón. Ny chelaf vygkystlón ragot. Etlym gledyf coch ym gelwir iarll oystlys ydóyȝein. Ryued yó gennyf i ymgynnic o honat ynóȝ y óȝ ny bo móy y gyuoeth no thi. nyt oes y minneu namyn iarllaeth arall. a chanys góió gennyt ti dyuot ynóȝ ymi. Mi ath gymeraf yn llawen. ac y doethant parth allys yȝ iarlles. a llawen uuwyt

ꝏthunt yn y llys. a dywedut ꝏthunt a wnaethpꝏyt. nat yr amarch arnunt y dodit iflaꝏ y teulu. namyn kynnedyf y llys a oed y velly. Kanys y neb a vyryei y thrychannꝏr teulu hi. bꝏyta agaffei yn neffaf idi. a hi ae carei yn vꝏyhaf gꝏr. A gꝏedy y bꝏrꝏ o peredur y thrychannꝏr teulu yr llaꝏr. ac eifted ar y neillaꝏ. y dywaꝏt y iarlles. Y diolchaf y duꝏ kaffel gꝏas kyn decket a chyn dewret a thi. kany cheueis y gꝏr mꝏyhaf a garꝏn. Pꝏy oed y gꝏr mꝏyhaf a garut titheu. Myn vyg cret etlym gledyf coch oed y gꝏr mꝏyhaf a garꝏn i. ac nyfgꝏeleis eiryoet. Dioer heb ef. kedymdeith y mi yꝏ etlym. a llyma evo. ac yr y vꝏyn ef y deuthum i y chware ath teulu di. Ac euo ae gallei yn well no myvi pei afmynnei. a minneu ath rodaf di idaꝏ ef. Duꝏ a diolcho y titheu uackꝏy tec. a minneu a gymeraf y gꝏr mꝏyaf a garaf. Ar nos honno kyfcu a wnaeth etlym ar iarlles y gyt. a thrannoeth kychwynnu a wnaeth peredur parth ar cruc galar^us^. Wyn dy laꝏ di arglꝏyd mi a af y gyt a thi heb yr etlym. Wynt a deuthant racdunt hyt y lle y gꝏelynt y cruc ar pebylleu. Dos heb y pered^ur^ att y gꝏyr racko ꝏrth etlym. ac arch udunt dyuot y ꝏrhau ynni. Af a deuth etlym attunt. ac a dywaꝏt ꝏrthunt ual hynn. Dewch y wrha ym harglꝏyd i. Pꝏy yꝏ dy arglꝏyd di heb yr ꝏynteu. Pered^ur^ baladyr hir yꝏ vy arglꝏyd i heb yr etlym. * Pei dylyedus diuetha kennat. nyt aut dracheuyn yn vyꝏ att dy arglꝏyd. am erchi arch mor drahaus y vrenhined a ieirll a barꝏneit a dyuot y wrhau yth arglꝏyd di. Pered^ur^ a erchis idaꝏ vynet dracheuyn attunt. a rodi dewis udunt ae

gorhau idaw. ae ymwan ac ef. Wynt adewissassant ymwan ac ef. A phered^ur^ auyrryawd perchen cant pebyll ydyd hównw yr llawr. athrannoeth ef avyrryawd perchen cant ereill yrllawr. Ar trydyd dyd cant a gawssant yneukyghor gorhau y pered^ur^. a pheredur aovynnawd udunt. Beth awneynt yno. ac wynteu a dywedassant panyw gwarchadw ypryf yny vei varw. ac yna ymlad awnaem ninneu am y maen. ar neb auei drechaf ohonam agaffei ymaen. Arhowch vi yma heb y pered^ur^ mi aaf y ymwelet ar pryf. Nac ef arglwyd heb wynt. awn ygyt y ymlad ar pryf. Je heb yperedur ny mynnaf i hynny. Pei lledit y pryf ny chaffwnn i oglot vwy noc un ohonawch chwitheu. A mynet awnaeth ef yrlle yd oed ypryf ae lad. adyuot attunt wyntev. adywedut wrthunt. Kyfriuwch awch treul yr pandoethawch yma. ami ae talaf ywch ar eu heb yperedur. Af adalawd udunt kymeint ac adywawt pawb y dylyv ohonaw. Ac nyt erchis udunt namyn adef eubot ynwyr idaw ef. Ac ef adywawt wrth etlym. att y wreic vwyhaf agery yd ey di. aminneu aaf ragof. ac adalaf itt dyuot ynwr im. Ac yna y rodes ef y maen y etlym. Duw adalho itt. arwydheyt duw ragot. ac ymeith yd aeth pered^ur^. ac ef a doeth y dyffryn avon deckaf awelfei eiryoet. a llawer obebylleu amliw awelei ef yno. a ryuedach oed gantaw nohŷny gwelet y ſawl awelei ovelineu dwfyr. a melineu gwynt. Af agehyrdawd ac ef gwr gwineu mawr a gweith ſaer arnaw. A govyn pwy oed aorruc ped^ur^. Penn melinyd wyfi heb ef ar y melineu racko oll. agaffafi letty gennyt ti heb y

pered^ur^. Keffy heb ynteu ynllawen. ef a doeth ped^ur^ y ty y melinyd. Ac ef a welas lletty hoff tec yr melinyd. ac erchi a wnaeth pedur * aryant ynechwyn yr melinyd y brynu both allynn idaw ac y dylwyth y ty. ac ynteu a talei idaw kynny vynet odyno. Gouyn a orruc yr melinyd py achaws yd oed y dygyuor honnw yno. Y dywawt y melinyd wrth p^ur^. Mae y neillpeth. ae tydi ynwr obell. ae titheu yn ynvyt. Yna y mae amherodres cristinobyl uawr. ac ny mynn honno namyn y gwr dewraf. kanyt reit idi hi da. ac ny ellit dwyn both yr sawl vilioed yssyd yma. ac oachaws hynny y mae y sawl velineu hynn. Ar nos honno kymryt eu hessmythter a wnaethant. A thrannoeth kyuodi y uynyd a orruc ped^ur^. a gwiscaw ymdanaw ac ymdan y uarch y uynet yr tyrneimeint. ac ef a welei bebyll ymplith y pebylleu ereill teckaf or a welsei eiryoet. a morwyn dec a welei yn ystynnv y phenn trwy ffenestyr ar y pebyll. Ac ny welsei eiryoet morwyn degach. ac eur wisc o bali ymdanei. ac edrych a wnaeth ar y uorwyn yngraff. a mynet y charyat yndaw ynvawr. ac uelly y bu yn edrych ar y uorwyn or bore hyt hanner dyd. ac o hanner dyd yny oed pryt nawn. Ac yna neur daroed y tyrneimeint. a dyuot a orruc y letty. a thynnu y arueu y amdanaw. ac erchi aryant yr melinyd yn echwyn. A dic vu wreic y melinyd wrth pered^ur^. ac eissoes y melinyd a rodes aryant yn echwyn idaw. A thrannoeth y gwnaeth yr vnwed ac a wnathoed y dyd gynt. ar nos honno y doeth y letty ac y kymerth aryant yn echwyn y gan y melinyd. ar trydyd dyd pan yttoed

yn yr vnlle ynedrych ar y uorôyn. ef aglywei dyrnaôt maôr rông ysgôyd amynôgyl idaô amynybyr bôyall. A phan edrychaôd draegeuyn ar y melinyd. Y melinyd adywaôt ôrthaô. Gôna y neillpeth heb y melinyd. ae tydi adynho dy benn ymeith. Ae titheu ael yr tôrneimeint. A gowenv awnaeth p^ur^. ar y melinyd. Amynet yr tôrneymeint. Ac agyuaruu ac ef y dyd hônnô. ef ae byrryaôd oll yr llaôr ôynt. A chymeint ac avyryaôd ef aanuones y gôyr yn anrec yr amherodres. Ar meirch ar arueu yn anrec y wreic y melinyd. yr ymarhos am y haryant echwyn. Dylin aorruc pedur y tôrneimeint yny vyryaôd * paôb yr llaôr. Ac anuon y gôyr aorruc y garchar yr amherodres. Ar meirch ar arueu y wreic ymelinyd yr ymarhos am yr aryant echwyn. Yr amherodres aanuones att varchaôc y velin. y erchi idaô dyuot y ymwelet ahi. A phallu awnaeth pered^ur^ yr gennat gyntaf. ar eil aaeth attaô. A hitheu y dryded weith aanuones cant marchaôc y erchi idaô dyuot y ymwelet ahi. Ac ony delei oe vod erchi udunt y dôyn oe anuod. Ac ôynt adoethant attaô. ac adywedassant eu kennadôri y ôrth yr amherodres. Ynteu awharyaôd ac ôynt yn da. ef abaraôd eu rôymaô ôynt rôymat iôrch. Ac eubôrô ygklaôd y velin. Ar amherodres aovynnaôd kyghor y ôr doeth aoed yny chyghor. A hônnô a dywaôt ôrthi mi aaf attaô ardy gennyat. A dyuot att p^ur^. achyuarch gôell idaô. Ac erchi idaô yr môyn y orderch dyuot y ymwelet ar amherodres. Ac ynteu a deuth ef ar melinyd. Ac yny gyueir gyntaf y deuth yr pebyll eisted aônaeth. A hitheu adeuth ar y neill

lad. a byr ymdidan auu yrygtunt. a chymryt kennat awnaeth ped^ur^. a mynet y letty. Trannoeth ef aaeth y ymwelet ahi. A phanndoeth yr pebyll nyt oed vn gyueir ar y pebyll auei waeth y gyweirdeb noe gilyd. kany wydynt hoy py le yd eistedei ef. Eisted aorruc ped^ur^ ar neill lad yr amherodres. ac ymdidan awnaeth yn garedic. Pan yttoedynt uelly oynt awelynt yndyuot y myon gor du agorflôch eur yny lad yn llaon owin. A dygoydad aorruc arpenn y lin geyr bronn yr amherodres. ac erchi idi nas rodei onyt yr neb adelei y ymwan ac evo ymdanei. a hitheu aetrychaod ar pered^ur^ arglôydes heb ef moes ymi y gorulôch. ac yuet y gôin aoruc ped^ur^. a rodi y gorvlôch ywreic y melinyd. A phann yttoedynt velly nachaf wr du oed voy nor llall. ac ewin pryf yny lad ar weith gorflôch ae loneit owin. ae rodi yr amherotres. ac erchi idi nas rodei onyt yr neb aymwanei ac ef. arglôydes heb y pered^ur^ moes ymi. ae rodi y ped^ur^ awnaeth hitheu. ac yuet y gôin aorruc p^ur^. a rodi y gorflôch y wreic ymelinyd. Pan yttoedynt uelly nachaf gor penngrych coch oed voy noc un or goyr ereill agorflôch o vaen crissyalt yny lad * aeloneit o win yndad. a gostong ar penn y lin ae rodi ynllad yr amherodres. ac erchi idi nas rodei onyt yr neb aymwaney ac euo am danei. ae rodi awnaeth hitheu y peredur. ac ynteu ae hanuones ywreic y melinyd. y nos honno mynet y letty aorruc ped^ur^. A thrannoeth goisgad ymdanad ac ymdan y varch. adyuot yrweirgladd allad y trywyr a orruc pered^ur^. Ac yna y deuth yr pebyll. A hitheu

adywaȣt ȣrth peredur. Peredur dec coffa dy gret arodeiſt ti ymi pan rodeiſ i ytti y maen pan ledeiſt yr aradanc. Arglȣydes heb ynteu gȣir adywedy. a minneu ae coffaaf. Ac y gȣledychȣys peredur gyt ar amherodres pedeir blyned ar dec. megys y dyweit yr yſtorya.

Arthur aoed ygkaer Lion arwyſc prif lys idaȣ. ac ygkenaȣl Llaȣr ynewad ydoed pedwar gwyr yn eiſted ar lenn o bali. Owein uab uryen. agȣalchmei uab gȣyar. a Howel uab emyr Llydaȣ. apheredur baladyr hir. ac ar hynny ȣynt a welynt yn dyuot y myȣn morȣyn benngrech du ar gevyn mul melyn. acharreieu anuanaȣl yny Llaȣ yn gyrru ymul. aphryt anuanaȣl agharueid arnei. Duach oed y hwyneb ae dȣylaȣ. nor hayarn duhaf adarffei y bygu. Ac nyt y Lliȣ hackraf. namyn y Llun. Grudyeu aruchel oed idi. ac wyneb kyckir y waeret. a thrȣyn byr ffroenvoll. ar neill lygat yn vrithlas tra theryll. ar llall yn du ual y muchud ygkeuynt y phenn. Danned hiryon melynyon melynach no blodeu y banadyl. ae chroth ynkychwynnu o gledyr y dȣyvron. ynvch noe helgeth. aſcȣrn y chevyn aoed arweith bagyl. Y dȣy clun aoed yn llydan yſcyrnic. ac ynvein oll o hynny ywaeret. eithyr y thraet ae glinyeu aoedynt vreiſc. kyuarch gȣell y arthur ae teulu oll eithyr ypedur aorȣc. ac ȣrth pered^ur ydywaȣt geireu dic anhegar. Peredur ny chyuarchafi well itti. kanys dylyy. Dall uu y tyghetuen pan rodes itti daȣn achlot. Pan doethoſt y lys y brenhin cloff. a phanweleiſt yno y mackȣy yndȣyn y gȣaeȣ llivueit. ac o vlaen y gȣaeȣ

dafyn owaet. A hónnó yn rydec yn raeadyr hyt yn dórn y mackwy. Ac *en*ryuedodeu ereill heuyt a weleist yno. Ac ny * ofynneist euhystyr nac eu hachaós. A phei as gofynnut iechyt agaffei y brenhin. ae gyuo| uoeth ynhedóch. A bellach bróytreu ac ymladeu a cholli marchogyon. Ac adaó góraged ynwedó. arianed yndiosymdeith. A hynny oll oth achaós di. Ac yna y dywaót hi órth arthur. gan dy ganyat arglóyd pell yó vy letty i odyma. nyt amgen ygkastell syberó ny ónn aglyweist y órthaó. Ac ynhónnó ymae chwech marchaóc athrugeint aphumcant o varchogyon vrdaól. Ar wreic vóyhaf agar pobun gyt ac ef. A phóy bynnac avynno ennill clot o arueu ac o ymwan. ac oymlad. ef aekeiff yno os dirper. A uynnei hagen arbennicróyd clot ac etmyc. gónn y lle ykaffei. Castell ysfyd arvynyd amlóc. Ac ynhónnó ymae moróyn. Ac yny gyveistydyaó yd ydys. A phóy bynnac aallei y rydhau. Penn clot y byt agaffei. Ac ar hynny kychwynnv ymeith aorruc. Heb y góalchmei. myn vyg cret ny chyscaf hun lonyd nes góybot aallóyf ellóng y voróyn. allawer o deulu arthur agyttuunaód ac ef. Amgen hagen y dywaót peredur. Myn vygcret ny chysgaf hun lonyd nes góybot chóedel ac ystyr y góaeó adywaót y voróyn du am danaó. A phann yttoed paóp yn ymgyweiryaó. nachaf uarchaóc yn dyuot yrporth ameint milór ae angerd yndaó yn gyweir o dillat ac arueu. Ac adeuei racdaó acagyuarchei well y arthur ae deulu oll. eithyr y walchmei. Ac arysgóyd y marchaóc ydoed taryan eurgróydyr. athraóst olassar glas yndi. Ac yn vnllió ahynny ydoed

yr arueu ereill oll. ac ef adywaȣt ȣrth walchmei. Ti aledeiſt vyarglȣyd oth tȣyll ath vrat. a hynny mi ae profaf arnat. Kyuodi awnaeth gȣalchmei y uynyd. Llyma heb ef vyg gȣyſtyl yth erbyn ae yma ae yn y lle y mynnych nat wyf i na thwyllȣr na bratȣr. geyr bronn y brenhin yſſyd arnafi y mynnafi bot y gyfranc y rof athi heb y marchaȣc. Yn llawen heb y gȣalchmei. dos ragot mi yth ol. Racdaȣ yd aeth y marchaȣc. ac ymgyweiryaȣ awnaeth gȣalchmei. allawer *oarueu* agynnigywyt idaȣ. ac ny mynnaȣd onyt yrei eidaȣ. Gȣiſgaȣ awnaeth gȣalchmei apheredur ym danunt. ac y kerdaſſant yny ol o achaȣs eu kedymdeithas. a meint yd ymgerynt. ac nyt ymganlynnaſſant y gyt. namyn pob un yny gyueir. Gȣalchmei yn ieuenctit ydyd adeuth y dyffrynn * ac yny dyffryn y gȣelei kaer allys uaȣr yny gaer. a thyreu aruchelualch yn y chylch. ac ef awelei varchaȣc yn dyuot yr porth allan yhela yar balffre gloewdu ffroenuoll ymdeithic. a rygig waſtatualch eſcutlym didramgȣyd gantaȣ. Sef oed hȣnnȣ y gȣr bioed y llys. Kyuarch gwell awnaeth gȣalchmei idaȣ. Duȣ arodo da itt un benn. aphan doy ditheu. Pandeuaf heb ef olys arthur. ae gȣr y arthur ȣyt ti. Je myn vyg cret heb y gȣalch°. mi aȣnn gyghor da itt heb y marchaȣc. Blin alludedic yth welaf. Dos yr llys ac yno y trigyy heno os da gennyt. da arglȣyd aduȣ adalho itt. Hȣde vodrȣy yn arȣyd att y porthaȣr. ados ragot yr tȣr racco. achwaer yſſyd y minheu yno. Ac yr porth y doeth gȣalchmei. a dangos y votrȣy awnaeth achyrchu y tȣr. aphandoeth y myȣn. yd oed ffyryſdan maȣr yn

Nofgi. afflam oleu uchel divôc o honaô. A morôyn uaôrhydic deledió yn eifted ymyôn kadeir ôrth y tan. Ar uorôyn a vu lawen ôrthaô ae reffaôu aorûc. a chychwynv yny erbyn. ac ynteu aaeth y eifted ar neill laô y uorôyn. eukinyaô agymeraffant. A gôedy eu kinyaô dala ar ymdidan hygar aorugant. A phan yttoedynt uelly. Nyma yn dyuot ymyôn attunt gôr gôynnôyt teledió. Ni aachenoges butein heb ef. pei gôyput ti iaônet itt chware ac eifted ygyt ar gôr hônnô. nyt eiftedut ac ny chwaryut. Athynnu y benn allan ac ymeith. Ha vnbenn heb y uorôyn pei gônelut vygkyghor rac ofyn bot pyt gan y gôr itt. ti agaeut y drôs. Gwalchmei agyuodes y vynyd. A phan daô tu ar drôf. yd oed y gôr ar y trugeinuet yn Naôn aruaôc ynkyrchu y tôr y uynyd. Sef aorûc gôalchmei a chlaôr gôydbôyll diffryt rac dyuot neb y uynyd o nadunt yny doeth y gôr ohela. Ar hynny Nyma y iarll yndyuot. Beth yô hynn heb ef. Peth hagyr heb y gôr gôynllôyt. bot yr achenoges racko yn eifted educher ac yn bôyta gyt ar gôr aladaôd awch tat. A gôalchmei uab gôyar yô. Peitôch bellach heb yr iarll miui aaf ymyôn. Y iarll a vu lawen ôrth walchmei. Ha vnbenn heb ef cam oed itt dyuot yan Nys or gôyput lad an tat o honat. Kyn *naa*llom ni y dial duô aedial arnat. Eneit heb *y gôal*chmei Nyna ual y mae amhynny. nac y * adef Nad aôch tat chôi nac y diwat ny deuthum i. Neges yd ôyfi yn mynet y arthur. ac ymyhun. Archaf i oet vlôydyn hagen yny delôyf om neges. Ac yna ar vygcret vyn dyuot yr Nys honn y wneuthur vnordeu ae adef ae wadu. Yr

oet agauas ynllawen. ac yno ybu ynos honno. Trannoeth kychwyn ymeit aorac. ac ny dyweit yr ystorya amwalchmei hoy no hynny yny gyueir honno. A pheredur agerdaod racdaó. Croytraó yr ynys awnaeth peredur. y geissaó chwedylyaeth y orth y uorýyndu. ac nys kauas. ac ef adeuth y dir nys atwaenyat ymyón dyffryn avon. ac ual yd yttoed yn kerdet y dyffrynn. ef awelei varchaóc yndyuot yny erbyn. ac aróyd balaóc arnaó. ac erchi y vendyth a wnaeth. Och atruan heb ef ny dylyy gaffel bendyth. ac ny phróytha itt. am wisgaó arueu dyd kyuuch ar dyd hedió. a phadyd yó hedió heb y peredur. Duó góener y croclith yó hedió. Na cheryd ui ny wydón i hynny. Blóydyn y hedió y kychwynneis om gólat. ac yna disgynu yr llaór awnaeth ac arwein y uarch ynylaó. a thalym or prifford agerdaód yny gyuaruu ochelfford. ac yr ochelfford tróy y coet. ar parth arall yr coet. ef awelei gaer voel ac arwyd kyuanned awelei or gaer. a pharth ar gaer y doeth. ac ar borth ygaer y kyuaruu ac ef y balaóc agyuaruuassei ac ef kynno hynny. ac erchi y vendyth aorac. Bendyth duó itt heb ef. a iaónach yó kerdet uelly. achyt ami y bydy heno. athrigyaó awnaeth ped^ur y nos honno yno. Trannoeth arofun awnaeth pered^ur ymeith. Nyt dyd hedió yneb ygerdet. ti avydy gyt ami hediw. ac avory athrennyd. a mi adywedaf itt y kyuarwydyt gorreu aallwyf am yr hyn yd wyt yny geissaó. ar pedwyryd dyd arofun awnaeth ped^ur y ymdeith. ac adolóyn yr balaóc dywedut kysarwydyt yórth gaer yr enryuedodeu. Kymeint

ac awypóyfi mi ae dywedaf itt. Dos dros ymynyd racko. A thuhónt yr mynyd ymae afon. Ac yndyffrynn yr avon y mae Llys brenhin. ac yno y bu y brenhin y pasc. ac or keffy ynvnlle chwedyl y órth gaer yr enryuedodeu. ti aekeffy yno. Ac yna y kerdaód ped[ur] * racdaó. ac y deuth y dyffryn yr avon. ac y kyfaruu ac ef niuer owyr yn mynet y hela. Ac ef awelei ymplith y niuer gór urdedic. a chyuarch idaó aoruc pered[ur]. Dewis di vnbenn aeti aelych yr Llys. ae titheu a delych gyt ami y hela. Ae minneu a yro vn or teulu yth orchymun y verch yssyd im yno. y gymryt bóyt allynn yny delóyf o hela. ac or byd dy negessеu hyt y gallwyf i eu kaffel ti ae keffy yn llawen. Agyrru awnaeth y brenhin góas byruelyn gyt ac ef. A phandoethant yr llys ydoed yr vnbennes góedy kyfodi ac yn mynet y ymolchi. ac ydeuth pedur racdaó. ac y gressawaód hi peredur yn llawen. ae gynnóys ar y neillaó. a chymryt eu | eu kinyaó aorugant. a pheth bynnac adywettei peredur órthi. chwerthin awnay hitheu yn vchel. mal yclywei paóp or llys. Ac yna y dywaót y góas byruelyn órth yr unbennes. Mynvygcret heb ef or bu ór itti eiryoet y mackóy hónn auu. ac ony bu ór itt ymae dy vryt ath vedól arnaó. Ar góas byruelyn aaeth parth ac att y brenhin. ac adywaót mae tebyckaf oed gantaó bot y mackóy agyuaruu ac ef ynwr oe verch. ac onyt gór mi adebygaf ybyt gór idi ynylle onyt ymogely racdaó. Mae dy gyghor di was heb y brenhin. Kyghor yó gennyf ellóng dewrwyr am y benn ae dala. yny wypych diheuróyd am hynny. ac ynteu

a ellynghaȣd gȣyr am benn pered^ur oe dala. ac y dodi y myȣn geol. ar vorȣyna doeth yn erbynn y that ac a ovynnaȣd idaȣ. py achaȣs y paraſſei carcharu y mackȣy olys arthur. Dioer heb ynteu ny byd ryd heno nac auory na threnhyd. ac ny daȣ orlle ymae. Ny ȣrthneuaȣd hi ar y brenhin yr hynn a dywaȣt. a dyuot att y mackȣy. ae anigryf gennyt ti dy uot yma. Nym torei i kynny beȣn. Ny byd gwaeth dy wely ath anſaȣd noc un y brenhin. Ar kerdeu gorreu yn y llys ti ae keffy ȣrth dy gyghor. a phei djdanach gennyt titheu no chynt vot vynggȣely i yma. y ymdidan a thi ti ae kaffut ynllawen. Ny wrthneuafi hynny heb y peredur. Ef a uu ygkarchar y nos honno. ar uorȣyn a gywiraȣd yr hyñ a adaȣſſei idaȣ. a thrannoeth y clywei ped^ur * kynnȣryf yny dinas. Oia vorȣyn dec py gynnȣryf yȣ hȣnn heb y pered^ur. llu y brenhin ae allu yſſyd yn dyuot yr dinas hȣnn hediȣ. Beth a vynnant hȣy uelly. Jarll yſſyd yn agos yma adȣy iarllaeth idaȣ. a chy gadarnet yȣ a brenhin. a chfranc a vyd y rygtunt hediȣ. adolȣyn yȣ gennyfi y ti heb y peredur peri y mi varch ac arueu y vynet y diſgȣyl ar y gyfranc. ar vygkywirdeb ynheu dyuot ym carchar drachevyn. Yn llawen heb hitheu mi a baraf itt varch ac arueu. a hi a rodes idaȣ march ac arueu a chȣnſallt purgoch aruchaf y arueu. a tharyan uelen ar y yſgȣyd. a dyuot yr gyfranc a wnaeth. ac a gyfaruu ac ef o wyr yr iarll y dyd hȣnnȣ ef ae byryaȣd oll yr llaȣr. ac ef a doeth d^ra-chevyn y garchar. Govyn chwedleu a wnaeth y vorȣyn y pedur. ac ny dywaȣt ef vn geir ȣrthi. a hitheu

aaeth y ofyn chwedleu y that. a govyn a wnaeth póy auuaſſei oȥeu oe deulu. Ynteu a dywaót nas atwaenat. gwr oed a chónſaltt coch aruchaf y arueu atharyan velen ar y yſgóyd. agowenu a wneth hitheu. a dyuot yȥ lle yd oed pered^ur^. a da vu y barch y nos honno. athȥi dieu ar untu y lladaód ped^ur^ wyȥ yȥ iarll. A chynn caffel o neb wybot póy vei y doey y garchar dȥacheuyn. Ar pedwyȥyd dyd y lladaód ped^ur^ y iarll ehunan. a dyuot a oȥuc y voȥwyn yn erbyn y that. agovyn chóedleu idaó. Chwedleu da heb y bȥenhin. Iad yȥ iarll. a minneu bieu y dóy iarllaeth. aódoſt ti arglóyd póy ae lladaód ef. Gón heb y bȥenh. Marchaóc y cónſaltt coch ar taryan uelen ae lladaód. Arglóyd heb hi miui aón póy yó hónnó. Yȥ duó heb yȥ ynteu póy yó ef. arglóyd heb hi y marchaóc yſſyd yg karchar gennyt yó hónnó. Ynteu a doeth hyt lle yd oed peredur. a chyuarch góell idaó a wnaeth. a dywedut idaó y góaſſanaeth a wnathoeth. y talei idaó megys y mynnei ehun. a phan aethpóyt y vóyta. Peredur a dodet ar neill laó y bȥenhin. ar uoȥóyn y parth arall y pered^ur^. Mi a rodaf itt heb y bȥenhin vym merch yn bȥiaót. a hanner vym bȥenhinyaeth genthi. ar dóy iarllaeth a rodaf itt yth gyuarós. arglóyd duó a dalho itt heb y peredur. ny deuthum i yma yȥ góȥeicka. * Beth a geiſſy ditheu vnbenn. Keiſſaó chedleu yd óyf i y óȥth gaer yȥ enryuedodeu. Móy yó medól yȥ vnbenn noc ydym ni yn y geiſſaó heb yuoȥóyn. Chwedleu y óȥth y gaer ti ae keffy. a chynhebȥygyeit arnat tróy gyuoeth vyn tat athȥeul digaón. athydi unbenn yó y góȥ móy-

haf agarafi. ac yna y dywaϑ. Pos dros y mynyd racco. a thi a wely lynn achaer o vyϑn y llynn. a hōno aelwir kaer yr enryuedodeu. ac ny wdam ni dim oe hanryuedodeu hi eithyr y galϑ velly. a dyuot a orruc pedur parth ar gaer. a phorth y gaer oed yn agorret. a phandoeth tu ar neuad. ydrϑs oed yn agorret. ac val y doeth y myϑn. gϑydbϑyll awelei yn y neuad. aphob vn or dϑy werin yn gϑare yn erbyn y gilyd. ar vn y bydei borth ef idi. agollei y gϑare. ar llall a dodei aϑr yn vnwed a phey bydynt gϑyr. Sef awnaeth ynteu digyaϑ achymryt ywerin yn y arffet athaflu y claϑr yr llynn. A phan yttoed ef uelly. nachaf y uorwyn du yndyuot y myϑn. ac yndywedut ϑrth pur. Dy bo greffaϑ duϑ ϑrthyt. Mynychach it wneuthur drϑc no da. Beth a holy di y mi y uorϑyn du heb ypedur. Colledu o honat yr amherodres oe chlaϑr ac ny mynnei hi hynny yr y amherodraeth. Oed wed ykeffit y claϑr. oed beielhut y gaer yſbidinongyl. ymae yno ϑr du yndiffeithaϑ llawer o gyuoeth yr amherodres. allad hϑñϑ o honat ti agaffut y claϑr. ac ot ey di yno ny doy yn vyϑ dracheuyn. a vydy di gyuarϑyd y mi yno heb ypedur. Mi a uanagaf fford̲ itt yno heb hi. Af a deuth hyt ygkaer yſbidinongyl. ac a ymladaϑd ar gϑr du. ar gϑr du a erchis naϑd y pered^ur^. Mi a rodaf naϑd it par vot y claϑr yn y lle yd oed pan deuthum i yr neuad. ac yna y doeth y uorϑyn du. a dywedut ϑrthaϑ. Ie heb hi. Ameltith duϑ itt yn lle dy lauur. am adaϑ yr ormes yn vyϑ. yſſyd yndiffeithaϑ kyuoeth yr amherodres. Mi a edeweis heb yperedur idaϑ yeneit yr

Llyma mal y trywythir oystory
a gereint uab erbin.

Arthur a duodd dalla llys ygkaer
llion ar usk. ac y dalis a rhuthr
seith mlynedd pasc. a phrynnu nad
lic. Ar sulgwlbyn dreigyllsieith dalla llys
a oruc yno. Kanys hynnyd hat llc ymy gr
uedd oed gaer llion y ar uor ac y ar dir.
A dygyuor a oruc attab nad brenhin arona
bc. a oedynt ssyr uab hyt yno. ac ygyt a
hynny seuill a barbneit. Kanys gwahoddsyr
uab uydei y rei hynny ymyporbgyl arbenne
o nybei uab aghenyon yn eu llu dyas.
A phan dei ef ygkaerllion yn dalla llys. teir
eglwys ardd a achubit yth vossernneu.
Sef ual y dd achubit. eglwys partinr ac de
yrned ac llwahoddsyr. Ar ell y dzchynnar. ac
rianed. ar dzydd a uydei yr dysten ardd eurth
eit. ar bedwarred y fraud ar sloydo
gyon ereill. A nab eglwys ereill a uydei yr
nab penntenlu. ac y llzalchnnei yn beinnat.
Kanys ef o ardderchocrwydd dot mlorvaeth ac
urdas boned oed bennat ar ynab penntenlu.
ac nyt anghei yn vn or eglwysseu nuby noc
a dylzedassam ni uchot. Gleddlbyt gannadua

peri y claȣr. Nyt yttiȣ y claȣr y lle kyntaf y kefeiſt. Dos drachevyn allad ef. Mynet aorȣc pedur allad y gȣr du. A phandoeth yr llys yd oed y uorȣyn du yn y llys. Ha uorȣyn heb y pedur mae yr amherodres. Yrofi a duȣ nys * gȣely di hi ynaȣr. ony bei lad gormes yſſyd yn y fforeſt racko o honat. Py ryȣ ormes yȣ hȣnnȣ. Karȣ yſſyd yno achyn ebrȣydet yȣ ar adeinyaȣc kyntaf. Ac un corn yſſyd yn y dal. kyhyt a phaladyr gȣaeȣ. achyn vlaenllymet yȣ ardim blaen-llymhaf. A thorri awna bric y coet ac avo owell yn y fforeſt. Allad pob aniueil awna or agyfarffo ac ef yndi. Ac ar nys llado. marȣ vydant o newyn. A gȣaeth no hynny. Dyuot awna beunoeth ac yuet y byſcotlyn yn y diaȣt. agadu y pyſcaȣt yn noeth a meirȣ vyd eu kanmȣyhaf. kynndyuot dȣfyr idi drach-efyn. A vorwyn heb y peredur adoy di y dangos ymi yr aniueil hȣnnȣ. Nac af ny lyuaſſȣys dyn uynet yr fforeſt yr ys blȣydyn. Mae yna golȣyn yr arglȣydes. Ahȣnnȣ agyfyt y karȣ ac adaȣ attat ac ef. Ar karȣ ath gyrch di. Y colwyn aaeth yngyfarwyd y pered^{ur}. Ac agyuodes y carȣ. Ac adoeth parth ar lle yd oed ped^{ur} ac ef. Ar karȣ agyrchaȣd ped^{ur}. Ac ynteu aellyghȣys y ohen heibaȣ. Ac atrewis y benn y arnaȣ achledyf. A phan yttoed ynedrych ar penn y karȣ. ef awelei varchoges yn dyuot attaȣ. ac ynkymryt y colȣyn yn llawes ychapann. ar penn y rygthi achorȣf. Ar torch rudeur aoed am y vynȣgyl. A vnben heb hi anſyberȣ y gȣnaethoſt. Llad y tlȣs teckaf oed ymkyuoeth. arch auu arnaf y hynny. Ac aoed wed y gallȣn i kaffel dy gerennyd di. Oed. dos yvronn ymynyd racko.

ac yno ti awely lóyn. ac ymon yllóyn ymae llech. ac yno erchi góz y ymwan deirgóeith. ti agaffut vygkerenhyd. Peredur agerdaód racdaó. ac adeuth y ymyl yllóyn. ac aerchis góz y ymwan. Ac ef agyuodes góz du y dan y llech. a march yſkyznic y danaó. ac arueu rytlyt maóz ymdanaó ac ymdan y uarch. ac ymwan awnaethant. Ac ual y byzyei peredur y góz du yz llaóz y neityei ynteu yn y gyfróy dzacheuyn. a diſgynnv aozuc pered^ur^ athynnv cledyf. ac yn hynny difflannu aozuc y góz du a march p^ur^ gantaó. ac ae varch ehun hyt nawelas ef yz eil olóc arnvnt. ac ar hyt y mynyd kerdet awnaeth peredur. ar parth arall yz mynyd ef awelei gaer yn dyffryn auon. a pharth ar gaer y doeth. ac ual y daó yz gaer. neuad * awelei. adzós y neuad yn agozet. ac y myón y doeth. ac ef awelei óz llóyt cloff yn eiſted ar dal y neuad. a góalchmei yn eiſted ar y neill laó. ae varch aducſei y góz du. awelei yn vn pzeſſeb amarch góalchmei. allawen uuant ózth pedur. amynet y eiſted aozuc y parth arall yz gózllóyt. ac ar hynny nachaf was melyn yn dygóydaó ar penn y lin geyz bzon pered^ur^. ac yn erchi kerennyd yperedur. Arglóyd heb y góas mi adeuthum yn rith y uozwyn du y lys arthur. aphan vyzyeiſt y claózz. aphan ledeiſt y góz du oyſbidinongyl. a phan ledeiſt y karó. a phan vuoſt yn ymlad ar góz oz llech. ami adeuthum ar penn ynwaetlyt ar ydyſcyl. ac argóaeó yd oed y ffrót waet oz penn hyt y dózn ar hyt y paladyz. ath geuynderó bioed y penn. agóidonot kaerloyó ae lladyſſei. ac óynt agloffaſſāt dy ewythyz. ath geuynderó óyf ynneu. a darogan yó

ytti dial hynny. A chygor vu gan pedur agoalchmei anuon att arthur ae deulu y erchi idaw dyuot am benn y gwidonot. A dechreu ymlad a wnaethant ar gwidonot. A llad gwr y arthur geyr bronn pered[ur] a wnaeth vn or gwidonot. ae gwahard awnaeth ped[ur]. Ar eilweith llad gwr a wnaeth y widon geyr bronn pedur. Ar eilweith y gwahardawd pedur hi. Ar tryded weith llad gwr a wnaeth y widō geyr bronn ped[ur]. A thynnv y gledyf a wnaeth peredur. A tharaw y widon ar uchaf y helym yny hyllt yr helym. ar arueu oll. ar penn yn deu hanner. A dodi llef a wnaeth ac erchi yr gwidonot ereill ffo. a dywedut pan yw peredur oed. y gwr a vuaffei yn dyfcu marchogaeth gyt ac wynt yd oed tyghet eu llad. Ac yna y trewis arthur ae deulu gan y gwidonot. Ac y llas gwidonot kaer loyw oll. Ac uelly y treythir ogaer yr enryuedodeu.

Gereint and Enid.

Nyma mal y treythir o ystory-
a gereint uab erbin.

ARthur adeuodes dala Nys ygkaer Nion arwysc. Ac y delis ar untu seith ~~mlyned~~ pasc. aphump nadolic. Ar fulgwyn dreigylweith dala Nys aorac yno. kanys hygyrchaf Ne yny gyuoeth oed gaer Nion y ar uor ac y ar dir. Adygyuor aorac attaw naw brenhin coronawc. aoedynt wyr idaw hyt yno. Ac y gyt a hynny IeirN abarweneit. Kanys gwahodwyr idaw uydei y rei hynny ympob gwyl arbennic ony bei uawr aghenyon yn eu Nudyas. A phan vei ef ygkaer Nion yn dala Nys. teir eglwys ardec aachubit wrth y offerenneu. Sef ual yd achubit. eglwys y arthur ae deyrned ae wahodwyr. Ar eil y wēhwyuar. ae rianed. Ar dryded a uydei yr distein ardic eircheit. Ar bedwared y franc ar swydogyon ereiN. A naw eglwys ereiN auydei yr naw pennteulu. Ac y walchmei yn bennaf. Kanys ef o arderchocrwyd clot milwryaeth ac urdas boned oed bennaf ar ynaw pennteulu. Ac nyt anghei yn vn or eglwyssеu mwy noc a dywedassam ni uchot. Glewlwyt gauaeluawr oed penn porthawr idaw. Ac nyt ymyrrei ef ygwassanaeth. na-

myn yn vn or teir gŏyl arbennic. namyn ſeithwyr a oedynt y danaŏ yn gŏaſſanaethu. arennynt y vlŏyd-yn y ryngtunt. Nyt amgen. grynn. a phenn pighon. allaes gymyn. a gogyfŏlch. a gŏrd-nei lygeit cath. awelei hyt nos yngyſtal ac hyt dyd. a drem uab dremhitit. achluſt uab cluſtueinyt aoedynt wylwyr y arthur. A duŏ maŏrth ſulgŏyn ual yd oed yr amheraŏdyr yn y gyuedach yn eiſted. nachaf was gŏineu hir yndyuot y myŏn. apheis a ſŏrcot obali caeraŏc ymdanaŏ. achledyf eurdŏrn am y vynŏgyl. adŏy eſgit iſſel ogortwal am y draet. adyuot aorruc hyt rac bronn arthur * Kenpytb gŏell arglŏyd heb ef. Duŏ arodho da it heb yr ynteu. agreſſo duŏ ŏrthyt. ac aoes chŏedleu oneŏyd gennyt ti. Oes arglŏyd heb yr ynteu. Nyt atwen i dydi heb yr arthur. Kyued yŏ gennyf i nam atwaenoſt. afforeſtŏr itti arglŏyd ŏyf i yn forefſt y dena. a madaŏc yŏ vy enŏ i uab tŏrgadarn. Dywet ti dy chwedleu heb yr arthur. Dywedaf arglŏyd heb ef. karŏ aweleis yn y forefſt. ac ny weleis yr moet y gyfryŏ. Pabeth yſſyd arnaŏ ef heb yr arthur. pryt na welut eiryoet y gyfryŏ. Purwyn arglŏyd yŏ. ac ny cherda gyt ac un aniueil oryuic a balchder rac y urenhineidet. ac y ouyn kyngor itti arglŏyd y dodŏyf beth yŏ dy gynghor am danaŏ. Jawnaf y gŏnaf i heb yr arthur. mynet y hela ef auory yn ieuenctit y dyd. apheri rybud heno arbaŏb or llet-tyeu. ac ar ryfuerys oed bennkynyd y arthur. ac ar eliuri oed benn mackŏy. ac ar baŏb y am hynny. ac ar hynny y trigyaſſant. a gellŏng y mackŏy or

blaen aorac. Ac yna y dywaȣt gȣenhȣyuar ȣrth arthur. Arglȣyd heb hi agennhedy di vyvi auorȣ y uynet y edrȣch ac y warandaȣ ar hela y karȣ a dyȣaȣt y mackȣy. Kanhadaf ynllaȣen heb yr arthur. Minneu aaf heb hi. Ac yna ydywaȣt gȣalchmei ȣrth arthur. Arglȣyd heb ynteu ponyt oed iaȣn ytitheu. kanhadu yr neb y delei hȣnnȣ attaȣ ynyhelua. Nad y benn ae rodi yr neb ymynhei ae y orderch idaȣ ehun ae y orderch y gedymdeith idaȣ. na marchaȣc na phedestyr y del idaȣ. Kanhadaf yn llawen heb yr arthur. abit y keryd ar y distein ony byd paraȣt paȣp auorȣ y uynet y hela. A threulaȣ y nos a orugant drȣy gymodrolder o gerdeu adidanȣch ac ymdidaneu a diwall wassanaeth. A phan uu amser gan baȣp onadunt vynet y gyscu ȣynt aaethant. A phan doeth y dyd drannoeth deffroi aorugant. A galȣ aorac arthur ar y gȣeisson agadwei y wely. Dyt amgen. pedwar mackȣy. Sef rei oedynt. Gadyrieith uab porthaȣr gandȣy. Ac amhren uab bedwyr. Ac amhar uab arthur. A goreu uab Gustennyn. Ir gȣyr hynny adoethant att arthur. Ac agyuarchassant well idaȣ. Ac awisc*assant ymdanaȣ. A ryuedu aorac arthur na deffroes gȣenhȣyuar. Ac nat ymdroes yny gȣely. ar gȣyr a uynnyssynt y deffroi. Da deffroȣch hi heb yr arthur. kanys gȣell genthi gyscu no mynet y edrȣch ar yr hela. Ac yna y kerdaȣd arthur racdaȣ. ac ef a glyȣei deu gorn yn canu. vn yn ymyl lletty y pennkynyd. Ar llall yn ymyl lletty y penn mackȣy. allȣyr dygyuor kȣbyl or niuerȣed adoethant att arthur. acherdet aorugant parth ar

fforeſt. A gwedy mynet arthur odieithyr y llys y deffroes gwenhwyuar. a galw ar y morynyon a orruc a gwiſcaw ym danei. A uorynyon heb hi. mi a gymereiſ gennat neithwyr y uynet y edrych ar yr hela. Ac aet un o honawch yr yſtabyl a pharet dyuot ac a uo o uarch or a wedo y wraged eu marchogaeth. Ac ef a aeth vn o nadunt. ac ny chahat ynyr yſtabyl namyn deu uarch. A gwenhwyuar ac un or morynyon a aethant ar y deu uarch. ac wynt a doethant drwy wyſc. allufc y gwyr ar meirch a gynhalyſſant. A c ual y bydynt yn kerdet uelly wynt a glywynt twryf mawr angherdawl. Ac edrych a orugant drae keuyn. ac wynt a welynt uarchawc ar ebawluarch helyclei athrugar y ueint. A mackwy gwyneu Jeuanc eſgeirnoeth teyrneid arnaw. A chledyf eurdwrn ar y glun. a pheis a ſwrkot o bali ym danaw. A dwy eſkit iſſel o gorrdwal am y drae t. allenn o borffor glas ar warthaf hynny. ac aual eur wrth bop cwr idi. A cherdet yn uchelualch drybelit ffraeth gyſſonuyr a wnaei y march. ac ymorrdiwes a gwennhwyuar a orruc. a chyuarch gwell idi a orruc. Duw a rodho da itt ereint heb yr hitheu. a mi ath adnabuum pann yth weleiſ gyntaf gynneu. a greſſaw duw wrthyt. A phaham nat aethoſt di gyt ath arglwyd y hela. Am na wybuum pan aeth heb ef. Minneu a ryuedeis heb hi gallu o honaw ef vynet yn dirybud y mi. Je arglwydes heb ef. kyſcu a wneuthum i ual na wybuum pan aeth ef. A gorreu vn kedydeith genhyf i heb hi vyg kedymdeithas arnaw y ny kyuoeth oll wyt ti o was ieuanc. Ac ef a allei uot yngyn digriuet y mi or hela ac udunt wynteu. kanys

ni a glywn y * kyrn pan ganer. ac aglyon y con pann ellynger. a phan dechreuont alo. ac oynt a doethant y ystlys y forest. ac yno seuyll a onaethant. Ni a glyon odyma heb hi pan ellynger y kon. ac ar hynny tŷryf a glyoynt. ac edrych yg gorthoyneb y tŷrof aorugant. ac oynt a oelynt corr yn marchogaeth march uchelde o ffroenuoll mafwehyn kadarndrut. Ac yn llao y corr yd oed ffrowyll. Ac yn agos yr corr y goelynt wreic y ar uarch canwelo teledio. a phedestric waftatualch ganta o. ac eurwisc o bali ymdanei. ac yn agos idi hitheu marchaoc y ar gatuarch maor tomlyt. ac arueu trom gloyo ym danao ac am y uarch. a diheu oed ganthunt na welsynt eiryoet gor amarch ac arueu hoffach gantunt eu meint noc oynt. a phobun onadunt yn agos y gilyd. Gereint heb y goenhoyuar aatwaenost di y marchaoc racco maor. nac atwen heb yr ynteu. ny at yr arueu estronaol maor racco welet nae wyneb ef nae bryt. Dos uorôyn heb y goenhoyuar a gouyn yr corr poy y marchaoc. mynet aorûc y uorôyn yn erbyn y corr. Sef aorûc y corr kyuaros y uorôyn pan y gwelas yn dyuot attao. a gouyn aorûc y uorôyn yr corr poy y marchaoc heb hi. Nys dywedaf ytti heb ef. Kanys kyndroc dy wybot heb hi ac nas dywedy ymi. mi ae gouynnaf idao ehun. Na ouynny myn uygcret heb ynteu. Paham heb yr hi. am nat oyt yn enryded dyn awedo orthao ymdidan am hargloydi. Sef aorûc y uorôyn yna trossi penn ymarch tu ar marchaoc. Sef aorûc y corr yna y tharao ar ffrowyll aoed yny lao ardraos y hoyneb ae llygeit

yny uyd y gȣaet yn hidleit. Sef aȣnaeth yuorȣyn o dolur y dyrnaȣt. dyuot dracheuynt at wenhȣyuar. dan gȣynaȣ y dolur. Hagyr iaȣn heb y gereint y gorruc y corr athi. Ni aaf heb y gereint y wybot pȣy y marchaȣc. Dos heb y gȣenhȣyuar. dyuot a orruc gereint att y corr. Pȣy ymarchaȣc racko heb y gereint. Nys dywedaf ytti heb y corr. Ni ae gouynaf yr marchaȣc ehun heb ynteu. Na ovyny mynn vygcret heb y corr. nyt ȣyt vn en*ryded di ac y dylyych ymdidan am arglȣyd i. Miui heb y gereint aymdideneis agȣr yssyd gystal ath arglȣyd di. athrossi penn y uarch aorruc parth ar marchaȣc. Sef aorruc y corr. ymorrdiwes ac ef ae daraȣ yny gyueir y traȣsei y uorȣyn. yny oed y gȣaet yn Niwaȣ y Nenn oed am ereint. Sef aorruc gereint dodi y laȣ ardȣrn y gledyf. achymryt kynghor yny uedȣl ac ystyryaȣ aorruc nat oed dial gantaȣ Nad y corr. ar marchaȣc aruaȣc yny gael ~~yny gael~~ ynrat aheb arueu. Adyuot dracheuyn aorruc hyt Ne ydoed wenhȣyuar. Doeth aphȣyNaȣc y medreist heb hi. Arglȣydes heb ef miui etwa aaf yny ol gan dy gennyat ti. ac ef adaȣ yny diwed y gyuanned y kaffȣyf i arueu. ae eu benffic ae ar ȣystyl. ual y kaffȣyf ymbraȣ armarchaȣc. Dos ditheu heb hi ac nac ymwasc ac ef yny gessych arueu da. agoual maȣr uyd genysi ym danat ti heb hi yny gaffȣyf chȣedleu y ȣrthyt. Os byȣ uydaf i heb ef erbyn pryt naȣn auorycher ti aglywy chȣedleu o dianghaf. Ac ar hynny kerdet aorruc. Sef fford y kerdassant is laȣ y Nys ygkaer Nion. Ac yr ryt ar wysc mynet drwod.

a gwastat tir tec erdrym aruchel a gerdassant yny doethant y dinastref. Ac ympenn y dref ygwelynt kaer a chastell. Ac y benn y dref y doethant. ac ual y kerdei y marchawc drwy y dref y kyuodei tylwyth pob ty y gyuarch gwell idaw ac y ressawu. A phan doeth gereint yr dref edrych a wnaei ympob ty y geissaw adnabot neb or awelei. Ac nyt atwaenat ef neb na neb ynteu. ual y gallei ef gaffel kym|mwynas o arueu ae o venffic ae ar wystyl. A phob ty a welei ynllawn o wyr ac arueu a meirch. ac ynllathru taryaneu. Ac yn ysleipanu cledyfeu. Ac yn golchi arueu. ac ynpedoli meirch. Ar marchawc ar uarchoges ar corr agyrchassant y castell aoed ynydref. Llawen oed bawp wrthunt or kastell. Ac ar y bylcheu ar pyrth ympob kyueir yd ymdorruyn|nyglynt y gyuarch gwell. ac y uot ynllawen wrthunt. Seuyll ac edrych aorruc gereint auydei dim gohir arnaw yny castell. A phan wybu ynhyspys y drigyaw. edrych aorruc ynygylch. ac ef awelei ardalym ordref henllys * atueiledic ac yndi neuad drydoll. Ac wrth nat atwaenat neb ynydref mynet aorruc yr henllys. A gwedy dyuot ohonaw parth arllys. ny welei hayach namyn lofft awelei. aphont o uaen marmor yn dyuot or lofft. Ac ar y bont ygwelei gwr gwynllwyt yn eisted. a hen dillat atueiledic ymdanaw. Sef aorruc gereint arnaw yngraff hirhynt. Sef y dywawt y gwr gwynllwyt wrthaw. A uaccwy heb ef. pa uedwl yw y teu di. Medylyaw heb ynteu am nawn pale ydaf heno. Adeuy di ragot yma unben heb ef. athi ageffy oreu a gaffer itt. A dyuot racdaw aorruc achyrchu aorruc y

gór góynllóyt ~~y gór góynllóyt~~ yr neuad oe vlaen. A diſgynnv aorac yny neuad ac adaó yno y uarch. a dyuot racdaó tu ar lofft ef ar gór góynllóyt. Ac ar y lofft y góelei gohenwreic yn eiſted ar obennyd. a hen dillat atueiledic o bali ymdanei. A phan uuaſſei yny llaón ieuenctit. tebic oed gantaó na welſſei neb wreic degach no hi. A moróyn gyr y llaó a chrys a llenliein ymdenei gohen yndechreu atueilaó. A diheu oed gantaó na welſei eiryoet un uoróyn gyflaónach o amylder pryt a goſked a theledióróyd no hi. Ar gór góynllóyt a dywaót órth y uoróyn. Nyt oes was y uarch y mackóy hónn heno namyn tydi. Y góaſſanaeth gorreu aallóyfi heb hi mi ae gónaf ac idaó ac y uarch. A diarchenu y makóy aorac y uoróyn. Ac odyna diwallu y march owellt ac yt. A chyrchu yr neuad ual kynt adyuot yr loft drracheuyn. Ac yna y dywaót y gór góynllóyt órth y uoróyn. Dos yr drref heb ef ar traóſgóyd gorreu ac aellych ovóyt allynn par dyuot yma ac ef. Oi awnaf yn llaóen arglóyd heb hi. Ac yr drref y doeth y uoróyn. ac ymdidan aorugant óynteu trauu y uoróyn yny dref. Ac yny lle nachaf y uoróyn yn dyuot a góas y gyt ahi. a choſtrel ar y geuyn yn llaón oued góerth. a chóarthaór eidon ieuanc. Ac y róng dóylaó y uoróyn yd oed talym ouara góynn. Ac un coeſſet yny llenliein. ac yr lofft ydoeth. Ny elleis i heb hi traóſſgóyd well no hónn. Ac ny chaón uygcredu ar well no hynn. Da digaón heb y gereint. apheri berói y kic aorugant. Aphanuu baraót eu bóyt óynt aaethant y eiſted. Nyt amgen. [775] Gereint aeiſtedaód y róng y gór góyn-

llŏyt ae wreic. ar uorŏyn awassanaethaŏd arnunt. a bŏyta ac yuet aorugant. A gŏedy daruot bŏyta. dala ar ymdidan ar gŏr gŏynllŏyt aoruc gereint. a gouyn idaŏ ae ef gyntaf bioed y llys yd oed yndi. Ni ysgŏir heb ef ae hadeilaŏd. ami bieiuu y dinas ar castell aŏeleist ti. Och aŏr heb y gereint. paham y colleist ditheu hŏnnŏ. Ni agolleis heb ynteu iarllaeth uaŏr ygyt ahynny. a llyma paham y colleis. Dei uab braŏt aoed im. achyuoeth hŏnnŏ ar meu vy hun a gymereis i attaf. a phan doeth nerth yndaŏ holi y gyuoeth awnaeth. Sef y kynheleis ynheu y gyuoeth racdaŏ ef. Peri aoruc ynteu ryuelu arnafi. achynuydu cŏbyl or aoed ymllaŏ. a ŏrda heb y gereint auenegy di y mi pa dyuotyat uu un y marchaŏc a doeth yr dinas gynneu. ar uarchoges ar cor. a phaham y mae y darpar a weleis i argŏeiryaŏ arueu. managaf heb ef. Darpar yŏ auory ar chware yssyd gan yr iarll Jeuanc. Dyt amgen dodi ymyŏn gŏeirglaŏd yssyd yno dŏy ffoych. ac ar y dŏy ffoych gŏialgeing aryant. a llamhystaen a dodir ar y wialgeing. a thŏrneimeint auyd am y llamhysdaen. Ar niuer aweleist di yny dref oll owyr ameirch ac arueu adaŏ yr tŏrneimeint. ar wreic vŏyhaf agarho adaŏ ygyt aphob gŏr. ac ny cheiff ymwan am y llamystaen y gŏr ny bo gyt ac ef y wreic vŏyhaf agarho. ar marchaŏc aweleist di agauas y llamhystaen dŏy vlyned. ac or keiff y dryded ulŏydyn y hanuon aŏneir idaŏ pob blŏydyn wedy hynny. ac ny daŏ ehun yno. a marchaŏc y llamhystaen y gelŏir y march o hynn allan. a ŏrda heb y gereint mae dy gynghor di y mi

am y marchaȣc hȣnnȣ. am ſarhaet ageis gan y goɽr ac agauas moɽȣyn y wenhȣyuar gȣɽeic arthur. a menegi yſtyɽ y ſarhaet aoɽuc gereint yɽ gȣɽ gȣynllȣyt. Nyt haȣd ym rodi kynghoɽ itt kanytoes na gȣɽeic na moɽȣyn ydymardelȣych o honei. yd elut y ymwan aef. arueu aoed y mi yna y rei hynny agaffut ti. ac oɽ bei well gennyt uy march i noɽ teu dy hun. a wrda heb ynteu duȣ adalo it. da digaȣn yȣ gennyfi vy march vy hun yd ȣyf i yn gynneuin * ac ef. ath arueu ditheu. a phony edy ditheu ȣɽda y mi ardelȣ oɽ uoɽȣyn racco yſſyd uerch y titheu. ynoet ydyd auoɽy. ac oɽdianghafi oɽ tȣɽneimeint. vygkywirdeb am karyat a uyd ar y uoɽȣyn tra uȣyf i vyȣ. Ony dianghaf inheu. kyn diweiret uyd y uoɽȣyn achȳt. Miui heb y gȣɽ gȣynllȣyt awnaf hynny yn llaȣen. a chanys ar ymedȣl hȣnnȣ ydȣyt titheu yn trigyaȣ. reit vyd itt pan uo dyd auoɽy bot dy uarch ath arueu yn baraȣt. Kanys yna y dyt marchaȣc y llamhyſtaen goſtec. Nyt amgen erchi yɽ wreic vȣyhaf agar kymryt y llamhyſtaen. kanys goɽeu y gȣeda itti. a thi ae keueiſt med ef yɽ llyned ac yɽ dȣy. ac oɽ byd ae gȣarauunho itt hediȣ o gedernit. mi ae hamdiffynnaf itt. ac am hynny heb ygȣɽ gȣynllȣyt ymae reit y titheu uot yno pan vo dyd. a ninheu yntri a vydȣn gyt a thi. ac ar hynny trigyaȣ aoɽugant. ac yn y lle oɽ nos ydaethant y gyſgu. a chyn y dyd kyuodi aoɽugant a gȣiſcaȣ ym danunt. A phanoed dyd yd oedynt ȣynteu yll pedwar ar glaȣd ynſeuyll. Ac yna yd oed marchawc y llamhyſtaen yndodi yɽ oſtec ac yn erchi y oɽderch kyɽchu y llamhyſtaen. Na chyɽch heb y gereint y

mae yma uorϑyn yſſyd degach a thelediwach a dylyedogach. ac aedyly ynwell no thi. Os tydi a gynhely y llamhyſtaen yn eidi hi dyret ragot y ymwan amiui. Dyuot racdaϑ aorϑuc gereint hyt ympenn y weirglaϑd. yn gyweir o varch ac arueu trϑm rytlyt dielϑ eſtronaϑl ymdanaϑ ac ymda y uarch. ac ymgyrchu aorϑugant. athorri to obeleidyr. a thorri yr eil. a thorri ydryded do. a hynny bob eilwers. ac ϑynt ae torrynt ual y dygit attunt. A phannwelei y iarll ae niuer marchaϑc y llamhyſtaen yn hydyr. dolef a llewenyd agorϑaϑen auydei gantaϑ ef aeniuer. athriſtau aϑnaei y gϑr gϑynllϑyt aewreic ae uerch. ar gϑr gϑynllϑyt awaſſanaethei y ereint or peleidyr ual y torrei. ar corr awaſſanaethei uarchaϑc y llamhyſtaen. Ac yna y doeth y gϑr gϑynllϑyt att ereint. a unben heb ef wely dy yma y paladyr aoed ymllaϑ i y dyd ym urdϑyt yn uarchaϑc urdaϑl. ac yr hynny hyt hediϑ ny thorreis i ef. * ac ymae arnaϑ penn iaϑnda. kany thyckya un paladyr gennyt. Gereint agymerth y gϑaeϑ gan y diolϑch yr gϑr gϑynllϑyt. ar hynny nachaf y corr yn dyuot agϑaeϑ gantaϑ ynteu y arglϑyd. wely dy yma y titheu waeϑ nyt gϑaeth heb y corr. achoffa na ſauaϑd marchaϑc eiryoet gennyt kyhyt ac ymae hϑnn ynſeuyll. Y rof aduϑ heb y gereint onyt angheu ebrϑyd am dwc i. ny henbyd gϑell ef oth borth di. ac o bell y ϑrthaϑ gordinaϑ y varch aorϑuc gereint. ae gyrchu ef gan y rybudyaϑ a goſſot arnaϑ dynaϑt toſtlym creulaϑn drut. ygkedernit y daryan yny hollides y daryan Ac yny tyrr yr arueu ygkyueir y goſſot. ac yny tyr y gegleu. ac yny vyd ynteu efae

gyfróy dros bedrein y uarch yr Naór. ac yn gyflyn disgynnu aorruc gereint a Nidiaó. a thynnu cledyf ae gyrchu ynNityaóclym. Y kyuodes y marchaóc ynteu a thynnu cledyf araN yn erbyn gereint. ac ar eu traet ymffust achledyfeu yny yttoed arueu pob un onadunt yn serigyluriú gan y gilyd. ac yny yttoed y chóys ar góaet yndóyn Neuuer eu Nygeit racdunt. Aphan uei hyttraf gereint y Naóenhaei y gór góynNóyt ae wreic ae uerch. Aphan uei hytraf y marchaóc y Naóenhaei y iarN ae bleit. aphan welas y gór góynNóyt ereint wedy kaffel dyrnaót maórdost. nessau aorruc attaó yn gyflym adywedut órthaó. aunbenn heb ef coffa y sarhaet ageueist ygan y corr. aphonyt y geissaó dial dy sarhaet y deuthost di yma. asarhaet góenhóyuar górereic arthur. Dyuot aorruc y ereint ymadraód y gór órthaó. a galó attaó y nerthoed. adyrchauel y gledyf. a gossot ar y marchaóc yggóarthaf y benn yny tyr holN arueu y benn. ac yny tyrr y kic olN ar croen. ac yny iat. yny glóyua ar yr asgórn. ac yny dygóyd y marchaóc ar ydeulin. a bóró y gledyf oe laó aorruc. ac erchi trugared y ereint. a rywyr heb ef ygadaód vygkam ryuic am balchder ym erchi naód. Ac ony chaf yspeit y ymwneuthur aduó am vym pechaót. ac y ymdidan ac offeireit. ny hannóyf welN * o naód. Mi arodaf naód itt gan hynn heb y gereint. Dy uynet hyt at wenhóyuar górreic arthur. y wneuthur iaón idi am sarhaet y morróyn oth gorr. Digaón yó gennyf inheu awneuthum i arnat ti am ageueis osarhaet gennyt ti ath gorr. ac na dissgynnych or pan elych odyma hyt rac bronn góenhóyvar y wneuthur

iaȣn idi ual y barnher yn llys arthur. a minheu aȣnaf hynny yn llaȣen. a phȣy ȣyt titheu heb ef. Mi ereint uab erbin. amanac ditheu pȣy ȣyt. Mi edern uab nud. Ac yna y byrywyt ef ar y uarch ac y doeth racdaȣ hyt yn llys arthur. ar wreic uȣyhaf agarei yn y vlaen ae gorr. adrycyruerth maȣr gantunt. a datkan y chȣedyl ef hyt yna. Ac yna y doeth y Iarll bychan ae niuer hyt lle yd oed ereint achyuarch gȣell idaȣ ae wahawd gyt ac ef yr castell. Da vynnaf heb y gereint. yr lle y bum neithȣyr yd af heno. Kany uynny dy wahaȣd. ti auynny diwallrȣyd or a allwyfi y beri itt ir lle y buost neithȣyr. a mi a baraf enneint itt a bȣrȣ dy vlinder ath ludet y arnat. Duȣ a dalo itt heb y gereint aminheu aaf ymletty. ac uelly y doeth gereint. a nyȣl iarll ae wreic ae uerch. A phan doethant yr lofft. yd oed gȣeisson ystauell y iarll ieuanc ae gȣassanaeth gȣedy dyuot yrllys. ac ynkyweiryaȣ y tei oll ac yn eu diwallu o wellt a than. ac ar oet byrr yn baraȣt yr enneint. ac yd aeth gereint idaȣ. a golchj y benn awnaethpȣyt. Ac arhynny y doeth y Iarll ieuanc ar y deugeinuet o uarchogyon urdolyon. y rȣng y wyr ehun agȣahodwyr or tȣrneimeint. Ac yna y doeth ef or enneint. ac yd erchis yr iarll idaȣ vynet yr neuad y vȣyta. Mae ynȣl iarll heb ynteu ae wreic ae uerch. Y maent yn y lofft racko heb y gȣas ystauell y iarll. yn gȣiscaȣ ymdanunt y gȣisgoed a beris y iall y dȣyn udunt. Da wiscet y uorȣyn heb ynteu dim ymdanei onyt y chrys ae llenliein yny del y lys arthur y wisgaȣ o wenhȣyuar y wisc a vynno ymdanei. ac ny wisgaȣd y uorȣyn.

Ac yna ydoeth paȣb yr neuad onadunt. ac ymolchi aorugant amynet y eiſted ac y vȣyta. Sef ual yd eiſted*aſſant. Or neill tu y ereint yd eiſtedaȣd y iarll ieuanc. ac odyna ynyȣl iarll. or tu araral y ereint yd oed y uorȣyn ae mam. A gȣedy hynny paȣb ual y racvlaenei y enryded. a bȣyta awnaethant adidlaȣt waſſanaeth ac amylder o amryuael anregyon a gaȣſſant. ac ymdidan aorugant. Nyt amgen no gȣahaȣd or iarll ieuanc ereint trannoeth. Na uynnaf y rof a duȣ heb y gereint. y lys arthur yd afi ar uorȣyn honn auorȣy. adigaȣn yȣ gennyf hyt ymae ynyȣl iarll ar dlodi a gouut. ac y geiſſaȣ aghwanegu goſſymdeith idaȣ ef yd afi ynbennaf. a unben heb yr iarll ieuanc nyt omkam i ymae ynyȣl heb gyuoeth. Myn uyg cret i heb y gereint ny byd ef heb y gyuoeth onyt agheu ebrȣyd amdȣc i. Ha unben heb ef am auu o anghyſſondeb y rofi ac ynyȣl. mi auydaf ȣrth dy gyghor di ynllaȣen gan dy uot yngyffredin ar y iaȣnder y rynghom. Nyt archaf i heb y gereint rodi idaȣ. namȳ y dylyet ehun ae amrygoll yr pan golles y gyuoeth hyt hediȣ. a minheu awnaf hynny ynllawen y rot ti heb ef. Je heb y gereint auo yma or adylyho bot yn ȣr y ynyȣl gȣrhaet idaȣ orlle. a hynny aorȣuc y gȣyr oll. ac ar y tagneued honno y trigywyt. ae gaſtell ae drȣef ae gyuoeth aedewit y ynyȣl. achȣbȣl or agollaſſei hyt yn oet y tlȣs lleihaf agafas. Ac yna y dywaȣt ynyȣl ȣrth ereint. a unben heb ef y uorȣyn a ymardelweiſt ohonei hyt y bu y tȣrneimeint. paraȣt yȣ y wneuthyr dy ewyllys a llyma hi yth uedyant. Ny

mynnaf i heb ynteu namyn bot y uoroyn ual ymae yny del y lys arthur. ac arthur agoenhoyuar a vynnaf eu bot yn rodyeit ar y uoroyn. a thrannoeth y kychoynnaffant racdunt y lys arthur. Kyfranc gereint hyt yma :·

Nyma weithon ual yd hel|laod arthur y caro. rannu yr erhyluaeu or goyr ar con. a gellong y con arnao a orugant. a diwethaf ki a ellynghoyt arnao annoylgi arthur. cauall oed y. eno. ac adao yr holl gon a oruc a rodi yftum yr caro. Ac ar yr eil yftum y doeth yr caro y erhylua arth^ur^. * ac arthur a ymgauas ac ef. a chynn kyflauanu o neb arnao. neur daroed y arthur lad y benn. ac yna kanu corn llad a wnaethpoyt. Ac yna dyuot a orugant paop y gyt. a dyuot a oruc kadyrieith att arthur a dyoedut orthao. Argloyd heb ef y mae racco wenhoyvar heb neb gyt a hi namyn un uoroyn. Arch ditheu heb yr arthur y gildas uab kao ac y yfcolheigon y llys oll kerdet gyt a goenhoyuar parth ar llys. a hynny a wnaethant oynteu. ac yna y kerdoys paob o nadunt a dala ar ymdidan a orugant am benn y caro y boy y rodit. on yn mynnu y rodi yr wreic voyhaf a garei ef. Arall yr wreic voyhaf a garei ynteu. a phaob or teulu ar marchogyon yn amryffon yn choero am y penn. ac ar hynny y doethant yr llys. ac y gyt ac y kicleu arthur a goenhoyuar yr amryffon am y penn. y dywaot goenhoyuar yna orth arthur. Argloyd heb hi. Nyma vygkyghor i am benn y caro. na rodher yny del gereint uab erbin or neges yd edyo idi. a dywedut y arthur yftyr y neges a oruc goenhoyuar.

Góneler hynny ynllaóen heb yr arthur. ar hynny y trigyóyt. athrannoeth y peris góenhóyuar. bot disgóyleit ar ygaer am dyuotyat gereint. a góedy hanner dyd y góelynt godrumyd odyn bychan ar uarch. ac yny ol ynteu górreic neu uorróyn debygynt hóy ar uarch. ac yny hol hitheu marchaóc maór gochróm penn issel goathrist. ac arueu bríóedic amdlaót ymdanaó. Achynn eudyuot ygkyuyl y porth y doeth un or disgóyleit hyt lle ydoed wenhóyuar. adywedut idi y ryó dynyon awelynt ar ryó ansaód oed arnunt. Ny ónn i póy ynt hóy heb ef. mi ae gónn heb ygóenhóyuar llyna y marchaóc ydaeth gereint ynyol. athebic yó gennyf nat gan y uod ymae yndyuot. ac ymorrdiwedaód gereint ac. neur dialaód sarhaet y uorróyn pan uo lleihaf. ac arhýny nachaf y porthaór yn dyuot hyt lle ydoed wenhóyuar. arglóydes heb ef ymae yny porth marchaóc. ac nywelas dyn eiryoet golóc mor athrugar edrych arnaó ac ef. Arueu bríóedic amdlaót yssyd ymdanaó. * allió y waet arnunt yndrech noc eu llió ehun. a ódost di póy yó ef heb hi. gónn heb ynteu. Edyrn uab nud yó med ef. nyt atwen inheu ef. ac yna y doeth góenhóyuar yr porth yny erbyn. ac ymyón y doeth. ac y bu dost gan wenhóyuar góelet yr olóc awelei arnaó. pei na attei gyt ac ef y corr yn gyndróc ywybot ac ydoed. ar hynny kyuarch a orruc edyrn y wenhóyuar. Duó arodo da itt heb yr hitheu. arglóydes heb ef dy annerch ygan ereint uab erbin ygóas gorreu adewraf. a ymwelas ef a thi heb hi. do heb ef ac nyt yrlles ymi. ac nyt ar-

nad ef ydoed hynny namyn arnafi arglydes. Ath annerch ygan ereint. achan dy annerch efam kymhellad ihyt yma. ywneuthur dy ewyllys di am godyant dy uorbyn ygan y corr. Ynteu madeuedic yd gantad ygodyant ef. amaorruc arnafi. kann tebygei vymot ynenbeitryd am vyeneit. Achymhellyat cadarndrut gwradl milwryeid aorruc ef arnafi hyt yma. ywneuthur iadn itti arglydes. Oi adr pale yd ymordiwedadd ef athi. ynyllе ydoedem ynchware ac ynamrysson am lamhystaen. ynydref aelwir yr adrhonn kaerdyff. Ac nyt oed gyt ac ef oniuer. nam|myn tri dyn godladt atueiledic euhansadd. Dyt amgen gwr gwynllwyt gohen. agwreic oetadc. a morbyn ieuanc deledid. a hen dillat atueiledic ymdanunt. ac ardeld caru y uorbyn oereint ydymyradd yny trneimeint am y llamhystaen. Adywedut bot ynwell ydylyei y uorbyn honno y llamhystaen. nor uorbyn yma aoed gyt amiui. Ac amhynny ymwan aorugam. ac ualygwely di arglydes ygedewis ef vivi. Ar heb hi pa bryt ytebygy di dyuot gereint yma. Auory arglydes ytebygaf i y dyuot ef ar uorbyn. Ac yna ydoeth arthur attad achyuarch gwell aorruc ef yarthur. Ac edrych hirhynt aorruc arthur arnad. abot yn aruthyr gantad ywelet uelly. ac ual tybyeit yadnabot. agouyn idad. Ae edern uab nud byt ti. Oi arglyd heb ynteu gwedy rygyhurd ami diruadr ouut a gwelioed annodefedic a menegi cobyl oe angherdet y arth^ur^. Je heb yr arth. Jadn yd ywenhyuar uot [782] yndrugaradc brthyt wrth aglyd-afi. Y drugared a uynnych di arglyd heb hi mi ae

gónaf ac ef. órth uot yngymeint gewilyd itti arglóyd kyhyrdu keóilyd amiui ac athy hun. Nyna yssyd iaónaf am hynny heb yr arthur. gadel medegynaethu y gór yny wyper auo bóy. Ac os byó vyd gónaet iaón mal y barno goreugóyr y Nys. achymer ueicheu ar hynny. Os maró uyd ynt. gormod uyd agheu góas kystal ac edern yn sarhaet moróyn. Da yó genhyfi hynny heb y góenhóuar. Ac yna yd aeth arth[ur] yn orruodaóc dróstaó. achradaóc uab Nyr. a góaNaóc uab Nennaóc. ac owein uab nud. a góalchmei. adigaón yam hynny. Ac y peris arthur galó morgan tut attaó. penn medygon oed hónnó. Kymer attat edern uab nud aphar gyweiraó ystaueN idaó. aphar uedeginyaeth idaó. yn gystal ac y parut ymi pei beón urathedic. ac na at neb y ystaueN y aflonydu arnaó. namyn ti ath disgyblon ae medeginyaetho. Mi aónaf hynny ynNawen arglóyd heb y morgan tut. Ac yna y dywaót y distein. Pa le y mae iaón arglóyd gorchymun y uoróyn. Y wenhóyuar ae Naó uorynyon heb ynteu. ar distein ae gorchymynnaód:- Eu chwedyl óynt hyt yma.

Grannoeth y doeth gereint parth ar Nys. a disgóyleit oed ar y gaer y gan wenhóyuar rac y dyuot yndirybud. ar disgóylat adoeth hyt Ne yd oed wenhóyuar. Arglóydes heb ef mi adebygaf y góelaf ereint ar uoróyn gyt ac ef. ac ar uarch y mae a phedyt wisc ymdanaó. Y uoróyn hagen ual gorwyn y góelaf a thebic y lieinwisc aóelaf ymdanei. Ymgóeiróch oN wraged in. a doóch yn erbyn gereint y ressaóu. ac y uot yn Nawen órthaó. a dyuot a orruc

gwenhwyuar ynerbyn gereint ar uorwyn. aphandaw gereint hyt lle ydoed gwenhwyvar kyuarch gwell a orwc idi. Duw arodo da itt heb hi agreffaw wrthyt. ahynt ffrwythlawn donyawc hyrrwyd glotuawr adugoft. aduw adalo itt heb hi peri iawn ym yn gyn ualchet ac y pereift. arglwydes heb ef mi abuchwn peri iawn itt wrth dy ewyllys. a llyma y uorwyn ykeueift ti dy warthrud oe hachaws. Je heb y gwenhwyuar greffaw duw wrthi. ac nyt cam bot yn llawen wrthi. Dyuot y mywn aorugant a difgynnv amynet ge*reint hyt ll ydoed arthur achyuarch gwell idaw. Duw arodo da itt heb yr arthur agreffaw duw wrthyt. achyt caffo edern uab nud gouut a chlwyueu gennyt ti hynt lwydyannus adugoft. nyt arnaf i y bu hynny heb y gereint. namyn ar ryuic edern uab nud ehun nat ymgyftlynei. nyt ymadawn inheu ac ef yny wypwn pwy uei. neu yny orffei y lleill ar y llall. a wr heb yr arth^ur pale ymae y uorwyn agiglef y bot yth ardelw di. Ymae gwedy mynet gyt agwenhwyuar y hyftauell. Ac yna ydeuth arthur y welet y uorwyn. a llawen uu arthur ae gedymdeithon aphawb or llys oll wrth y uorwyn. a hyfpys oed gan bawp onadunt pei kyt rettei goffymdeith y uorwyn aephryt. na welfynt eiryoet un wympach no hi. ac arthur auu rodyat ar y uorwyn y ereint. ar rwym awneyit yna rwng deudyn awnaethpwyt y rwng gereint aruorwyn. a dewis ar holl wifcoed gwenhwyuar yr uorwyn. ar neb awelei y uorwyn yny wifc honno ef awelei olwc wedeidlwys deledid arnei. ar dyd hwnnw ar nos honno atreulaffant drwy dogynder o gerdeu. ac amylder o anreg-

yon wirodeu. a llusſyd o waryeu. A phann vu amſer gantunt uynet y gyſgu wynt a aethant. ac ynyr yſtauell yd oed wely arthur agoenhoyuar y gonaethpoyt goely y ereint ac enit. ar nos honno gyntaf y kyſgaſſant y gyt. A thrannoeth y llonydaod arthur yr eircheit dros ereint. o didlaot rodyon. a cheneuinao aorruc y uorryn ar llys. adoyn kedymdeithon idi o wyr agorrag^ed hyt na dywedit am vn vorryn yn ynys prydein voy noc am danei. Ac yna y dywaot goenhoyuar. Jaon ymedreis i heb hi am benn y caro na rodit y neb yny delei ereint. a llyma le iaon y rodi ef. y enit uerch ynyol y uorryn glotuorraf. ac ny thebygaff i ae goarauuno idi. Kanyt oes ryngthi aneb o nyt yſſyd o garyat a chedymdeithas. Ganmoledic uu gan baob hynny a chan arthur heuyt. A rodi penn y karo a wnaethpoyt y enit ac o hynny allan llusſogi y chlot. ae chedymdeithon o hynny yn voy no chynt. Sef aorruc gereint o hynny allan caru caro torrneimeint a chyfrangeu calet. a budugawl y deuei ef o bop un. a bloydyn a doy a their y bu ef yn * hynny yny yttoed y glot yn ehedec dros wyneb y deyrnas. a threigylgweith ydoed arthur yn dala llys ygkaer llion ar wyſc y ſulgoyn. nachaf yndyuot attao kennadeu doethprud. dyſcediclaon ymadraodlym ac yn kyuarch goell y arthur. Duo arodho da y och heb yr arthur a greſſao duo orthywch. ac o pa le pan deuwch choi. Pan deuon argloyd heb oy o gernyo. achennadeu ym ni ygan erbin uab cuſtennin dy ewythyr di. Ac attat y mae yn kennadori. athannerch y ganthao. mal ydyly ewythyr annerch

y nei. ac ual y dyly gor annerch y arglôyd. Ac y uenegi ytti yuot ef yn amdrymmu ac ynllescu ac yndynessau ar heneint. ae gyttirogyon o wybot hynny yn camderwynnu orthaô. ac yn chwennychu y dir ae gyuoeth. Ac yn adolôc y mae y ti arglôyd ellông gereint y uab attaô y gadô y gyuoeth ac y wybot y deruyneu. a menegi y mae idaô bot yn well idaô treulaô blodeu y Ieuenctit ae deored yn kynnal y deruyneu ehun. noc yn tôrneimeint diffrôyth kyt caffo clot yndunt. Je heb yr arthur eôch y ymdiarchenu. a chymerôch ych bôyt. abyryôch aôch blinder y arnaôch. A chynn ych mynet ymeith atteb ageffôch. Y vôytta yd aethant. Ac yna medylyaô aorac arthur. nat oed haôd gantaô ellông gereint y orthaô. nac o unllys ac ef. Nyt oed haôd na thec ganthaô ynteu. uot y geuynderô yn gôarchadô y gyuoeth ae deruyneu cany allei y dat eu kynnal. Nyt oed lei goual gôenhôyuar ae hiraeth hi ar holl wraged ar holl uorynyon. rac ouyn mynet y uorôyn y orthunt. Y dyd hônnô. ar nos honno adreulyssant drôy diwallrôyd o bop peth. ac arth^ur a uenegis y ereint ystyr y gennadôri. a dyuotyat y kennadeu o gernyô attaô ef yno. Je heb y gereint yr adel nac oles nac o afles ymi arglôyd o hynny. dy uynnv di awnaf. am y gennadôri honno. Llyma yô dy gynghor am hynny heb yr arthur. kyt boet dy hir gennyfi dy uynet ti. mynet o honat y gyuanhedu dy gyuoeth. ac y gadô dy deruyneu. achymer y niuer avyn*nych gyt athi amôyhaf a gerych om fydlonyon i ynhebryngyeit arnat. ac ath garant ditheu athgytuarch-

ogyon. Duo adalo itt a minneu aonaf hynny heb ygereint. Pa odord heb y goennhoyuar a glywafi y gennoch choi. ac am hebryngyeit ar ereint parth ae wlat. Je heb yr arthur. Reit yo y minneu uedylyao heb hi. am hebryngyeit a diwallroyd ar yr unbennes yssyd gyt a minneu. Jaon aoney heb yr arthur. ac y gysgu yd aethant ynos honno. athrannoeth yd ellyngoyt y kennadeu y ymdeith. Adywedunt udunt y deuei ereint yneuhol. Y trydyd dyd goedy hynny y kychoynnaod gereint. Sef niuer aaeth gyt ac ef goalchmei uab goyar. a riogoned uab brenhin iwerdon. ac ondyao uab duc borgoin. Goilim uab royf ffreinc. Howel uab emyr llydao. Eliury anao kyrd. Goynn uab tringat. Gorreu uab custennin. Goeir gorhyt uaor. Garannao uab golithmer. Peredur uab efraoc. Goynn llogell. goyr ynat llys arthur. Dyuyr uab alun dyuet. Gorei goalstaot ieithoed. Bedwyr uab bedraot. Hadory uab goryon. Kei uab kynyr. Odyar ffranc. Ystiwart llys arthur. ac Edern uab nud. Heb ygereint a glywaf i digaon uarchogaet a uynnaf gyt ami. Je heb yr arthur ny weda itti doyn y gor honno y gyt a thi. kyt boet iach. yny wneler tangneued y ryngtao a goenhoyuar. Ef ar allei y wenhoyuar y ganhadu y gyt a mi ar ueicheu. Os kanhatta. kanhadet heb ueicheu. Kanys digaon o gymoeu a gouutyeu yssyd ar y gor ynlle sarhaet y uorhyn y gan y corr. Je heb y goenhoyuar awelych di yuot yniaon am hynny ti a gereint mi ae gonaf yn llaoen arglloyd. Ac yna y kanhadaod hi edern y uynet yn ryd. a digaon y am hynny a

aeth yn hebrygeit ar ereint. achychwyn aorugant. a cherdet ynwympaf niuer or awelas neb eiryoet parth a hafren. ac ar y parth draw y hafren yd oed gorewgwyr erbin uab cuſtennin. ae datmaeth yn eublaen yn aruoll gereint yn llawen. allawer o * wraged y llys ygan y uam ynteu yn erbyn enit uerch ynywl y wreic ynteu. a diruawr oruoled allewenyd agymerth pawp or llys yndunt. ac or holl gyuoeth yn erbyn gereint. rac meint y kerynt ef. ac rac meint y kynnullaſſei ynteu glot yr pan athoed y wrthunt hwy. ac am uot y uedwl ynteu ar oreſkyn y gyfoeth ehun. ac y gadw y deruyneu. ac yr llys ydoethant. ac yd oed ynyllys udunt ehalaethrwd diwallualch o amryuael anregyon ac amylder gwirodeu. adidlawt waſſanaeth. ac amryuaelon gerdeu agwaryeu. ac o anryded gereint. y gwahodet holl wyrda y kyuoeth y nos honno y ymweleint a gereint. ar dyd hwnnw a dreulaſſant ar nos honno drwy gymedrolder o eſmwythtra. Ac yn Jeuenctit y dyd drannoeth kyuodi aorwc erbin. a dyuynnu attaw ereint. ar gorewgwyr adathoed y hebrwng. a dywedut wrth ereint. gwr amdrwm oedawc wyfi heb ef. athra elleis i gynnal y kyuoeth ytti ac y my hun mi ae kynnheleis. athitheu gwas ieuanc wyt. ac ymblodeu dy dewred ath ieuenctit yd wyt. Kynnal dy gyuoet weithon. Je heb y gereint. om bod i ny rodut ti medyant dy gyuoeth ym llaw i yr awr honn. ac nym dygut ettwa o lys arthur. Yth law di nu y rodaf i. a chymer heuyt hediw wrogaeth dy wyr. Ac yna y dywawt walchmei. Jawnaf yw itt lonydu yr eircheit hediw. ac

auoʒy kymer ȣʒogaeth dy gyuoeth. Ac yna y dyuynnȣyt yʒ eircheit y un Ne. ac yna y doeth kadyʒieith attunt y edʒych eu haruedyt. ac y ouyn y baȣb beth aeruyn|nynt. A theulu arthur a dechʒeuwys rodi. ac yny Ne y doeth gȣyʒ kernyȣ ac y rodaſſant ȣynteu. ac ny bu hir y buant yn rodi rac meint bʒys paȣb onadunt y rodi. ac oʒ adoeth y erchi da yno. nyt aeth neb ymeith o dyno. namyn gan y uod. Ar dyd hȣnnȣ ar nos honno adʒeulaſſant dʒȣy gymedʒolder o eſmȣythdʒa. a thʒannoeth ynieuenctit y dyd yderchis erbin y ereint anuon kennadeu ar y wyʒ y ovyn vdunt aoed diȣʒthʒȣm gantunt y dyuot y * gymryt eu gȣʒogaeth. ac aoed ganthunt ae bar ae enniwet o dim a dottynt yny erbyn. Yna y gyʒraȣd gereint gennadeu ar wyʒ kernyȣ y ovyn udunt hynny. ac ydywedaſſant ȣynteu nat oed gantunt namyn kyflaȣnder o lewenyd agogonyant gan baȣp o nadunt am dyuot gereint y gymryt eu gȣʒogaeth. ac yna y kymerth yntev gȣʒogaeth aoed yno o nadunt. ac yno y gyt y buant y dʒyded nos. Athʒannoeth yd arouunaȣd teulu arthur ymeith. Ry yghyʒth yȣ yȣch uynet ymeith ettwa. arhoȣch ygyt ami yny darffo ym gymryt gȣʒogaeth vyggoʒeugȣyʒ oʒ aerkyttyo o nadunt dyuot attaf. ac ȣynt a dʒigyaſſant yny daruu idaȣ ef hynny. ac y kychwynnaſſant hȣy parth aNys arthur. Ac yna yd aeth gerein y eu hebʒȣng ef ac enit hyt yndiganhȣy. ac yna y gȣahanyſſant. Ac yna y dywaȣt ondyaȣ uab duc bȣʒgȣyn ȣʒth ereint. Kerda heb ef eithauoed dy gyuoeth yn gyntaf. ac edʒych yn Nȣyʒgraf deruynev dy gyuoeth,

ac or gorthrymha gouut arnat. manac ar dy gedymdeithon. Duo adalo itt heb ef a mīneu awnaf hynny. Ac yna y kerdaod gereint eithauoed y gyuoeth. a chyvarogydyt hyspys gyt ac ef. o oreugoyr y gyuoeth. ar amcan pellaf adangosset idao a getwis ynteu gantao. Ac ual y gnottaysset trauu ynllys arthur. kyrchu torneimeint aonaei. ac ymwybot ar goyr deorаf achadarnaf. yny oed glotuaor yny gyueir honno ual ybuasset yn lle arall gynt. Ac yny gyuoethoges y lys a*e* gedymdeithon ae wyrda. or meirch goreu ar arueu goreu. ac or eurdlysseu arbennickaf agoreu. ac ny orffoosyssaod ef o hynny yny ehedaod y glot dros oyneb y deyrnas. A phann oybu ef hynny. dechreu caru esmoythder ac ysgaonroyd aorruc ynteu. Kanyt oed neb adalei aruot yny erbyn. acharu y wreic a goastatroyd yny lys. a cherdeu adidanoch. a chartreuu ynhynny dalym aorruc. ac ynol hynny karu ysgafaloch oe ystauell ae wreic. hyt nat oed digrif dim gantao namyn hynny. yny yttoed yn kolli * callon y wyrda ae hela ae digrifoch. achallon coobyl o niuer y lys. ac yny oed ymodord agogan arnao gan laogan dyloyth y llys. am y uot yn ymgolli yn gyn loyret a hynny ac eu kedymdeithas oy o garyat goreic. ar geireu hynny aaeth hyt att erbin. A goedy clybot o erbin hynny. Dywedut aorruc ynteu hynny y enit. agouyn aorruc idi ae hihi oed yn peri hynny y ereint. ac yndodi y danao ymadao ae loyth ac aeniuer. Da vi myn vyg kyffes y duo heb hi. ac nyt oes dim gassach gennyfi no hynny. ac ny wydyat hi beth aonaei. kanyt oed haod genthi adef hynny y

ereint. Nyt oed haȣs genthi hitheu warandaȣ ar aglywei heb rybudyaȣ gereint ymdanaȣ. agoueileint maȣr adellis hi yndi am hynny. A borregȣeith yr haf ydoedynt yn eu gȣely ac ynteu ȣrth yr erchȣyn. Ac enit oed heb gyſcu y myȣn yſtauell wydrin. Ar heul yn tywynnu ar y gȣely. ar dillat gȣedy ry lithraȣ y ar ydȣyuron ef ae dȣyureich. Ac ynteu yn kyſcu. Sef aorruc hitheu edrych. tecket ac aruthret yr olȣc aȣelei arnaȣ. adywedut. Gwae ui heb hi ofom achaȣs i y mae y breicheu hynn ar dȣyuronn yn kolli clot amilȣryaeth kymeint ac aoed eidunt. a chan hynny ellȣng y dagreu yn hidleit. yny dygȣydaſſant ar y dȣyuronn ef. Ac un or petheu ae deffroes ef uu hynny y gyt ar ymadraȣd adywaȣt hi kynno hynny. A medȣl arall ae kyffroes ynteu nat yr medȣl ymdanaȣ ef ydywedaſſei hi hynny. namyn yr yſtyryaȣ karyat ar ȣr arall drȣſtaȣ ef. A damunaȣ yſcaualȣch hebdaȣ ef. Ac ar hynny ſef aorruc gereint antangneuedu yn y uedȣl. agalȣ ar yſqȣier idaȣ. adyuot hȣnnȣ attaȣ. Par yngyflym heb ynteu kyweiryaȣ uy march am arueu. ac eubot ynbaraȣt. achyuot titheu heb ef ȣrth enit a gȣiſc ymdanat. A phar gyweiraȣ dy uarch. adȣc y wiſc waethaf ar dy helȣ gennyt ȣrth uarchogaeth. A meuyl ymi heb ef or deuy di yma yny wypych di agolleis i vy nerthoed yn ky gȣplet ac ydywedy di. Ac y gyt a hynny or byd kyn yſgaualhet itt ac yd oed dy damunet y geiſſaȣ yſgaualȣch am yneb ymedylyut ymdanaȣ. * Achyuodi aorruc hitheu a gȣiſcaȣ yſcaeluſ wiſc ymdanei. Ny ȣnn i heb hi dim oth uedylyeu di arglȣyd. Nyſgȣybydy di yr awrhonn heb ef. Ac

yna yd aeth gereint y ymwelet ac erbin. a ꝏrda heb ef neges yd wyf yn mynet idi. ac nyt hyſpys gennyf i pa ꝛryt y deuaf dꝛacheuyn. aſynnya di heb ef ꝏrda ꝏrth dy gyuoeth yny delwyfi dꝛacheuyn. Mi a wnaf heb ef. ac eres yꝏ gennyf moꝛ deiſſyuyt yd ꝏyt yn mynet. aphꝏy a gerda gyt a thi ꝏrth nat ꝏyt ꝏrdi y gerdet tir Noegyꝛ yn unic. Dy daꝏ gyt a miui namyn un dyn araN. Duꝏ ath gyghoꝛo nu mab heb yꝛ erbin. a Naꝏer dyn ae haꝏl arnat yn Noegyꝛ. ac yꝛ Ne yd oed y uarch y doeth gereint. Ac yd oed y uarch yn gyweir o arueu trꝏm eſtronaꝏl gloyꝏ. Ac erchi a oꝛuc ynteu y enit yſgynnu ar y march a cherdet oꝛblaen. a chymryt ragoꝛ maꝏꝛ. ac yꝛ a welych nac yꝛ a glywych heb ef arnaf i. nac ymchoel di dꝛacheuyn. ac ony dywedafi ꝏrthyt ti na dywet ti vngeir heuyt. A cherdet racdunt a oꝛugant. ac nyt yffoꝛd digrifaf a chyuanhedaf a beris ef y cherdet. namyn y ffoꝛd diffeithaf a diheuaf uot Natron yndi. a herꝏyꝛ a bꝏyſtuileit gꝏennꝏynic. a dyuot yꝛ bꝛiffoꝛd ae chanlyn a oꝛugant a choet maꝏꝛ a welynt y ꝏrthunt. a ffarth ar coet y deuthant. Ac yn dyuot oꝛ koet aNan ygꝏelynt pedwar marchaꝏc aruaꝏc. ac edꝛych a oꝛugant arnunt. a dywedut a oꝛuc un o honunt. Nyma le da ynni heb ef y gymryt y deu uarch racko ar arueu ar wreic heuyt. a hynny a gaffꝏn ynſegur yꝛ yꝛ vn marchaꝏc pendꝛꝏm go athꝛiſt racco Nibin. ar ymdidan hꝏnnꝏ a gigleu enit. ac ny wydyat hitheu beth a ꝏnaei rac ouyn gereint ae dywedut hynny ae tewi. Dial duꝏ arnaf heb hi onyt dewiſſach gennyf vy agheu oe laꝏ ef noc o laꝏ neb. a chyt ymlado a mi. mi ae dywedaf

idaw rac gwelet angheu arnaw ef yndybryt. Achyuaros gereint aorwc yny uyd yn agos idi. Arglwyd heb hi aglywy di geireu y gwyr ym danat. Dyrchauel y wyneb aorwc ynteu ac edrych arnei yn Nidiawc. Nyt oed reit ytti heb ef namyn cadw y geir. aarchyssit itt. sef oed hwnnw tewi. * Nyt amgeled gennyf yteu. ac nyt ry bud. Achyt mynnych di gwelet vy angheu i am diuetha or gwyr racko. nyt oes arnafi un argysswr. Ac ar hynny estwng gwaew aorwc y blaenaf o honunt agossot ar ereint. Ac ynteu ae herbynnawd ef ac nyt ual gwr Nesc. Agellwng y gossot heibaw aorwc. A gossot aorwc ynteu ar y marchawc ynteuder y daryan. yny hyllt y daryan ac yny dyr yr arueu. ac yny uyd dogyn kyuelin uawr ynnaw ynteu or paladyr. Ac yny vyd hyt gwaew gereint dros pedrein y uarch yr Nawr. Ar eil marchawc ae kyrchawd ynNidiawc amlad y gedymdeith. Ac ar ungossot y byryawd ef hwnnw ac y Nadawd ual y Nall. Ar trydyd ae kyrchawd. ac uelly y Nadawd. Ac uelly y Nadawd y pedwyryd. Trist ac aflawen oed y uorwyn yn edrych ar hynny. Discynnu aorwc gereint adiot arueu y gwyr Nadedic. ae dodi yn eu kyfrwyeu. affrwynglymhu y meirch aorwc. Ac ysgynnu ar y uarch. Wely di awnelych heb ef kymer di y pedwar meirch agyrr rac dy vronn. Acherda or blaen ual yd ercheis itt gynneu. Ac na dywet ti vn geir wrthyfi yny dywettwyf i yn gyntaf wrthyt ti. Ym kyffes y duw heb ef os hynny nys gwney ny byd diboen itt. Wi a wnaf vyg gallu am hynny arglwyd heb hi wrth dy gynghor di. Wynt agerdassant racdunt y goet. Ac adaw y coet aorugant adyuot y

waſtattir maȣr. ac ym perued y gȣaſtattir ydoed byr-
goet pendeȣ dyrys. Ac y ȣrth hȣnnȣ y gȣelynt tri
marchaȣc yndyuot attunt. yngyweir oueirch ac arueu
hyt y Naȣr ymdanunt ac ymdan eu meirch. Sef
aorȣc y uorȣyn edrych yn graff arnunt. A phann
doethant yn agos. Sef ymdidan aglyȣei gantunt.
Nyma dyuot da ynni heb ȣynt yn ſegvr. pedwar
meirch aphedwar arueu. ac yr y marchaȣc Naeſtriſt
racko rat y kaffȣn ȣynt. ar uorȣyn heuyt yn medyant
y byd. Gȣir yȣ hynny heb hi blin yȣ y gȣr o ymhȣrd
ar gȣyr gynneu. dial duȣ arnaf o nys rybudyaf heb hi.
ac aros gereint aorȣc y uorȣyn yny uyd yn agos idi.
Arglȣyd heb hi pony chlywy di * ymdidan y gȣyr
racko ymdanat. Beth yȣ hynny heb ef. Dywedut
y ryngtunt ehunein y maent y caffant hynn o yſpeil
yn rat. Yrofi aduȣ heb ef yſtrymach gennyfi noc
adyweit y gȣyr ~~ȣrthyf~~. na thewy di ȣrthyfi. ac na
bydy ȣrth vyg kynghor. arglȣyd heb hi rac dy gaffel
yn diaruot yȣ gennyfi. Taȣ beNach a hynny nyt
amgeled gennyf y teu. ac ar hynny eſtȣng gȣaeȣ a
orȣc un or marchogyon. a chyrchu gereint agoſſot
arnaȣ yn ffrȣythlaȣn debygei ef. ac yſgaelu y ky-
merth gereint y goſſot ae daraȣ heibaȣ aorȣc. ae
gyrchu yntev a goſſot arnaȣ yny gymherued. achan
hȣrd y gȣr ar march ny thygyaȣd y riuedi arueu yny
uyd penn y gȣaeȣ aNan a thalym or paladyr trȣydaȣ.
ac yny uyd ynteu hyt y ureich ae baladyr drȣos bed-
rein y uarch yr Naȣr. Y deu uarchaȣc ereiN adoethant
bob eilwers ac ny bu weN eu kyrch ȣynt nor NaN. Y
uorȣyn yn ſeuyN ac yn edrych ar hynny. goualus oed

or Neilparth o debygu briwaw gereint yn ymhwrd ar gwyr. Ac or parth arall o lewenyd y welet ynteu yn gorruot. Yna y diſgynnawd gereint. ac y rwymawd y tri arueu yn y tri chyfrwy. ac a ffrwynglymawd y meirch y gyt. yny oed yna ſeithmeirch y gyt gantaw. Ac eſgynnu ar y uarch ehun a orruc a gorchymun yr uorwyn gyrru y meirch. ac nyt gwell im heb ef dywedut wrthyt no thewi kany bydy wrth vyg kyghor. Bydaf arglwyd hyt y gallwyf heb hi. eithyr na allaf kelu ragot y geireu engiryawlchwerw aglywyf yth gyueir arglwyd. y gan eſtronawl giwtawdoed a gerdo diffeithwch mal y rei hynny. Y rof aduw heb ef nyt amgeled gennyf y teu. athaw bellac. Ni awnaf arglwyd hyt y gallwyf. A cherdet aorruc y uorwyn ryngthi ar meirch aoed rac y bronn. achadw y ragor aorruc. Ac or prryſc gynneu adywetpwyt uchot rwyddir arucheldec gwaſtatlwys erdrym agerdaſſant. Ac ym pell y wrthunt wynt awelynt coet. ac eithyr gwelet yr ymyl neſſaf attunt. ny welynt wedy hynny nac ymyl nac eithaf yr coet. Ac wynt adoethant parth ar coet. ac yn dyuot or koet wynt awelynt pump mar-*chawc awyddrut kadarnffyryf y ar gatueirch cadarndew eſkyrnbraf maſwehynn ffroeuolldrut. a dogynder o arueu am y gwyr ac am y meirch. A gwedy eu dyuot yn agos y gyt. Sef ymdidan aglywei enit gan y marchogyon. Weldy yma ynni dyuot da yn rat. ac yn dilauur heb wynt. hynn oll o ueirch ac arueu a gaffwn ar wreic heuyt yr yrun marchawc llibindrwm goathrift racco. Goualu aorruc y uorwyn yn uawr am glybot ymadrodyon y gwyr hyt na wydat or byt pa

wnaei. ac yny diwed y kauaſ yny chynghoʀ rybudyaȣ gereint. Athʀoſſi aoʀuc penn y march tu ac attaȣ. arglȣyd heb hi beiclyȣut ti ymdidan y marchogyon racko mal y kiglef i. mȣy uydei dy oual noc ymae. Glas chȣerthin digius engiriaȣlchwerȣ aoʀuc gereint. adywedut. Oi athglyȣaf di heb ef yn toʀri pobpeth oʀ a wahardwyfi ytti. ac ef a allei uot yn ediuar gennyt ti hynny ettwa. Ac yn y lle nachaf y gȣyʀ ynkyuaruot ac ȣynt. ac yn uudugaȣl oʀawen^us^ goʀuot aoʀuc gereint ar y pum | wyʀ. ar pump arueu arodes yny pump kyvʀȣy. a ffrȣynglymu y deudeg meirch aoʀuc y gyt. ac eu goʀchymū y enit a wnaeth. ac ny ȣnn i heb ef pa da yȣ ymi dy oʀchymun di. ar un weith honn ar ureint rybud itt mi ae goʀchymynnaf. a cherdet racdi yʀ coet aoʀuc y uoʀȣyn. a ragoʀ aerchis gereint idi y gadȣ hi ae kedwis. a thoſt oed gantaȣ edʀych ar dʀallaȣt kymeint a hȣnnȣ ar uoʀȣyn kyſtal a hi gan y meirch pei as gattei lit idaȣ. ar coet agyʀchaſſant. adȣvyn oed y coet a maȣʀ. ar nos adoeth arnunt yny coet. a uoʀȣyn heb ef ny thykya y nj keiſſaȣ kerdet. Je arglȣyd heb hi auynnych di ni ae gȣnaȣn. Jaȣnaf yȣ yni heb ef troſſi yʀ coet y oʀffowys ac aros dyd y gerdet. Gȣnaȣn ninneu yn llaȣen heb hi. a hynny aoʀugant. a diſkynnu aoʀuc ef. ae chymryt hitheu yʀ llaȣʀ. Dy allaf i heb ef yʀ dim rac blinder na chyſgȣyf. agȣylha ditheu y meirch ac nachȣſc. Oi awnaf arglȣyd heb hi. achyſcu aoʀuc ynteu yny arueu. a thʀeulaȣ y nos. ac nyt oed hir yn yʀ amſer hȣnnȣ. A phan welas hi aȣʀ dyd yn ymdangos y [793] lleuver. edʀych yn y chylch aoʀuc a yttoed

ef yn deffroi. ac ar hynny yd yttoed ef yn deffroi. arglŏyd heb hi mi a uynnaſſŏn dy duhunaŏ yr meitin. Kynheŏi aorwc ynteu o ulinder ŏrthi hi am nat archyſſei idi dywedut. a chyuodi aorwc ynteu a dywedut ŏrthi. kymer y meirch heb ef a cherda ragot. achynnal dy ragor ual y kynheleiſt doy. ac ar dalym or dyd adaŏ y koet aorugant. adyuot y uaeſtir goamnoeth agŏeirglodyeu oed or neillu udunt. aphaladurwyr yn llad y gŏeirglodyeu. ac y auon yn eublaen ydoethant. a geſtŏng aorwc ymeirch ac yuet y dŏuyr aŏnaethant. adyrchauel aorugant or auon y riw aruchel. ac yno y kyuaruu ac ŏynt glaſſwas goaduein a thŏel am y vynŏgyl. abŏrnn aŏelynt yny tŏel. ac ny wydynt hŏy beth. aphiſſer glas bychan yny laŏ. a ffiol ar wyneb y piſſer. achyuarch gŏell aorwc y gŏas y ereint. Duŏ arodho da itt heb y gereint ac obale pan deuy di. Pan deuaf heb ynteu or dinas yſſyd yth ulaen yna. arglŏyd heb yr ynteu ae drŏc gennyt ti ouyn pa le pan deuy ditheu. Pa drŏc. drŏy y coet racko. Pyt hediŏ y deuthoſt di drŏy y coet. Pac ef heb ynteu yny coet y buum neithŏyr. Yi adebygaf heb y gŏas yna na bu da dy anſaŏd yno neithŏyr. ac na cheueiſt na bŏyt na diaŏt. Pado y rof aduŏ heb ynteu. awney di vyg kygor i heb y gŏas. kymryt y gennyfi dy ginnaŏ. Pa ryŏ ginnyaŏ heb ynteu. Bore vwyt yd oed un yny anuon yr paladurwyr racco. Pyt amgen no bara achic agŏin. ac os mynny di ŏrda ny chaffant ŏy dim. Ynnaf heb ynteu. aduŏ adalo itt. adiſgynnu aorwc gerein. a chymryt aorwc y gŏas y uorŏyn yr llaŏr. ac ymolchi

aorugant a chymryt eu kinyaw. ar gwas a dauellawd y bara ac arodes diawt udunt. ac ae gwassanaethawd o gwbyl. Agwedy daruot udunt hynny. y kyuodes y gwas ac ydywat wrth ereint. arglwyd gan dy gennyat miui aaf ygyrchu bwyt yr paladurwyr. Dos yr drefheb y gereint yngyntaf. adala * letty y mi yny lle gorreu awypych ac ehangaf yr meirch. a chymer ditheu heb ef yr un march auynnych ae arueu gyt ac ef yntal dy wassanaeth ath anrec. Duw adalo itt arglwyd heb y gwas. adigawn oed hynny yntal gwassanaeth a uei vwy norun awneuthum i. ac yr dref yd aeth y gwas. adala lletty gorreu ac esmwythaf a wydyat yny dref awnaeth. agwedy hynny yd aeth yr llys ae uarch ae arueu gantaw. adyuot aorruc hyt lle yd oed y iarll a dywedut y gyfranc oll idaw. a miui aaf arglwyd yn erbyn y mackwy y uenegi yletty idaw. Dos ditheu yn llawen heb ynteu. a llewenyd ageiff ef yman pei af mynnei yn llawen. ac yn erbyn gereint y doeth y gwas adywedut idaw y kaffei lewenyd gan yr iarll yny lys ehun. ac ny mynnawd ef namyn mynet y letty ehun. ac ystauell eswyt agauas adigawn owellt adillat yndi. alle ehang eswyth a gauas y ueirch. adogyn o diwallrwyd a beris y gwas udunt. A gwedy ymdiarchenu onadunt ydywawt gereint wrth enit. Dos di heb ef yr tu drawr yr ystauell. ac na dyret ti yr tu hwnn yr ty. a galw attat wreic y ty os mynny. Mi awnaf arglwyd heb hi ual y dywettych di. ac ar hynny ydoeth gwr y ty att ereint. ae ressawu aorruc. a unben heb ef aleweist ti dy ginnyaw. Do heb ef. Ac yna y dywawt y gwas wrthaw. a uynny di

heb ef ae diaȣt ae dim. kynn dy uynet y ymwelet ar iarll. Mynnaf yſgȣir heb ynteu. Ac yna yd aet y gȣas yr drȣef. ac y doet. adjaȣt udunt. a chymryt diaȣt aorugant. Ny allaf i na chyſgȣyf heb ef. Je heb y gȣas tra uych di yn kyſcu. minneu aaf y ymwelet ar iarll. Dos yn llawen heb ynteu. adyret yma drach-euyn pan ercheis i ytti dyuot. a chyſcu aoruc gereint. achyſcu aoruc enit. A dyuot aoruc y gȣas hyt lle yd oed yr iarll. a gouyn aoruc yr iarll idaȣ pale yd oed llety y marchaȣc. ac y dywaȣt ynteu. Reit yȣ ymi heb ef vynet y waſſanaethu arnaȣ ef y chȣinſaf. Dos heb ynteu ac annerch y gennyf i ef. a dywet idaȣ mi aaf y ym*welet ac ef y chȣinſaf. Mi awnaf heb ynteu. A dyuot aoruc y gȣs pan oed amſer ud-unt deffroi. achyuodi aorugant agorymdeith. A phan uu amſer gantunt kymryt eu bȣyt. ȣynt ae kymeraſſant. ar gȣas auu yn gȣaſſanaethu arnunt. a gereint a ouynnaȣd y ȣr y ty a oed gedymdeithon udunt avynnei eu gwahaȣd attaȣ. oes heb ynteu. Dȣc ditheu ȣynt yma y gymryt digaȣn ar vyg koſt i or hynn gorreu agaffer yny drȣef ar werth. Y niuer gorreu auu gan ȣr y ty ef ae duc yno y gymryt digaȣn argoſt gereint. ar hynny nachaf y iarll yn dyuot y ymwelet a gereint ar y deudecuet marchaȣc urdaȣl. achyuodi aoruc gereint ae reſſawv. Duȣ arodo da itt heb yr iarll. Mynet y eiſted aorugant paȣp ual y raculaenei y enryded idaȣ. ac ymdidan aoruc y iarll a gereint. agouyn idaȣ pa ryȣ gerdet oed arn|naȣ. Nyt oes gennyſi heb ef. namyn edrych damweineu. a gȣneuthur negeſſev auo da gennyf. Sef aoruc y iarll

yna edrych ar enit yngraff ſythedic. a diheu oed gantaw na welſei eiryoet vorwyn degach no hi na gwympach. a dodi y vryt ae vedwl a orruc arnei. A govyn a orruc y ereint. a gaf i gennyt ti gennat y uynet att y uorwyn draw y ymdidan a hi. megys ar didawl y wrthyt y gwelaf. Keffy yn Nawen heb ef a dyuot a orruc ynteu hyt Ne ydoed y uorwyn a dywedut wrthi. A uorwyn heb ef nyt digrif itt yny kerdet hwnn gyt ar gwr racco. Nyt annigrif heb hi gennyfi nu gerdet y ffordd y kerdo ynteu. Ny cheffy heb ynteu na gweiſſon na morynyon ath waſſannaetho. Je heb hitheu. digriuach yw gennyf i. canlyn y gwr racko. no chyt caffwn weiſſon a morynyon. Mi a wn gynghor da itt heb yr ynteu. Mi a rodaf vy IarNaeth yth uedyant a thric gyt a mi. Na uynnaf y rof a duw heb hitheu. ar gwr racco yd ymgredeis i yn gyntaf eiryoet. Ac nyt annwadalaf y wrthaw. Gam a wney heb ynteu. O Nadafi y gwr racko. mi ath gaf di tra yth vynnwyf. A gwedy nath uynnwyf mi ath dyrraf ymeith. Os oth uod y gwney * ditheu yrof i. Kyſſondeb tragywyd di wahan a uyd yrom tra uom vyw. Medylyaw a orruc hitheu am a dywawt ef. Ac oe medwl y kauaſ yny chynghor rodi ryuic idaw am a erchis. Nyma yſſyd iawnaf ytti unben heb hi. rac gyrru arnaf i mwy no meſſur o anniweirdeb. Nyuot yma auory ymkymryt ual na wypwn i y wrth hynny. Minneu a wnaf hynny heb ef a chyuodi a orruc ar hynny. a chymryt kennyat a mynet ymeith ac ef ae wyr. Ac ny dywawt hi y ereint yna dim o ymdidan y gwr a hi. rac tyuu ae Nit ae gofual ynda w ae aflonydwch.

Amynet y gyſcu yn amſer aorugant. adechreu nos kyſcu ychydic aoruc hi. ac am hanner nos deffroi aoruc. achoeirao arueu gereint ygyt ual y bydynt baraot orth y goiſcao. ac yn ofnaoc eryneig^us y doeth hi hyt yn ymyl goely gereint. ac yn daoel araf y dywaot orthao. arglöyd heb hi deffro agöiſc ym danat. a llyma ymdidan y iarll amiui arglöyd ae uedöl am danaf heb hi. adywedut y ereint y holl ymdidan aoruc. achyt bei lidiaoc ef orthi hi. ef a gymerth rybud ac awiſcaod ymdao. agoedy llosgi cannöyll o honei hi yn oleuat idao ef orth ymwiſcao. adao yna y gannöyll heb ef ac arch y or y ty dyuot yma. Mynet aoruc hitheu agor y ty adoeth attao. Ac yna gouyn aoruc gereint idao. a odoſt di pa amkan adylyy di ymi. Ychydic a debygaf i y dylyu itti orda heb ef. Beth bynnac nu adylyych. kymer yr un march ardec ar vn arueu ardec. Duo adalo itt arglöyd heb ef. ac ny threuleis i orthyt ti goerth vn or arueu. Pathaor heb ynteu henbydy kyuoethogach. awr heb ef adeuy di yn gyuarwyd y mi odieithyr y dref. af heb ynteu ynllawen. apha draos y mae dy uedöl ditheu arnao. Yr parth arall yr lle y deutham yr dref y mynnön vynet. Gor y lletty ae hebryngha od yny uu göbyl gantao yr hebryghyat. Ac yna yd erchis ef yr voröyn kymryt ragor or blaen. ahitheu * ae kymerth. ac agerdaod racdi. ar porthmon adoeth adref. ac ny daroed idao namyn dyuot yr ty. nachaf y tor öf möyhaf aglyöſſei neb yndyuot ~~yndyuot~~ am benn y ty. A phann edrychaod allan. nachaf y goelei. petwar ugeint

marchaȣc yngkylch y ty yn llaȣn arueu. ar iarll dȣnn oed oc eu blaen. Mae y marchaȣc oed yma heb yr Iarll. Myndy laȣ di heb ef y mae ar dalym odyma. ac yr meitin yd aeth odyma. Paham uilein heb ynteu ygadut ti ef heb y uenegi ymi. Arglȣyd heb ynteu nys gorchymynneiſt di euo ymi. pei aſgorchym|mynnaſſut nyſgadȣn. Pa barth heb ynteu y tebygy di y uynet ef. Na ȣnn heb ynteu. namyn yr heol uaȣr agerdaȣd. Troi penneu eu meirch aorugant ȣynteu yr heol uaȣr. a gȣelet oleu y meirch awnaethant. achanlyn yr oleu aorugāt a dyuot y brifford uaȣr. Sef awnaei y uorȣyn edrych yny hol pann welas oleuat y dyd. a hi awelei yny hol tarth a nyȣl maȣr. a neſnes attei y gȣelei. a goualu aorȣuc hi am hynny. a thebygu bot y iarll aelu yndyuot yny hol. ac yn hynny hi awelei uarchaȣc yn ymdangos or nyȣl. Myn vygcret heb hi kyt ymllado i. gȣell yȣ gennyf vy anheu oe laȣ ef. no gȣelet y lad ef heb y rybudyaȣ. arglȣyd heb hi pony wely di y gȣr yth gyrchu a gȣyr ereill llawer gyt ac ef. Gȣelaf heb ynteu. ac yr aoſteckeȣ arnat ti ny thewy di byth. ac ymchoelut aorȣuc ar y marchaȣc. ac ar y goſſot kyntaf y vȣrȣ yr llaȣr ydan drȣaet y uarch. a thra barhaaȣd yr un or pedwar ugeint marchaȣc. ar y goſſot kyntaf y byrȣyawd pob un onadunt. ac oorȣeu y orȣeu y doethant attaȣ eithyr yr iarll. Ac yndiwethaf oll y doeth yr iarll attaȣ. a thorȣri paladyr. athorȣri yr eil. ſſef aorȣuc ynteu ereint ymchoelut arnaȣ agoſſot a gȣaeȣ yn teȣder y daryan yny hyllt y daryan. ac yny tyrr yr holl arueu yn y gyueir hon-

no. Ac yny uyd ynteu dros bedrein y uarch yr Nagr. ac yny oed ymperigyl am y eneit. * A nessau aorruc gereint attag. achan dgryf ymarch datlywygu aorruc yr iarll. Arglgyd heb ef grth ereint dy nagd. a nagd arodes gereint idag. Ac yrgng calettet idayar lle ybyrywyt yggr. adruttet y gossodeu agagssant. nyt aeth yr un onadunt heb ggymp agheuagl chwerg clgyfedicdost brigedicffyryf ygrth ereint. A cherdet aorruc gereint racdag ar y prifford ydoed arnei. Ar uorgyn agedwis y ragor. Ac yn agos udunt gynt a welynt. dyffryn teccaf or awelsei neb eiryoet. A phrif auon ar hyt y dyffryn. A phont awelynt ar yr auon. Ar prifford yn dyuot yr bont. Ac uch lag y bont or tu drag yr auon gynt awelynt gastell dref teccaf a welsei neb eiryoet. Ac ual y kyrchei ef y bont ef awelei gr yn dyuot tu ac attag trgy vyrgoet bychan teg y ar uarch magr uchel ymdeithwastat hywedualch. Ha uarchagc heb y gereint o pale pan deuy di. Pan deuaf heb ynteu or dyffryn issot. A gr heb y gereint adywedy di ymi pieu ydyffryn tec hgnn. ar castell dref racco. Dywedaf yn llawen heb yr ynteu. Ggiffert petit y geilg y ffreinc. ar brenhin bychan y geilg y kymry ef. Ae yr bont racco heb y gereint ydafi. ac yr briffford issaf ydan y dref. Da dos di heb y marchagc ar y dgrr ef or tu drag yr bōt ony mynynny ymwelet ac ef. Kanys y gynnedyf yg na dag marchagc ar y dir ef na mynno ef ymwelet ac ef. Y rof a dug heb y gereint miui a gerdaf yr hgng vy fford. Tebyckaf yg gennyfi heb y marchagc os uelly y ggney nu. y keffy gewilyd

agȣarthaet yn orulȣng gal||lonnaȣcdic. Kerdet aor-uc gereint y ffor̥d ual yd oed y uedȣl kynno hynny. Ac nyt y ffor̥d a gyr̥chei y dr̥ef or̥ bont agerdaȣd gereint. namyn y ffor̥d a gyr̥chei y kal||lettir erdr̥ym aruchel dr̥emhynuaȣr̥. Ac ual y byd uelly ynkerdet ef awelei uarchaȣc ynyol yar gatuarch kadarndeȣ kerdetdr̥ut Llydangarn br̥onehang. Ac ny welsei eir-yoet gȣr̥ lei noc aoed ar ymarch. Adogynder o arueu ymdanaȣ ac am y uarch. Aphann ymor̥diwedaȣd a gereint. y * dywaȣt ȣr̥thaȣ. Dywet unbenn heb ef ae oannȣybot. ae ynteu ae oryuic y keissut ti colli o honafi vym br̥eint. athor̥ri vygkynnedyf. Dac ef heb y gereint ny wydȣn i kaethau ffor̥d y neb. Kanys gwydut heb ynteu dyr̥et gyt amyui ym llys ywneuthur iaȣn im. Dac af myn vygcret heb ynteu ereint. Dyt aȣn y lys dy arglȣyd onyt arthur yȣ dy arglȣyd. Oyn llaȣ arthur nu heb ef mi avynnaf iaȣn y gennyt. neu uinneu agaffȣyf y gennyt ti dir-uaȣr̥ ouut. Ac yn diannot ymgyr̥chu aor̥ugant. Ac ysswein idaȣ ef adoeth y wassanaethu ar beleidyr̥ ual y tor̥rynt. Adyr̥nodeu calet tost arodei baȣp onad-unt y gilyd yny golles y taryaneu eu holl liȣ. Ac ampr̥ytuerth oed y ereint ymwan ac ef rac y vych-anet. ac anhaȣsset craffu arnaȣ. Achalettet y dyr̥n-odeu arodei ynteu. Ac ny dyffygyassant ȣy o hynny yny dygȣydaȣd y meirch ar eu glinyeu. Ac yny diwed y byr̥yaȣd gereint ef ynol y benn yr̥ llaȣr̥. Ac yna yd aethant ar eu traet y ymffust. Adyr̥nodeu kyflym-dic tostdr̥ut kadarnchȣerȣ arodei bob un onadunt ygilyd. a thr̥ydyllu y helmeu abr̥iwaȣ y paeledeu ac

essigaȣ yr arueu aorugant. yny oed eu llygeit yn colli eu lleuuer gan y chȣys ar gȣaet. Ac yn y diwed llidiaȣ aoruc gereint. a galȣ attaȣ y nerthoed. ac yn llidiaȣcdrut gyflym|wychyr greulaȣnffyryf. dyrchauel y gledyf aoruc ae daraȣ yggȣastat ybenn dyrnaȣt agheuaȣldost gȣenȣyniclym engiriaȣlchȣerȣ. yny dyr holl arueu y penn ar croen ar kic. ac yny vyd clȣyf ar yr asclȣrn. ac yny uyd y gledyf olaȣ y brenhin bychan. yn eithaf y maes y ȣrthaȣ. ac erchi yr duȣ naȣd gereint ae drugared aoruc yna. Ti a geffy naȣd heb y gereint. ac ny bu da dy wybot. ac ny buost gyuartal. gan dy uot yn gedymdeith. ac nat elych ym herbyn yr eilweith. ac ochlywy ouut arnaf y achubeit o honat. Ti ageffy hynny arglȣyd yn llaȣen. ae gret agymerth ar hynny. a thitheu arglȣyd heb ef adeuy gyt ami ym llys racco y vȣrȣ dy ludet ath ulinder y arnat. Nac af yrof a duȣ heb ynteu. ac yna edrych * gȣiffert petit ar enit yn lle yd oed. athost uu gantaȣ welet lluossogrȣyd o ouut. ar dyn kyn uonedigeidet ahi. adywedut yna aoruc ȣrth ereint. Arglȣyd heb ef cam awney na chymery ardymhereu ac esmȣythder. ac o chyueruyd caledi athi yn yr ansaȣd honno ny byd haȣd itt y oruot. Ny mynnaȣd gereint namyn kerdet racdaȣ. ac esgynnv ar y varch yn greulyt an esmȣyt. ar uorwyn a gynhelis y ragor. ac ȣynt agerdassant parth achoet a welynt y ȣrthunt. ar tes oed yn uaȣr ar arueu drȣy chȣys ar gȣaet yn glynu ȣrth y gnaȣt. Agȣedy eu dyuot yr coet. seuyll aoruc ydan brenn y ochel y tes. adyuot cof idaȣ y dolur yna yn vȣy no phan

y kaȣſſei. A ſeuyll aoȥuc y uoȥȣyn ydan bȥenn arall. Ac ar hynny ȣynt a glyȣynt kyȥn adygyuoȥ. Sef yſtyȥ oed hynny. Arthur ae niuer oed yndiſgynnu yny coet. Sef aoȥuc ynteu medylyaȣ pa ffoȥd yd aei y eugochel ȣynt. Ac ar hynny nachaf bedeſtyȥ yny arganuot. Sef ydoed yno gȣas yȥ diſtein. a dyuot aoȥuc att y diſtein. adywedut idaȣ welet y kyfryȣ ȣȥ ac awelſei yny coet. Sef aoȥuc y diſtein yna peri kyfrȣyaȣ y uarch. achymryt y waeȣ ae daryan adyuot hyt lle yd oed ereint. A varchaȣc heb ef beth awney di yna. Seuyll dan bȥenn gooer a gochel y bȥȣt ar teſ. Pa gerdet yſſyd arnat ti a phȣy ȣyt ti. Edrych damwheineu a cherdet y ffoȥd ymynnȣyf. Je heb y kei dyȥet ti gyt amiui y ymwelet ac arthur yſſyd yma yn agos. Nac af y rof aduȣ heb yntev ereint. Ef auyd reit itt dyuot heb y kei. A gereint aatwaenat gei. ac nyt atwaenat gei ereint. Agoſſot aoȥuc kei arnaȣ ual y gallaȣd ef oȥeu. a blynghau aoȥuc gereint. Ac ac arlloſt y waeȣ y wan yny uyd yn ol y benn yȥ llaȣȥ. Ac ny mynnaȣd gȣneuthur idaȣ waeth no hynny. Ac yn wyllt ofnaȣc ykyuodes kei. Ac yſgynnu ar y uarch adyuot y letty. Ac odyno mynet aoȥuc y oȥymdeith hyt ympebyll gȣalchmei. A ȣȥ heb ef ȣȥth walchmei. mi agiglef gan vn oȥ gȣeiſſon gȣelet yn y coet uchot marchaȣc bȥiȣedic. ac arueu amdlaȣt ymdanaȣ. ac oȥ * gȣney iaȣn ti aey y edȥych ae gȣir hynny. Nym taȣȥ i vynet heb y gȣalchmei. kymer dy uarch nu heb y kei apheth oth arueu. mi a giglef nat diȣȥthgloch ef ȣȥth y neb adel attaȣ.

Gualchmei agymerth y waeu aedaryan. ac a esgynnaud ar y uarch. ac adoeth hyt Ne ydoed ereint. a uarchauc heb ef paryu gerdet yssyd arnat ti. Kerdet urth vy negesseu. ac y edrych damwheineu y byt. a dywedy di y mi pwy wyt. neu adeuy y ymwelet ac arthur yssyd yn agos yma. Nyt ymgystlynafi urthyt ti. ac nyt af y ymwelet ac arthur heb ef. ac euo aatwaenat walchmei. ac nyt atwaenat walchmei ef. Ny chlywir arnaf vyth heb y gualchmei dy adu y urthyf. yny wypwyf pwy vych ae gyrchu agwaew a gossot yny daryan yny vyd ypaladyr yn yssic vrid. ar meirch daldal. Ac yna edrych arnaw yn graff a orruc gualchmei ae adnabot. Och ereint heb ef ae tidi yssyd yma. Nac wyf ereint i heb ef. Gereint yrof aduw heb ynteu. acherdet agkyghorus truan yw hwnn. ac edrych yny gylch aorruc. ac arganuot enit. ae graessawu abot ynNawen urthi. Gereint heb ygualchmei dyret y ymwelet ac arthur dy arglwyd yw ath geuynderw. Nac af heb ynteu. nyt yttwyfi yn ansawd ygaNwyf ymweled aneb. ac arhynny nachaf un or mackwyeit yndyuot ynol gualchmei y chwedleua. Sef aorruc gualchmei gyrru hwnnw y uenegi y arthur uot gereint yno yn vriwedic. ac na deuei ef y ymwelet ac arthur. ac yd oed druan edrych ar yr ansawd yssyd arnaw. ahynny heb wybot y ereint ac yn hustyng y ryngtaw ar mackwy. ac arch y arthur heb ef nessau y bebyl ar y ffordd. kany daw ef y ymwelet oe uod ac ef. ac nat hawd ydiriaw ynteu yn yr agwed ymae. ar mackwy adoeth att arth[ur] ac a dywawt idaw hynny. ac ynteu asymudawd ybebyN

ar ymyl y ffoȝd. A llaȣenhau aoȝuc medȣl y uoȝȣyn yna. a chynnhȣyllaȣ gereint aoȝuc gȣalchmei. arhyt y ffoȝd yȝ lle yd oed arthur yn pebyllaȣ. ae uackȣyeit yntynnu pebyll yn yſtlys y ffoȝd. arglȣyd heb y gereint hennpych gȣell. * Duȣ arodo da it heb yȝ arthur. aphȣy ȣyt ti. Gereint heb y gȣalchmei yȣ hȣnn. ac oeuod nyt ymwelei athydi hed. Je heb yȝ arthur ynyaghyngoȝ ymae. ac arhynny enit adoeth hyt lle yd oed arthur. achyuarch gȣell idaȣ. Duȣ arodo da itt heb yȝarthur. kymeret vn hi yȝ llaȣȝ. ac vn oȝ makȣyeit ae kymerth. Och aenit heb ef pa gerdet yȣ hȣnn. Na ȣnn arglȣyd heb hi. namyn dir yȣ ymi. gerdet y ffoȝd y kerdo ynteu. arglȣyd heb y gereint ni aaȣn ymeith gan dy gennyat. Pa le uyd hynny heb yȝ arthur. ny elly di vynet yȝ aȣȝ honn. o nyt ey y oȝffen dy angheu. Ny adei ef ymi heb y gȣalchmei gȣahawd arnaȣ. Ef ae gat ymi heb yȝ arthur. ac y gyt ahynny. nyt a ef odyma yny uo iach. Goȝeu oed gennyf i arglȣyd heb y gereint. pei gattut uiui ymeith. Na adaf yrof aduȣ heb ynteu. ac yna y peris galȣ ar y uoȝȣyn yn erbyn enit oe dȣyn y bebyll yſtauell gȣenhȣyuar. a llaȣen uu wenhȣyuar ȣȝthi ar gȣȝaged oll. a gȣaret y marchaȣcwiſc y am danei. a rodi arall ymdanei. agalȣ argadyȝieith aoȝuc ac erchi idaȣ tynnu pebyll y ereint ae uedygon. a dodi arnaȣ peri diwallrȣyd o bop peth ual y gouynnit idaȣ. A hynny aoȝuc kadyȝieith ual yderchit idaȣ oll. adȣyn moȝgant tut ae diſgyblon aoȝuc att ereint. ac yno ybu arthur aeniuer agos y uis wrth uedeginyaethu gereint. a phann oed gadarn y gnaȣt gan

ereint y deuth at arthur. ac yd erchis kennat y uynet y hynt. Ny ynn a ỏyt iach iaỏn ettwa. wyf yſgỏir arglỏyd heb y gereint. Nyt tydi agredaf i am hynny. namyn y medygon auu ỏrthyt. A dyuynnu y medygon attaỏ aorruc. a gouyn udunt aoed wir hynny. Gỏir arglỏyd heb y morgant tut. Trannoeth y kanhadawd arthur ef y uynet ymeith. ac yd aeth ynteu y orffen y hynt. Ar dyd hỏnnỏ yd aeth arthur odyno. ac erchi aorruc gereint y enit kerdet or blaen. achadỏ y ragor ual y gỏnathoed kynno hynny. a hitheu * a gerdaỏd. ar brifford adilynaỏd. ac ual ybydynt uelly ỏynt aglywynt diaſpat grochaf or byt yn agos udunt. Saf di yma heb ef achyuaro. a minneu aaf y edrych yſtyr ydiaſpat. Mi aỏnaf heb hi. amynet aorruc ynteu. a dyuot y lannerch aoed yn agos yr fford. ac ar y llannerch y gỏelei deu uarch un achyfrỏy gỏr arnaỏ. ar llall achyfrỏy gỏreic arnaỏ. a marchaỏc aearueu ymdanaỏ ynuarw. ac uch benn y marchaỏc y gỏelei morỏynwreic ieuanc. ae marchaỏcwiſc ym danei. ac yndiaſpedein. a unbennes heb y gereint paderỏ itti. Yma yd oedỏn yn kerdet ui ar gỏr mỏyhaf a garỏn. ac ar hynny y doeth tri chaỏr ogeỏri attam. a heb gadỏ iaỏn or byt ac ef y lad. Pafford yd eynt hỏy heb y gereint. Yna yr fford uaỏr heb hi. Dyuot aorruc ynteu att enit. dos heb ef att yr unbennes yſſyd yna obry ac aro ui. yno y deuaf. Toſt uu genthi erchi idi hynny. Ac eiſſoes dyuot aorruc att y uorỏyn. ac irat oed warandaỏ arnei. adiheu oed genthi na deuei ereint uyth. yn ol y keỏri yd aeth ynteu. ac ymordiwes ac ỏynt aorruc. amỏy oed bob

un o nadunt no thrywyr. A chlóppa maór oed ar yſgóyd pob un onadunt. Sef aorruc ynteu. dóyn ruthur y vn onadunt. ae wan a góaó tróydaó berued. A thynnu y waeó o hónnó. agóan arall onadunt tróydaó heuyt. Ar trydyd a ymchoelaód arnaó Ac ae treóis achlóppa yny hyllt y daryan. Ac yny ettellis y yſgóyd ynteu. ac yny ymegyr y holl welioed ynteu. ac yny uyd y waet yn colli oll. Sef aorruc ynteu yna tynnv cledyf ae gyrchu ef ae daraó dyrnaót toſtlym athrugar angerdaóldrut. yg góarthaf y benn yny hyllt y benn ae vynógyl hyt ydóy yſgóyd. ac yny dygóyd ynteu yn uaró. Ac eu hadaó yn uaró aorruc uelly. a dyuot hyt lle ydoed enit. A phan welas ef enit. y dygóydaód yn varó yr llaór y ar y uarch. Diaſpat athrugar aruchel didaweldoſt adodes enit. Adyuot uch y benn lle y dygóydaſſei. Ac ar hynny nachaf yn dyuot órth y diaſpat iarll limóris. a niuer aoed ygyt ac ef aoedynt yn kerdet yffoord. Ac o achaós y diaſpat y doethant * dros y ffoord. Ac yna y dywaót y Jarll órth enit. A unbennes heb ef paderyó ytti. A órda heb hitheu llad yr undyn móyaf agereis yrmoet ac agaf vyth. Pa beth heb ef aderó y titheu órth y llall. llad y gór móyaf a garón heb hi heuyt. Pa beth ae lladaód óynt heb ef. Keóri heb yr honno aladaód y gór móyaf a garón .i. Ar marchaóc arall heb hi aaeth yn eu hol. Ac ual y gwely di ef. y doeth y órthunt. Ae waet yn colli móy no meſſur. athebic yó gennyf heb hi na doeth y órthunt heb lad ae rei onadunt ae kóbyl. Y iarll aberis cladu y marchaóc aedeóſſit yn uaró. Ynteu adebygei uot peth or eneit y myón

gereint ettwa. ac aberis y dóyn gyt ac ef y edrych auei vyó ymplyc y daryan ac ar elor. Ar dóy uorýyn adoethant yr llyſ. A góedy eudyuot yr llys. y dodet gereint ar elor wely ar dal vort aoed yn y neuad. Diarchenu aorýuc paób onadunt. ac erchi aorýuc y iarll y enit ymdiarchenu. achymryt góiſc arall ym danei. Na uynnaf y rof aduó heb hi. a unbennes heb ynteu na uyd gyndriſtet ti ahynny. anaód iaón yó vyghynghori i amhynny heb hi. Mi aónaf itt heb ynteu hyt nat reit itt uot yn driſt beth bynnac auo y marchaóc racco na byó na maró. Ymae yma iarllaeth da ti ageffy honno yth uedyant. a minneu gyt ahi heb ef. a byd laóen hyfryt bellach. Na vydaf lawen ym kyffes y duó heb hi tra vóyf i vyó bellach. Dyret y uóytta heb ef. Nac af y rof aduó heb hi. Deuy y rof aduó heb ynteu. ae dóyn gyt ac ef yr uort oe hanuod. ac erchi idi vóyta yn uynych. Na vóytaaf ym kyffes y duó heb hi yny vóyttao y gór yſſyd ar yr elor racço. Ny ellydi gywiraó hynny heb yr iarll. Y gór racco neut maró haeach. Mi abrofaf y allu heb hi. Sef aorýuc ynteu. kynnic ffioleit o lynn idi hi. Yf heb ynteu y ffioleit honn. ac ef aamgena dy ſynnóyr. Meuyl y mi heb hi ot yfaf i diaót yny hyuo ynteu. Je heb yr iarll nyt góell ymi uot yn hegar órthyt ti noc yn anhegar. arodi bonclust aorýuc idi. Sef aorýuc hitheu. dodi diaſpat uaór arucheldoſt. * a doluryaó yn vóy yna o laóer no chynno hynny. adodi y dan y medól pei byó gereint na bonclustit hi uelly. Sef orýuc gereint yna datlywygu odatſein y diaſpat. achyuodi yn y eiſted achaffel y gledyf ymplyc y dar-

yan. adôyn ruthur hyt lle ydoed yr Jarll. ae daraô dyrnaôt eidiclym gôennôynicdoſt kadarnffyryf yng gôarthaf y benn. yny hollites ynteu. ac yny etteil y vort y cledyf. Sef aorruc paôp yna adaô y bordeu affo allan. ac nyt ouyn y gôr byô oed vôyaf arnunt. namyn gwelet y gôr marô yn kyuodi y eu llad. ac edrych aorruc gereint ar enit yna. adyuot yndaô deu dolur. vn o honunt owelet enit wedyrgolli y lliô ae gôed. ar eil onadunt. gôybot y bot hi ar yr iaôn. arglôydes heb ef. aôdoſt di pale y mae an meirch ni. Gônn arglôyd heb hi. pale ydaeth dy uarch di. ac ny ônn i pale ydaeth y llall. Yr ty racco ydaeth dy uarch di. Ynteu adeth yr ty. ac atynnaôd y uarch allan. ac yſgynnv aorruc arnaô. a chymryt enit. y ar y llaôr. ae dodi y ryngtaô ar gorryf. acherdet racdaô ymeith. ac ual y bydynt uelly yn kerdet ual y rông deugae. ar nos yn gorruot ar ydyd. nachaf y gwelynt y ryngtunt ar nôyure ar euhol peileidyr gwewyr a thôryf meirch aglywynt agodôrd yniuer. Ni aglywaf dyuot yn hol heb ef. ami athrodaf dros ykae ae rodi aorruc. ac arhynny nachaf uarchaôc yny gyrchu ynteu. ac yn eſtông y waeô. A phann welas hi hynny ydywaôt. aunbenn heb hi paglot a geffy di yr llad gôr marô pôy bynnac auych. Och duô heb ynteu ae gereint yô ef. Je yrof aduô. aphôy ôyt titheu. Ni yô y brenhin bychan heb ynteu yn dyuot yn borth itti. amglybot bot gouut. a phei gônelut ti vyghygor ny chyhyrdei agyhyrdaôd o galedi athi. Ny ellir dim heb y gereint ôrth auynno duô. Llaôer da heb ynteu adaô o gyghor. Je heb y brenhin

bychan. Mi a6nn gyghor da itti weithon dyuot gyt a mi ylys da6 gan ch6aer ymi yffyd yn agos yma. yth uedeginyaethu. * or hyn gorreu agaffer yny deyrnaf. a6n yn Nawen heb y gereint. a march un oyffweineit y brenhin bychan arodet y dan enit. A dyuot racdunt a orrugant y lys y bar6n. a Nawen uuwyt 6rthunt yno. Ac ymgeled aga6ffant. a g6affanaeth. A thrannoeth y borre yd aethp6yt y geiffa6 medygon. Ac ar oet byrr 6ynt a doethant. A medeginyaethu gereint a wnaethp6yt yna yny oed holliach. A thra uuwyt yny vedeginyaethu ef y peris y brenhin bychan kyweirya6 y arueu yny oedynt gyftal ac y buaffynt orreu eiryoet. a phene6nos a mis y buant yno. Ac yna y dywa6t y brenhin bychan 6rth ereint. Di a6n parth am Nys inneu weithon y orffowys ac y gymryt efm6ythder. Peida gennyt ti heb y gereint ni agerdem un dyd ettwa. ac odyna ymchoelut dracheuyn. Yn Nawen heb y brenhin bychan kerda ditheu. Ac yn Jeuengtit y dyd y kerdaffant. A hyfrytach a Nawenach y kerda6d enit y gyt ac 6y y dyd h6nn6 noc eiryoet. Ac 6ynt a doethant y fford ua6r. Ac 6ynt ae g6elynt yn g6ahann yn d6y. Ac ar hyt y neiN o nadunt 6ynt a welynt pedefty yn dyuot yn euherbyn. A gouyn a oruc g6iffart yr pedefty pa du pandeuei. Pan deuaf heb ynteu o wneuthur negeffeu or wlat. Dywet heb y gereint pa fford oreu ymi y cherdet or d6y hynn. Goreu itt gerdet honno heb ef. Ot ey y honn ny deuy dracheuyn byth. Iffot heb ef ymae y kae ny6l. Ac y mae yn h6nn6 g6aryeu Netrtha6c. Ar geniuer dyn a doeth yno. ny dody6 vyth dracheuyn.

allys owein iarll yſſyd yno. ac nyt at neb y lettya yny dref. namyn adel attaw y lys. Y rof aduw heb y gereint yr fford iſſot yd awn ni. Ac y honno y doethant yny deuant yrdref. ar lle hoffaf atheccaf gantunt yny dref ydalyaſſant letty yndaw. Ac ual y bydynt uelly. nachaf was Jeuanc yndyuot attunt ac yn kyuarch gwell udunt. Duw arodo * da itt heb wy. a wyrda heb ef padarpar yw yr einwch chwi yma. Dala lletty heb wynteu. athrigyaw heno. Nyt deuawt gan y gwr bieu y dref gadu neb y lettyaw yndi o dynyon mwyn. namyn adel attaw ef ehun yr llyſ. achwitheu dowch yr llys. awn yn llawen heb y gereint. a mynet aorugant gyt ar mackwy allawen uuwyt wrthunt yny llys. ar iarll adoeth yr neuad yn eu herbyn. ac a erchis kyweiryaw y bordeu. ac ymolchi aorugant a mynet y eiſted. Sef ual yd eiſtedaſſant gereint or neillTu yr iarll. ac enjt or tu arall. Yn neſſaf y enit y brenhin bychan. Odyna y iarlles yn neſſaf y ereint. Pawb gwedy hynny ual y gwedei udunt. ac ar hynny medylyaw aorwc gereint am y gware. athebygu na chaffei ef uynet yr gware. a pheidaw abwytta o achaws hynny. Sef aorwc y iarll edrych ar ereint a medylyaw. a thebygu panyw rac mynet yr gware yd oed yn peidyaw abwytta. ac yndrwc gantaw gwneuthur y gwaryeu hynny eiryoet. kyn ny bei namyn rac colli gwas kyſtal a gereint. ac ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw. ef abeidei vyth yn llawen ac ef. Ac yna ydywawt y iarll wrth ereint. Pa uedwl yw dy teu di unben pryt na bwyttehych. Os petruſſaw yd wyt ti uynet yr gware ti a geffy nat elych. ac nat eldyn vyth

idaw oth enryded ditheu. Duw adalo itti heb y gereint. ac ny mynnaf i namyn mynet yr gware am kyfarwydaw idaw. Os gorreu gennyt ti hynny ti ae key yn llawen. Gorreu yſgwir heb ynteu. a bwytta a orugant. a dogynder o waſſanaeth. ac amylder o anregyon. a lluoſſogrwyd o wirodeu ageffynt. A phan daruu bwytta. kyuodi a orugant. a galw a oruc gereint am y uarch ae arueu. a gwiſgaw ymdanaw ac am y uarch a oruc. a dyuot a orugant yr holl niueroed. yny vydant ynymyl y kae. ac nyt oed is y kae a welynt nor dremynt uchaf a welynt yn yr awyr. ac ar bop pawl oc a welynt yn y kae ydoed penn gwr. eithyr deu bawl. ac amyl iawn oed y polyon yn y cae athrwydaw. Ac yna ydywawt * y brenhin bychan. a geiff neb vynet y gyt ar unben namyn ef ehun. Na cheiff heb yr owein iarll. Pa gyueir heb y gereint ydeir yma. Na wn i heb yrowein namyn y gyueir y mynnych ac y bo hawſſaf gennyt dos. Ac yn ehouyn dipetrus mynet a oruc gereint racdaw yr nywl. A phan edewis y nywl ef adoeth y berllan uawr. a llannerch a welei yny berllan. a phebyll o bali pengoch a welei yny llannerch. adrwſ y pebyll a welei ynagoret. ac auallen a oed ygkyueir drwys y pebyll. ac ar yſcwr or auallen ydoed corn canu mawr. a diſgynnv a oruc ynteu yna adyuot yr pebyll y mywn. Ac nyt oed yny pebyll namyn vn vorwyn yn eiſted ymywn cadeir eureit. a chadeir arall gyuerbyn a hi ynwaac. Sef a oruc gereint eiſted yny gadeir waac. a unben heb y uorwyn. ny chynghoraf i ytti eiſted yny gadeir honno. Paham heb y gereint. Y gwr bieu y gadeir honno ny

diodeuaȣd eiryoet y arall eifted yn y gadeir. Nym taȣr i heb y gereint kyt boet drȣc gantaȣ ef eifted yn y gadeir. Ac ar hynny wynt a glywynt tȣryf maȣr y gkylch y pebyll. ac edrych a orȣuc gereint pa yftyr oed yr tȣryf. Ac ef a welei uarchaȣc allan ar gatuarch ffroen uoll drȣvt a wyduaȣr efgyrnbraff. a chȣnfallt deu hanner ym danaȣ. ac am y uarch. a dogynder o arueu y dan hynny. Dywet unben heb ef ȣrth ereint pȣy a erchis itti eifted yna. Myhun heb ynteu. Gam oed itt wneuthur kewilyd kymeint a hȣnnȣ i mi a gȣarthaet. a chyuot ti o dyna y wneuthur iaȣn y mi am dy agkymhendaȣt dy hun. a chyuodi a orȣuc gereint. ac yn diannot mynet y ymȣan a orȣugant. a thorri to o belydyr a orȣugant. a thorri yr eil do. a thorri y dryded do. a dyrnodeu caletchwerȣ kyflymdrut a rodei bob un o nadunt y gilyd. Ac yn y diwed llidiaȣ a orȣuc gereint. a gordinaȣ y uarch ae gyrchu. a goffot arnaȣ y ghedernit y daryan. yny hyllt ac yny uyd penn y waeȣ yn y arueu. ac yny dyr y holl gegleu. ac yny uyd ynteu dros bedrein y uarch yr llaȣr hyt gȣaeȣ gereint. a hyt y vreich yn wyfc y benn. Och * arglȣyd heb ynteu dy naȣd. a thi a geffy a vynnych. Ny mynnaf i heb ynteu namyn na bo yma vyth y gȣare hȣnn nar cae nyȣl. nar hut nar lletrith aryuu. Ti a geffy hynny yn llaȣen arglȣyd. Par ditheu heb ef vynet y nyȣl ymeith or lle. Gandi y corn racco heb eff. ac yr aȣr y kenych ef a a y nyȣl ymeith. ac yny canei ef uarchaȣc am byryei i nyt aei y nyȣl vyth o dyma. a thrift a goualus oed enit yn y lle yd oed rac goual am ereint. ac yna dyuot a orȣuc

gereint achanu y corn. ac yr aor y rodes unllef arnaw ydaeth ynywl ymeith. ac y doeth y niuer y gyt. ac y tagnouedwyt pawp o nadunt aegilyd. Ar nos honno ygwahodes y iarll ereint ar brenhin bychan. A thrannoeth y bore y gwahanyssant. ac yd aeth gereint parth ae gyuoeth ehun. ac y wledychu o hynny allan ynllwydyannus. ef ae uilwryaeth ae wychdra yn parhau gan glot ac etmic idaw. ac y enit o hynny allan....

Triads,

Mythical and Historical.

tri dynyon agaddsant gampeu adaf.

Tri dyn a gauas kedernit adaf. Ercwlf gadarn. ac ector gadarn. a sompson gadarn. kyngadarnet oedynt yll tri. ac adaf e hun. Tri dyn agauas pryt adaf. Absolon ab dauyd. a Iason uab eson. a pharis uab priaf. Kyndecket oedynt yll tri ac adaf e hun. Tri dyn agauas doethineb adaf. Cado hen. a beda. a sibli doeth. kyndoethet oedynt ell tri ac adaf e hun. Teir gdraged agauas pryt eua yn tri thraean. diadema gordeach eneas yscdydwyn. ac elen uannadc y wreic y bu distriwedigaeth tro drdy y phenn. a pholixena uerch priaf hen vrenhin tro.

Pann aeth llu y lychlyn.

Porth aaeth y gan yrp luydadc hyt yn llychlyn. ar gdr hdnnd adoeth ~~yn~~ * yman yn oes gadyal y byry y erchi dygyfuor or ynys honn. ac ny doeth gantad namyn ef a mathuthauar y was. ac yf ef a archei o dec prifgaer ~~arhugaer~~ arhugeint yffyd

yn yr ynys honn. deu kymmeint a elei ganthaỏ y bob un onadunt ydyuot ganthaỏ o honunt ymeith. ac ny doei gantaỏ yr gaer gyntaf. namyn ef aewas. ac y bu arduſtur gan wyr yr ynys honn hynny. ac y rodaſſant idaỏ. a hỏnnỏ uu lỏyraf llu or aaeth or ynys honn. Ac ef aorefgynnaỏd argỏyr hynny y fford y kerdaỏd. ac yſef lle y trigyaỏd y gỏyr hynny yny dỏy ynys ynymyl mor groec. Nyt amgen. clas ac auena. ar eil aaeth gan elen luydaỏc. a maxen wledic hyt ynllychlyn. ac ny doethant byth yr ynys honn. ar trydyd aaeth gan gaſſwallaỏn uab beli. a gỏennỏynwyn. a gwanar. veibon llia ỏ uab nỏyfre. ac aryanrot verch veli eu mam. ar gỏyr hynny o erch aheled pannanhoedynt. ac a aethant gyt a chaſſwallaỏn eu hewythyr ar ỏyſc y keſſaryeit or ynys honn. Sef lle ymae y gỏyr hynny yggỏaſgỏyn. Sef riuedi a aeth gan bob un onadunt. vn vil ar hugeint. ar rei hynny uu tri aryanllu ynys prydein. Trywyr ~~gỏyr~~ gỏarth auu ynynys prydein. vn o nadunt. auarỏy uab llud. uab beli. ef adyuynnaỏd Julius aceſar agỏyrruuein yr ynys honn yn gyntaf. ac aberis talu teir mil o bunnoed aryant bop blỏydyn yn deyrnget or ynys honn y wyr ruuein. o gyſryſſed achaſſwallaỏn y ewythyr. ar eil yỏ gỏrtheyrn gỏrtheneu. a rodeſ tir gyntaf yſaeſſon yn yr ynys honn. ac aymdywediaỏd yngyntaf ac ỏynt. ac a beris llad cuſtennin uychan uab cuſtennin uendigeit oe vrat a dehol y deu uroder. emrys wledic ac uthur penndradon or ynys honn. hyt yn llydaỏ. a chymryt y goron ar urenhinyaeth oe dỏyll yny eidaỏ ehun. ac

yny diwed uthur ac emrys alosgassant wrtheyr. yg kastell góerthrynyaón arlann góy unfflam y dial eu braót. Trydyd góaethaf uu vedraót pan edewis arthur lyw*odraeth ynys prydein ganthaó pan aeth ynteu dróy vor yn erbyn lles amheraódyr ruuein aanuonassei gennadeu att arthur hyt ygkaer llion y erchi teyrnget idaó or ynys honn. ac y wyr ruuein ar ymessur y talpóyt y gatwallaón uab beli hyt yn oes gustennin uendigeit. teit arthur. Sef atteb a rodes arthur y gennadeu yr amheraódyr. nat oed well ydylyei wyr ruuein deyrnget y wyr ynys prydein. noc y dylyei wyr ynys prydein udunt óynteu. Kanys bran uab dyuynwal. achustennin uab elen. auuassynt amherodron yn ruuein. adeu ór or ynys honn oedynt. Ac yna y luydaód arthur gordetholwyr y gyuoeth dróy uor yn erbyn yr amheraódyr. Ac y kyuaruuant ytu hónt yuynyd mynneu. ac aneirif o nadunt o bop parth a las y dyd hónnó. Ac yn y diwed y kyuaruu arthur ar amheraódyr. ac arthur ae lladaód. Ac yno y llas gorreugóyr arthur. A phan gigleu vedraót góahanu niuer arthur. yd ymchoelawd ynteu ynerbyn arth^ur^. ac y duunaód saesson a ffichteit. ac yscottyeit. ac ef y gadó yr ynys honn rac arthur. A phangigleu arthur hynny yd ymchoelaód dracheuyn. ac adihengis gantaó oe niuer. Ac y dreis y ar vedraót y kauas dyuot y dir yr ynys honn. Ac yna y bu weith camlan y róng arthur amedraót. ac y lladaód arthur uedraót. Ac y brathóyt arthur yn angheuaól. Ac o hynny y bu uaró. Ac y myón plas yn ynys auallach y cladóyt.

dechreu y trioed yô y rei hynn.

Tri gorchel garcharawr ynys prydein. Nyr Nedyeith. Amabon uab modron. A geir uab geiryoed. Ac un oed orchelawr nor tri. ef a uu deirnos ygkarchar hut adan lech echymeint. sef oed hônnô arthur. Ac un gôas aegellyngawd or tri charchar hynny. nyt amgen gorreu uab custennin y geuynderô. Tri gôyn deyrn ynys prydein. owein uab uryen. A run * uab maelgôn. Aruaôn pebyr uab dorarth wledic. Tri ouer uard ynys prydein. Arthur. Araaôt eilmorgant. achatwallaôn uab katuan. Tri matkud ynys prydein. penn bendigeituran uab Nyr aguduwyt yn y gôynuryn yn Nundein. ae wyneb ar ffreinc. ahyt tra uu ynyr ansaôd y dodet yno. ny doei ormes saesson byth yr ynys honn. Yr eil amatkud. Y dreigeu yn ninas emreis agudyaôd Nud uab beli. Ar trydyd esgyrn gôertheuyr uendigeit. ympraif pyrth yr ynys honn. a hyt tra vydynt ~~yn yr~~ yn y kud hônnô. ny doei ormes o saesson byth yr ynys honn. A Nyna y tri anuatkud pan datkudywyt. A gôrtheyrn gôrtheneu adatkudyawd esgyrn gôertheuyr uendigeit yr serch gôreic. Sef oed honno ronnôen baganes. Ac ef a datkudyaôd y dreigeu. Ac arthur a datkudyaôd penn bendigeituran or gôynn vrynn. Kannyt oed dec gantaô kadô yr ynys honn o gedernit neb. namyn or eidaô ehun. Tri marchlôyth ynys prydein. du y moroed march elidyr môynuaôr. a duc seithnynn ahanner arnaô. o benn Nech elidir yny gogled. hyt ympenn Nech elidyr ym mon. Sef seithnyn oedynt. elidyr môynuaôr. ac eurgein uerch vaelgôn ywreic.

agôynn da gyued. agôyn da reimat. a mynach naô-mon y ghyghoraô. a phetryleô vynestyr y wallouyat. ac aran uagyl y was. ac albeinwyn y goc. anoeues aedôylaô ar bedrein y uarch. ahônnô uu hanner y dyn. ar eil marchlôyth aduc corruann march meibon eliffer gosgorduaôr. aduc grôrgi aphered^ur arnaô. ac nys gordiwedaôd neb namyn diuogat uab kynan garwynn y ar y kethin kyflym ac aruidiaôt. ac aglot agauas yr hynny hyt hediw. adunaôt wr uab pabo. achynuelyn drôsgyl y edrych ar vygedorḋh llu gôendoleu yn arderyd. Y trydyd marchlôyth aduc erch march * meibon grythmôl wledic. aduc arnaô achleu. ac archanat. yn erbyn riô uaelaôr ygkeredigyaôn y dial eutat. Teir llynghes gynniweir ynys prydein. llynghes lary uab yryf. a llynghes dignif uab alan. allynghes solor uab urnach. Teir gôith baluaôt ynys p^ydein. vn o nadunt a trewis matholôch wydel ar vranwen uerch lyr. ar eil a drewis gôenhôyfach ar wenhôyuar. ac o achaôs hynny y buweith kat gamlan wedy hynny. Ar dryded adrewis golydan uard ar gadwaladyr vendigeit. Teir drut heirua ynys p^ydein. vn onadunt pandoeth medraôt y lys arthur ygkelli wic ygkernyô. nyt edewis nabôyt nadiaôt yny llys nyf treulei. athynnu gôenhyuar heuyt oechadeir urenhinyaeth. ac yna y trewis paluaôt arnei. Yr eil drut heirua pandoeth arthur y lys medraôt. nyt edewis yny llys nac yny cantref na bôyt na diaôt.

Teir neges agahat o bowys. vn onadunt yo kyrchu myngan o veigen. hyt ynllan ſilin. erbyn anterth drannoeth. y gymryt kynnedueu y gan gadwallaon vendigeit. wedy llad ieuaf agryffri. Yr eil yo kyrchu griffri hyt ymbrynn griffri erbyn y bore drannoeth. wrth ymchoelut ar etwin. Y dryded uu kyrchu howel uab Jeuaf hyt yg keredigyaon. owein goyned y ymlad a Jeuaf ac a Jago ynyr aerua honno.

Trioed yo y rei hynn.

Teir prif riein arthur. Goennhoyuar uerch gorryt gont. a goenhoyuar uerch uab greidyaol. a goenhoyuar uerch ocuran gaor. ae deir karedicwreic oed yrei hynn. Indec uerch aroy hir. a garwen uerch henin hen. a goyl verch * endaot. Teir gorruorryn ynys prydein. vn onadunt llewei uerch ſeitwed. arore verch uſber. amederei badelluaor. Teir goſgerd advwyn ynys prydein. goſgord mynydaoc ygkatraeth. a goſgord dreon leo yn rotwyd arderys. ar dryded goſgord velyn oleyn erythlyn ynros. Teir prif hut ynys brydein. hut mat uab mathonoy. a dyſgaod y wydyon uab don. a hut uthur penndragon. a dyſgaod y uenó uab teirgoaed. ar dryded hut rudlom gorr adyſgaod adyſgaod y goll uab collureoy ynei. Tri chynnweiſſyeit ynys brydein. goydar uab run uab beli. ac owein uab maxen wledic. achaordaf uab kradaoc. Tri deifnyaoc ynys prydein. riwallaon wallt banhadlen. agoall uab goyar. a llacheu uab arthur. Tri anuat gyghor ynys prydein. rodi y ul keſſar a goyr ruuein lle y karneu blaen y eumeirch

ar y tir ympoyth meinlas. ar eil gadel hors aheyngyst a ronnoen yr ynys honn. ar trydyd rannu o arth^ur y wyr deirgoeith amedraot yg kamlan. Tri thaleithaoc ynys p^ry dein. goeir uab goystyl. achei uab kynyr. a drystan uab talloch. Tri rud uoaoc ynys brydein. Run uab beli. a llew llaogyffes. a morgan moynuaor. ac un oed ruduogach nor tri. arthur oed y enó. bloydyn ny doei na goellt ~~nagoellt~~ na llysseu y fford y kerdei yr un or tri. a seith mlyned ny doey y fford y kerdei arthur. Tri llynghesswr ynys prydein. gereint uab erbin. amarch uab meirchyon. agoennoynnwyn uab naó. Tri unbenn llys arthur. gronó uab echel. a ffleudor fflam uab godo. achaedyrieith uab seidi. Tri tharó unben ynys brydein. adaon uab talyessin. a chynhafal uab argat. ac elinoy uab kadegyr. Tri unben deiuyr a bryneic a thri beird oedynt. a thri meib dissynyndaot a wnaethant y teir mat gyflauan. Diffeidell * uab dissyuyndaot. a wnaethant y teir mat gyflauan. diffeidell uab dissyuyndaot aladaód gorgi garólóyt. ar gór hónnó aladei gelein beunyd or kymry. a dóy bop sadór rac llad un y sul. Sgafynell uab dissynyndaot. aladaód edelfflet ffleissaoc urenhin lloegyr. Goall uab dissyuyndaot aladaód deu ederyn goendoleu y rei oedynt yn kadó y eur ae aryant. a deudyn a yssynt beunyd yneu kinyaó. ar gymmeint arall yneukóynos. Tri góythór ynys brydein awnaethant y teir anuat gyflauan. llofuan llaw diffro aladaód uryen uab kynuarch. llongat grom uargot eidin aladaód auon uab talyessjn. a heiden uab euengat. aladaód aueir-

in gwaetryd verch teyrnbeird. Y gwr arodei ganmyw bob sadwrn ygherwyn enneint yn talhaearn. ae trewjs abwyell gynnut yny phenn. A honno oed ydryded vwyellawt. Ar eil kyn|nuntei o aberffraw. a drewis golydan a bwyall yny benn. Ar tryded uab beli a drewis y wr ehun a bwyall yny benn. Tri aeruedawc ynys brydein. Selyf uab *kynan* garwyn. ac auaon uab talyessin. a gwallawc uab llennawc. Sef achaws y gelwit wy yn eruedogyon. wrth dial eu kam oc eu bed. Tri post kat ynys prydein. dunawt uab pabo. a chynuelyn drwsgyl. Ac uryen uab kynuarch. Tri hael ynys brydein. a ryderch hael uab tutwal tutklyt. anud hael uab sennllt. A mordaf hael uab serwan. Tri glew ynys prydein. grudnei. ahenbrien. ac aedenawc. ny doynt o gat namyn ar eugeloreu. Ac ysef oedynt yrei hynny. tri meib gleissiar gogled. o haernwed uradawc eu mam. Tri trahawc ynys brydein. gwibei drahawc. a sawyl benn uchel. Arnuawn penyr drahawc. Tri lledyf unben ynys prydein. Manawydan uab llyr. allywarch hen. A gwgon gwron uab peredur uab eliffer. Ac ysef achaws y gelwit wynt yn lledyf * unbenn. wrth na cheissynt gyuoeth. Ac na allei neb y ludyas udunt. Tri galouyd ynys brydein. greidawl galouyd. A drystan uab tallwch. A gwgon gwron. Tri esgemyd aeren ynys prydein. moruran eil tegit. agwgon gledyfrud. agilbert kat gyffro. Tri phorthawr gweith perllan uangor. gwgon gledyfrud. a madawc uab run. A gwiawn uab kyndyrwynn. A thri ereill o bleit lloegyr. Hawystyl drahawc. a gwaet|cym herwuden a gwiner. Tri eur

gelein ynys brydein. madaoc uab broyn. acheugan peillyaoc. aruaon peuyr ab goydno. Tri hualhogeon deulu ynys brydein. teulu kadwallaon llaoir. adodaffant hualeu eu meirch ar draet pob un onadunt yn ymlad aferygei wydel ygkerric goydyl ym mon. ar eil teulu riwallaon uab uryen yn ymlad a faeffon. atheulu belen oleyn yn ymlad ~~yn ymlad~~ ac etwin ymrynn etwin yn ros. Tri diweir deulu ynys prydein. teulu katwallaon. yny buant hualogyon. a theulu gafran uab aedan. pan uu y diuakoll. a theulu goendoleu ab keidyao yn arderyd. adalyaffant yr ymlad pythewnos amis goedy llad eu harglôyd. Sef oed eiryf pob un or teulu oed un kan wr arhugeint. Tri anniweir deulu ynys brydein. teulu gronô peuyr o bennllyn aomedaffant eu harglôyd o erbyn y goennôynwaeô y gan leô llaô gyffes. a theulu gôrgi a pheredur. aadaôfant euharglôyd ygkaer greu a chynoeth ac ymlad udunt drānoeth. ac eda glin gaôr. ac yna y llas ell deu. ar trydyd teulu ar lan ffergan. aymadaôffant ac eu harglôyd yn lledrat y ar y fford yn mynet gamlan. riuedi pob un or teuluoed un cann ôr arhugeint. Tri hualo eur ynys brydein. riwallaon wallt banhadlen. arun amaelgôn achadwaladyr uendigeit. ac y fef achaôs y gelwit y goyr hynny yn hualogyon. ôrth na cheffit meirch aberthynei udunt. rac * eu meint. namyn dodi hualeu eur am eu hegôytled ar bedrein eu · eu meirch draekefyneu. adôy badell eur. adan eu glinyeu. ac ôrth hynny y gelwir padellec y glin. Tri charô ellyll ynys prydein. ellyll gôidawl. ac ellyll llyr marini. ac ellyll

gyrthniol wledic. Tri goyd ellyll ynys prydein. ellyll manaoc. ac ellyll ednyuedaoc drythyll. ac ellyll melen. Tri troydedaoc llyſ arthur. a thri anuodaoc. llywarch hen. allemennic a heled. Tri diweir ynys prydein. ardunwreic gatcor uab gororluyn. ac eneilian wreic wydyr droom. ac emerchret wreic uabon uab dewengen. Tri goaeo rud ynys prydein. degynelo vard owein. ac arouan uard ſelen uab kynan. ac auanuedic uard katwallaon uab katuan. Tri gorruchel garcharaor ynys prydein. llyr lledyeith auu gan euroſwyd ygkarchar. ar eil mabon uab modron. ar trydyd goeir uab goeiryoed. ac vn oed gorruchelach nortri auu deir nos ygkarchar ygkaer oeth ac anoeth. ac auu teir nos ygkarchar gan wenn benn dragon. ac auu deir nos ygkarchar hut y dan lech echymeint. ac yſef oed y gorruchel garcharaor honno. arthur. ar un goas ae gollygaod or tri charchar hynny. ac yſef oed y goas honno. goreu uab cuſtennin y gefyndero.

Trioed ymeirch yo yrei hynn.

Tri rodedic uarch ynys brydein. Meinlas march kaſſwallaon uab beli. a melyngan gamre march lleo llao gyffes. a lluagor march karawc ureichuras. Tri phrifuarch ynys brydein. du hir tynedic march kynan garwyn. ac awydaoc ureich hir. march kyhoret eilkynan. a rud broen tuth bleid march gilbert uab kat gyffro. Tri anreithuarch ynys prydein. karnaflaoc march owein uab uryen. a thauaot hir. march kadwallaon uab katuan. a bucheſlom march [597] goganon gledyſ rud. Tri thom edyſtyr ynys brydein.

gôineu gôdôc hir. march kei. agrei march edôin. a llwyd march alfer uab maelgôn. Tri gorderch uarch ynys brydein. fferlas march dallddaff eil kunin. agwelôgan gohoewgein march keredic uab gôallaôc. agôr brith march raaôt. Tri penn uarch ynys brydein a dugant y tri marchlôyth y mae eu henweu dracheuyn. Tri gôrueichyat ynys brydein. Pryderi uab pôyll penn annwn. ôrth uoch penndaran dyuet y datmaeth. ac yf ef moch oedynt y feithlydyn a duc pôyll penn annônn. ac ae rodes y pendaran dyuet y datmaeth. ac yfef y lle y katwei yglynn cuch yn emlyn. ac yfef achaôs y gelwit hônnô ynôrueichat. kany allei neb nathôyll na threis arnaô. ar eil drystan uab tallôch ôrth voch march uab meirchyon. tra aeth y meichyat yn gennat ar effyllt. arth[ur]. a march. achei. abedwyr. a uuant ell petwar. ac ny chaôffant kymmeint ac un banô. nac o dreis. nac o dôyll. nac o ledrat y gantaô. Ar trydyd coll uab kallureuôy. ôrth uoch dallwyr dallbenn ygglynn (da)llwyr yg kernyô. ac un or moch oed dorraôc. hennwen oed y henô. adarogan oed yr hanuydei waeth ynys prydein or torllôyth. ac yna y kynnullaôd arthur llu ynys brydein. ac yd aeth y geiffaô y diua. ac yna yd aeth hychen yggordodô. ac ym pennrynn haôftin ygkerniô yd aeth yny mor. ar gôrdueichyat yny hol. ac ymaef gôenith ygôent y dotwes ar wennithen a gôennynen. ac yr hynny hyt hediô y mae gorreu lle gôenith a gôenyn maes gôenith ygôent. ac yn llouyon ym pennuro y dotwes ar heiden a gôenhithen. am hynny y diaerhebir o heid llouyon. ac yn riô

gyfuerthóch yn aruo y dodwes ar geneu cath. A chyó eryr. Ac y roet y bleid y uergaed. Ac y roet yr eryr y vreat tywyssaóc or gogled. Ac óynt a hanuuant waeth onadunt. Ac yn Nanueir yn * aruon a dan y maen du y dotwes ar geneu cath. Ac y ar y maen y byryaód y górueichyat yn y mor. a meibon paluc ym mon ae magassant yr dróc udunt. a honno uu gath baluc. ac a uu un o deir prif ormes. mon a uagóyt yndi. Ar eil oed daronóy. Ar dryded etwin urenhin Noegyr. Tri annóyl Nys arthur. a thri chatuarchaóc. Ac ny mynnassant pennteulu ar nadunt eiryoet. Ac y cant arthur eglyn. Sef yó. vyn tri chatuarchaóc mened. a Nud Nurugaóc. a cholovyn kymry ~~kymry~~ karadaóc. Tri eurgryd ynys brydein. Casswallaóc uab beli. pan aeth y geissaó flur hyt yn ruuein. A manaóydan uab Nud pan uu hut ar dyuet. A New Naógyffes pan uu ef agóydyon ynkeissaó enó ac arueu y gan a ranrot y uam. Tri brenhin a uuant o ueibon eilon. Góryat uab góryan yn y gogled. a chadauel uab kynuedó yggóyned. A hyueid uab bleidic yndeheubarth. Tri budyr hafren. katwallaón pann aeth y weith digoll. a Nu kymry gantaó. Ac etwin or parth arall. a Nu Noegyr gantaó. Ac yna y budraód hafren oe blaen hyt y haber. Ar eil kyuaós golydan y gan einyaón uab bed brenhin kernyó. Ar dryded. calam uerch Idon uab ner y gan uaelgwn. . .

Enoeu ynys prydein aerac ynyssed

Kyntaf enó auu ar yr ynys honn. kyñ noe chael nae chyuanhedu. claſ myrdin. A góedy y chael ae chyuanhedu y vel ynys. A góedy y gorefgynn o brydein uab aed maór y dodet arnei ynys prydein. Teir prif rac ynys yſſyd idi. A ſeith rac ynys arhugeint. yſſyd y danei. Sef ynt y teir rac ynys. Mon. A Manaó. ac ynys weir. Athri prif aber a seith ugeint y danei. Aphedóar prif porth ar dec adeugeint. A their prif gaer ar dec ar hugeint. Nytamgen. Kaer alclut. Kaer lyr. Kaer haóyd. Kaer efraóc. Kaer gent. Kaer wyranghon. Kaer lundein. Kaer lirion. Kaer golin. Kaer loyó. Kaer gei. Kaer ſiri. Kaer wynt. Kaer went. Kaer grant. Kaer daóri. Kaer lóytkoet. Kaer vyrdin. Kaer yn aruon. Kaer gorgyrn. Kaer Neon. Kaer gorcon. Kaer cuſrad. Kaer urnas. Kaer ſelemion. Kaer mygeid. Kaer lyſſydit. Kaer beris. Kaer Nion. Kaer weir. Kaer gradaóc. Kaer widaól wir.

Notes

On letters which are either doubtful, peculiar, or corrected in the MS.

cor. = corrected.
fac. = facsimile.
or. w. = originally written.
Italics denote the letters to which reference is made.

PAGE. LINE.

2, 23. a*c* *n*y. Begun as *r*; cor. into *c*; there is a kind of dot over the first limb of *n*.

3, 19. ar*c*ho. W. *t*; cor. above line into *c*.

4, 15. debyg*y*ei. Or. w. *o*?; cor. into *y* by a late hand.

5, 10. ha*ꝏ*ꝏ. Or. letter scratched out; cor. (partially by a late hand) into *l*.

9, 11. yd aeth. MS. reads y daeth.

15, 16. geimat. See fac. and cf. penardim, &c.

18, 2. dy*u*et. MS. reads dy*n*et.

24, 3. *b*o, ?*v*o. Cf. *b*ydynt, col. 727, l. 44.

24, 16. argl*ꝏ*y*d*. Or. w. *s*; cor. into *d* in red ink.

24, 18. *i*da*ꝏ*. Read ȷda*ꝏ*.

26, 9. penardim. See fac. and cf. geimat, &c.

31, 7. bych*ene*t. *ene* retraced by a late hand, but one can still see the word was or. w. bych*a*net.

31, 27. diha*ngyſſ*ant. Letters -*ngyſſ*- are very faint.

33, 13. a*c*. The *c* is irregular in form.

33, 17. g*y*ſcu. *y* looks very like *ꝏ*.

35, 12. kyn*ꝏ*eiſſat. Cor. *ꝏ*.

35, 19. chyꝛch*u*. *u* is a late insertion.

PAGE. LINE.

35, 26. wel(eϭ)ch. Read weleϭch.

35, 30. nyt oes neb yma a wypo. Faint in MS.

36, 1. bzanwen go-. Faint in MS.

36, 19. Ne*ſtyz*. *ſ* is in pale ink; *t* has 'run' or 'spread,' the or. letter having been scratched out; *y* and *z* are slightly retraced.

36, 30. mathol*ϭc*h. Or. w. *z*?; cor. into *c*.

39, 1. uana*ϭy*dan. Or. w. *t*; cor. into *y*.

39, 14. urod*er*. Or. w. *y*; cor. into something resembling *e* which has a punctum delens under it and an *e* written over it.

40, 7. Ϭliuieri. See fac.

41, 4. Mana*ϭy*dan. Or. w. *ϭ*; cor. into *y*.

41, 15. niuyget. *an-* has been inserted above line in a late hand.

41, 15. Pendara*r*. Apparently the scribe attempted to cor. *r* into *n*. Read Pendara*n*.

45, 4. g*e*dymdeithas. Cor. letter.

45, 5. o*s*. Cor. letter.

46, 2. dyu*o*t. Manifestly an error. Read Dyu*e*t.

46, 27. mae. Faint in MS.

46–48. The lacunae on these pages are due to a corner of the MS. having been torn away. The readings are supplied from the WHITE BOOK, i.e. Hengwrt MS. 4.

49, 21. o*z*. Probably by a late hand.

50, 2. kerddaſſant. Read kerd|daſſant.

50. 14. ymma. Read ym|ma.

52, 1. *heb*. The scribe wrote or. *h** . Being unable to make his second letter legible, he drew the pen through both letters and wrote *heb* over them.

53, 22. bet*h*. The *h* is in late hand.

PAGE. LINE.

54, 7. allei un. MS. reads allei ^{d}un. See fac.

54, 9. vane*t*. Read vane*c*.

55, 2. gant*ab*. The *ab* are by a later hand.

57, 16. gonnaeth. Read gon|naeth.

58, 12. *ac*. Cor. letters, which are also retraced.

60, 24. enb.. Two letters have been scratched out here. Apparently the word was or. wr. en*beu*.

60, 27. trabfgbyd. A late hand has inserted a letter resembling *l*? above -gb-. On p. 61, l. 26, the letter *l* is similarly inserted.

61, 1. tei*u*i. MS. reads tei*n*i.

61, 3. uuby*v*t. Or. w. *b*; cor. into *v*.

61, 3. brth*u*nt. MS. reads brth*n*nt.

63, 8. yn ych ol. MS. reads yny chol.

64, 21. *e*idab. Or. w. *r*; cor. into *e*.

66, 5. gi*lu*aethby. Or. w. gi*u*aethby, then the first limb of *u* was cor. into *l*, thus making a word gi*lh*aethby.

66. — The words within brackets on this page are supplied from the WHITE BOOK. The vellum of the RED BOOK seems to have been originally scaly where these words occur, and the surface has peeled off.

66, 21. hon abch. The gap is occasioned by a hole in the vellum. Read hon*a*bch.

68, 6. camma. Read cam|ma.

68, 10. be*t*han. See fac. and cf. wy*t*, l. 4.

69, 6. lly*f*. Or. w. *z*; cor. into *f*.

69, 15. Oia. Read Oi a.

70, 12. wnaant. Read wna|ant.

71, 6. lle*b*. The *b* was begun as *u*, then cor. into *b*. Lleu is the old form, *not* Lleb.

PAGE. LINE.

72, 18. Ac. See fac.

72, 22. a [da]lo. MS. reads a | lo.

73, 6. ua*b*. MS. reads va*t*.

76, 25. enneint. See fac. and cf. geimat, &c.

78, 6. mo*c*h. Or. w. *r*?; cor. into *c*.

80, 3. a*n*yan. Or. w. *u*?; cancelled by puncta delentia, and cor. into *n* above line.

80, 25. feu*i*ſ* . A letter has been scratched out after final *ſ*, which is a cor. letter.

80, 26. by*ı*ya6d. Or. w. *o* or *6*; cor. into *y*.

82, 4. dywa6*t*. Or. w. *a*; cor. into tt.

83, 23. amd yfr6ys. A letter has been scratched out after *d*.

83, 27. aR *t*ra6s. The R and *t* are faint and doubtful.

84, 28. ed*r*ych. Begun apparently as *y*; cor. into r.

85, 10. yg*h*waethach. See fac.

86, 22. a*u*on. MS. reads a*n*on.

89, 12. v*ı*e*v*i. Or. w. *n*? cor. into *v*. The true reading is v*ı*e*n*i.

93, 4. p*ı*ydein. Or. w. *o*?; cor. into *y*.

94, 7. ar*v*a6c. Cor. letter.

95, 27. yſty*r*. Cor. letter?

96, 29. keff*y*ch. Or. w. *6*; cor. into *y*.

96, 29. p*6*nt. Or. w. *o*; cor. into *6* (in late ink?).

97, 11. kylc*h*. See fac.

100, 1. wledi*c*. Imperfect letter.

101, 30. imi. Read i mi.

102, 23. g*n*6ch. Cor. letter?

103, 19. a*r*ugeint. Or. w. *d* with an *e* inserted above (immediately after) it, thus reading a*de*ugeint. The d^e were next cancelled in red ink and replaced by r.

103, 30. dr6*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

PAGE. LINE.

105, 12. gat*ȯ*ꝛid*o*gyon. See fac. ? gat*ȯ*ꝛidogyon.

106, 4. ar*y*ant. Or. w. *ȯ*? cor. into *y*.

106, 10. nott*y*ch. Or. w. *o*; cor. into *y*.

106, 19. poch. See fac.

107, 12. ſul*y*en. Cor. *y*.

107, 18. cho*c*h. See fac. ? cho*t*h.

107, 27. Er*in*it. In the next line the word is Er*m*it. Both readings are unmistakable.

108, 7. wa*e*ȯ. Or. w. *r*; cor. into *e*.

110, 16. fflendoꝛ. See fac.

111, 15. ueiſ*c*aȯn. See fac. Cf. the modern word gwisgon: if there is a word ueiſ*t*aȯn it can be so read.

111, 30. Hȯyꝛdy*d*ȯc. Cor. letter.

111, 30. dꝛȯcdy*d*ȯ*c*. The *d* is cor. (in later ink ?). For *c* the MS. reads *t*.

114, 6. eiryo|et. This word was omitted originally but afterwards filled in by the scribe, partly on the right margin and partly on the left.

117, 23. ga*e*an. Or. w. *r*; cor. into *e*.

117, 23. ffynhon*w*s. Cor. letter.

118, 12. hy*ſ*tauell. The *ſ* is not regular. ? cor. *z*.

120, 22. gȯ*e*nith. Cor. letter.

120, 26. *h*aȯd. Cor. letter.

121, 16. pe*c*haȯt. See fac.

128, 20. eid*o*el. Or. w. *y*; cor. in later ink into *o*.

129, 12. *a o*ed. Cor. letters.

129, 13. *oe*dȯn. Cor. letters.

130, 26. affȯy*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

130, 28. gȯꝛy*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

131, 9. ym *ach*. Or. letters scratched out and *ach* substituted. (? Inked over later.)

131, 18. do*ſ*tet. Or. w. *t*; cor. into *f*. Read *ſ*.

PAGE. LINE.

131, 22. cat*w*ent. MS. gives w but the punctum appears to be accidental.

133, 6. di*llu*s. Or. letters scratched out, and *llu* substituted. Read di*llu*s.

133, 6 and 9. uarr*u*aóc. The *u* in both instances has been cor. by a later hand. The vellum bears marks of having been scratched both over and under the *u*, and there can be no doubt that uar*ch*aóc was or. w. in both instances.

134, 23. góed*ó*. Or. w. *y*; cor. into *ó*.

134, 25. m*ellt*. Several letters have been scratched out here. The *e* was or. *o*, and the length of the or. word is that of m*odzon*.

137, 16. ada*n*ed. Sic in MS. ? ada*u*ed.

137, 27. *dzóc*. Retraced (? by a later hand).

140, 8. yſt*r*at. Cor. letter.

141, 10. uynyd* . Apparently there was a letter after d.

142, 5 and 7. *ae gyzru*. ? later hand. *wedy eu llad*, w. in margin.

145, 24. gof^yn a. MS. reads gof'a.

146, 3. aghe*n*edyl. ? aghe*u*edyl. See fac.

147, 26. hac*c*raf. See fac.

149, 15. vy|d*i*n. See fac.

150, 13. kygh*oz*wyz. Or. w. *z*? cor. into *o*.

150, 23. *u*adon. MS. reads *n*adon.

150, 25. cher*d*ych. Cor. letter.

152, 21. wych . . . . There is a blank space nearly equal to the length of this word left after it, which shows the word was not completed.

158, 11. lac*t*ón. See fac. The reading lactón is unmistakeable in l. 17.

PAGE. LINE.

159, 26. e*c*hel. See fac.

159, 27. D*y*ɿstan. Or. w. *ɿ*; cor. into *y*.

163, 6. adechɿeu. MS. reads ad echɿeu.

163, 13. r*y*vic. Cor. letter.

163, 14. gam*h*ɔɿi. Cor. letter.

163, 28. yneu*traet*. Sic. in MS. Read *kaeu*.

164, 1. ada*n*ed. A hybrid form, which is neither *n* nor *u*.

164, 29. b*l*iant. Or. w. *ɿ*; cor. into *l*.

170, 4. na*c*. ? na*t*. See fac.

170, 4. ad*e*uaɔd. Cor. *e*.

170, 13. g*w*enhɔyfar. Begun as *e*; cor. into w.

173, 9. *itt*. Cor. letters.

173, 10. oed*u*t (first word). Or. w. *y*; cor. into *u*.

173, 21. e*l*ɔyf. Or. w. *t* (or *d*); cor. into *l*.

173, 27. o*a*ruc. Or. w. *ɿ*; cor. into *a*. Read aoɿuc.

174, 29. o*w*ein. Begun as *ɿ*; cor. into *w*.

179, 24. dy*u*ot. MS. reads dy*n*ot.

179, 30. hy*ſt*yɿ. ? hy*ſc*yɿ. The top part of the fourth letter is illegible: it is rather tall for a *c* or a *t*, and looks 'very like' an *ſ*, or an *l*. Any one with 'very good sight' can here read anything his imagination may suggest. We are not at all certain of the third letter either, but *hy* . . *yɿ* are unmistakable. See facsimile.

180, 2. *eithyɿ gɔa-*. These letters are retraced in late ink, but the or. writing is still legible.

180, 20. aɔ*y*ɿ. Or. w. *ɿ*; cor. into *y*.

180, 24. gɔ*e*lynt. ? *o*. Irregularly formed letter.

181, 15. mar*c*haɔc. See fac.

181, 21. tr*y*dyd. Or. w. *v*.; cor. into *y*.

190, 29. di*ſg*re*c*hu. See fac. The *g* was or. w. *k*.

PAGE. LINE.

193, 1. E*ff*raóc. It may be worth while to point out that the letters *ff* here stand for F.

193, 1. bi*o*ed. Or. w. *e*; cor. into *o*.

193, 10. phryder*u*. The *u* has been partially scratched out recently.

193, 12. diff*i*eithóch. See fac.

194, 30. elli*t*. Or. w. *r*; cor. (? by later hand) into *t*.

195, 8. yſkyɿni*c*. See fac.

195, 14. *g*ychóynnu. Or. w. *cl* or *ch*; cor. into *g*.

195, 26. oɿu*c*. Possibly the *c* should be read ·, i.e. a stop.

196, 10. meluo*c*h. See fac.

198. 19. ma*r*chaóc. See fac. Cf. the two letters italicised.

199, 18. dioſcles. It is useless to torture this spelling into dioſ*d*es. See fac.

200, 5. *herwr*. By a later hand.

200, 27. pyſ*c*otta. See fac. Cf. hyſ*c*yɿ, &c.

206, 18. h*e*b. Or. w. *j*; cor. into *e*.

206, 27. d*ó*ɿóf. Or. w. *y*; cor. into *ó*.

208, 16. by*dy* eneit. See fac.

209, 6. MS. reads :—ac eu Llynn "ac eu harueu" ac eu meirch.

209, 24. dy*u*ot. MS. reads dy*n*ot.

210, 30. a*c*. Cor. letter.

211, 5. *c*han. See fac.

212, 21. vóyha*f* * . This was or. w. vóyha*ha*.

212, 27. *ſ*oɿres. Or. w. *ɿ*; cor. into *ſ*.

213, 3. *v*liant. Cor. letter. Or. w. *b*?

213, 13. *d*y. Cor. letter.

213, 28. y*r* *e*ira. Or. w. y*r*ira. The *r* was then cor. into something like *e*, but the meaning requires *re*.

PAGE. LINE.

215, 28. r*o*ym. Or. w. *o*; cor. into something like *o*.

220, 15. kyuar*f*ot. Or. w. *o*?; cor. into *f*.

220, 29. d*r*o*f*. Or. w. *r*; cor. into *f*.

221, 4. mo*r*yn*y*on. Cor. letter. See fac.

221, 20. ar*y*fhau. Cor. letter, like that of line 4.

222, 9. gɵi*f*caɵ. See fac. Cf. ueif*c*aɵn.

225, 6. d*r*ɵ*o*d. ? d*r*ɵ*a*d. Cf. kynllyu*a*neu, col. 683, l. 5.

226, 18. w*e*lei. Or. w. *r*; cor. into something like *e*.

226, 25. co*c*h. Cor. letter.

226, 28. mi*nn*eu. See fac.

230, 13. *o*ruc. Cor. letter.

231, 23. Note that col. 688 is blank in the MS.

232, 3. ạradanc. The puncta delentia are late.

232, 13. *ll*a*ɵ*. Cor. letters.

232, 14. agh*a*rueid. Cor. letter.

232, 25. Kyuarch gɵell y arthur ae teulu oll. Or. words scratched out by the scribe, and these substituted.

233, 2. yn ^{d}ɵrn. The *d* is by a later hand?

235, 14. d*r*ɵ*f*. Or. w. *r*; cor. into *f*.

236, 30. *ɵ*rth. Or. w. *r*; cor. into a kind of *ɵ*.

237, 27. *b*yt. Cor. letter. (? or. w. *d*.)

245, 5. *h*yt dyd. Cor. letter.

245, 6. d*r*emhitit. Or. w. *e*; cor. into *r*.

245, 10. *f*ɵ*r*cot. Cor. letter.

245, 12. Henpy*ch*. Or. w. *ll*; cor. above line into ch.

247, 7. yſta*b*yl. Cor. letter. (? or. w. *u*.)

247, 8. ae*t*hant. Cor. letter; it looks more like *c* than *t*.

248, 19. e*f*. Cor. letter.

249, 2. d*r*acheuyn*t*. The *t* has been partially scratched out.

249, 26. y*m*. See fac.

249, 28. dian*g*haf. Cor. letter.

PAGE. LINE.

260, 30. h*i*. The *i* is extremely shadowy. Or. letter has been scratched out.

265, 2. g*y*mɔeu. Cor. letter.

268, 27. *y* ereint. Cor. letter.

268, 28. a*e*. Cor. letter.

269, 2. ry*b*udyaɔ. Or. w. *d*; cor. into something resembling *b*.

269, 9. o*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

272, 7. seg*v*r. The *v* is irregular in form, and in paler ink: something has been scratched out.

274, 19. g*y*chaſſant. Or. w. *o*; cor. into *y*.

275, 6. ra*g*oɿ. Cor. letter.

276, 26. o*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

277, 24. a*r*. Cor. letter and very irregular in form.

280, 2. dɔ*nn*. See fac. Cf. y*m*choelut, l. 22.

289, 3. Ily*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

287, 1. a*t*. Or. w. *r*; cor. into *t*. [than *c*.

289, 19. rac*c*o. Cor. letter, which looks more like *o*

290, 3. *e*tteil. There is a dot over the initial *e*.

290, 20. a*c*. Cor. letter.

290, 29. Iletrith*a*ɔc. Cor. letter.

292, 11. Ily*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

293, 22. dɿɔ*ſ*. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

294, 1. diodeuaɔd "y aralI eiſted" eiryoet—in MS.

301, 13. ar*c*hanat. ? *t*. Cf. Ar*t*hur, col. 592, l. 15.

301. Blank at bottom of page represents four blank lines in MS.

302, 7. keredig*y*aɔn. Or. w. *o*; cor. into some semblance of *y*.

303, 14. chaedy*ɿ*eith. At first sight the *i* looks like a regular *l*, but closer examination will show the top half of the would-be *l* to be an addition.

PAGE. LINE.

303, 30. a*u*eirin. The *u* here is unmistakable.

304, 4. kyn|*nun*tei. See fac.

304, 8. Ꞇe*nn*aϐc. See fac. The ′ seems accidental.

304, 13. ſe*nn*llt. See fac. The ′ is suspiciously bold, and can scarcely be original. The oldest MS. of the Triads reads Senyꞇt.

304, 14. henbrie*n*. ? henbꞓie*u*.

304, 30. gwaet|*c*ym. See fac. (? *r* or *t*.)

305, 17. k*a*er. Cor. letter.

306, 3. m*e*len. A bungled, cor. letter. ? *a*.

306, 4. Ꞇemmeni*c*. An irregularly formed letter. ? *t*.

306, 5. ga*t*|cor. See fac.

306, 10. Ꞇ*e*dyeith. Cor. letter.

306, 11. euro*ſ*wyd. Or. w. *z*; cor. into *ſ*.

306, 12. gϐ*e*iryoed. Cor. letter.

306, 29. K*a*tuan. Cor. letter.

306, 30. y*n*ys. Or. w. *z*; cor. into *n*.

307, 4. p*e*nn. A bungler who lived rather over a century ago has written *y* over the *e*.

307, 13. arn*a*ϐ. Cor. letter. (Or. w. *o* ?; there is also a deletion.)

308, 13. *me*ned. See fac.

308. The remainder of col. 598, the whole of col. 599, and lines 1–14 of col. 600 have Proverbial Triads.

309. 1. The full title in the MS. is 'Enϐeu ynys pꞓydein ae rac ynyſſed ae anryuedodeu,' but as the *anryuedodeu* are not given in this Volume the word has been omitted in the title.

Index.

The large figures refer to the page, the small ones to the line.
ab = mab ; b = brenhin ; m = merch.

Aber, Tri Priv, 309, 7.
Aber Alaw, 40, 23.
Aber deu Gleđyv, 132 ; 138, 5.
Aber Gwy, 140, 26.
Aber Havren, 140, 14.
Aber Henvele*u*, 40, 17 ; 42, 17.
Aber Keirawc, 144, 19.
Aber Kleđyv, *see* Aber deu G.
Aber Menei, 33, 20 ; 69, 30.
Aber Sein, 87, 15 ; *see* Kaer A. S.
Aber Tywi, 139, 3.
Aberffraw, 28 ; 304, 4.
Absolon ab Dauyđ, 297, 5.
Achleu, 301, 12.
Ađanc, 223, 3 ; 224; 226; 232, 3.
Adaon, *see* Auaon.
Adar Gwendoleu, 303, 24.
Adar Riannon, 40, 13 ; 41, 20 ; 43, 18. [? 168–169; 172; 180.]
Ađav, 297.
Aeđenawc, 304, 15.
Adeon ab Eudav, 88, 23 ; 90, 17 ; 91, 22, 30.
Adwy ab Gereint, 106, 21 ; 159, 27.
Aerva, Teir Drut, 301, 21.
Aerueđawc Y. P., Tri, 304, 6.
Aethlem, 125, 4 ; 141, 20.
Aethole, 95, 16.
Affric, 104, 17.
Alaw, *see* Aber, 40, 30.
Albeinwyn, 301, 3.
Alclut, *see* Kaer Alclut.
Allictwn, ? Bal- *or* Mallictwn, 144, 19.
Alser ab Maelgwn, 307, 2.
Amaethon ab Don, 120, 28.
Amanw, 139.
Amhar ab Arthur, 246, 20.
Amherodres Kristinobyl, 229–232, 240–241.
Amhren *or* Amren ab Bedwyr, 110, 6 ; 246, 19.
Amren, *see* Hir Amren, 111, 16.
A*n*eiryn Gwawtryđ *Mech*teyrn Beirđ, 303, 30.
Anet, 125, 3 ; 141, 20.
Angawd ab Kaw, 107, 15.
Angharat, *see* Yngharat.
anglađ Gwr Iarlles y Ff., 174–175.
Anniuyget (Triad), 40–41 ; 98, 14.
Annwas Adeinawc, 107, 2. cf. Henwas Adeinawc.
Annwvyn *or* Annwn, 2–3 ; 5, 30 ; 6, 16 ; 8, 9 ; 60, 22 ; 61, 16 ; 124, 24.
Annyanawc ab Menw, 107, 25.
Anoeth, *see* Kaer Anoeth.
Anoeth Veiđawc, 111, 16.
Aram, *see* Arym.
Aran-vagyl, 301, 3.
Aranrot m. Don, 68–73 ; 298, 13 ; 308, 18., *see* Kaer Aranrot.
Arawn b. An : 2–3 ; 5–7 ; 60, 23.
Arberth, 1, 3, 6 ; 8 ; 17, 22 ; 18, 13 ; 19, 30 ; 23 ; 45–46 ; 49, 16 ; 52–53.
Archan, 35, 17.
Archanat, 301, 13.
Arđerchawc Prydein, 110, 13.
Arderyđ, 301, 11 ; 305, 11.
Ar-derys, 302, 19.
Ardudwy, 26, 3 ; 73, 30 ; 74, 2 ; 77, 22 ; 79, 20 ; 81, 7.
Arđun, 306, 5.
Ardwyat ab Kaw, 107, 19.

Argyngroec, 146, 20; 148, 19.
Arllechweđ, 63, 2.
Arouan barđ Selen, 306, 8.
Arthur, 100, 14; 102–115; 125; 128–142; 147–160; 162; 163, 1; 170; 179–183; 192; 197–200; 204; 205; 211–215; 218–220; 232; 233; 235; 243–247; 258–265; 282; 284–287; 299; 300; 303; 306–308.
Arthur's Brother, 107, 30.
Arthur's Chief Huntsmen, 110, 7.
Arthur's Court, *see* Kaerlleon; Llys A.
Arthur's Cousins, 100, 14; 102, 10; 106, 10; 114, 19; 151, 15; 264, 16; 285, 19; 286; 300, 6.
Arthur's Father, 107, 14.
Arthur's Grandfather, 299, 9.
Arthur's Hall, *see* Ehangwen, 103; 111; 197.
Arthur's Household, *see* Teulu.
Arthur's Mantle, 105, 28.
Arthur's Nephew, 114, 18; 147, [23.
Arthur's Squires, *see* Eiryn Wych; Hir Amren; Hir Eiđyl; Hygwyđ; and Kachamwri.
Arthur's Uncles, 109, 1; 110, 11; 140, 11; 263.
Arthur's Weapons, 105, *see* Karnwenhan; Rongomiant.
Arthur's Wife, *see* Gwenhwyvar.
Arvon, 77, 30; 87, 14; 88, 19; 308, *see* Kedernit G., Pennarđ.
Arwystli, 62, 23; 144, 3.
Aryanllu Y. P., Tri, 298, 18.
Aryanrot m. Beli, *see* Aranrot.
Aryen, *see* Brynn Aryen.
Arym, ? Garym, 112, 1; 125, 15.
Asse, *see* Kaer Asse.
Atrwm, *see* Hir Atrwm.
Auallach, 299, 30.
Auan Veđic barđ Kat: 306, 9.
Auaon ab Talyessin, 150; 160, 1; 303, 15; 304, 7.
Avarwy ab Lluđ, 298, 20.
Avena, 298, 9.
Avon, *see* Auaon.
Awyđawc Vreich Hir, 306, 25.

Bađon, 150, 23; 151, 23.
Bangor, 304, 27.
Bannawc, Mynyđ, 121, 13.
Barđ, Tri Over, 300, 9.
Beda, 297, 7.
Beđ Branwen, 40, 29.
Beđ b. Kernyw, 308, 25.
Beđ Pryderi, 64, 27.
Bedwyr ab Bedrawt, 106, 15; 114, 5; 118, 26; 127; 129, 6; 131, 28; 132, 29; 133, 8, 14; 136, 7; 138, 11; 265, 18; 307, 16.
Bedyw ab Seithvet, 107, 4.
Belen o Leyn, 305, 7.
Beli Mawr ab Man- *or* Mynogan, 26, 9; 88, 17; 93, 1, 4; 108.
Benyn Byneu, Tri, 111, 28; 125.
Bergaed, 308, 2.
Berth ab Kado, 108, 2.
Berwyn ab Gerenhir, 109, 27.
Betwin Eskob, 112, 20; 148, 24; 150, 1, 12; 159, 18.
Blathaon ab Mwrheth, 159, 9.
Blathaon, *see* Penn Blathaon.
Bleiđwn, 67, 20.
Blodeueđ *or* Blodeuweđ, 73–77; 79, 22; 80, 5, 8.
Bran ab Dyuynwal, 299, 13.
Bran Bendigeit ab Llyr, 26–31; 33–44; 300, 11, 23.
Branwen m. Llyr, 27–29; 33; 34; 36; 37; 39–43; 301, 18.
Bratwen ab Iaen, 107, 12, [23.
Bratwen ab Moren Mynawc, 106, [18.
Brenhin Bychan, *see* Gwiffert P.
Brenhin Kloff, 232–233. Cf. Gwr G. o'r Llynn.
Brenhin o veibon Eillon, Tri, 308,
Brenhin Romani, 85, 24; 86, 16.
Brenhin y Diođeiueint, 223.

Breui Vawr, 89, 12. [15.
Broch, Chware, 15, 27; 16; 57,
Brych, Ych, 121, 10.
Bryneich, 303, 16.
Brynn Aryen, 71, 25.
Brynn Etwin, 305, 8.
Brynn Griffri, 302, 5.
Brynn Kyuergyr, 76–77.
Brys ab Bryssethach, 111, 24.
Brytaen, 92, 7.
Brytanyeit, 91, 1; 97, 28.
Brythach, *see* Kaer Brythach.
Brythwch, *see* Kaer Brythwch.
Buches Lom, 306, 29.
Budyr Havren, Tri, 308, 21.
Bwlch, 111, 25; 125, 9.
Bwrgwyn, 90, 5.
Bwyellawt, Trydyđ, 304, 4.

Dalldav eil Kimin *or* Kunin Kov, 106, 24; 307, 3.
Dallwyr *or* Datweir Dallpen 107, 6; 307, 19.
Dallwyr, Glynn, 307, 19.
Danet ab Oth, 159, 23.
Daronwy, 308, 9.
Datkuđ, Tryđeđ Anvat, 42, 27.
Dawri, *see* Kaer Dawri.
Degynelw barđ Owein, 306, 7.
Deheu, 59, 3; 60, 16; 63–65.
Deheubarth, 60, 13; 308, 21.
Deivnyawc Y. P., Tri, 302, 27.
Deivyr, 303, 16.
Dena, *see* Fforest y Dena.
Denmarc, 151, 21; 160, 6.
Deu Gleđyv, *see* Aber &c.
Deveit, 115; 225.
Diadema, 297, 9.
Diarwya, 1, 7.
diaspat, 94, 21; 96, 27; 98, 15; 103, 30; 112, 1; 125, 15; 175, 19; 195; 203; 210, 21; 287–289.
Diffeidell ab Dissyuyndawt, 303, 18, 19.
Diganhwy, 267, 27.
Digniv ab Alan, 301, 15.
Digoll, Gweith, 308, 22.
Digon ab Alar, 107, 8.
Dillus Varvawc ab Eurei, 133.
Din Sol, 104, 2.
Din Tywi, 140, 3.
Dinas Dinlleu, 71, 16.
Dinas Emreis, 98, 12; 300, 15.
Dinas Ffaraon Danđe, 98, 12.
Dinodig, 73, 29.
Dirmyc ab Kaw, 107, 14.
disgrech, 186, 23; 189, 29.
Dissynyndawt, 303, 17.
Diuogat ab Kynan G., 301, 7.
Divwlch, Kleđyv, 111, 27; 138,
Diweir Y. P., Tri, 306, 4. [14.
Diwrnach Wyđel, 136. *see* Peir.
Doget Vrenhin, 101, 11.
Dol Pebin yn Arvon, 59, 9.
Dol Penmaen, 64, 2.
Dreiceu, Y, 96; 97; 98; 300.
Drem ab Dremidyt, 109, 9; 245, 6.
Dreon Lew, 302, 19.
Drustwrn Hayarn, 107, 1.
Drutwas ab Tryffin, 107, 9.
Drutwyn keneu Greit 123, 24; 133, 10; 134, 3; 135, 2; 138,
Drwc, 112, 3; 125, 17. [9.
Drwcdyđwc, 111, 30; 125, 14.
Drych eil Kibdar, 114, 8.
Drystan ab Tallwch, 159, 27; 303, 5; 304, 24; 307, 13.
Drytwen, ederyn y, 34.
Dryw, Y, 71, 1; 112, 14.
Du, Gwr, 126, 3; 166–169; 171; 180; 221–223; 231; 240–242.
Du Hir Tynedic, 306, 24. [27.
Du march Moro Oeruedawc, 124,
Du Trahawc marchawc y Ffynawn, 221–223.
Du Traws, 191–192. [25.
Du y Moroeđ march Elidyr, 300,
Duach, 106, 27.
Duawc, Marchawc, 172, 14; 174–175. [Dyvnarth.
Dunart b. y Gogleđ, 109, 3. *cf.*

Dunawt Wr ab Pabo, 301, 9; 304, 10.
Dygyvlwng, 111, 15.
Dwnn Diessic Unben, 112, 6.
Dwnn, Y Iarll, 276–281.
Dyffryn Amanw, 139, 24.
dyffryn avon, 225, 1; 228, 24; 236; 237; 242.
Dyffryn Havren, 151, 6.
Dyffryn Krwn, 215–218.
Dyffryn Llychwr, 139, 10.
Dylan Eilton, 68, 16, 20.
Dyuel ab Erbin, 107, 28.
Dyuet, 1, 1; 14, 16, 20; 17, 17, 22; 18, 2; 23, 19; 25. 9; 45, 12; 46; 49, 14, 15; 52; 57, 26; 136, 17; 138, 1; 308, 16.
Dyvet *see* Kantrevi.
Dyvnarth ab Gwrgwst, 134, 10.
Dyvneint, 110, 17; 140, 13.
Dyvynwal Moel, 109, 3.
Dyvyr ab Alun Dyvet, 106, 24; 125, 1; 159, 30; 265, 17.

Ector Gadarn, 297, 3. [29.
Echel Vorđwyt Twll, 107, 5; 139,
Eda Glin Gawr, 305, 18. [30.
Eđystyr Y. P., Tri Thom, 306,
Edeirnon. 35, 5.
Eđelfflet Ffleissawc, 303, 23.
Edern *or* Edyrn ab Nuđ. 106, 21; 151, 21; 159, 20; 248–250; 253–256; 259–262; 265.
Egrop, 104, 17. [13.
Ehangwen, *see* Arthur's Hall, 109,
Ehawc Llynn Lliw, 130–131.
Eheubryt m. Kyvwlch, 112, 4.
Eidoel ab Aer, 124, 8; 128–129.
Eiđon Vawr Vrydic, 107, 29.
Eiđyl, *see* Hir Eiđyl, 111, 16.
Eidyol ab Ner, 109, 12.
Eil (cf. Eli), 140, 4.
Eil Taran, *see* Glinneu.
Eiladyr ab Penn Llarcan, 112, 6.
eillon, 308, 18.
Einyawn ab Bed, 308, 25;
Eiryawn Penn Lloran, 139, 2.
Eiryn Wych Amheibyn, 152, 2
Eissiwet, 112, 2; 125, 16.
Eiwynyđ, 73, 30.
Elen Luyđawc m. Eudav, 87–9 298, 9.
Elen Vannawc, 297, 10.
Elenit, 62, 22.
Eli, 110, 7. *see* Ely.
Elidyr Gyvarwyđ, 111, 22.
Elidyr Mwynvawr, 300, 26, 29.
Eliffer Gosgorđvawr, 301, 6.
Elinwy ab Kadegyr, 303, 16.
Eliuri Anaw Kyrđ, 265, 14.
Eliuri Penn Mackwy, 245, 29; 24
eliwlu o lygot, 53–54.
Ellyll Ednyvedawc Drythyll, 30
Ellyll Gyrthniwl Wledic, 306, 1
Ellyll Gwidawl, 305, 30.
Ellyll Llyr Marini 305, 30.
Ellyll Manawc, 306, 2.
Ellyll Melen, 306, 2.
Ellyll Y. P., Tri Gwyđ, 306, 1.
Ellyll Y. P., Tri Karw, 305, 29
Ellylw m. Neol Kynn Kroc, 113,
Elphin ab Gwyđno, 150, 19.
Ely, 110, 6; 138, 9. *see* Eli.
Emerchret, 306, 6.
Emlyn, 307, 11.
Emrys *or* Emreis Wledic, 98, 1; 298, 28; 299, 1; 300, 15.
Emyr Llydaw, *see* Howel, 159, 2
Eneas Yskwydwyn, 297, 10.
Eneilian, 306, 5.
Eneuawc m. Bedwyr, 112, 27.
Enit m. Ynywl, 251–258; 26 295.
Enrydrec m. Tutuathar, 112, 2
Erbin ab Kustennin, 263, 28; 26; 267, 11; 270.
Erch march meibon Grythml Wledic, 301, 11.
Ercwlf Gadarn, 297, 2.
Erdutvul m. Tryffin, 112, 28.
Ergyryat ab Kaw, 107, 19.
Erinit ab Erbin, 107, 27.

Eueđogyon, *see* Aerueđawc.
Evm, *see* Hir Erwm.
Er, yr, *i. e.* Lleu, 77–79.
Eryt, Tryđeđ Anvat, 68, 23.
Er Gwern Abwy, 130; 131, 4.
Er y Vreat, 308.
Erri, 87, 11; 98, 10.
Erthlyn, 302, 20.
Eseir Kulhwch, 106, 30.
Eseir Oervel, 104, 2; 112, 14; 135, 18; 136, 28.
Esemyđ Aereu Y. P., Tri, 304, 25.
Esob (Llwyd ab Kilcoet), 56–58.
Eyllt, 307, 15.
Eyllt Vingul, 113, 7.
Eyllt Vinwen, 113, 7.
Etm Gleđyv Koch, 226–228.
Etic ab Kaw, 107, 15.
Etin, 302, 6; 305, 7; 307, 1; 308, 9, 23. *see* Brynn Etwin.
Eu 297, 9.
Etav ab Karadawc, 84, 13; 87, 1; 88, 24.
Eugein m. Maelgwn, 300, 29.
Eurryđ Y. P., Tri, 308, 14.
Eurryđ, Trydyđ, 49, 3; 71, 9.
Euneit m. Klydno Eiđin, 112, 26.
Eunlwen m. Wđolwyn G., 112, 29.
Euswyđ, 26, 8; 39, 2; 306, 11.
Euab Erim, 108, 12.
Euns, 140, 12, 20.
Eveđ, *see* Heveyđ; Hyveiđ.
Evrssien, 26, 6; 28, 20; 38–39.
Evrwc, Iarll, 193. *see* Kaer E.
Evynwy, 144, 20.
ewird, 193–194.
Ew, *see* Llwch, 139, 27.

Ffaron Danđe, 98, 12. *see* Dinas.
Fferan, 305, 19.
Ffers march Dalldav, 307, 3.
Ffiđeit, 299, 23.
Fflam ab Nuyvre, 107, 26.
Ffledor ab Nav, 110, 16.
Ffledur Fflam Wledic ab Godo, 16, 22; 160, 2; 303, 13.
Fflur, 308, 15.
Ffodor ab Ervyll, 35, 9.
Fforest y Dena, 245, 17; 247–248.
Ffotor, 104, 14.
Franc, *see* Odyar.
Ffreinc, 40, 12; 44, 3; 90, 5; 94; 95, 17; 107, 11; 109, 28; 110, 15; 124, 28; 136, 20; 281, 22; 300, 12.
Ffynnawn, Y, 167–169; 171; 177; 179; 180, 10.

Gadyal, 297, 15.
Gallcoyt, 106, 27.
Galovyđ Y. P., Tri, 304, 23.
Gamon, 109, 3.
Garanaw ab Golithmer, 265, 15.
Garanhir, 122, 4.
Garanwyn ab Kei, 110, 5.
Garym, 112, 1; 125, 15.
Garsclit *or* Garselit Wyđel, 110, 16; 124, 10; 138, 21.
Garth Gregyn, 140, 5.
Garwen m. Henin Hen, 302, 14.
Garwyli eil G. G., 107, 6.; 139, 30.
Gast Rymi, 111, 7; 132, 5.
Gascor ab Goroluyn, 306, 5.
Gavran ab Aeđan, 305, 10.
Geir ab Geiryoeđ, 300, 2.
Gelli Wic, *see* Kelliwic.
Geneir Gwystyl, 194. cf. Gweir.
Gereint ab Erbin, 107, 27; 247–295; 303, 11.
Gilbert ab Katgyffro, 160, 3; 304, 26; 306, 26.
Gildas ab Kaw, 107, 20; 160, 5; 258, 18.
Gilhenhin, *see* Gwilhenin.
Gilla Goes Hyđ, 110, 18.
Gilvaethwy ab Don, 59, 12, 15; 60, 29; 63, 16, 17; 65, 7, 18; 66, 5; 67, 21.
Glas, 111, 29; 125, 13.
Gleissac, 125, 13.
Gleissat, 111, 29.
Gleissiar Gogleđ, 304, 16.

Gleissic, 111, 29; 125, 13.
Glew ab Yscawt, 138, 21.
Glew Y. P., Tri, 304, 14.
Glewlwyt Gavaelvawr, 103–104; 105, 6; 107, 1; 138, 25; 162, 7; 244, 19.
Glini, 128, 20, 21.
Glinneu eil Taran, 40, 7; 134, 9.
Gliuieri, 40, 7.
Gloyw, *see* Kaer Loyw.
Gloyw Wallt Lydan, 25, 16.
Glwyđyn Saer, 109, 12; 138, 29.
Glynn, *see* Dallwyr, Kuch, Nyuer Ystu. [1; 138, 11.
Glythmyr Letewic, 134, 26; 135,
Gobrwy ab Echel Vorđwyt Twll, 107, 4; 159, 26.
Goewin m. Pebin, 59, 9; 60, 9; 63, 18; 65, 12.
Gogigwc, 103, 10.
Gogigwr, 138, 25.
Gogleđ, Y., 104, 2; 109, 4; 134, 14, 29; 141, 27; 193, 1; 209, 14; 300, 27; 308, 3, 19.
Gogov yr Ađanc, 224, 226.
Gogyvwlch, 245, 4.
Goleuđyđ m. Anlawđ Wledic, 100–101; 106, 8; 116, 11.
Golyđan Varđ, 301, 20; 304, 4; 308, 25.
Gorascwrn m. Nerth, 112, 4.
Goreu ab Kustenin, 127; 140, 24; 142, 20, 30; 159, 23; 246, 20; 265, 14; 300, 6; 306, 18.
Gorcorn, *see* Kaer Gorcorn.
Gorgyrn, *see* Kaer Gorgyrn.
Gormant ab Ricca, 107, 7, 30.
gormes, 97; 99, 10.
Gormes, Teir, 94; 99, 19; 308, 8.
Gorseđ Arberth, 8–10; 46, 15; 50, 7; 55, 2, 3.
gorseđ, (in Ireland 32, 1); 166.
Gorwenn Gwen, Teir, 111, 27; 125, 11. [18.
Gosgorđ Ađvwyn Y. P., Teir, 302,
Govan Gwann, 111, 28; 125, 12.
Gouannon ab Don, 68, 22; 121, 1.
Grant, *see* Kaer Grant.
Granwen ab Llyr, 159, 28.
Grathach, 106, 27.
Grei march Edwin, 307, 1.
Greidyawl Galouyđ *or* Galldouyđ, 106, 15; 160, 3; 304, 24.
Greit ab Eri, 106, 16; 123, 24; 131, 19; 134, 9. *see* Drutwyn.
Groec, 104, 21; 160, 7; 298, 8.
Groes, *see* Ryt y Groes.
Gronw ab Echel V. T., 303, 13.
Gronw Pebyr, 74–77; 80–81; 305,
Grudlwyn Gorr, 111, 25. [14.
Grudnei, 304, 14. [140.
Grugyn Gwrych Ereint, 137; 139–
Gryffri *or* Griffri, 302, 4, 5.
Grynn, 245, 3.
Gusc ab Atheu, 107, 8.
Gwadyn Odyeith, 110, 21, 24.
Gwadyn Ossol, 110, 20, 22.
Gwaedan m. Kynvelyn, 112, 5.
Gwaeth, 112, 3; 125, 17.
Gwaethav oll, 112, 3; 125, 17.
Gwaetcym Herwuden, 304, 30.
Gwaew Lliueit, 232, 30.
Gwaew Ruđ Y. P., Tri, 306, 7.
Gwaew, Tri, 111, 28; 125, 12.
Gwal-as *or* -es, 40, 16; 41, 26.
Gwalchmei ab Gwyar, 112, 8; 114, 16; 159, 19; 179; 181–182; 194, 13; 212–214; 219; 220; 232–236; 242–244; 246, 5; 261, 10; 265, 11; 266, 29; 284–286.
Gwalhauet ab Gwyar, 112, 8.
Gwall ab Dissyuyndawt, 303, 23.
Gwall ab Gwyar, 302, 28.
Gwallawc ab Llennawc 261, 9; 304, 8.
Gwallgoyc, 109, 24.
Gwanar ab Lliaw, 298, 12. [25.
Gware Gwallt Euryn, 111, 7; 134,
Gwarth Y. P., Trywyr, 298, 19.
Gwarthegyt ab Kaw, 138, 10, 18; 148, 24; 159, 18.

Gwas Gwineu, 201 ; 216–217.
Gwas Melyn, 201 ; 216–217 ; [242.
Gwasgwyn, 298, 16.
Gwauan, 144, 3.
Gwawl ab Klut, 12–16 ; 57, 13, 15.
Gwawrđur Kyrvach, 106, 28.
Gweir ab Gwestel *or* Gwystyl, 159, 26 ; 303, 4. *cf.* Geneir.
Gweir ab Gweiryoeđ, 306, 12.
Gweir ab Kadellin Tal Aryant, 110, 10.
Gweir Baladyr Hir, 110, 11.
Gweir Dathar Wenidawc, 110, 9. 112, 25.
Gweir Gwrhyt Ennwir, 110, 10.
Gweir Gwrhyt Vawr, 265, 15.
Gweith, *see* Bađon, Bangor, Digoll, Kamlan.
Gwelwgan Gohoewgein march Keredic, 307, 3.
Gwenn, *see* Arthur's Mantle.
Gwenn-Alarch m. Kynnwyl Kanhwch, 112, 25.
Gwenn Benn Dragon, 306, 14.
Gwennabwy m. Kaw, 109, 7.
Gwendoleu ab Keidyaw, 301, 10 ; 303, 24 ; 305, 10.
Gwenhwyach, 112, 23.
Gwenhwyvach, 301, 18.
Gwenhwyvar gwreic Arthur, 105, 30 ; 111, 23 ; 112, 22 ; 162, 4 ; 164, 19 ; 170, 13 ; 197 ; 199 ; 219, 16 ; 244 ; 246–249 ; 253 ; 255 ; 256 ; 258–265 ; 286 ; 301, 19, 24.
Gwenhwyvar's Squires, *see* Yskudyđ ; Yskyrwyn. [12.
Gwenhwyvar m. Gwythur, 302.
Gwenhwyvar m. Gwryt Gwent, 302, 11.
Gwenhwyvar m. Ocuran, 302, 13.
Gwenllian Dec, 113, 1.
Gwent is Koet, 20, 7 ; 307, 26.
Gwennwledyr m. Waledur Kyruach, 112, 28.
Gwennwynwyn ab Lliaw, 298, 12.
Gwenwynnwyn ab Nav Gyssevin, 107, 3 ; 108, 30 ; 159, 22 ; 303, 12.
Gwernabwy, *see* Eryr.
Gwern ab Matholwch, 33, 30 ; 37–39.
gwern gwngwch viwch V. Tyllyon, 39, 19.
Gwers *or* Gwres ab Reget, 158, 28 ; 159, 5. [20.
Gwerthevyr Vendigeit, 300, 16,
Gwerthrynyawn, Kastell, 299, 2.
Gweuyl ab Gwestat, 111, 17.
Gwgawn *or* Gwgon Gleđyvruđ, 159, 4 ; 304, 26, 27 ; 306, 30.
Gwgon Gwron ab Peredur ab Eliffer, 304, 20, 25.
Gwiawn ab Kyndyrwyn, 304, 28.
Gwiawn Lygat Kath, 112, 15.
Gwibei Drahawc, 304, 18.
Gwiđon Orđu m. y Wiđon Orwenn, 123, 6 ; 141–142.
Gwiđolwyn Gorr, 123, 11.
Gwiđon,-ot Kaerloyw, 210 ; 211, 5 ; 242, 28 ; 243.
Gwiffert Petit, 281–283 ; 290–293 ; 295.
Gwilenhin b. Ffreinc, 110, 14 ; 124, 28 ; 139, 5.
Gwilim ab Rwyv Freinc, 159, 23 ; 265, 13.
Gwillwr, 210, 24.
Gwiner, 304, 30.
Gwineu Gwđwc Hir, 307, 1.
Gwittart ab b. Iw., 110, 15.
Gwlat yr Hav, 136, 20.
Gwlgawt Gogodin, 122, 10.
Gwlwlyd Wineu, 121, 6.
Gwlyđyn Saer, *see* Glwyđyn S.
Gwr Du, *see* Du.
Gwr Gwynllwyt, 235, 7, &c.
Gwr Gwynllwyt o'r Đol 202, 203.
Gwr Gwynllwyt o'r Llyn, 200–202.
Gwr Hir, *see* Kei.
Gwr Koch, 145, 27.
Gwr Llwyt Kloff, 242, 16, &c.

Gwr Llwyt o'r Dyffryn Crwn, 216; 217; 218. [179.
Gwr Melyn, 32; 164; 165; 171;
Gwr o'r Llech, 242.
Gwr Pengrych Koch, 231, 21.
Gwrach, 101; 145, *see* Gwiđon.
Gwrageđ Arthur, Teir, 112, 1.
Gwrbothu Hen, 109, 1; 140, 10.
Gwrbrith march Raawt, 307, 4.
Gwrđiual ab Ebrei, 109, 5.
Gwrđnei Lygeit Kath, 245, 4.
Gwrei G. I., *see* Gwrhyr G. I.
Gwreic, Arthur, Teir Karedic, 302, [13.
Gwreic Veinlas, 145, 28.
Gwreic y Melinyđ, 229, 230, 231.
Gwri Wallt E., *see* Pryderi, 21–24.
Gwrgi, 301, 6; 305, 16.
Gwrgi Garwlwyt, 303, 20.
Gwrgi Gwastra, 64, 5.
Gwrgi Seueri, 134, 28.
Gwrgwst Letlwm, 134, 9.
Gwrhyr Gwalstawt Ieithoeđ, 112, 9; 114–116; 126, 12; 129–131; 137; 160, 1; 265, 17.
Gwrhyr Gwarthecvras, 106, 26.
Gwrhyt Gwyr, 140, 16; 219, 27.
Gwrnach Gawr, 125–128.
Gwrvan Gwallt Auwyn, 110, 14.
Gwrveichyat Y. P., Tri, 307, 7.
Gwrvorwyn Y. P., Teir, 302, 15.
Gwrtheyrn Gwrtheneu, 298, 24; 299, 1; 300, 19.
Gwrthtir Ardudwy, 74, 2.
Gwrthtir Uffern, 106, 28; 123, 7; 141, 26.
Gwryat ab Gwryan, 308, 19.
Gwryt Gwent, 302, 11.
Gwy, 299, 2. *see* Aber G.
Gwydar ab Run, 302, 25.
Gwydawc ab Menestyr, 110, 3.
Gwyđel Vonllwm, deu, 40, 1.
Gwyđneu Astrus, 111, 8.
Gwyđneu Garanhir, 122, 4.
Gwydre ab Arthur, 138, 21.
Gwydre ab Llwydeu, 109, 7.
Gwyđbwyll, Chware, 84–88; 153–158; 220, 30; 235, 16; 240, 7. *see* klawr gwyđbwyll.
Gwydrut, 111, 8.
Gwydyon ab Don, 59–65; 68–73; 77–79; 302, 22; 308, 17.
Gwydyr Drwm, 306, 6.
Gwylathyr, *see* Karn G.
Gwyl m. Endawt, 302, 15.
Gwyllennhin, *see* Gwilhenin.
Gwynn ab Ermit, 107, 28.
Gwynn ab Esni, 106, 20.
Gwynn ab Nuđ, 106, 21; 113, 5; 124, 23, 26; 134; 139, 7; 141, 28; 142, 8. [26.
Gwynn ab Nwyvre, 106, 20; 107,
Gwynn ab T. ab N., 139 1; 265, 14.
Gwynn Da Gyveđ, 301, 1.
Gwynn Da Reimat, 301, 1.
Gwynn Gloyw, 44, 21.
Gwynn Gohoyw, 25, 16.
Gwynn Gotyvron, 110, 9.
Gwynn Hen, 40, 9.
Gwynn Hyuar, 110, 17.
Gwynn Llogell, 265, 16.
Gwynn Mygdwn march Gweđw, 124 5; 134, 23; 140, 24.
Gwynn Penngech, 153, 10.
Gwyneđ, 59, 1; 60, 13; 62, 30; 63, 25; 64, 19; 65, 9; 77, 28; 79, 14, 20; 81, 11; 302, 8; 308, 20.
Gwyngat ab Kaw, 107, 17.
Gwyngelli, 140, 29.
Gwynvrynn, 40, 11; 42, 26; 44, 2; 300, 12, 23.
Gwyr Denmark, 151, 21; 160, 6.
Gwyr Groec, 160, 6.
Gwyr Gwyneđ, 64, 19; 65, 1.
Gwyr Iwerđon, 136, 27.
Gwyr Kaer Dathal, 107, 13.
Gwyr Kernyw, 267.
Gwyr Llychlyn, 151, 13; 160, 6.
Gwyr Llydaw, 140, 9.
Gwyr Powys, 144, 16.
Gwyr Ruvein, 89, 23; 90; 298–299; 302, 30.

Gwyr y Deheu, 63–65.
Gwyr Y. P., 89, 20; 90, 29; 157, 27; 158, 24; 298.
gwys, 139, 23.
Gwystyl ab , 109, 6.
Gwythawc Gwyr, 107, 6.
Gwythyr ab Greidawl, 106, 16; 113, 4; 132, 17; 134; 141, 28; 142, 8.
Gwythwr Y. P.. Tri, 303, 27.
Gyrthmwl Wledic, 160, 4.

Hadwry, *see* Kadwry.
Haearnweđ Vradawc, 304, 17.
Hael Y. P., Tri, 304, 12.
Hardlech, 26, 3; 26, 4; 40, 12; 41, 1, 17; 43, 17.
Havgan, 3, 1; 5.
Havren, 140; 141, 4; 146, 21; 148, 20; 151; 266; 308.
Hawrda ab K. V. *see* Kawrdav.
Hawyđ, *see* Kaer Hawyđ.
Hawystyl Drahawc, 304, 29.
Heiđen ab Euengat, 303, 30.
Heilyn ab Gwynn Hen, 40, 8; 42, 14.
Heilyn Goch ab Kadwgan, 145, 7.
Heirua, *see* Aerva.
Heleđ, 306, 4.
Hen Gedymdeith, 109, 24.
Hen Groen march K. S. 108, 11.
Hen Wrach, *see* Gwrach.
Hen Wyneb, 109, 23.
Henbetestyr ab Erim, 108.
Henbrien, 304, 14.
Heneidwn Llen, *see* Hyveiđ U.
Henfford, 47, 12, 20.
Henvelen, 42, 17.
Henveleu, 40, 17.
Henwas Adeinawc ab Erim, 108, 12, 16; 109, 23. *cf.* Annwas.
Hennwen, 307, 20.
Hettwn Tal Aryant, 112, 7.
Heveyđ ab Don, 59, 13.
Heveyđ Hen, 12, 20; 16; 17; 57, 16, *see* Hyveiđ; Llys.
Heveyđ Hir, 29, 17; 30, 9; 35, 8.
Heyngyst, 303, 1.
Hir Amren, 111, 16; 142, 10.
Hir Atrwm, 110, 27.
Hir Eiđyl, 111, 16; 142, 10.
Hir Erwm, 110, 27.
Hir Peissawc b. Llydaw, 140, 9.
hobeu, 60, 18.
Hors, 303, 1.
Howel ab Emyr Llydaw, 159, 22; 232, 10; 265, 13.
Howel ab Ieuav, 302, 7.
Hualo eur Y. P., Tri, 305, 22.
Huandaw, 103, 9; 138, 25.
Huarwar ab Avlawn, 111, 3. [9.
Hueil ab Kaw, 107, 21; 109, 8,
Hunabwy ab Gwryon, 110, 8.
Hut Y. P., Teir Priv, 302, 21.
Hwyrdyđwc, 111, 30; 125, 14.
Hychen, 307, 24.
Hychtwn Hir, 67, 8, 22.
Hydwn, 66, 26; 67, 22. [1, 4.
Hygwyđ, 136, 8; 141, 29; 142,
Hyveiđ ab Bleiđic, 308, 20.
Hyveiđ Unllen, 107, 29; 159, 11, 25. *see* Heveyđ.

Iago, 302, 8.
Iarll Bychan *or* Ieuanc nei Ynywl *see* Kaer Dyff.
Iarll Trist, Y, 188–189.
Iarllaeth y Gogleđ, 193, 1.
Iarlles Weđw, 183–185.
Iarlles y Ffynnawn, 175–178; 182; 183; 187; 191–192.
Iarlles y Kampeu, 223; 227.
Iason ab Eson, 297, 5.
Iđawc Korđ Prydein ab Mynyo, 146–152; 158–160.
Iđic ab Anarawc Wallt Grwn, 29, 16; 35, 8.
Iđon ab Ner, 308, 26.
Ieuav, 302, 4, 8. [14.
Indec m. Arwy Hir, 112, 30; 302,
India, 224, 28.
India Vawr, 104, 14.

India Vechan, 104, 15.
Iona b. Ffreinc, 107, 10.
Iorwoerth ab Maredud, 144. [22.
Iskawin ab Panon, 108, 3; 138,
Iskouan Hael, 108, 3; 138, 19.
Isperyr Ewingath, 106, 26.
Iulius, 298, 21.
Iustic ab Kaw, 107, 15.
Iwerdon, 26–28; 31–43; 89, 3; 104, 3; 110, 15, 20; 122, 19, 28; 124, 11; 134–136; 139, 18.

Kachamwri *or* Kacmwri *or* Kacymwri, 111, 11; 136, 9; 140, 28; 141–142.
Kadavel ab Kynvedw, 308, 20.
Kadeir Vaxen, 89, 13.
Kado Hen, 297, 7.
Kado o Brydein, 123, 1.
Kadwaladyr Vendigeit, 301, 21; 305, 23.
Kadwallawn, 308, 21.
Kadwallawn ab Beli, 299, 8.
Kadwallawn Law Hir, 305, 3, 9.
Kadwallawn Vendigeit ab Katvan, 300, 10; 302, 4; 306, 29.
Kadwgawn Vras, 145, 6, 7. [29.
Kadwr, Iarll Kernyw, 152; 159,
Kadwry ab Gwryon, 265, 18.
Kadyrieith ab Porthawr Gandwy, 246, 18; 258, 15; 286, 24, 27.
Kadyrieith ab Seidi, 160; 303, 14.
Kae Nywl, Y, 291; 293–294.
Kaer, 30 Priv, 297, 18.
Kaer, 33 Priv, 309, 9.
Kaer Aber Sein, 88, 20.
Kaer Alclut, 309, 10.
Kaer Anoeth, 104, 22; 306, 14.
Kaer Aranrot, 69–72.
Kaer Asse, 104, 13.
Kaer Baris, 109, 28.
Kaer Beris, 309, 17.
Kaer Brythach, 104, 18.
Kaer Brythwch, 104, 18.
Kaer Dath- yl *or* -al, 59, 11; 63, 6, 16; 65, 7; 69, 27; 74, 5, 6; 79, 13; 107, 13.
Kaer Dawri, 309, 13.
Kaer Dyff, 250; 260, 11.
Kaer Dyff, Iarll, 252–257.
Kaer Evrawc, 309, 11.
Kaer Gei, 309, 12.
Kaer Gent, 309, 11.
Kaer Glini, 128, 20.
Kaer Golin, 309, 12.
Kaer Gorcon, 309, 15.
Kaer Gorgyrn, 309, 15.
Kaer Gradawc, 309, 17.
Kaer Grant, 309, 13.
Kaer Greu, 305, 17.
Kaer Hawyd, 309, 10.
Kaer [Hut], 50–52.
Kaer *or* Kastell Iarlles y Ffynnawn, 172; 173; 176; 182, 29.
Kaer Kusrad, 309, 15.
Kaer Kynoeth, 305, 18.
Kaer Lirion, 309, 12.
Kaer Lleon, 309, 15.
Kaer Llion ar Wysc, 89, 10, 29; 162, 1; 183; 215, 10, 11; 220, 24; 232; 236, 7; 244; 249, 30; 263, 23; 299, 6; 309, 17.
Kaer Loyw, 131, 9, 27; 210, 15; 242, 243; 309, 12.
Kaer Lud, 93, 14.
Kaer Lundein, 93, 15; 309, 11.
Kaer Lwytkoet, 309, 14.
Kaer Lyssydit, 309, 16.
Kaer Lyr, 309, 10.
Kaer Mygeid, 309, 16.
Kaer Nerthach, 104, 18; 106, 28.
Kaer Nevenhyr, 104, 22.
Kaer Oeth, 104, 22; 306, 13.
Kaer R., *see* Ruvein.
Kaer Se, 104, 13.
Kaer Seint yn Arvon, 34, 23.
Kaer Selemion, 309, 16.
Kaer Siri, 309, 13.
Kaer Vadon, *see* Badon.
Kaer Vyrdin, 89; 309, 14.

Kaer Urnas, 309, 16.
Kaer Weir, 309, 17.
Kaer Went, 309, 13.
Kaer Widawl Wir, 309, 18.
Kaer Wynt, 309, 13.
Kaer Wyrangon, 309, 11.
Kaer yn Arvon, 89, 6; 309, 14.
Kaer yr Enryveđodeu, 236, 30; 237; 239, 27; 240; 243.
Kaer Ysbidinongyl, 240, 18, 23; 242, 24.
Kaer Yspađaden Penn Kawr, 115, 19; 118–119; 120; 126–127; 143.
Kalam m. Idon ab Ner, 308, 26.
Kalan Ionawr, 103, 8.
Kalan Mei, 20; 94, 22; 113, 5; 134, 19.
Kalch Llasar, 47, 16.
Kall, 111, 29; 125, 13. *see* Nant.
Kalcas ab Kaw, 107, 20.
Kaletvwlch, 105, 28; 136, 11.
Kamlan, 108; 110, 18; 147; 299, 27; 301, 20; 303, 3; 305, 21.
Kampeu, *see* Iarlles. [28.
Kanhastyr Kanllaw, 106, 30; 123,
Kantrev Dinodig, 73, 29.
Kantrev Prydein, 123, 1.
Kantrev Ros, 62, 28.
Kantrevi Dyvet, 1, 2; 13, 30; 25, 9; 44–45. 57; 59, 4.
Kantrevi Keredigyawn, 25, 12; 59, 5.
Kantrevi Morganhwc, 59, 4.
Kantrevi Seissyllwch, 25, 13. [9.
Kantrevi yn y Deheu, 59, 2; 63,
Kantrevi Ystrat Tywi, 25, 11; 59, 5.
Karadawc, 308, 14.
Karadawc ab Bran, 35; 41, 6, 9.
Karadawc Vreichuras ab Llyr Marini, 150, 30; 159, 19; 261, 9; 306, 23.
Karcharawr Y. P., Tri Goruchel, 300, 1; 306, 10.
Karn Gwylathyr, 132, 30.
Karnavlawc, 306, 27. [29.
Karnedyr ab Gouynyon Hen, 108,
Karnwenhan, 105, 30; 142, 16.
Karw Purwyn, 245–246; 258; 263.
Karw Redynure, 129, 20, &c.
Karw Un-corn, Y, 241; 242, 25.
Kas ab Saidi, 110, 14.
Kasnar Wledic, 25, 17.
Kasswallawc ab Beli, 308, 15.
Kaswallawn ab Beli, 41; 45, 27, 29; 46, 7; 48, 17; 93, 2; 298; 306, 22. *see* Kadwallawn.
kastell syberw, 233, 9.
Kat K. *see* Kamlan.
Katcor ab Gorolwyn, 306, 5.
Katraeth, 302, 19.
Kath Paluc, 308.
Kavall, 111, 30; 125, 14; 135, 3, 10; 138, 12; 258, 9.
Kaw o Brydein, 135; 142.
Kawr o'r Mynyđ, 189–190.
Kawrdav ab Kradawc, 160, 4; 302, 26.
Kedernit Gwyneđ, 62, 30; 63, 25.
Kei ab Kyner (Y Gwr Hir), 105; 106, 15; 109, 14; 110, 4, 5; 113–117; 126–134; 152; 160, 28; 162–166; 168–170; 180; 181; 197–200; 204; 205; 212–215; 219; 265, 19; 284; 303, 4; 307. *see* Kaer Gei.
Kei's horse, 307, 1.
Keirawc, *see* Aber K.
Kelein Y. P., Tri eur, 116; 305, 1.
Keli, 110, 18.
Kelin ab Kaw, 107, 16.
Kelliwic, 109, 10; 112, 15; 133, 23; 135, 12; 141, 22; 301, 23.
Kelyđon Wledic, 100, 1; 106, 8.
Kent, 45, 28. *see* Kaer Gent.
Kennadeu Arthur, 129–131.
Kennadeu Erbin, 263–265.
Kenuerchyn, 192, 20, 21.
Kerdin, *see* Porth.

Keredic ab Gwallawc, 307, 4.
Keredigyawn, 25, 12; 59, 5; 60, 30; 62, 20; 140, 4; 301, 13; 302, 7.
Keri, 62, 23.
Kernyw, 40, 18; 41, 30; 42, 17; 104, 1; 108, 1; 109, 10; 110, 17; 140; 141; 152; 160, 29; 263, 28; 264, 23; 301, 23; 307, 20, 24; 308, 25.
Kerric y Gwyđyl, 305, 5.
Kerwyn, *see* Kwm.
Kessar, Ul, 298, 21; 302, 30.
Kessaryeit, 298, 15.
Kethtrwm Offeirat, 112, 10.
Keugan Peillyawc, 305, 1.
Kevyn Digoll, 151, 3.
Kevyn Klutno, 71, 25.
Ki, Tri, 111, 29.
Kib Vaen, 116, 27.
Kicva m. Gwynn Gohoyw ab Gloyw Wallt Lydan ab K. W., 25, 16; 44, 20; 45, 14; 51, 17; 52, 19; 53, 22; 54–55.
Kilgwri, *see* Mwyalch K.
Kilyđ ab Kelyđon W., 100–102.
Kilyđ Kanhastyr, 106, 29; 123, [29.
Klas, 298, 8.
Klas Myrđin, 309, 2.
klawr gwyđbwyll, 235, 16; 240, 241, 242.
Kleđyv Wrnach Gawr, 125–128.
Kleis, *see* Porth K.
Kleis ab Merin, 104, 19.
Klust ab Klustveinat, 112, 10; 245, [6.
Klutno, 71, 25.
Knychwr ab Nes, 106, 18.
Koch ab Kaw, 107, 18.
Koet Alun, 63, 27.
Kolin, *see* Kaer Golin. [18.
Koll ab Kollvrewy, 302, 24; 307,
Konnyn ab Kaw, 107, 16.
Korr, 248–250; 252–255; 259; 260; 265.
Korr a'r Gorres, Y, 197–200; 204; 214; 215.
Koranneit, 94, 18; 96; 97, 24, [27.
korn evyđ, 96.
Kors *or* Kwrs Kant Ewin, 106, 30; 123, 26; 134, 24.
Korsica, Ynysseđ, 104, 17. [5.
Korvan march meibon Eliffer, 301,
Korvil Bervach, 106, 20.
Kradawc, *see* Karadawc.
Kradawc ab Iaen, 107, 13.
Kreiđylat m. Lluđ Llaw Ereint, 113, 2; 134, 4.
Kreu, *see* Kaer Greu.
Kreuwyryon, 63, 4.
Kristinobyl Vawr, 229, 9.
krofft, 52–54.
krogi lleidyr, 55, 56.
Kroglith, Gwener y, 236, 13.
Kruc Galarus, 222–225; 227.
Kryđ, *see* Eurgryđ.
Krynweissat, Trydyđ, 98, 13. ? Kynweissat.
Kuall, 111, 30; 125, 13.
Kuan Kwm Kawlwyt, 130, 3.
Kubert ab Daere, 106, 18.
Kuđ, Tri Anvat, 300, 19, *see* Datkuđ. [10.
Kuđ Y. P., Tri Mat, 42, 26; 300,
Kueli, 110, 18. [11.
Kuch, Glynn, 1, 5, 8; 6, 7; 307,
Kulhwch ab Kilyđ, 100–103; 105–107; 113; 115, 28; 116–125; 132, 26; 135, 9; 142–143.
Kulvanawyt ab Goryon, 109, 2.
Kusrad, *see* Kaer Kusrad.
Kustennin ab Dyvnedic, 115, 20.
Kustennin ab Elen, 299, 13.
Kustennin Heussawr, 116, 17; 119, 2.
Kustennin Vendigeit, 299, 9.
Kustennin Vychan ab Kus. Vendigeit, 298, 27.
Kwm Kawlwyd, 130, 3, &c.
Kwm Kerwyn, 138, 16.
Kwrs, *see* Kors Kant Ewin.
Kyhoret eil Kynan, 306, 25.

Kyledyr Wyllt ab Nwython, 134; 141, 3.
kylleill, saethu, 108, 26; 164; 171; 179; 216, 10.
Kymry, 34; 137, 28; 281, 23; 303, 21; 308, 14, 22.
Kynan ab Eudav, 88, 23; 90, 17, 21; 91, 22, 30; 92, 4.
Kynan Garwyn 306, 25. [11.
Kyndelic Kyvarwyd, 106, 17; 114,
Kyndrwyn ab Ermit, 107, 28.
Kynedyr Wyllt ab Hettwn Glavyrawc, 124, 19. Cf. Kyuedyr.
Kynghor Y. P., Tri Anvat, 302, 29.
Kynhaval ab Argat, 303, 15.
Kynlas ab Kynan, 139, 4.
Kynlleith, 145, 7.
Kynnwric Vrychgoch, 145, 5.
Kynnwyl Sant, 108, 9.
Kynoeth, *see* Kaer Kynoeth.
Kynon ab Klydno, 162–172; 179–180.
Kynvael *or* Kynwael, 74, 15; 76, 28; 79, 24; 80, 25; 81, 7.
Kynvelyn Drwsgyl, 301, 10; 304,
Kynwas ab Kaw, 107, 19. [11.
Kynwas Kurvagyl, 106, 26; 138, 4.
Kynweissat, Seith, 35, 12.
Kynweissyeit Y. P., Tri, 302, 25.
Kyuedyr Wyllt ab Hettwn Tal Aryant, 112, 7.
Kyverthwch, *see* Riw K.
Kyvlavan, Teir Mat, 303.
Kyvwlch, 111, 26; 125, 9.
Kynyr Keinvarvawc, 109, 13.

Limwris, Iarll, 288–290.
Lotor, 104, 14.
Lunet, 173–177; 187; 188; 190.
Lwndrys, 93, 16. [28.

Llacheu ab Arthur, 159, 28; 302,
Llaes-gymyn *or* -kenym, 103, 10; 138, 27; 245, 4.
Llamrei kassec Arthur, 135, 4; 142, 14.
Llan Veir, 308, 4.
Llan Silin, 302, 2.
Llara ab Kasnat Wledic, 160, 2.
Llary ab Kasnar Wledic, 107, 23.
Llary ab Yryv, 301, 15.
llannerch, 1; 166; 167; 169; 171; 195–196; 204; 209; 287, 15; 293.
Llashar ab Llaesar Llaesgygwyd, 35, 10.
Llasar Llaesgygwyd, 47, 15, 18.
Llassar Llaesgyvnewit, 31, 23.
Llaw*n*rodet Varvawc, 108, 1.
Llaw*u*roded Varyvawc, 159, 29.
Llawr eil Erw, 107, 25.
Llech Echymeint, 300, 4; 306, 16.
Llech Elidyr, 300, 27, 28.
Llech Gronw, 81, 8.
Llech Las, Y, 147, 30.
Llemennic, 306, 4. [11.
Llenlleawc Wydel, 110, 13; 136,
Llenuleawc Wydel, 109, 2.
Lles Amher: Ruv: 299.
Lleu Llaw Gyffes, 68–81; 303, 6; 305, 16; 306, 23; 308, 17.
Lleuelys ab Beli Mawr, 93–99.
Llew Ll. G., *see* Lleu; Nant.
Llew, 186–192; 215, 216.
Llewei m. Seitwed, 302, 16.
Lleyn Erythlyn, 302, 20; 305, 7.
Lli, 35, 17.
Lliaw ab Nwyvre, 298, 12.
Llinon, 36, 16, 17.
Llirion, *see* Kaer L.
Lliwan, *see* Llynn. [110, 12.
Lloch Llaw Wynnyawc, 107, 2;
Lloeg-yr *or* -er, 45, 28; 47, 11, 12; 49, 13; 52, 3, 5; 55, 10; 144, 14; 270; 303, 23; 304, 29; 308, 10, 23.
Llofuan Llaw Divro, 303, 28. [29.
Llongat Grwm Vargot Eidin, 303,
Llouyon, 307, 28, 30.
Lluagor, 306, 23.
Lluber Beuthach, 106, 19.
Lluchet, 112, 2; 125, 16.

Lluđ ab Beli Mawr, 93–99; 300,
Lluđ Llaw Ereint, 131, 19. [15.
Lluđ Llurugawc, 308, 13.
Lluđ, *see* Kaer Luđ.
Llundein, 26, 2; 40, 11, 20; 41, 6; 42, 23, 25; 44, 3, 4; 93; 300, 12. *see* Kaer Lundein.
Lluyd march Alser, 307, 2.
Llwch Ewin, 139, 27.
Llwch Ll. W., *see* Lloch.
Llwch Tawy, 140, 1.
Llwybyr ab Kaw, 107, 18.
Llwydawc Govynnyat, 139–140.
Llwydeu ab Kelcoet, 110, 8; 136, 16.
Llwydeu ab Nwython, 109, 6.
Llwyr ab Llwyryon, 121, 29.
Llwyrdyđwc, 112, 1; 125, 15.
Llwyt ab Kilcoet, 57, 12.
Llwytkoet, *see* Kaer Lwytkoet.
Llychwr, 139, 10.
Llychlyn, 104, 16; 151, 13; 160, 6; 297–298.
Llydaw, 92, 7; 107, 24; 134, 25; 136, 20; 140, 9; 298, 29.
Llygatruđ Emys, 108, 30; 140, 10.
Llynghes Gyniweir Y. P., Teir, 301, 14.
Llynghesswr Y. P., Tri, 303, 10.
Llynn Lliwan, 140, 25.
Llynn Llyw, 130, 23; 131, 4.
Llynn y Morynyon, 79, 27.
Llynn y Peir, 32, 1.
Llyr Lledyeith, 300; 306, 10.
Llyr, *see* Kaer Lyr.
Llys Arthur, 103–104; 128, 11; 152, 6; 162, 6; 177; 178; 187; 191–195; 197–205; 214; 215; 218–220; 234; 238; 242; 256–258; 261–268; 301, 22.
Llys Arthur, Tri Anvođawc, 306.
Llys Arthur, Tri Anwyl, 308, 10.
Llys Arthur, Tri Chatvarchawc, 308, 10. [306, 3.
Llys Arthur, Tri Thrwyđedawc,
Llys Brenhin y Diođeiveint, 223.
Llys Heueyd Hen, 12; 14; 57, 16.
Llys Iarlles y Kampen, 226–7.
Llys Medrawt, 301, 27.
Llys Owein, 292, 1.
Llys Pryderi, 61.
Llys y Brenhin Kloff, 232, 29.
Llys y Gwiđonot, 211, 5.
Llys Yspađaden, *see* Kaer Ysp:
Llysgatrud, *see* Llygatruđ.
Llyssydit, *see* Kaer L.
llythyr bygwth, 89, 27.
Llythyr Maxen, 90, 3.
Llyw, *see* Llynn Llyw.
Llywarch Hen, 304, 20; 306, 4.

Mab Alun D., *see* Dyvyr.
Mab Beli, 304, 5.
mab eillt, 77, 30.
Mab Gwryon, 106, 25.
Mab Saidi, 106, 25.
Mabon ab Dewengen, 306, 6.
Mabon ab Mellt, 134, 25; 135, 1.
Mabon ab Modron, 124; 128–132; 140, 23; 141, 1; 159, 24; 300, 2; 306, 11.
Mabsant ab Kaw, 107, 17.
Mackwy Mut, *i.e.* Peredur, 220, 14.
Madawc ab Brwyn, 305, 1.
Madawc ab Mareduđ, 144.
Madawc ab Run, 304, 28.
Madawc ab Teithyon, 139, 1.
Madawc ab Twr Gadarn, 245.
Mael ab Roycol, 107, 5.
Maelawr, *see* Riw Vaelawr.
Maelgwn, 305, 23; 308, 27.
maen, 149; 173; 222; 224; 226; 228; 230.
Maen Du, 308.
Maen Tyvyawc, 64, 26.
Maenawr Koet Alun, 63, 27. [1.
Maenawr Pennarđ, 63, 26; 78,
Maer, *see* Dyvneint; Kernyw; Odgar. [19.
Maes Argyngroec, 146, 20; 148,
Maes Gwenith, 307, 26.
Maelwys ab Baeđan, 106, 17.
Manaw, 309, 7.

Manawyđan ab Llyr, 26; 28; 30; 38–41; 44–58; 107, 23; 140, 28; 304, 20.
Manawyđan ab Lluđ, 308, 16.
manec, 54; 115; 116.
March ab Meirch-awn *or* -yon, 151, 14; 159, 18; 303, 11;
march koch, 226, 18. [307.
March, Y. P., Tri Anreith, 306, 27. [2.
March Y. P., Tri Gorđerch, 307,
March Y. P., Tri Phenn, 307, 5.
March Y. P., Tri Phriv, 306, 24.
March Y. P., Tri Rođedic, 306, 21.
Marchawc y Ffynawn, 168–169; 172; 174.
Marchawc y Kae Nywl, 294.
Marchlwyth Y. P., Tri, 300, 25.
Math ab Mathonwy, 50; 59; 60; 63–68; 73; 74, 5; 77; 79; 302, 21.
Matholwch Wyđel b. Iwerđon, 27–37; 42, 13; 301, 17.
Mathuthauar, 297, 17.
Mawđwy, 145, 6.
Maxen Wledic, 82–92; 298, 9.
Mederei Badellvawr, 302, 17.
Medrawt, 147; 299; 301, 22; 303, 3, *see* Llys M.
Medyr ab Methredyđ, 112, 13.
Meibon Gwawrđur Kyruach, 106,
meibon eillon, 308, 18. [28.
Meibon Eliffer, 301, 5.
Meibon Grythmwl W., 301, 11.
Meibon Llwch Llaw W., 110, 12.
Meibon Paluc, 308, 6.
Meigen, 302, 2.
Meilic ab Kaw, 107, 18.
Meinlas, 306, 21. *see* Pwyth M.
Meirch, Tri, 111, 30.
Mel Ynys, Y, 309, 3.
Melenryt, Y, 64, 8, 26.
melineu, 228, 229.
Melinyđ, 228–231.
Melyn Gwannwyn, 121, 9.
Melyngan Gamre, 306, 22.
Menei, *see* Aber.
Menw ab Teirgwaeđ, 107, 7, 26; 114, 19; 115, 11; 119, 13; 135; 140, 25; 160, 3; 302, 23.
Merch, Iarll Rāgyw, 181, 16.
Merched Eur Dyrchogyon, 112,
Merched, Teir, 112, 3. [21.
meredic, 115, 18; 126, 6.
Messur y Peir, 136, 17.
Meudwy, 211, 9.
Me*n*ed, 308, 13.
Mil Du ab Ducum, 104, 20.
Milwyr Y. P., 128, 18; 131; 133, 28; 140, 14.
moch, 60–65; 112; 136; 137; 139; 307.
Mochdrev, 62.
Mochnant, 62, 27.
modrwy, 116; 117; 149, 11; 173, 12; 183, 14; 196; 197; 218, 27; 219, 1; 234, 26, 29.
Moelure, 145, 6.
Mon, 87, 13; 300, 28; 305, 5; 308; 309, 7.
Mor Groec, 298, 8.
Mor Iwerđon, 89, 3; 139, 17.
Mor Ruđ, 89, 3.
Mor Terwyn, 110, 12.
Mordav Hael ab Servan, 304, 13.
Morđwyt Tyllyon, 39, 18, 19.
Moren ab Iaen, 107, 12.
Moren M. *see* Moryen.
Morgan Mwynvawr, 303, 7.
Morganhwc, 59, 4; 71, 30.
Morgant Hael, 109, 5.
Morgant Tut, 261; 286–287.
Morvran eil Tegit, 108, 4; 159, 30; 304, 26.
Morwyn Bengrech Đu, 232–233; 236, 6; 240–242.
Morwyn, Teir, 112, 4.
Morvuđ m. Uryen Reget, 112, 30.
MoryenManawc, 106, 23; 159, 28.
Mul Melyn, 232, 12.
Mur y Kastell, 74, 1; 79, 21.

Muryel, 40, 8.
Mwyalch Kilgwri, 129, 8, 11.
Mygdwn march G. *see* Gwynn M.
Mygeid, *see* Kaer Mygeid.
Mynach Nawmon, 301, 1.
Mynachesseu, Y, 206, 207.
Myngan, 302, 2.
Mynneu, 299, 17.
Mynogan, 26, 9.
Mynyđ Amanw, 139, 20.
Mynyđawc, 302, 18.
Mynyw, 138, 2.
Myr, 110, 6; cf. Trachmyr.

Nadolic, 164, 20; 244, 3.
Nant Kall, 63, 30.
Nant y Llew, 78, 20.
Nawmon, 301, 1.
Neb ab Kaw, 107, 20.
Neges o Bowys, Teir, 302, 1.
Neol Kynn Kroc, 113, 6. [25.
Nerth ab Kedarn, 107, 9; 159,
Nerthach, *see* Kaer N.
Neuet, 112, 2. Cf. Vynet.
Nevenhyr, *see* Kaer N.
Nillystwn Trevan, 145, 3. [39, 2.
Nissyen ab Euroswyđ, 26, 6, 12;
Nodawl Varyv Twrch, 108, 2.
Normandi, 136, 20.
Nuđ Hael ab Senyllt, 304, 13.
Nwython, 134, 11. [15.
Nynnyaw ab Beli M., 93, 2; 121,
Nyver, Glynn, 138, 13, 15.
Nywl, 46, 18; 51, 15, *see* Kae.

Och, 112, 1; 125, 15.
Odgar ab Aeđ, 122, 19, 28; 134, 28; 135, 26; 136, 3, 6.
Odyar Franc, 244, 14; 265, 19.
Oeth, *see* Kaer Oeth.
Offeirat, 55; 56, *see* Kethtrwm.
Ogov y Wiđon, 141–142.
Ol ab Olwyđ, 112, 16.
Olwen m. Yspađaden P., 102, 3, 8; 106, 13; 113, 19; 115, 23; 117; 118, 18; 143, 3, 5.
Ondyaw ab Duk Bwrgwin, 265, 12; 267, 28.
Openn? *see* Penn.
Osla *or* Ossa Gyllellvawr, 109, 28; 140, 27; 141, 11; 150, 24; 159, 12; 160, 21.
Ovan ab Kaw, 107, 16.
Owein ab Maxen, 302, 26.
Owein ab Nuđ, 261, 10.
Owein ab Uryen, 153–159; 162–163; 170–192; 194; 199; 205, 3; 220; 232, 9; 300, 7; 306, 8, 28.
Owein Gwyneđ, 302, 7.
Owein Iarll, 292; 293; 295.

Palvawt Branwen, 43, 13, 16.
Palvawt, Teir Gwith, 301, 16.
Palvawt, Tryđeđ Anvat, 43, 14.
Paluc, 308.
Panawr Pen Bagat, 110, 16.
Paris ab Priav, 297, 5.
Paris b. Ffreinc, 109, 27.
Pasc, 164, 20; 237, 4; 244, 2.
Peibaw, 121, 15.
Pebin o Đol Pebin, 59, 9.
Peir Arthur 136, 10.
Peir Dateni, 31; 39–40
Peir Diwrnach Wyđel, 122, 18; 135, 26; 136.
Pelymyawc, 138, 30. [dun.
Penardim m. Beli, 26, 9. Cf. Ar-
Pendaran Dyvet, 24; 35, 10; 41, 15; 307.
Pengwaed, 104, 1.
Penn ab Nethawc, 134, 10.
Penn Bendigeit Vran, 300, 11, 23.
Penn Blathaon, 109, 11.
Penn Hynev Kernyw, 108, 1.
Penn Pingon, 103, 10; 138, 25; 245, 4.
Penn Rianeđ, Y. P., 112, 113.
Pennant Govut, 123, 7; 141, 25.
Pennarđ yn Arvon, 63, 15, 26. *see* Maenawr Pennarđ.
Pennkerđ, 61, 7.

Pennllemhidyđ Iwerđon, 110, 19.
Penllwyn, 1, 6.
Penllynn, 74, 13; 77, 22; 80, 9; 305, 15.
Pennryn Hawstin, 307, 24.
Penvro, 40, 16; 41, 26; 307, 29.
Pentir Gamon, 109, 3.
Percos ab Poch, 106, 19.
Peredur Paladyr Hir ab Evrawc, 159, 24; 193–243; 265, 16; 301, 6; 305, 17.
Peredur's foster sister, 203, 204.
Peredur's mother, 193–5; 203.
Petrylew Mynestyr, 301, 2.
Polixena m. Priav, 297, 11.
Porforđ, 144, 2.
Post Kat Y. P., Tri, 304, 10.
Porth Kerdin, 136, 17.
Porth Kleis, 138, 1.
Porth, 54 Priv, 309, 8.
Porthawr Gweith Perllan Bangor, Tri, 304, 27.
Powys, 60, 13; 62, 26; 77, 29; 144; 145; 159, 4; 302, 1.
Pren Hir ae hanner yn llosci, 225;
Prenn Glas, 167; 168; 171; 172; 180.
Presseleu, 18, 2; 138, 7.
Prydein, 109, 11; 110, 13; 111, 25; 123, 1; 135, 4, 6; 142, 18, 23; 148, 1; 160, 13.
Prydein ab Aeđ M., 309, 4.
Pryderi ab Pwyll P. A. (*see* Gwri Wallt Euryn), 24–25; 40, 7; 44–52; 57–64; 66, 3; 307, 7.
Prytwenn (Llong Arthur), 105, 28; 132, 12; 136, 1; 137, 30.
Pryv du or Garn, 222; 223; 228.
Pumlumon, 132, 29. [1.
Pump Ran Iwerđon, 43, 10; 137,
Pwynt Perveđ Y. P., 96, 29; 97, 30.
Pwyll Pendevic Dyvet, 1–25. *or*,
Pwyll Penn Annwn, 8, 12; 14, 24; 19, 16; 22; 24, 7; 25, 8; 57, 16; 307, 10.
Pwyth Meinlas, 303, 1.
Raawt eil Morgant, 300, 9; 307, 5. *Cf.* Ryawd.
Rac Kaer Glini, 128, 20.
Rac Ynys, Teir, 89, 3; 110, 3; 113, 3; 136, 19.
Rac Ynys, Teir Priv, 309, 5.
Rac Ynys, Seith-ar-ugeint, 309, 5.
Racymwri, *see* Kacymwri.
Rathtyeu m. Unic K., 112, 23.
Redynawc, *see* Tal y R.
Redynure, *see* Karw.
Reidwn ab Beli, 108, 3.
Reidwn ab Eli Atver, 138, 18.
Reidwn Arwy, 107, 30.
Relemon m. Kei, 112, 24.
retkyr hwch, 100, 13.
Reu Rwyđ Dyrys, 110, 6.
Riannon m. Heveyđ Hen, 8–20; 22–24; 40, 13; 44, 17; 45; 51, 2, 4; 52, 25; 57; 58.
Riein Arthur, Teir Priv, 302, 11.
Rieni, Trydeđ Priv, 27, 30; 29, 23.
Rinnon Rin Barnawt, 123, 16.
Riogan *or* Riogoneđ ab b. Iwerđon, 159, 21; 265, 11.
Riw Gyverthwch, 307, 30.
Riw Vaelawr, 301, 13.
Riwallawn ab Uryen, 305, 6.
Riwallawn Wallt Banhadlen, 302, 27; 305, 23.
Ronabwy, 145–152, 158–161. [2.
Ronnwen Baganes, 300, 21; 303,
Rongomyant, 105, 29.
Rore m. Usber, 302, 17.
Ros, 62, 28; 302, 20; 305, 8.
Rotwyđ Arderys, 302, 19.
Ruđ Broen Tuth Bleiđ, 306, 26.
Ruđlan Teivi, 61, 1.
Ruđlwm Gorr, 302, 24.
Ruđvoawc Y. P., Tri, 303, 5.
Ruđuyw Rys, 140, 7.
Run, 305, 23,
Run ab Beli, 303, 6. [7.
Run ab Maelgwn G., 160, 9; 300,
Run ab Nwython, 109, 6.
Run Ruđwern, 110, 7.

Ruvein, 82, 1, 7; 85–92; 298; 299: 308, 16.
Ruawn Pebyr, *or* Pybyr ab Deorthach *or* Dorarth Wledic, 106, 22; 148; 149, 16; 159, 10, 20; 300, 8.
Ruawn Penyr Drahawc, 304, 18.
Ruawn Pevyr ab Gwyđno, 305, 2.
Ryawd eil Morgant, 159, 30. *Cf.* Raawd.
Ryđerch Hael ab Tutwal T., 304, [12.
Ryfuerys Penn Kynyđ, 245, 28; 246, 28.
Rymi, 111, 7; 132, 5.
Rysswr A., *see* Gwennwynwyn.
Rysswyr Prydein, 140, 27.
ryt, 3, 17; 5, 6, 13.
Ryt ar Wysc, 249, 30.
Ryt Wilure, 144, 20.
Ryt y Groes, 146, 21; 148; 149; 15; 151, 4.
Ryt Ychen, 46, 8; 97, 30.

Sach, 104, 13.
Saesson, 298, 25; 299, 22; 300; 305, 6.
Salach, 104, 13.
Samson Vinsych, 107, 22.
Sanđe Bryd Angel, 108, 7.
Saranhon ab Glythwyr, 107, 25.
Sarff, 186; 218–219.
Sawyl Benn Uchel, 112, 7; 304, [18.
Se, *see* Kaer Se.
Sein, *see* Aber Sein; Kaer A. S.
Seint, *see* Kaer Seint.
Seint Iwerđon, 136, 24.
Seissyllwch, 25, 13.
Sel ab Selgi, 107, 11.
Selemion, *see* Kaer S.
Selen ab Kynan, 306, 8.
Selyv ab Kynan Garwyn, 159, 4; [304, 7.
Selyv ab Sinoit, 107, 8.
Serygei Wyđel, 305, 5.
Sgavynell ab Dissynyndawt, 303, [22.
Sgilti Yscawntroet ab Erim, 108, 13, 18.
Siawn ab Iaen, 107, 13.
Sibli Đoeth, 297, 7.
Silin, 302, 2.
Sinnoch ab Seithvet, 107, 3.
Siri, *see* Kaer Siri.
Sol, 110, 20, 21. *See* Din.
Solor ab Urnach W., 301, 16.
Sompson Gadarn, 297, 3.
Sugyn ab Sucnedyđ, 111, 8.
Sulyen ab Iaen, 107, 12.
Sulgwyn, 244, 3; 245, 7; 263, 23.
Syvwlch, 111, 26; 125, 10.

Tal Ebolyon, 31, 19; 40, 23.
Tal y Redynawc Đu, 111, 25.
Taleithawc, Y. P., Tri, 303, 4.
Talhaearn, 304, 2.
Talyessin Penn Beirđ, 40, 8; 107, [22.
Tannwen m. Gweir Dathar Wennidawc, 112, 25.
Tarawc Allt-klwyt, 138, 18.
Tathal Twyll Goleu, 106, 17. *See* Kaer Dathal.
Tavawt Hir, 306, 28.
Tawy, 140, 12. *See* Llwch.
Tecuan Gloff, 109, 4.
Tegyr Talgellawc, 109 5.
Teirnon Twryv Bliant, 20–24; 109, 4.
Teithi Hen ab Gwynhan, 108, 23.
Teivi, 61, 1.
Teleri m. Peul, 112, 29.
Telyn Teirtu, 122, 13.
Teregut ab Iaen, 107, 11.
Teulu Arthur, 137, 3; 170, 22; 177, 22; 197–199; 205; 211, 20; 219–220; 232–233; 243; [267.
Teulu Gwrgi, 305, 16.
Teulu Kleis ab Merin, 104, 19.
Teulu Pryderi, 64, 10.
Teulu, Trydyđ Aniweir, 80, 23.
Teulu, Y. P., Tri Anniweir, 305, 14.
Teulu, Y. P., Tri Diweir, 305, 8.
Teulu Y. P., Tri Hualogeon, 305, 3.
Teyrn Y. P., Tri Gwyn, 300, 7.
tournament described, 252–253.

Trachmyr, 110, 7; 138, 9; 140, 4.
Traeth-mawr, 64, 7.
Trahawc, Y. P., Tri, 304, 17.
Trevan, 145, 3.
Tringat, 132, 7.
Tro, 297, 11.
Twrch ab Annwas, 107, 10.
Twrch ab Periv, 107, 10; 159, 25.
Twrch Llawin, 139, 22.
Twrch Trwyth ab Tared Wledic, 123–125; 135–141.
Tywi, 59, 5.

Uchdryt Varyv Draws, 111, 19.
Uchtrut Ardywat Kat, 106, 25.
Uchtryt ab Erim, 108, 11.
Uffern, 106, 28; 123, 8; 141, 26.
Ul Kessar, *see* Kessar.
Unbenn Deivyr a Bryneich, Tri, 303, 16.
Unbenn Llys Arthur, Tri, 303, 12.
Unbenn Trydyđ Lleđyv, 44, 11.
Unbenn, Y. P., Tri Lleđyv, 44, 11; 304, 19.
Unbenn Y. P., Tri Tharw, 303, 14.
Unic Glewyscwyd, 30, 9; 35, 8.
Urđawl Benn, 42, 12.
Urnas, *see* Kaer Urnas.
Uryen ab Kynvarch, 303, 28; 304, 11.
Uthur Pendragon, 298, 28; 299, 1; 302, 22.

Velenryt, 64, 8, 26.
Vergaed, 308, 2.
Vreat, Prince from the North. 308, 3.
Vre*ui* Vawr, 89, 12.
Vynet, 125, 16. *Cf.* Neuet.

Weir, Ynys, 309, 7. *See* Kaer.
Wilure, *see* Ryt Wilure.
Wlch Min Ascwrn, 35, 9.
Wrnach Gawr, *see* Gwrnach G.
Wyryon, Teir, 112, 2.
Wyryon Kleđyv D., 125, 10.
Wysc, 220, 24; 247, 9; 249, 30; 263. *See* Ryt; Kaerlleon.

Ychen Bannawc, 121, 12.
Ychen Gwlwlyd Wineu, 121, 5.
Ynawc Grudyeu ab Muryel, 40, 8.
Yngharat Law Eurawc, 205–208; 215, 12; 220, 15.
Ynyr, deu, 104, 15.
Ynys, *see* Mel; Rac; Weir.
Ynys Prydein, 87–94; 96; 97; 99; 109; 112; 136; 147; 149; 164; 165, 4; 170, 3; 183; 201; 205; 263; 297; 309. *See* Gwyr.
Ynys Prydein, Teir, 110, 2.
Ynys y Kedyrn, 27, 22; 28, 7; 29, 24; 36–41; 44, 9.
Ynys y Kedyrn, Teir, 113, 3.
Ynseđ Groec, 160, 20.
Ynywl, 250–257.
Yrp Luyđawc, 297, 14.
Ysbidinongyl, 242, 24. *See* Kaer Y.
Yscolheig, 55.
Yscottyeit, 299, 23.
Ysgwyd, Teir, 111, 27; 125, 11.
Yskithyr Yskithyrwyn Penn Beirđ, 122, 23; 135.
Yskithyrwynn Penn Beiđ, 134, 30; 135, 11; 138, 14.
Yskudyđ, 111, 22.
Yskyrdav, 111, 22.
Yspađaden Penn Kawr, 115; 117–121; 132, 26; 135, 9; 142; 143. *See* Kaer Ysp.
Yspaen, 158, 11.
Ysperin ab Fflergant b. Llydaw, 107, 24.
yspyđawt, 42, 12; 43, 15, 18.
Ystrat Tywi, 25, 12; 59, 5.
Ystrat Yw, 140, 8.
ystwffwl, 202.

Cross References.

b. = brenhin ; *ep.* = epithet ; *f.* = father.

Ab b. Iwerđon, *f. of* Gwittart ; Riogan.
Adeinawc, *ep. of* Ann- *or* Henwas.
Aeđ M., *f. of* Odgar ; Prydein.
Aeđan, *f. of* Gavran.
Aer, *f. of* Eidoel.
Alan, *f. of* Digniv.
Alar, *f. of* Digon.
Alarch, *see* Gwenn.
Allt-klwyt, *ep. of* Tarawc.
Alser, *see* Lluyd.
Alun *f. of* Dyvyr. *See* Koet.
Amheibyn, *f. of* Eiryn Wych.
Amherawdyr, *see* Arthur ; Lles ; Maxen.
Anarawc Wallt G., *f. of* Iđic.
Anaw Kyrđ, *see* Eliuri.
Angel, see *Pryd Angel.*
Aniweir, *see* Teulu.
Anlawđ W., *f. of* Goleuđyđ.
Annwas, *f. of* Twrch.
Annwvyn, *see* Arawn ; Pwyll.
Anvat, *see* Bwyellawt ; Datkuđ ; Ergyt ; Kuđ ; Palvawt.
Ardywat Kat, *ep. of* Uchtryt.
Argat, *f. of* Kynhaval.
Arthur, *f. of* Amhar ; Gwydre ; Llacheu. *See* Gwenhwyvar ; Gwrageđ ; Gwreic ; Kennadeu ; Llamrei ; Llys A., Peir A., *Pensaer* ; Prytwen ; Rieni ; Rysswr ; Teulu.
Arwy, *f. of* Indec ; *ep. of* Reidwn.
Ascwrn, see *Min Ascwrn.*
Astrus, *ep. of* Gwyđneu.
Atheu, *f. of* Gusc.
Atver, *ep. of* Eli.
Avlawn, *f. of* Huarwar.
Awstin, *see* Pennryn.

Baeđan, *f. of* Maelwys.
Bagat, see *Penn.*
Banhadlen, see *Gwallt B.*
Bannawc, *ep. of* Elen. *See* Ychen.
Barđ, *ep. of* Arouan ; Auan ; Degynelw ; Golyđan.
Bargot, see *Krwm V.*
Barnawt, see *Rin B.*
Barvawc, *ep. of* Dillus ; Llawn- *or* Llawuroded.
Baryv Draws, *ep. of* Uchdryt.
Baryv Twrch, *ep. of* Nodawl.
Beđ, *f. of* Einyawn.
Bedrawt, *f. of* Bedwyr.
Bedwyr, *f. of* Amhren ; Eneuawc.
Beiđawc, *ep. of* Anoeth.
Beli Mawr, *f. of* Aryanrot ; Kadwallawn ; Kaswallawn ; Lleuelys ; Lluđ ; Nynnyaw ; Penardim ; Reidwn ; Run.
Bendigeil, *ep. of* Bran ; Gwerthevyr ; Kadwaladyr ; Kadwallawn ; Kustennin. *See* Penn B.
Bervach, *ep. of* Korvil.
Beuthach, *ep. of* Lluber.
Bleiđic, *f. of* Hyveiđ.
Bliant, see *Twryv B.*
Bradawc, *ep. of* Haearnweđ.
Bran B., *f. of* Karadawc.
Bras, *ep. of* Kadwgawn.
Breich Hir, *ep. of* Awyđawc.
Brenhin, *ep. of* Doget.

Brwyn, *f. of* Madawc.
Brychgoch, *ep. of* Kynnwric.
Bryssethach, *f. of* Brys.
Bychan, *ep. of* Gwiffert; Iarll Kaer Dyff; India; Kustennin.
Byneu, *see* Benyn.

Chware, *see* Broch; Gwyđbwyll.

Da Gyveđ, *ep. of* Gwynn.
Da Reimat, *ep. of* Gwynn.
Daere, *f. of* Kubert.
Dalldav, *see* Fferlas.
Dallpen, *ep. of* Dallwyr.
Dateni, *see* Peir.
Dauyđ, *f. of* Absolon.
Deheu, *see* Gwyr; Kantrevi.
Denmark, *see* Gwyr D.
Deorthach W., *f. of* Ruawn.
Dewengen, *see* Mabon.
Diessic Unbenn, *ep. of* Dwnn.
Dinlle*u*, *see* Dinas.
Dinodig, *see* Kantrev.
Diođeiveint, *see* Brenhin; Llys.
Dissy*n*ynđawt, *f. of* Diffeidell; Gwall; Sgavynell.
Divro, see *Llaw Đivro.*
Doeth, *ep. of* Sibli.
Don, *mother of* Amaethon; Aranrot; Gilvaethwy; Govannon; Gwydyon; Heveyđ.
Drythyll, *ep. of* Ednyvedawc.
Du, *see* Maen; Mil; Morwyn.
Duk B., *f. of* Ondyaw.
Dukum, *f. of* Mil Du.
Dyrus, see *Rwyđ D.*
Dyvet, *ep. of* Alun; Pendaran Pwyll; *see* Kantrevi.
Dyvnedic, *f. of* Kustennin.
Dyuynwal, *f. of* Bran.

Ebrei, *f. of* Gwrdiual. *Cf.* Eurei.
Eiđin, *ep. of* Klydno; Llongat.
Echel V. Twll, *f. of* Gobrwy; Gronw.
Echymeint, *see* Llech.
Ednyvedawc D., *see* Ellyll.
Edwin, *see* Grei.
Eiđin, *ep. of* Klydno; Llongat.
Eilton, *ep. of* Dylan.
Elen, *mother of* Kustennin.
Eli Atver, *f. of* Reidwn.
Elidyr, *see* Du y M., Llech.
Eliffer, *f. of* Peredur: *see* Korvan
Emyr Llydaw, *f. of* Howel.
Emys, *see* Llygatruđ.
Endawt, *f. of* Gwyl.
Ennwir, see *Gwrhyt E.*
Enryueđodeu, *see* Kaer yr E.
Erbin, *f. of* Dyuel; Erinit; Gereint. *See* Kennadeu E.
Ereint, *see Gwallt; Gwrych; Llaw.*
Eri, *f. of* Greit.
Erim, *f. of* Eus; Henbetestyr; Henwas Ad., Sgilti; Uchtryt.
Ermit, *f. of* Gwynn; Kyndrwyn.
Eruyll, *f. of* Ffodor.
Erw, *f. of* Llawr.
Eskob, *ep of* Betwin*i*. *See* Llwyt.
Esni, *f of* Gwynn.
Eson, *f. of* Iason.
Eudav, *f. of* Adeon; Elen Luyđawc; Kynan.
Euengat, *f. of* Heiđen.
Eur, *see* Hualo; Kelein; Kryđ.
Eurei, *f. of* Dillus V.
Eurawc, see *Llaw E.*
Euroswyđ, *f. of* Nissyen.
Evrawc, *f. of* Peredur.
Ewingath, *ep. of* Isperyr.

Flam, *ep. of* Ffleuđur.
Ffleissawc, *ep. of* Eđelfflet.
Fflergant, *f. of* Ysperin.
Ffreinc, *see* Gwilenhin; Gwilim; Iona; Paris.
Ffynnawn, *see* Du; Iarlles; Marchawc.

Galarus, *see* Kruc.
Galouyđ, *ep. of* Greidyawl.
Gandwy, see *Porthawr.*

Garanhir, *ep. of* Gwyđneu.
Garwlwyt, *ep. of* Gwrgi.
Garwyn, *ep. of* Kynan.
Gavaelvawr, *ep. of* Glewlwyt.
Geirioeđ, *f. of* Geir.
Gereint, *f. of* Adwy; Erinit.
Gerenhir, *f. of* Berwyn.
Glas, *see* Llech; Prenn.
Glavyrawc, *ep. of* Hettwn.
Glew, *ep. of* Dreon.
Glewlwyt Gavaelvawr, *see* Gogigwr; Huandaw; Penn Pinghon.
Glewyscwyd, *ep. of* Unic.
Gloyw W. L., *f. of* Gwynn Gohoyw. *See* Gwynn Gloyw.
Glythwyr, *f. of* Saranhon.
Godo, *f. of* Ffleuđur Fflam W.
Gogleđ, *see* Dunart; Gleissiar; Iarllaeth.
Gogodin, *ep. of* Gwlgawt.
Gohoewgein, *ep. of* Gwelwgan.
Gohoyw, *ep. of* Gwynn.
Goleu, see *Twyll.*
Golithmer, *f. of* Garanaw.
Gorđu & *Gorwenn*, *see* Gwiđon.
Gorolwyn, *f. of* Gatcor.
Goryon, *f. of* Kulvanawyt.
Gosgorđvawr, *ep. of* Eliffer.
Gotyvron, *see* Gwynn.
Govut, *see* Pennant G.
Govynnyat, *ep. of* Llwydawc.
Gouynyon H., *f. of* Karnedyr.
Greidawl, *f. of* Gwythyr.
Groec, *see* Gwyr; Mor; Ynysseđ.
Gronw, *see* Llech.
Gruđyeu, *ep. of* Ynawc.
Grythmwl Wledic, *see* Erch.
Gwaledur K., *f. of* Gwennwledyr.
Gwallawc, *f. of* Keredic.
Gwallt Auwyn, *ep. of* Gwrvan.
Gwallt B., *ep. of* Riwallawn.
Gwallt Ereint, *ep. of* Grugyn.
Gwallt Euryn, *ep. of* Gware; Gwri.
Gwallt Grwn, *ep. of* Anarawc.
Gwallt Lydan, *ep. of* Gloyw.
Gwalstawt Ieithoeđ, *ep. of* Gwrei; Gwrhyr.
Gwann, *ep. of* Govan.
Gwannwyn, *see* Melyn G.
Gwarthecvras, *ep. of* Gwrhyr.
Gwastra, *ep. of* Gwrgi.
Gwawtryđ, *ep. of* Aneiryn.
Gwđwc Hir, *ep. of* Gwineu.
Gweđw, *see* Gwynn Mygdwn; Iarlles.
Gweir Dathar W., *f. of* Tannwen.
Gweiryoeđ, *f. of* Gweir. *Cf.* Geiryoeđ.
Gwener, *see* Kroglith.
Gwenith, *see* Maes Gwenith.
Gwenn, *see* Gorwenn.
Gwent, *ep. of* Gwryt. *See* Kaer.
Gwestat, *f. of* Gweuyl.
Gwidawl, *see* Ellyll; Kaer W. W.
Gwiđolwyn Gorr, *f. of* Eurolwen.
Gwineu, *ep. of* Gwas; Gwlwlyd.
Gwir, *ep. of* Gwidawl.
Gwith, *see* Palvawt.
Gwledic, *ep. of* Anlawđ; Deorthach; Emrys; Ffleuđur Fflam; Grythmwl; Kasnar; Kelyđon; Maxen; Tared.
Gwrgwst, *f. of* Dyvnarth.
Gwrhyt Ennwir, *ep. of* Gweir.
Gwrhyt Vawr, *ep. of* Gweir.
Gwron, *ep. of* Gwgon.
Gwrtheneu, *ep. of* Gwrtheyrn.
Gwryan, *f. of* Gwryat.
Gwrych Ereint, *ep. of* Grugyn.
Gwryon, *f. of* Hunabwy; Kadwry. *See* Mab Gwryon.
Gwryt Gwent, *f. of* Gwenhwyvar.
Gwyar, *mother of* Gwalchmei; Gwalhavet; Gwall.
Gwych, *ep. of* Eiryn.
Gwyđ, *see* Ellyll.
Gwyđel, *ep. of* Diwrnach; Garsclit; Llenlleawc; Llenuleawc; Matholwch; Serygei; Urnach.
Gwyđno, *f. of* Elphin; Ruawn P.
Gwyđyl, *see* Kerric.

Gwyllt, *ep. of* Kyledyr; Kynedyr *or* Kyuedyr.
Gwyneb, *see* Hen Wyneb.
Gwyneđ, *ep. of* Maelgwn; Owein. *See* Gwyr; Kedernit.
Gwynhan, *f. of* Teithi Hen.
Gwynllwyt, *see* Gwr; Ynywl.
Gwynn Gohoyw, *f. of* Kicva.
Gwynn Hen, *f. of* Heilyn.
Gwynn, *see* Teyrn.
Gwynnyawc, see *Llaw*.
Gwynt, *see* Kaer Wynt.
Gwyr, *ep. of* Gwrhyt; Gwythawc.
Gwyrangon, *see* Kaer W.
Gwystyl, *f. of* Gweir. *Cf.* Geneir.
Gwythawc G., *f. of* Garwyli.
Gyrthniwl Wledic, *see* Ellyll.

Hael, *ep. of* Iskovan; Mordav; Morgant; Nuđ; Ryđerch.
Hav, *see* Gwlat yr H.
Hayarn, *ep. of* Drustwrn.
Hen, *ep. of* Gouynyon; Gwrbothu; Gwynn; Henin; Heveyđ; Kado; Llywarch; Priav; Teithi. *See* Gwr; Gwrach; Gwyneb; Kroen.
Henin Hen, *f. of* Garwen.
Herwuden, *see* Gwaet*c*ym.
Hettwn Tal Aryant, *f. of* Ky*u*edyr.
Hettwn Glavyrawc, *f. of* Ky*n*edyr.
Heussawr, *ep. of* Kustennin.
Heveyđ, *f. of* Riannon, *see* Llys.
Hir, *ep. of* Arwy, Heveyđ; Hychtwn. *See* Amren; *Breich*; Eiđyl; *Gwđwc*; *Gwr*; *Llaw*; *Paladyr*; Prenn; *Tavawt*.
Hir Tynedic, *ep. of* Du.
Hualogeon, *see* Teulu.
Hynev, *see* Penn H. K.
Hyuar, *ep. of* Gwynn.

Iaen, *f. of* Bratwen; Kradawc; Moren; Siawn; Sulyen; Teregut.
Iđon, *f. of* Kadwgawn; Kalam.
Ieithoeđ, see *Gwalstawt*.
Ieuav, *f. of* Howel.
Ionawr, *see* Kalan.
Iwerđon, *see* Aeđ; Esgeir O., Gorseđ; Gwittart; Gwyr; Matholwch; Mor; Pennllemhidyđ; Pump Ran; Riogan; Seint.

Kadarn, *ep. of* Ector; Ercwlf; Sompson. *See* Twr G.
Kadegyr, *f. of* Elinwy.
Kadellin Tal A., *f. of* Gweir.
Kado, *f. of* Berth.
Kadvan, *f. of* Kadwallawn V.
Kadwallawn, *see* Auan V.
Kadwgan, *f. of* Heilyn Goch.
Kaerloyw, *see* Gwidonot.
Kamre, *see* Melyngan.
Kanhastyr, *ep. of* Kilyđ.
Kanhwch, *ep. of* Kynnwyl.
Kanllaw, *ep. of* Kanhastyr.
Kant Ewin, *ep. of* Kwrs.
Karadawc, *f. of* Eudav; Kawrdav.
Karn, *see* Pryv.
Karw, *see* Ellyll.
Kasna*r* Wledic, *f. of* Gloyw Wallt Lydan; Llar*y*.
Kastell, *see* Gwerthrynyawn; Kaer Iarlles y Ff., Mur y K.
Kat, *see* Ardywat; Post.
Katgyffro, *f. of* Gilbert.
Kath, see *Llygat*, *-eit*.
Katvan, *f. of* Kadwallawn.
Katvarchawc, *see* Llys Arthur.
Kaw, *f. of* Angawd; Ardwyat; Dirmyc; Ergyrat; Etmic; Gildas; Gwennabwy; Gwarthegyt; Gwyngat; Hueil; Iustic; Kalcas; Kelin; Koch; Konnyn; Kynwas; Llwybyr; Mabsant; Meilic; Neb; Ouan.
Kawlwyd, *see* Kwm; Kuan.
Kawr, *ep. of* Gwrnach. See *Klin*; *Penn Kawr*.
Kedarn, *f. of* Nerth.
Kedymdeith, *see* Hen Ged.

Kedyrn, *see* Ynys y K.
Kei, *f. of* Garanwyn; Relemon.
Keidyaw, *f. of* Gwendoleu.
Keimat? *see Reimat.*
Keinvarvawc, ep. of Kynyr.
Kelcoet, *f. of* Llwydeu.
Kelyđon W., *f. of* Kilyđ.
Keredic, *see* Gwelwgan.
Kernyw, *see* Gwyr; Kadwr.
Kibdar, *f. of* Drych.
Kilcoet, *f. of* Llwyt.
Kilyđ, *f. of* Kulhwch.
Kimin Kof, *f. of* Dalldav.
Kleđyv Koch, ep. of Etlym.
Kleđyvrud, ep. of Gwgawn.
Klememhill, ep. of Unic.
Klin Gawr, ep. of Eda.
Kloff, ep. of Brenhin; Gwr Gwynllwyt; Gwr Llwyt; Tecuan. *See* Llys y B. K.
Klustveinat, *f. of* Klust.
Klut, *f. of* Gwawl.
Klydno, *f. of* Eurneit; Kynon.
Koch, ep. of Heilyn. *See* Gwr; *Kleđyv;* March.
Koes Hyđ, ep. of Gilla.
Kollvrewy, *f. of* Koll.
Korđ Prydein, ep. of Idawc.
Korr, ep. of Grudlwyn; Gwiđolwyn; Ruđlwm.
Kradawc, *f. of* Kawrdav. *See* Kaer.
Kregyn, *see* Garth.
Kristinobyl, *see* Amherodres.
Krwm Vargot E., ep. of Llongat.
Krwn, *see* Dyffryn; *Gwallt.*
Kulhwch, *see* Esgeir K.
Kustennin, *f. of* Erbin; Goreu; Kustennin Vychan.
Kurvagyl, ep. of Kynwas.
Kyffes, see *Llaw.*
Kyllellvawr, ep. of Osla.
Kynan, *f. of* Diuogat; Kyhoret; Kynlas; Selen; Selyv.
Kyniweir, *see* Llynghes.
Kyndyrwyn, *f. of* Gwiawn.
Kynyr, *f. of* Kei.
Kynn Kroc, ep. of Neol.
Kynvarch, *f. of* Uryen.
Kynvedw, *f. of* Kadavel.
Kynvelyn, *f. of* Gwaedan.
Kynwyl K., *f. of* Gwenn-Alarch.
Kynwyl Sant, *see* Hen Groen.
Kynyđ, *see Penn K.*
Kyruach, ep. of Gwaledur; Gwawrđur.
Kysseuin, ep. of Nav.
Kyuergyr, *see* Brynn K.
Kyvarwyđ, ep. of Elidyr; Kynđelic.
Kyveđ, see *Da Gyveđ.*
Kyvwlch, *f. of* Eheubryt.

Llaesar Ll., *f. of* Llashar.
Llaesgygwyd, ep. of Llasar.
Llaesgyvnewit, ep. of Llassar.
Llarcan, see *Penn Llarcan.*
Llaw Đivro, ep. of Llofuan.
Llaw Ereint, ep. of Lluđ.
Llaw Eurawc, ep. of Yngharat.
Llaw Hir, ep. of Kadwallawn.
Llaw Gyffes, ep. of Lleu.
Llaw Wynnyawc, ep. of Lloch.
Llawin, ep. of Twrch.
Llech, *see* Gwr o'r Llech.
Lledyeith, ep. of Llyr.
Lleđyv, *see* Unbenn.
Lletewic, ep. of Glythmyr.
Lletlwm, ep. of Gwrgwst.
Llennawc, f. of Gwallawc.
Lleyn, *see* Belen.
Lliaw, *f. of* Gwanar; Gwennwynwyn.
Lliueit, *see* Gwaew.
Llogell, see Gwynn.
Llom, see Buches.
Lloran, see *Penn Lloran.*
Lluđ, *f of* Auarwy; Manawyđan.
Lluđ Ll. E., *f. of* Kreiđylat.
Llurugawc, ep. of Lluđ.
Lluyđawc, *ep. of* Elen; Yrp.
Llwch Ll. W., *see* Meibon Ll. W.
Llwydeu, *f. of* Gwydre.

Llwyt, *see* Gwr.
Llwyth, *see* Marchlwyth.
Llwyryon, *f. of* Llwyr.
Llydan, see *Gwallt L.*
Llydaw, *see* Emyr; Gwyr; Hir Peissawc; Howel; Ysperin.
Llygat Kath, *ep. of* Gwiawn.
Llygeit Kath, *ep. of* Gwrđnei.
Llyr, *f. of* Bran; Branwen; Granwen; Karadawc V., Manawyđan. *See* Ellyll.

Maelgwn, *f. of* Alser; Eurgein; Run.
Manawc, *ep. of* Moryen. *See* Ellyll.
Man- *or* Mynogan, *f. of* Beli M.
Mareduđ, *f. of* Iorwoerth; Madawc.
Matholwch, *f. of* Gwern.
Mathonwy, *f. of* Math.
Mawr, *ep. of* Aeđ; Beli; Breui; India; Kristinobyl; Traeth. *See Gwrhyt.*
Mawr Vrydic, *ep. of* Eiđon; Gwenllian.
Maxen, *f. of* Owein. *See* Kadeir.
Mechteyrn B., *see* Aueuryn.
Međic, *ep. of* Auan.
Mei, *see* Kalan.
Meinlas, *see* Gwreic; Pwyth.
Meir, *see* Llan Veir.
Meirchawn, *f. of* March.
Melen, *see* Ellyll.
Mellt, *f. of* Mabon.
Melyn, *see* Gwas; Gwr; Mul.
Menestyr, *f. of* Gwydawc.
Menw, *f. of* Annyanawc.
Merin, *f. of* Kleis.
Methredyđ, *f. of* Medyr.
Min Ascwrn, *ep. of* Wlch.
Mingul, *ep. of* Essyllt.
Minsych, *ep. of* Sampson.
Minwen, *ep. of* Essyllt.
Modron, *mother of* Mabon.
Moel, *ep. of* Dyvynwal.
Morđwyt Twll, *ep. of* Echel.
Moren M., *f. of* Bratwen.
Morganhwc, *see* Kantrevi.
Morgant, *f. of* Raawt *or* Ryawd.
Moro Oeruedawc, *see* Du.
Morynyon, *see* Llynn.
Muryel, *see* Ynawc G.
Mut, *see* Mackwy.
Mwynvawr, *ep. of* Elidyr; Morgan.
Mwrheth, *see* Blathaon.
Mynestyr, *ep. of* Petrylew.
Mynyo, *f. of* Iđawc K. P.
Myrđin, *see* Kaer V., Klas.

Nav, *f. of* Gwennwynwyn; Fflendor.
Neol, *f. of* Ellylw.
Ner, *f. of* Eidyol; Iđon.
Nerth, *f. of* Gorascwrn.
Nes, *f. of* Knychwr.
Nethawc, *f. of* Penn.
Neuet, *f. of* Tringat.
Nuđ, *f. of* Edern; Gwynn; Owein.
Nwython, *f. of* Kyledyr; Llwydeu; Run.
Nwyvre, *f. of* Fflam; Gwynn; Lliaw.
Nywl, *see* Kae; Marchawc.

Ocuran, *f. of* Gwenhwyvar.
Odyeith, *see* Gwadyn.
Oeruedawc, *ep. of* Moro.
Oeruel, *see* Esgeir O.
Olwyđ, *f. of* Ol.
Ossol, *ep. of* Gwadyn.
Oth, *f. of* Danet.
Owein, *see* Degynelw.

Pabo, *f. of* Dunawt Wr.
Padellvawr, *ep. of* Mederei.
Paganes, *ep. of* Ronnwen.
Paladyr Hir, *ep. of* Gweir; Peredur.
Panon, *f. of* Iscawyn.
Paris, *see* Kaer B.
Pebin, *f. of* Goewin.
Pebyr, *Penyr*, *Pevyr*, *Pybyr*, *see* Gronw; Ruawn.

Peillyawc, ep. of Keugan.
Peir, *see* Llynn; Messur.
Pendevic D., ep. of Pwyll.
Pendragon, ep. of Gwenn; Uthur.
Pengech, ep. of Gwynn.
Pengrech Ðu, see Morwyn.
Pengrych Koch, see Gwr.
Penmaen, *see* Dol P.
Penn Annwn, ep. of Pwyll.
Penn Bagat, ep. of Panawr.
Penn Beiđ, ep. of Yskithyrwynn.
Penn Beird, ep. of Talyessin; Yskithyr Y.
Penn Kawr, ep. of Yspađaden.
Penn Kynyđ, ep. of Ryfuerys.
Penn Llarcan, *f. of* Eiladyr.
Penn Lloran, ep. of Eiryawn.
Penn Mackwy, ep. of Eliuri.
Penn Uchel, ep. of Sawyl.
Pensaer, see Glwyđyn.
Peredur ab E., *f. of* Gwgon Gwron.
Periv, *f. of* Twrch.
Perllan, *see* Bangor.
Petit, ep. of Gwiffert.
Peul, *f. of* Teleri.
Pingon, ep. of Penn.
Poch, *f. of* Percos.
Porthawr G., *f. of* Kadyrieith.
Powys, *see* Gwyr Powys.
Priav, *f. of* Paris; Polixena.
Pryd Angel, ep. of Sanđe.
Prydein, *see* Arđerchawc; Gwyr; Kado; Kantrevi; Kaw; Ryss-wyr; Ynys.
Pwyll P. A., *f. of* Pryderi.

Raawt, *see* Gwrbrith.
Rangyw, *see* Merch.
Reget, *f. of* Gwers.
Reget, ep. of Uryen.
Reimat [? Keimat], *see Da R.*
Ricca, *f. of* Gormant.
Rin Barnawt, ep. of Rinnon.
Romani, *see* Brenhin.
Ros, *see* Lleyn; Kantrev.
Roycol, *f. of* Mael.
Ruđ, *see* Gwaew; Mor.
Ruđwern, ep. of Run.
Run, *f. of* Gwydar; Madawc.
Ruvein, *see* Gwyr; Kaer R., Lles; Maxen.
Rwyđ Dyrys, *see* Reu.
Rys, ep. of Ruduyw.

Saer, *ep. of* Glwyđyn.
Saidi, *f. of* Kadyrieith; Kas. *See* Mab Seidi.
Sant, ep. of Kynnwyl.
Seithvet, *f. of* Bedyw; Sinnoch.
Seitwed, *f. of* Llewei.
Selen, *see* Arouan.
Selgi, *f. of* Sel.
Senyllt, *f. of* Nuđ.
Servan, *f. of* Mordav H.
Seueri, *ep. of* Gwrgi.
Sinoit, *f. of* Selyv.
Sucnedyđ, *f. of* Sugyn.

Tal Aryant, ep. of Hettwn; Kadellin.
Talgellawc, ep. of Tegyr.
Taliessin, *f. of* Auaon.
Tallwch, *f. of* Drystan.
Tanđe, *see* Ffaraon.
Taran, *f. of* Glinneu.
Tared Wledic, *f. of* Twrch T.
Tathal, *see* Gwyr; Kaer, *cf.*
Tathar Wenidawc, ep. of Gweir.
Tec, ep. of Gwenllian.
Tegit, *f. of* Morvran.
Teirgwaeđ, *see* Menw.
Teithyon, *f. of* Madawc.
Teivi, *see* Ruđlan.
Terwyn, *see* Mor.
Trahawc, ep. of Du; Gw ibei Hawystyl; Ruawn P.
Traws, ep. of Du. See *Baryv.*
Tremhidyt, *f. of* Drem.
Tringat, *f. of* Gwynn.
Trwm, ep. of Gwydyr.
Trwsgyl, ep. of Kynvelyn.
Trwyth, *see* Twrch.

Tryffin, *f. of* Drutwas; Erdutvul.
Tut, *ep. of* Morgant.
Tuth Bleiđ, *ep. of* Ruđ B.
Tutklyt, *ep. of* Tutwal.
Tutuathar, *f. of* Enrydrec.
Tutwal T., *f. of* Ryđerch H.
Twryv Bliant, *ep. of* Teirnon.
Twr Gadarn, *f. of* Madawc.
Twrch, see *Baryv T.*
Twyll Goleu, *ep. of* Tathal.
Tyllyon, *ep. of* Morđwyt.
Tyvyawc, *see* Maen.
Tywi, *see* Aber; Din; Ystrat.

Unbenn, see *Diessic U.*
Uchel, see *Penn U.*
Unllenn, *ep. of* Hyveiđ.
Unic K., *f. of* Rathtyeu.
Urnach Wyđel, *f. of* Solor.
Uryen Reget, *f. of* Morvuđ; Owein; Riwallawn.
Usber, *f. of* Rore.

Wđolwyn, *see* Gwiđolwyn.
Wenidawc, see *Tathar W.*
Wr, *ep. of* Dunawt.

Ych, *see* Brych; Melyn Gwannwyn; Nynnyaw; Peibaw.
Ynywl, *f. of* Enit.
Yryf, *f. of* Llary.
Yscawntroet, *ep. of* Sgilti.
Yscawt, *f. of* Glew.
Yskithyrwyn, *ep. of* Yskithyr.
Yfkwydwyn, *ep. of* Eneas.
Yspađaden P. K., *f. of* Olwen.

List of Subscribers.

PATRONS' EDITION.

Bute, The Most Honourable the Marquis of, K.T., Cardiff Castle. (4 *copies.*)
Cymmrodorion, The Hon. Society of, London.
Davies, Miss Mary, 5 Gordon Square, W.C.
Davies, Richard, Esq., Treborth, Lord Lieutenant of Anglesey.
Davies-Cooke, P. B., Esq., Gwysaney, Mold, and Owston, Doncaster.
Dynevor, The Right Hon. Lord, Dynevor Castle, Llandeilo.
Edwards, Owen, Esq., B.A., Balliol College, Oxford.
Emrys-Jones, A., Esq., M.D., Oak Hill, Fallowfield, Manchester.
Evans, Alderman David, 24 Watling Street, E.C.
Evans, E. Vincent, Esq., 30 Leconfield Road, N.
Evans, Rev. O., M.A., Prof. of Welsh, St. David's College, Lampeter.
Evans, Stephen, Esq., J.P., Llwyngwern, Chiselhurst.
Griffith, J. Milo, Esq., 45 Mornington Road, N.W.
Griffiths, John, Esq., 3 Hawthorn Villas, Flookersbrook, Chester.
Griffiths, John, Esq., M.A., Jesus College, Oxford.
Hughes, Rev. W. Hawker, M.A., Jesus College, Oxford.
Jesus College Library, Oxford.
Jones, J. W., Esq., The Grange, Highbury New Park, N.
Jones, John, Esq., Central Buildings, Llandudno.
Jones, Rev. Michael D., Principal, Independent College, Bala.
Jones, Pryce, Esq., Dolerw, Newtown, and 63 Upper Berkeley Street, Portman Square, W.
Jones-Parry, Sir T. Love D., Bart., Madryn Park, Pwllheli. (2 *copies.*)
Kemeys-Tynte, Colonel C. K., Cefn Mably, Cardiff.
Lewis, David, Esq., Barrister-at-law, Kilvey Terrace, Swansea.
Lewis, Sir William Thomas, The Mardy, Aberdare.
Llanover, The Right Hon. Lady, Llanover, S. Wales.
Llewelyn, John T. D., Esq., M.A., Penllergare, Swansea.
Lloyd, E. O. V., Esq., B.A., Berth, Ruthin.
Morfill, W. R., Esq., M.A., 4 Clarendon Villas, Oxford.
Morgan, R. Aneurin, Esq., Plas Teg, Catford, S.W.
Morris, Rev. R. E., B.A., 3 Upper Bedford Place, W.C.
Phillips, James M., Esq., M.D., J.P., Priory Street, Cardigan.

Phillips, J. Roland, Esq., West Ham Police Court, West Ham Lane, Stratford, E.
Powel, Thomas, Esq., M.A., Prof. of Welsh, University Coll., Cardiff.
Powis, The Right Hon. the Earl of, Powis Castle, Welshpool.
Pugh, D., Esq., M.P., Manoravon, Carmarthenshire.
Puleston, J. H., Esq., M.P., 31 Sussex Square, Brighton.
Price, Captain T. P., M.P., Triley Court, Abergavenny.
Rendel, Stuart, Esq., M.P., 4 Whitehall Gardens, S.W.
Reynolds, Llywarch, Esq., B.A., Merthyr Tydvil.
Richard, Henry, Esq., M.P., 22 Bolton Gardens, S.W.
Roberts, Mrs. L. H., 8 Willow Bridge Road, N.
Ryle, Rev. H. E., M.A., Principal, St. David's College, Lampeter.
Stokes, The Hon. Whitley; D.C.L., 15 Grenville Place, S.W. (2 *copies.*)
Thomas, Charles, Esq., J.P., Pitch and Pay, Stoke Bishop.
Thomas, G. Ap., Esq., M.D., 162 Stockpool Road, Levenshulme, Manchester.
Thomas, Rev. T. Llewelyn, M.A., Jesus College, Oxford.
Vaughan, J. Williams, Esq., J.P., D.L., The Skreen, Radnorshire.
Warren, T. Herbert, Esq., President, Magdalen College, Oxford.
West, Lt. Colonel the Hon. W. E. Sackville, Limegrove, Bangor.
Williams, David, Esq., Taff Vale Brewery, Merthyr Tydvil.
Williams, His Honour Judge Gwilym, Miskin Manor, Llantrisant. (3 *copies.*)
Williams, John, Esq., M.D., 11 Queen Anne Street, London.
Williams, M., Esq., School of Chemistry, 27 Chancery Lane, W.C.
Williams, William, Esq., M.A., H.M. Senior Inspector of Schools for Wales, Aberystwyth.
Williams-Wynn, Sir Watkin, Bart., Wynnstay, Ruabon.
Wynne, W. R. M., Esq., Peniarth, Merioneth.

LIBRARY EDITION.

Bute, The Most Hon. the Marquis of, K.T., Cardiff Castle. (2 *copies.*)
Allen, The Very Rev. James, Dean of St. David's, Cathedral Close.
Allen, Edward G., Esq., 28 Henrietta Street, W.C.
Boston Free Public Library, Boston, Mass., U.S.A.
Burrell, J. Esq. (Treasurer C.B.S.), 6 Ella Road, N.
Cardiff Free Library.
Davies, D. S., Esq., 8 Dale Street, Manchester.
Davies, Morgan, Esq., M.D., F.R.C.S. (President C.B.S.), 9 King Street, Finsbury Square, E.C.

Davies-Evans, Colonel Herbert, Highmead, Llanybyther, S. Wales.
Edwards, Rev. J. C., M.A., Ingoldmells Rectory, Lincolnshire.
Edwards, Rev. T. C., M.A., Principal, University College of Wales, Aberystwyth.
Evans, E. D. Priestley, Esq., Laburnum House, Cefncoed, Merthyr.
Exeter College Library, Oxford.
Green, Robert, Esq., 1 Founder's Court, E.C.
Harvard College Library, Cambridge, Mass., U.S.A.
Hilles-Johnes, Sir James, Dolaucothy, Llandeilo.
James, Arthur Perkins, Esq., Brynheulog, Treharris.
James, Charles H., Esq., M.P., Brynteg, Merthyr Tydvil.
James, C. Russell, Esq., Courtland House, Merthyr Tydvil.
James, Frank, Esq., Garth Newydd, Merthyr Tydvil.
James, Dr. John (M.C.B.S.), Llangwyryfon, Aberystwyth.
Jayne, Rev. F. J., M.A., The Rectory, Leeds.
Jones, His Honour Judge Brynmor, Ll.B., 23 De Vere Gardens, W.
Jones, Evan Parry, Esq., J.P., Cefnfaes, Festiniog.
Jones, R. Pughe, Esq., Barrister-at-law, Lincoln's Inn, W.C.
Jones, Thomas, Esq., B.A., H.M.S.I. of Schools, Aberystwyth.
Kenyon, The Hon. George T., M.P., Llanerch Paunce, Ellesmere.
Lewis, Rev. D., M.A., Vicarage, St. David's, Canon of St. David's.
Lewis, Lieut.-Colonel David Rees, 2nd Glamorgan R. V., Merthyr.
Lloyd, John Edward, Esq., B.A., University College, Aberystwyth.
Lloyd-Phillips, F. L., Esq., M.A., Pentyparc, Clarbeston, R. S. O.
Merton College Library, Oxford.
Morgan, Sir Walter, Naish, Nailsea, Somersetshire.
Morris, Lewis, Esq., M.A., J.P., Penbryn, Carmarthen.
Mostyn, The Right Hon. Lord, Mostyn Hall, N. Wales.
Napier, Arthur S., Esq., M.A., Ph. D., Merton Professor of English Language and Literature in the University of Oxford.
Newcastle-upon-Tyne Free Library.
Owen, Daniel, Esq., J.P., Ash Hall, Cowbridge.
Owen, Edward, Esq., India Office, Whitehall, S.W.
Owen, Isambard, Esq., M.D., M.A., 5 Hertford Street, Mayfair, W.
Owen, Rev. John, M.A., Warden, The College, Llandovery.
Parkins, W. Trevor, Esq., Glasfryn, Gresford, Wrexham.
Phillips, Rev. T. Lloyd, M.A., The Abbey, Beckenham, Kent.
Plummer, Rev. Charles, M.A., Corpus Christi College, Oxford.
Powell, F. York, Esq., M.A., Christ Church College, Oxford.
Pritchard, Lewis J., Esq., Inland Revenue, Somerset House.
Queen's College Library, Oxford.
Rees, Griffith, Esq., Birkenhead.
Rees, Rowland, Esq. (Sec. C. B. S.), 27 St. James Street, N. L.
Roberts, Lewis H., Esq., 8 Willow Bridge Road, Canonbury, N.
Roberts, T. D., Esq., M.I.C.E., Penrallt, Newport, Mon.
Roberts, Thomas, Esq,, Asso. M. Inst. C. E., Portmadoc.

Roberts, G. F., Esq., B.A., Prof. of Greek, University College, Cardiff.
Roberts, Sir William, M.D., F.R.S., 89 Mosley Street, Manchester.
Royal Institution of S. Wales, Swansea.
St. Asaph, The Right Rev. the Lord Bishop of, The Palace, [St. Asaph.
Swansea Public Library.
Sydney Free Library, New South Wales.
Thomas, T. W., Esq., M.R.C.S., &c., Ty'n y Wern, Pontypridd.
Wilkins, Charles, Esq., Ph.D., Springfield, Merthyr Tydvil.
Williams, Arthur J., Esq., M.P., Victoria Mansions, S.W.
Williams, T., Esq., J.P., Llewesog, Denbigh, 5 Button Street, L'pool.
Williams, T. Marchant, Esq., 4 Paper Buildings, Temple, E.C.
Williams, W. Prichard, Esq., Crescent, Upper Bangor.
University College of Wales, Aberystwyth.
University College, Bangor.

STUDENTS' EDITION.

Adams, Rev. David, B.A., Bryn Hawen, Newcastle Emlyn, S. Wales.
Anwyl, Edward, Esq., Oriel College, Oxford.
Asher and Co., Messrs., 13 Bedford Street, W.C. (2 *copies.*)
Arnold, E. V., Esq., M.A., Professor of Latin, University Coll., Bangor.
Bevan, Rev. W. L., Hay, Canon of St. David's.
Blackwell, Henry, Esq., 201–213, East Twelfth Street, New York.
Browne, J. W., Esq., M.B., 7 Norland Place, W.
Calvinistic Methodist College, Bala.
Carne, J. W. Stradling, Esq., D.C.L., St. Donat's Castle, Bridgend.
Christ Church Library, Oxford.
Coram, C., Esq., L. and Prov. Bank, Tottenham, N.
Corpus Christi College Library, Oxford.
Cowell, E. B., Esq., M.A., Professor of Sanskrit and Fellow of C.C.C. in the University of Cambridge.
Davies, Dan Isaac, Esq., B.Sc., H.M.S. I. of Schools, Cardiff.
Davies, E. Emrys, Esq. (M.C.B.S.), 17 Albert Road, S.E.
Davies, Ivan T., Esq., Llanuwchllyn, Bala.
Davies, Rev. J. E., M.A., 23 Belitha Villas, Barnsbury.
Davies, Rev. John Evan, M.A., Rector of Llangelynin, Merioneth.
Davies, W. E., Esq., Brenton Villa, Marlborough Road, Merton, Surrey.
Edinburgh University Library.
Edmondes, The Venerable Archdeacon, Warren, Pembroke.
Edwards, David, Esq., 222 Kentish Town Road, N.W.
Edwards, Rev. David Charles, M.A., Tegid House, Bala.
Edwards, Edward, Esq., Caerhys, Llanuwchllyn, Bala.
Edwards, Rev. Prof. Ellis, M.A., C.M. College, Bala.
Edwards, Hugh, Esq., 25 Myddelton Square, E.C.
Edwards, John, Esq., 2 Camp Street, Broughton, Manchester.

Edwards, Rev. Thomas, M.A., Brynheulog, Bedwas, Caerphilly.
Ellis, Thomas E., Esq., B.A., M.P., Cynlas, Merioneth.
Evans, D. H., Esq., 10 Cornwall Terrace, Regent's Park, N.W.
Evans, Rev. D. Silvan, B.D., Llanwrin Rectory, Machynlleth.
Evans, Rev. D. Wynne, Mount Pleasant, Briton Ferry.
Evans, John, Esq., Old Change Buildings.
Evans, Titus, Esq., Post Office Llanwnen, Cardiganshire.
Evans, T. Cadrawd, Esq., Llangynwyd, S. Wales.
Evans, W. Charles, Esq., 3a Poet's Corner, Westminster.
Gaidoz, M. Henri, 22 Rue Servandoni, Paris.
Gilbert, T. H., Esq., 3 Vernon Chambers, Southampton Row, W.C.
Griffith, Maurice, Esq., Exeter College, Oxford.
Gwynoro-Davis, J., C. M. Minister, Llanuwchllyn, Bala.
Hart, Prof. J. M., Cincinnati University, Ohio.
Hartland, E. Sidney, Esq., Beresford House, Swansea.
Henrhi, Ioan Matthew, Esq., *Ascanas*, Pant Tawel, Llanddarog.
Hopkins, Rev. Gerard M., S. J., University College, St. Stephen's Green, Dublin.
Hibberd, Shirley, Esq., Kew, Surrey.
Hughes, T. R., Esq., N. and S. Wales Bank, Liverpool.
James, Ivor, Esq., Registrar, University College, Cardiff.
Jenkins, Edward, Esq., Gwalia House, 9 Upper Woburn Place, [W.C.
Jenkins, Rees, Esq., Bronyderi, Glyncorrwg.
Jesus College Library, Oxford.
Jones, Rev. Prof. D. E., M.A., Presbyterian College, Carmarthen.
Jones, Rev. D. M., B.A., Bottwnog, Pwllhelli.
Jones, Rev. Henry, M.A., Professor of Philosophy, University College, Bangor.
Jones, D. Pryce, Esq., The Board School, Denbigh.
Jones, E. D., Esq., 26 Exchange Place, New York.
Jones, Henry, Esq., Watergate Hays, Chester.
Jones, J. M., Esq., Jesus College, Oxford.
Jones, J. Puleston, Esq., Balliol College, Oxford.
Jones, John T., Esq., N. & S. Wales Bank, Bala.
Jones, L. D., Esq., The Board School, Garth, Bangor.
Jones, Miss Lloyd, Penrallt, Penmaenmawr.
Jones, Rev. Owen, B.A., 143 Bedford Street, Liverpool.
Jones, Rev. R. J., M.A., Meirion Cottage, Aberdare.
Jones, Thomas, Esq., M.B., F.R.C.S., 96 Mosley Street, Manchester.
Jones, Thomas H., Esq., Lima, Ohio, U.S.A.
Jones, T. Roberts, Esq., 22 Old Bailey, E.C.
Jones, T. R., Esq., c/o Messrs. Stephen Evans and Co., Old Change Buildings.
Jones, William, Esq., 42 Brecknock Road, N.
Jones, William, Esq., Belmont House, Hay, Breconshire.

Jones, William, Esq., 13 Upper Baker Street, N.W.
Jones, Rev. W. Jenkyn, 8 Rue de la Halle, Quimper, Brittany.
Jones-Williams, W., Esq., Somerset House, W.C.
Jubainville, M. d'Arbois de, Paris.
Levi, Rev. Thomas, Aberystwyth.
Lewis, The Very Rev. Evan, The Deanery, Bangor.
Lewis, Owen, Esq., *Owain Dyfed*, Parkwaun Villa, Mornington Road, N.W.
Lindsay, W. M., Esq., M.A., Fellow of Jesus College, Oxford.
Liverpool Free Public Library.
Lloyd, Howel W., Esq., M.A., 19 Hogarth Road, S.W.
Longmans, Green and Co., Messrs., Paternoster Row, E.C.
Loth, Joseph, Esq., Professeur à la Faculte des Lettres, 1 Rue de Toulouse, Rennes, Brittany.
Mackinnon, Donald, Esq., M.A., Professor of Keltic Literature in the University of Edinburgh.
Mainwaring, Charles S., Esq., M.A., Galltfaenan, Rhyl. (2 *copies.*)
Meyer, Dr. Kuno, University College, Liverpool. (2 *copies.*)
Mills, R. M., Esq., 15 Alexander Road, Upper Holloway, N.
Morgan, C. E., Esq., B.A., Keble College.
Morgan, Owen, Esq., *Morien*, Ashgrove, Treforest.
Morgan, Major W. Ll., R. E., The Curragh, Ireland.
Morice, Rev. Thomas R., M.A., Jesus College, Oxford.
Morris, John H., Esq., c/o Messrs. R. Mills & Co., 79 Cornhill, E.C.
Oriel College Library, Oxford.
Owen, David, Esq., M.A. (Ex-P. C. B. S.), Inner Temple, E.C.
Owen, Rev. R. Trevor, M.A., Llangedwyn, Oswestry.
Owen, T. W., Esq., Garn Dyvi, 32 Cornwall Road, Strand Green, N.
Owens, John, Esq., 37 Mornington Road, Regent's Park, N.W.
Parry, David, Esq., 78 Granby Street, Liverpool.
Parry, D. C., Esq., Merchant, Llanelly.
Parry, Robert, Esq., B.A. (M. C. B. S.), 9 Poynings Road, N.
Parry, Tom, Esq., 9 Upper Woburn Place, W. C.
Phillimore, Egerton G. B., Esq., M.A., Llandovery.
Phillips, R. W., Esq., B.A., B.Sc., University College, Bangor.
Powell, Prof. T., University College, Cardiff.
Prichard, Thomas, Esq., Llwydiarth Esgob, Llanerchymedd.
Prickard, A. O., Esq., M.A., New College, Oxford.
Pugh, J. W., Esq., M.R.C.S. (M.C.B.S.), 252, Mile End Road, E.
Randell, Rev. Thomas, M.A., The Training College, Durham.
Rathbone, William, Esq., M.P., Greenbank, Liverpool. (3 *copies.*) One copy each for the Univ. College Libraries at Aberystwyth, Bangor, and Cardiff respectively.
Rees, Evan Griffith, Esq., Presbyterian College, Carmarthen.
Rees, Rev. L. A., Caerphilly, Cardiff.
Rees, T. Aneuryn, Esq., Tonn, Llandovery.

Rees, William, Esq. (M. C. B. S.), Eithin Duon, St. Clears.
Reichel, H. R., Esq., M.A., Principal, University College, Bangor.
Rhys, D., Esq., M.R.P.S., Bryncelyn, Rhydlewis, S. Wales.
Roberts, David, Esq., 29 Swinton Street, King's Cross, W.C.
Roberts, R. Esq., B.A., 10 Willow Bridge Road, Canonbury, N.
Roberts, W. D. Esq. (Jesus Coll., Oxon), Rhydyronen, Tregaron.
Rogers, J. B., Esq., Univ. Coll. of Wales Office, 27 Chancery Lane, [W.C.
Rogers, J. E., Esq., Abermeurig, Talsarn, S. Wales.
Rogers, Rev. T. P., B.A., Rectory, Llanvihangel, Torymynydd, Mon.
Rowlands, Rev. D., M.A., Principal, Normal College, Bangor.
Rowlands, William, Esq., M.D., Ebenezer, nr. Carnarvon.
Rowlands, W. Bowen, Esq., Q.C., M.P., 33 Belsize Park, N.W.
Rowse, Messrs. E. E. & Co., 12 Castle Square, Swansea.
St. David's, The Right Rev. the Lord Bishop of, Abergwili Palace. Carmarthen.
St. David's College, Lampeter.
Sayce, Rev. A. H., M.A., Dep. Prof. of Comparative Philology in the University of Oxford.
Shrimpton & Son, Messrs., Broad Street, Oxford.
Smith, Samuel, Esq., M.P., Carleton, Prince's Park, Liverpool.
Spurrell, William, Esq., Publisher, &c., Carmarthen.
Taylor Institution, Oxford.
Thomas, Abel, Esq., Barrister-at-Law, Southville, Swansea.
Thomas, D. Lleufer, Esq., Lincoln's Inn, London.
Thomas, Rev. D. R., M.A., F.S.A., Vicar of Meifod, Canon of St. Asaph and Archdeacon of Montgomery.
Thomas, Ebenezer, Esq., 12 Woburn Square, W.C.
Thomas, Howel, Esq., Local Government Board, Whitehall, S.W.
Thomas, John, Esq., *Pencerdd Gwalia, Harpist to the Queen.*
Treharne, J. Ll., Esq., Newport Road, Cardiff.
Trinity College, Cambridge, per Messrs. Deighton, Bell & Co.
Vivian, Sir H. Hussey, Bart., M.P., Singleton, Swansea.
Williams, David, Esq., (M. C. B. S.), 26 Dartmouth Road, S.W.
Williams, E. Lloyd, Esq., M.R.C.S., 2 James Street, Buckingham Gate, S.W.
Williams, Rev. Garnons, M.A., Abercamlais, Prebendary of St. David's.
Williams, Rev. Prof. Hugh, C. M. College, Bala.
Williams, Lucas, Esq., 9 Upper Woburn Place, W.C.
Williams, S. W., Esq., Penralley, Rhayader, Radnorshire.
Williams, W. Prydderch, Esq., Borough Road College, S.E.
Windisch, Ernst, Esq., Ph.D., Professor of Sanskrit in the University of Leipzig.
University College Library, Cardiff.
Zupitza, Julius, Esq., Ph.D., Professor of English Philology in the University of Berlin.

Oxford
PRINTED AT THE CLARENDON PRESS.
BY HORACE HART, PRINTER TO THE UNIVERSITY.

68

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY